

MATEUSVA'EA OMOMBE'U JESUS CRISTO'GA

O Evangelho de Mateus

Jesus Cristo'ga ramonhava'ea
(Lucas 3.23-38)

- 1** ¹ Agwa ko Jesus Cristo'ga ramonhava'ea mombe'ua. Ymyahū Tupana'ga e'i Jesus Cristo'ga pe: “Eko ti ġanduvihavuhuhetero Cristoramo,” ei ga hako. Cristo xa'e nhande Jesus'ga pe a'ero. A'ereki ga nhanderuvihavuhuhete'ga. Jesus'ga ko Daviva'ea rakykwepoharamo Abraãova'ea rakykwepoharamo no.
- ² Ymyahū Abraãova'ea Isaqueva'ea po'ria hako.
Isaqueva'ea Jacóva'ea po'ria.
Jacóva'ea Judáva'ea po'ria Judáva'ea irūva'ea po'ria no.
- ³ Judáva'ea Peresva'ea po'ria Zerava'ea po'ria no. Tamarva'ea Peresva'ea yembora Zerava'ea yembora no.
Peresva'ea Esromva'ea po'ria.
Esromva'ea Arãova'ea po'ria.
- ⁴ Arãova'ea Aminadabeva'ea po'ria.
Aminadabeva'ea Nasomva'ea po'ria.
Nasomva'ea Salmomva'ea po'ria.
- ⁵ Salmomva'ea Boazva'ea po'ria. Raabeva'ea Boazva'ea yembora.
Boazva'ea Obedeva'ea po'ria. Ruteva'ea Obedeva'ea yembora.
Obedeva'ea Jesséva'ea po'ria.
- ⁶ Jesséva'ea Daviva'ea po'ria. Daviva'ea israelitasva'ea ruvihavuhuva'ea.

Daviva'ea Salomãova'ea po'ria. Uriasva'ea rembirekokwerava'ea Salomãova'ea yembora. A'ereki Daviva'ea hambireko ahe pavēi.
- ⁷ Salomãova'ea Roboãova'ea po'ria.
Roboãova'ea Abiasva'ea po'ria.
Abiasva'ea Asava'ea po'ria.

8 Asava'ea Josafáva'ea po'ria.
 Josafáva'ea Jorãova'ea po'ria.
 Jorãova'ea Uziasva'ea ramonhava'ea.

9 Uziasva'ea Jotãova'ea po'ria.
 Jotãova'ea Acazva'ea po'ria.
 Acazva'ea Ezequiasva'ea po'ria.

10 Ezequiasva'ea Manassésva'ea po'ria.
 Manassésva'ea Amomva'ea po'ria.
 Amomva'ea Josiasva'ea po'ria.

11 Josiasva'ea Jeconiasva'ea po'ria Jeconiasva'ea irüva'ea po'ria no.
 A'ea rupi Babilôniapeva'ea ruri otavuka Josiasva'ea re'yjava'ea
 pe ahe rerogwovo ogwryi pe he'yjuhuva'ea rerogwovo ahe
 mombytavo pevo.

12 Babilôniapeva'ea ahe rerohorê Babilônia pe Jeconiasva'ea
 Salatielva'ea po'ria.

Salatielva'ea Zorobabelva'ea po'ria.

13 Zorobabelva'ea Abiúdeva'ea po'ria.
 Abiúdeva'ea Eliaquimva'ea po'ria.
 Eliaquimva'ea Azorva'ea po'ria.

14 Azorva'ea Sadoqueva'ea po'ria.
 Sadoqueva'ea Aquimva'ea po'ria.
 Aquimva'ea Eliúdeva'ea po'ria.

15 Eliúdeva'ea Eleazarva'ea po'ria.
 Eleazarva'ea Matãva'ea po'ria.
 Matãva'ea Jacóva'ea po'ria.

16 Jacóva'ea Joséva'ea po'ria. Joséva'ea Mariava'ea
 rembirekokwerava'ea. Mariava'ea ombo'a Jesus'ga. Ga ko
 Cristoramo Tupana'ga remimbuhurukaramo.

Nahã ko Jesus Cristo'ga ramonha mombe'ua.

17 Imbokwara'ara'ara'javame catorze ko Abraãova'ea
 rakykwepoharava'ea ojopy'rupy'ruavo. Aerê Daviva'ea ari. Daviva'ea arirê
 imbokwara'ara'ara'javame catorze ko Daviva'ea rakykwepoharava'ea
 ojopy'rupy'ruavo no. Aerê Josiasva'ea ari. Babilôniapeva'ea Josiasva'ea
 re'yjava'ea rerohoi Babilônia pe. Ahe rerohorê imbokwara'ara'ara'javame
 catorze ko aherakykwepoharava'ea ojopy'rupy'ruavo no. Aerê Cristo'ga ari.

Jesus Cristo'ga aragwera

(Lucas 2.1-7)

18 Jesus Cristo'ga aragwera ko nahã. Jesus'ga yembora rera ko Maria.
 Mariava'ea po'ria ahe'yembora pavêi omondo Mariava'ea Joséva'ea pe
 tahembireko ti hêa ga pavêi javo. Joséva'ea rembirekoa renonde Tupana'ga

ra'uvapyryva Mariava'ea momburu'ai. ¹⁹Hembireko ġwerī Joséva'ea Mariava'ea pavēi. Emo ikwahavame ahepuru'a Joséva'ea ojapyaka marã ti nehē javo. A'ero okokatuavo ġwaramo ahe ei ovyteri pe: “Apohe po ti ji hēa hugwi a'ero nehē. Nda potari reki ji hēambotegwetea,” ei ahe. “Nurã po ti ji pohinhimimi hēa hugwi hēa mombe'ue'yma ġa pe,” ei ahe ovyteri pe.

²⁰A'ea rehe ahe japyakai. Kiro ahe kiri. A'ea rupi Tupana'gapyrive'ga yvagipeve'ga jipiukari Joséva'ea pe. Joséva'ea gwepia katu Tupana'gapyrive'ga okiri pe a'ero.

—Terekyhyji ti enhimbirekohava hugwi Daviva'ea rakykwepoharamo, ei ga Joséva'ea pe. A'ereki pyry nde hēa rerekoi. A'ereki Tupana'ga ra'uvapyryva hēa momburu'a, ei ga. ²¹Aerē po ti hēa gwa'yra'ga mbo'ari nehē, ei ga. A'ero ti eno hēara'yra'ga rehe Jesus. Ereki ga ko ahembopiro'yhara'ga. Na tuhē, ei ga. Ombopiro'y po ti ga ojiheve'ġa ġandekote'varuhua hugwi nehē, ei ga. Hahye'yma pe po ti ga ġa nderohoi a'ero nehē, ei Tupana'gapyrive'ga Joséva'ea pe.

A'ea erame ga hoi Joséva'ea hugwi. Aerē Joséva'ea ma'ēi.

²²Ipuru'a Mariava'ea ġwembirekoe'yname. Nahã hekoi Tupana'ga nhi'ipo'ruavo ymyahūva'ea po'ruavo. A'ereki ymyahū Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharava'ea a'ea mombe'u Tupana'ga nhi'iġa mombe'gwovo. Ymyahū ahe ei hako:

²³“Pehendu katu ti!” ei Tupana'ga.

‘Ipuru'a po ti hēa akwaimbae'ġa nderekoe'ỹvehēa nehē.

Aerē po ti hēa gwa'yra'ga mbo'ari nehē.

Ono po ti ġa ga rehe Emanuel gareraramo,' ei Tupana'ga,” ei ahe hako. Garera ko Emanuel. A'ea ko: Tupana'ga oko nhande pyri.

²⁴Aerē Joséva'ea ma'ēi. Oko ahe Tupana'gapyrive'ga nhi'iġa rehe toko ti hēa nhirembirekoro a'ero nehē javo. A'ero ahe Mariava'ea reruri ġwonga pe toroju ti hēa pavēi javo. ²⁵Ahe gweru tehe ahe ojipyri. A'ereki ahe ndogwerekoi ve Mariava'ea ahera'yra'ga mbo'arame ahera'yrypy'ga. Ga rehe ahe inoġi Jesus gareraramo.

Jaytata'ia kwahapyrava'ea

2 ¹Cidade de Belém me Jesus'ga ari. Jesus'ga re'yja'ġa gwyri pe Judéia pe Belém u. Jesus'ga arame Herodesva'ea oko ġanduvihavuhuro judeus'ġa gwyri pe Jesus'ga re'yja'ġa gwyri pe. Jesus'ga arame jaytata'ia kwahapyra'ġa nduri irupeuhua hugwi ogwya hugwi kwara ipora hugwi. Uhu ġa cidade de Jerusalém me ovahema. ²Kiro ġa ei pevove'ġa pe:

—Kiroki ga oko judeus'ġa nduvihavuhuheteaġwamamo – mome ga? O'a ga aġwamo. A'ereki ore orohepia jaytata'ia ipyahuva'ea kwara ipora koty. A'ea ko ga'ara kwahavuka ore ve ojipiukaro ġwaramo jaytata'ia. Hepiaga ġwaramo ore ruri timbohete ti ga javo, ei ġa.

³Ġa'ea kwahavame ahepy'a ndukatui okoteheavo Herodesva'ea py'a judeus'ġa nduvihavuhuva'ea py'a. Ndukatui cidadepeve'ġa py'a no Jerusalémmeve'ġa

py'a. ⁴A'ero ahe ikwava'êhara'ğa nduvihava'ğa mbojatykaukari ğa mbuhuruka ojipyri judeus'ğa mbo'ehara'ğa ndeheve – kiroki ğa ombo'e Moisésva'ea remimbo'eagwera rehe. Ɣa ndurame Herodesva'ea pyri ahe ei ğa pe:

—Kiroki ga pe Tupana'ga e'li ga ti toko Ɣanduvihavuhuhetero javo – mome po ti ga ari nehẽ Cristo'ga Tupana'ga remimbuhurukara'ga? ei Herodesva'ea.

⁵A'ero Ɣa ei ahe ve:

—Belém me – kiroki cidade u oregwyri pe Judéia pe – pevo po ti ga ari nehẽ, ei ğa. Nahã ymyahũ Tupana'ga nhi'iğa mombe'uharava'ea ikwatijari hako. A'ereki Tupana'ga okwatijaruka ahe ve onhi'iğa, ei ğa. Tupana'ga e'i:

⁶“Belémmeva'ero pecidade ndokoi huvihavarũiva'ea.

Huviha hete ko pecidade upa pende'yja'ğa gwyri pe Judáva'ea rakykwepohara'ğa gwyri pe Judéia pe.

A'ereki pecidadepeve'ga oko nhiremimo'êhara'ğa nduvihavaƔwamamo israelitas'ğa nduvihavaƔwamamo.

Gwereco katu po ti ga pende'yja'ğa nhaporemo okovo Ɣanduvihavuhuhetero nehẽ.”

—A'ea ymyahũ Tupana'ga ei ikwatijaruka onhi'iğa mombe'uharava'ea pe hako, ei ğa Herodesva'ea pe.

⁷Ɣa horame Herodesva'ea jaytata'ia kwahapyra'ğa mbuhunhimimukari ojipyri a'ero. Ahe ei ğa pe:

—Gara rupi jaytata'ia jipiukari pe me iporame raikwehe? Takwaha katu ti ji, ei ahe ğa pe.

A'ero ğa imombe'ukatui ahe ve. ⁸Ikwahapavame ahe ğa mondoukari cidade de Belém me. Ahe e'li ğa pe:

—Peho ti Belémmeve'ğa pyri tayri'ga rekakatuavo. Ga repiagame ti pejora'ja ji pyri ga mombe'ukatupava ji ve a'ero, ei ahe ğa pe. Jihi ti taho ga mboheteavo a'ero nehẽ no, ei ahe ğa pe o'mbero.

⁹Ahe rendupavirẽ jaytata'ia kwahapyra'ğa hoi a'ero ogwovo Belém me. Ɣa horame jaytata'ia – kiroki jaytata'ia ojipiuka ğa pe kwara ipora koty – kotihĩ akoja jipiukara'javi ğa pe ogwovo ğa nenonde ogwovo Jesus'ga rehei katu opytavo garuhava arimo. ¹⁰Horyory hete ğa jaytata'ia repiagame ogwovo ovahema tayri'ga ruhai pe.

¹¹Onga pype ğa tayri'ga repiagi ga'yembora reheve Mariava'ea reheve. Nurã ğa nenypy'andurugi garovai pyteri pe nde ko orehoheva'ero javo. A'ero ğa imondohetei mbatera ga pe Ɣwovapytymba'voga hyrua ipe'avo jugwi. Ouro ğa imondoi ga pe. Incenso perfume apopyra ğa imondoi ga pe no. Iru'ia perfume apopyra ğa imondoi ga pe mirra.

¹²Aerẽ ypytunimo okirame ğa Tupana'ga rendukatui. Kiro ga ğa momoranduvi.

—Tapemombe'ui ti tayri'ga Herodes'ga pe. A'ereki ga ojuka pota tayri'ga. Tapejivyra'javi ti Herodes'ga pyri, ei Tupana'ga ğa pe.

Nurã oma'êrame ğa hoi pehea rupi irũa rupi ogwovo ogwyri pe timombe'uyme ti tayri'ga Herodes'ga pe javo.

Oho nhimi Joséva'ea Egitopeva'ea gwyri pe

¹³ Jaytata'ia kwahapyra'ğa horē Tupana'gapyrive'ga yvagipeve'ga jipiukari Joséva'ea pe ahekiri pe. Ahe ve ga ei:

—Haite! Evy epo'ama! ei ga Joséva'ea pe. Eho ti ğa nderogwovo tayri'ga gayhēa reheve. Eroho nhimi ti ğa nderogwovo Egitopeve'ğa gwyri pe, ei ga. Pevo ti pepyta. Aerē jate po ti ji imondoukari nhinhi'iğagwera pe me nehē pejora'ja ti Belém me javo. Po ti ji namondoi nhinhi'iğagwera pe me nehē, tapejora'javi ti avo Belém me. A'ereki avo Herodes'ga tayri'ga rekaruka kiro. A'ereki ga ojuka pota tayri'ga, ei Tupana'gapyrive'ga Joséva'ea pe.

¹⁴ Oma'ē Joséva'ea ovya a'ero. A'ea rupi ypytunimo ahe tayri'ga rerohoi ga'yembora reheve ğa nderogworogwovo Egitopeve'ğa gwyri pe. ¹⁵ Pevo ahe ğa nderovahemi. Aerē ğa nduvame Egito pe Herodesva'ea manoi.

Nahã ğa hoi opytavo Egitopeve'ğa gwyri pe. Tupana'ga erame jate ğa ndura'javi Egito hugwi. Nahã Tupana'ga ğa mbuhurukara'javi Egito hugwi. Nahã hekoi Tupana'ga nhi'ipo'ruavo ymyahüva'ea po'ruavo. A'ereki ymyahü Tupana'ga nhi'iğa mombe'uharava'ea a'ea mombe'u Tupana'ga nhi'iğa mombe'gwovo aerē po ti nahã javo. Ymyahü ahe ei hako:

“Egitopeve'ğa gwyrá hugwi ji jira'yra'ga mbuhurukari,’ ei Tupana'ga,” ei ahe hako.

Ojigwarai Herodesva'ea tay'riva'ea rehe

¹⁶ Omanoa renonde Herodesva'ea nhimonha'ngaranuhüi jaytata'ia kwahapyra'ğa ndehe. A'ereki ahe okwaha ji moandyandyi ğa ojivyrá'jave'yma ji pyri javo. Dois anos ğweri tayri'ga rehe kiro. A'ea Herodesva'ea okwaha. A'ereki nanongara jaytata'ia kwahapyra'ğa omombe'u ahe ve ahe ğa monhi'iğame ojive. Nurã ahe osoldados'ğa mondoukari cidade de Belém me Belém rembeyvyri hĩ pe no. Pevo ahe osoldados'ğa mondoukari tojuka pa ti ğa tapihama'ğa javo – kiroki tayri'ğa o'a jaytata'ia kwahapyra'ğa hepiagirē jaytata'ia. Ahenhi'iğa rupi soldados'ğa hoi a'ero tapihama'ğa ndepiaga. Ojuka pa ğa tapihama'ğa – kiroki ğa gwereko dois anos ojihe, kiroki ğa ndogwerekoi ve dois anos ojihe no. ¹⁷ Nahã hekoi Tupana'ga nhi'ipo'ruavo ymyahüva'ea po'ruavo. A'ereki ymyahü Tupana'ga nhi'iğa mombe'uharava'ea Jeremiasva'ea a'ea mombe'u Tupana'ga nhi'iğa mombe'gwovo aerē po ti nahã javo. Ahe e'i hako:

¹⁸ “Cidade de Ramá pe ğa henduvi hēa jehe'oheterame ovy'are'yma.

HaHYahi hēajehe'oa.

Raquelhēa reki ojehe'o gwa'yrava'ea rehe.

Tegwete hēa ma'ngoma'ngohava.

A'ereki hēara'yrava'ea omanomba,' ei Tupana'ga,” ei Jeremiasva'ea hako.

Ojivy Joséva'ea Egitopeva'ea gwyra hugwi

¹⁹Aerē Tupana'ga José'ğa mbuhurukara'javi Egitopeve'ğa gwyra hugwi. A'ereki pevo ğa u Herodesva'ea manorame. Herodesva'ea manorē yvagipeve'ga jipiukari Joséva'ea pe Tupana'gapyrive'ga. Joséva'ea pe ga ei ahekiri pe:

²⁰—Ahe omanomba kiro – kiroki ahe ojuka pota tayri'ga. Evy epo'ama! Eroho ti ğa kiro a'ero tayri'ga gayhēa reheve. Erojivyr'alja ti ğa eje'yja'ğa gwyri pe Israel pe, ei Tupana'gapyrive'ga Joséva'ea pe.

²¹Oma'eamo ahe vyri a'ero tayri'ga rerogwovo ga'yembora reheve ğa nderojivya pevo jitehe ogwyri pe Israel pe ğa nderovahema. ²²A'ea rupi Arquelau'ga oko Judéapeve'ğa nduvihavamo Israel pe opo'ria py'rovo Herodesva'ea py'rovo. A'ea kwahavame Joséva'ea kyhyji Arquelau'ga hugwi. Ndojupotari ahe Judéapeve'ğa gwyri pe a'ero. Ypytunimo okirame Joséva'ea Tupana'ga rendukatui. Kiro ga Joséva'ea momoranduvi. —Terehoi ti Judéapeve'ğa gwyri pe, ei Tupana'ga ahe ve.

Nurã Joséva'ea ndohoi pevo. Galiléapeve'ğa gwyri pe ahe hoi Israel pe. ²³Pevo ahe rui cidade de Nazaré pe tayri'ga pavēi ga'yembora pavēi no. Nahã hekoi Tupana'ga nhi'ipo'ruavo ymyahūva'ea po'ruavo. A'ereki ymyahū Tupana'ga nhi'iğa mombe'uharava'ea a'ea mombe'umbe'u Tupana'ga nhi'iğa mombe'gwovo. Jesus'ga mombe'gwovo ahe ei hako:

“E'i po ti ğa ga pe nehē Nazarépeve'ga,' ei Tupana'ga,” ei ahe hako. Ǧa u pevo a'ero.

João Batistava'ea remimombe'ua

(*Marcos 1.1-8; Lucas 3.1-18; João 1.19-28*)

3 ¹Aerē João Batistava'ea rekoï ongae'yi me judeus'ğa mobatizavo. Tupana'ga nhi'iğa mombe'uheteavo João Batistava'ea rekoï Judéapeve'ğa gwyri pe ongae'yi me. ²Hahyahi ahenhi'iğa ahe erame: —Pepohi tuhē ti pejikote'varuhua hugwi, ei ahe. Perojijyjijyi ti pejeaporogita pejikokatuavo Tupana'ga nhi'iğa rendukatuavo. A'ereki Tupana'ga oko ǧweri nhanderuvihavuhetero nhande repiakatuavo yvya koty nhande mongovo onhi'iğa rupi, ei ahe ğa pe.

³Ymyahū Tupana'ga nhi'iğa mombe'uharava'ea Isaíasva'ea omombe'u jipe João Batistava'ea. Ahe e'i João Batistava'ea mombe'unhoǧwenondeavo hako:

“Hahyahi po ti ganhi'iğa

ga erame ğa mbo'eavo ongae'yi me nehē,” ei Isaíasva'ea.

“E'i po ti ga nehē:

‘Pemboavujikwe ti pehea huvihava'ga pe

tuhu ti ga nhande pyri javo.

Pembohupi katu ti pehea ga pe,' e po ti ga nehē,” ei Isaíasva'ea hako.

Tupana'ga ra'yra'ga renondeva'ea e'i nhandepojykaharete'ga ruraḡwama pe. Tonhimboavujikwe ti ḡa garura renonde javo. A'ea pe ahe ei togwerojijyi ti ḡa gweaporoḡita a'ea renonde javo.

⁴Omongi João Batistava'ea yuranuhū'javuhuva'ea rava apopyra camelo rava apopyra. Aheku'ayvira ko ipira. O'u ahe tukura hehira reheve.

⁵He'yjuhuve'ḡa nuḡanduri onhimongyavo João Batistava'ea pyri ovahema. Uhu ḡa cidade de Jerusalém hugwi. Uhuuhu ḡa Judéiapeve'ḡa gwyra hugwi nhaporemo no rio Jordão rembeyvyra hugwi no.

⁶Ahe renduvame ḡa nhimombe'ukatui Tupana'ga pe jite'varuhu ji javo opohia jugwi. A'ero jate João Batistava'ea ḡa mobatizai rio Jordão pype.

⁷Uhu he'yive'ḡa ahe pyri no fariseus'ḡa saduceus'ḡa pavēi tianemobatiza ti ga javo. Ḡandura repiagame João Batistava'ea ei ḡa pe: —Tiruahū pendeaporoḡita! Pe'euhu pe pejohupe pejikokatupotare'yma ḡwaramo. Pe'e pe: “Haite! Xaho João Batista'ga pyri tianemobatiza ti ga. Nurā po ti Tupana'ga nonhimonha'ngaa'javi nhande rehe nehē. Ndahahyi po ti nhande ve a'ero nehē.” Nahā pe pe'e, ei João Batistava'ea. Maraname pe euhui nanongarava'ea naerū? Pe tuhē penhimbo'e nanongara rehe, ei João Batistava'ea ḡa pe.

⁸—Jihi, ei João Batistava'ea, kiro po ti ji ei pe me: Po pe ndapepotari hahyva'ea Tupana'ga nhimonha'ngarame pe ndehe, a'ero ti peko katu, ei ahe. Tapembopogwea'javi ti pejite'varuhua pejikovo. Pe pohirame jugwi po ti Tupana'ga ei pe me nehē: “Ndovy'ari ḡa okote'varuhua rehe kiro opohia jugwi herojijyita ojeaporoḡita. Nanhimonha'ngaa'javi ji ḡa ndehe a'ero.” Nahā po ti Tupana'ga ei pe me a'ero nehē, ei João Batistava'ea ḡa pe.

⁹—Tape'ei ti pejivytyteri pe: “Abraãova'ea nhaneramonhamo oko. Tupana'ga oarō hete Abraãova'ea. Nurā po ti Tupana'ga nonhimonha'ngai nhande rehe nehē.” A'ea ti tape'ei. A'ereki Tupana'ga ndokoi reki Abraãova'ea rymymino'ḡa ndehe ḡa ndekote'varuhurame. Po Tupana'ga ojipe'ḡa pota, a'ero Tupana'ga oapo kwaha aḡa ita Abraãova'ea rymyminoru ḡa mongovo, ei João Batistava'ea ḡa pe.

¹⁰Kiro João Batistava'ea imombe'ui ojo'java'ea ḡa pe. Ḡa mbo'eavo ga ei: —Akwaimbae'ga ombogwa ḡwerī jykwa'ria pyvō tambo'aruka javo. Po i'yva ndogwerekoi yva'ikatua, a'ero po ti ga imbo'ari imondovo tata pype nehē. Na jitehe Tupana'ga pe nderekoḡwerī pe momboa tata pype hahyva'ea ruvihava pype pe pohire'yma ḡwaramo pejikote'varuhua hugwi pejikokatue'yma, ei João Batistava'ea ḡa pe imombe'gwovo.

¹¹—Uhu po ti ga nehē – kiroki ga ji hohe hete huvihavuhuhetero ḡwaramo, ei João Batistava'ea. Ji ki a'e te okoteheva'ea. Jihi opomobatiza yhya pyvō jate. Nahā ji ikwahavukari ḡa pe pepohira pejikote'varuhua hugwi pendeaporoḡita rerojijyja reheve pendekokatua reheve. Gaha po ti pe pojykauka Tupana'ga ra'uvapyryva pe aerēve'ga nehē. Nahā po ti ga pendekote'varuhua mombigukari pe mombyryvuka nehē, ei João Batistava'ea ga mombe'gwovo ḡa pe.

¹²Kiro João Batistava'ea imombe'ui ojo'java'ea ã ga pe. Ña mbo'eavo ga ei: —Trigo jara'ga gwereko japira mbovevehava opo pe tamboveve ti ji japira trigo hugwi javo, ei João Batistava'ea imombe'gwovo. Omono'ononõ po ti ga oapoa trigo inhağa hyrua pype nehẽ. Japira po ti ga imbokai tata pyvõ nehẽ. Ndogwevi po ti tata upa nehẽ, ei João Batistava'ea.

—Na jitehe po ti jioheheteve'ga huvihavuhete'ga imboja'oja'ogukari pyryve'ğa okote'varuhuve'ğa hugwi okovo pyryve'ğa pojykaharete'ga nehẽ, ei João Batistava'ea ã ga pe. “Tuhu ti pyryve'ğa ji pyri yvagi pe upa avuirama nehẽ,” e po ti jioheheteve'ga nehẽ, ei João Batistava'ea. “Toho ti okote'varuhuve'ğa ji hugwi ogwovo tata pype hahyva'ea ruvihava pype opytavo pevo avuirama nehẽ ojivyre'yma,” e po ti jioheheteve'ga nehẽ, ei João Batistava'ea Cristo'ga mombe'gwovo ã ga pe.

João Batistava'ea omobatiza Jesus'ga

(*Marcos 1.9-11; Lucas 3.21-22*)

¹³Aerẽ Jesus'ga ruri Galiléiapeve'ğa gwyrã hugwi ua rio Jordão pe. Uhu ga ovahema João Batistava'ea pyri tanhimobatiza ti ga javo.

¹⁴A'ero João Batistava'ea ei Jesus'ga pe:

—Toromobatzayme po ti ji nehẽ. Ndehe ko oreruvihavuhetero. Nde po ti ji mobatiza hamo a'ero nehẽ, ei João Batistava'ea Jesus'ga pe novia. Ako tehe ji nde pyri, ei ahe Jesus'ga pe. Maraname nde ruri ji pyri enhimobatzauka ji ve a'ero? ei ahe Jesus'ga pe.

¹⁵A'ero Jesus'ga ei reki João Batistava'ea pe:

—Ji mobatiza tuhẽ ti kiro, ei Jesus'ga. A'ereki pyry nde ji mobatizai. Nahã po ti nhande rekokatui nhandekovo Tupana'ga remimbotarimova'ea rupi nhaporemo nehẽ, ei Jesus'ga João Batistava'ea pe.

—Kwa, ei ahe Jesus'ga mobatizavo.

¹⁶Ahe omobatarẽ Jesus'ga hemi yhya hugwi. Kotihĩ Tupana'ga ipe'ai yvaga ga pe. Kiro Jesus'ga hepiagi Tupana'ga ra'uva ijyvame ojihe. Inambua ja Tupana'ga ra'uva hekoi yvaga hugwi ijyvame ga rehe.

¹⁷Nanime yvaga hugwi Tupana'ga nhi'iği Jesus'ga mombe'gwovo.

—Agwa'ga ko jira'ya'ga nhiremia'nguhete'ga, ei Tupana'ga. Anhimohẽ hete ko ji ga rehe, ei ga.

Diabo'ga omongo te'varuhu pota Jesus'ga

(*Marcos 1.12-13; Lucas 4.1-13*)

4 ¹Aerẽ Tupana'ga ra'uva Jesus'ga rerohoi ongae'yi me Diabo'ga ti toko ga pyri javo. “A'ereki Diabo'ga ga mongo te'varuhu pota,” ei Tupana'ga ra'uva. A'ero ga rerohoi ga rerovahema pevo.

²He'yiva'ea quarenta ko Jesus'ga kiri pevo. A'ea rupi ga ndo'ui arimo ppytunimo no tanhi'i ti ji Tupana'ga pe javo. Quarenta Jesus'ga kirirẽ pevo ojuka ga ty'ara a'ero.

³A'ero Diabo'ga ruri Jesus'ga pyri tamongo te'varuhu ji ga javo. Uhurame ga ei Jesus'ga pe:

—Ere'e jipe ndehe: “Jihi ko Tupana'ga ra'yramo.” A'ea nde ei, ei Diabo'ga. Gara'yramo ti ere kia pe ita pe a'ero: “Penhimbote ti a'ero pāoramō nhirembi'uramo.” A'ea ti ere jupe, ei Diabo'ga Jesus'ga pe.

⁴A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Nda'ei po ti ji jupe nehē, ei ga. Ymyahū Tupana'ga okwatijaruka ahe ve inoḡuka hako. Aherembikwatijara e'i:

“Mbatara ua pyvō jate rūi nhande rekoi.

Tupana'ga nhi'imbava rendukatua pyvō nhande rekoi,” e'i aherembikwatijara, ei Jesus'ga.

⁵Aerē Diabo'ga Jesus'ga rerohoi cidadepyryva pe Jerusalém me a'ero. Yvate pe ga ga rerojiupiri gare'yja'ḡa jatykahavuhua rehe templo rehe ga mo'ama japyra rehe. ⁶Ga rerovahemame pevo ga ei Jesus'ga pe:

—Ere'e jipe ndehe: “Jihi ko Tupana'ga ra'yramo.” A'ea nde ei, ei Diabo'ga. Gara'yramo ti epo japyra hugwi ehia a'ero. Tupana'gapyrive'ḡa yvagipeve'ḡa po ti nanembohirukarahyi yvyvo nehē. A'ero po ti ndahahyi nde ve nde porame japyra hugwi nehē. A'ereki ymyahū a'ea Tupana'ga okwatijaruka ahe ve inoḡuka hako, ei Diabo'ga Jesus'ga pe. Aherembikwatijara e'i:

“Tupana'ga po ti ojipyrive'ḡa mondoukari nde pyri nehē.

'Pea'ngu ti ga,' e po ti ga ojipyrive'ḡa pe yvagipeve'ḡa pe nehē.

'Pepyhy katu ti ga rerogwovo

tahahyyme'i'i ti ga pe javo,' e po ti Tupana'ga ojipyrive'ḡa pe nehē,” e'i aherembikwatijara, ei Diabo'ga Jesus'ga pe.

⁷A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Ymyahū Tupana'ga okwatijaruka ahe ve inoḡuka hako. Aherembikwatijara e'i:

“Tupana'ga ko ndepojy kaharete'ga.

Gareaporoḡita rehe jate ti eko.

A'ero po ti ga nde pokogi nehē.

Ejeaporoḡitatehea rehe rūi ti eko

ji poko ti kiro javo tehe Tupana'ga pe,” e'i aherembikwatijara, ei Jesus'ga Diabo'ga pe.

⁸Aerē Diabo'ga ga rerohoa'javi. Yvate hete pe ga ga rerohoi ga rerojiupia vytyruhua rehe. Pea hugwi Diabo'ga hepiukapavi yvyakotyve'ḡa nduvihava'ḡa gwyrā Jesus'ga pe. Ḡagwyrakatukatua ga hepiukari no. ⁹Kiro ga ei Jesus'ga pe:

—A'ea nhaporemo po ti ji imondoi nde ve nehē. Po nde renypy'andurugi jirovai pyteri pe ji mboheteavo nde ko Tupanamo javo, a'ero po ti ji imondopavi nde ve nehē, ei Diabo'ga Jesus'ga pe.

¹⁰—Satanás, ei Jesus'ga Diabo'ga pe. Nde Tupana rūi. Ejipe'a ji hugwi! Norombohetei po ti ji ndehe nehē. A'ereki ymyahū Tupana'ga okwatijaruka ahe ve inoḡuka hako. Aherembikwatijara e'i:

“Embohete ti Tupana'ga.

Gaha ndepojykaharete'ga.

Gaha jate ti embohete

ekovo ganhi'igã rupi jate,” e'i aherembikwatijara, ei Jesus'ga Diabo'ga pe.

¹¹ A'ero Diabo'ga hoi ogwovo Jesus'ga hugwi. Nanime Tupana'gapyrive'igã yvagipeve'igã jipiukari Jesus'ga pe ga pokoga mbatera imondovo ga pe.

Galiléiapeve'ea na'ë Jesus'ga ombo'e

(Marcos 1.14-15; Lucas 4.14-15)

¹² Aerë ojipe'igã imombe'ui Jesus'ga pe.

—Ĝa João Batista'ga mongi cadeia pype ga Tupana'ga nhi'igã mombe'uro ĝwaramo, ei ĝa.

A'ea renduvame Jesus'ga hoi ojivya Galiléiapeve'igã gwyrri pe. ¹³ Pevo ga jiji cidade de Nazaré hugwi ogwovo ojipe pe cidade de Cafarnaum me Galiléiapeve'igã gwyrri pe. Cafarnaum tuvi ypihua pyri lago da Galiléia pyri. Pevo ko judeus'ga nduvi Zebulomva'ea re'yja'igã Naftaliva'ea re'yja'igã pavëi.

¹⁴ Pevo Jesus'ga hoi Cafarnaum me. Nahã hekoi Tupana'ga nhi'ipo'ruavo ymyahüva'ea po'ruavo. A'ereki ymyahü Tupana'ga nhi'igã mombe'uharava'ea Isaiasva'ea a'ea mombe'u Tupana'ga nhi'igã mombe'gwovo. Ymyahü ahe ei hako:

¹⁵ “Pegwyrri pe herekoi pehea

– kiroki pehea oho ypiahu pe,’ ei Tupana'ga Zebulomva'ea re'yja'igã pe Naftaliva'ea re'yja'igã pe no.

‘Pegwyrri rekoi rio Jordão aherovai.

Ĝa ei pegwyrri pe Galiléia judeus'garüive'igã gwyrri gentios'igã gwyrri. A'ea ĝa ei pegwyrri pe,’ ei Tupana'ga,” ei ahe.

¹⁶ “Ypytuna ja pe me pe ji kwahave'yma ĝwaramo.

Kiro po ti kojahua ja pe me pe ji kwahava ĝwaramo nehë.

Peko pe omanove'igã ja ji ve ji kwahave'ymame.

Kiro po ti ji jikwahavukari pe me

imbokojahuavo peakagi pe nehë,’ ei Tupana'ga,” ei Isaiasva'ea imombe'gwovo hako.

¹⁷ Omombe'u jipe ahe Jesus'ga hoa Cafarnaum me. Uvame cidade pe Cafarnaum me kiro Jesus'ga ĝa mbo'embo'ei. Tupana'ga nhi'igã mombe'gwovo ga ei ĝa pe:

—Pepohi ti pejikote'varuhua hugwi, ei ga. Perojijijijiyi ti pejeaporoğita pejikokatuavo pejikovo Tupana'ga nhi'igã rupi. A'ereki Tupana'ga pe ndepia katu ĝweri penduvihavuhetero yvya koty pe mongovo onhi'igã rupi, ei Jesus'ga ĝa pe.

Jesus'ga omo'emo'ë ypy ĝwemimbo'eharamo

(Marcos 1.16-20; Lucas 5.1-11)

¹⁸ Aerë Jesus'ga hoi ypiahu pe Galiléia pe ogwovo yembeyvyra rupi. Ohorame Jesus'ga mokonha'igã ndepiagi Simão'ga André'ga reheve. Ĝa ko onhoirü'igã.

Simão'ga pe ġa e'li no Pedro. Pirareheva'ero ġwaramo Simão'ġa imombori ipypira pira mboahava tipyhy pira javo. ¹⁹Ovahemame ġa pyri Jesus'ga ei ġa pe:

—He pejjo ti ji rupi nhiremimbo'eharamo. A'ero po ti pe ji mombe'ui ojipe'ġa pe nehē no. Pira pe peru oji'i. Kiro po ti pe ojipe'ġa mbuhurukari ji pyri nehē toko ti ġa Jesus'ga nhi'ġa rupi javo, ei Jesus'ga ġa pe.

²⁰—Kwa, ei ġa.

Nambegwei ġa hoi imboahava reja ogwovo ga rupi okovo garemimbo'eharamo.

²¹Hehemo'i Jesus'ga hoi ogwovo yembeyvyra rupi ojipe'ġa ndepiagi Tiagova'ea João'ga reheve. Ġa memei ko onhoirú'ġa. Ġanduva'ga ko Zebedeu'ga. Ga pavēi ġa apygi yharuhua pype japokatual'java oapoa imboahava. Ovahemame ġa pyri Jesus'ga nhi'ġi Tiagova'ea pe João'ga pe no toko ti ġa nhiremimbo'eharamo javo. ²²Nambegwei ġa hoi yharuhua reja gwuva'ga reja no ogwovo Jesus'ga rupi okovo garemimbo'eharamo.

Jesus'ga ombo'e ahe imombiga karugwara

(Lucas 6.17-19)

²³Ojipejipea pe Jesus'ga hogahoi Galiléiapeve'ġa gwyrá rupi hete ogwovo. Ġajatykahai pe ga hogahoi ġa mbo'eavo Tupana'ga nhi'ġa rehe. Piryva'ea ga imombe'ui ġa pe Tupana'ga pe poko katu pota penduvihavuhuhetero javo.

—Perojijyjijyuka ti pejeaporoġita Tupana'ga pe pejikoga ga rehe. A'ero po ti ga pe pokokatui nehē imomboá pendekote'varuhua pe hugwi okovo penduvihavuhuhetero nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

Karugwaraparavuhua Jesus'ga imombipavi ġa hugwi no.

Ipopoakare'yve'ġa ga ġa mbopopoakari no. Nahā ga rekoi ġapyteri pe.

²⁴A'ero he'yjuhuve'ġa imombe'umbe'ui nahanahā Jesus'ga ġa pohanoġi javo. A'ero Síriapeve'ġa nhaporemó ikwahavi no itetirúave'ġa nderupava Jesus'ga pyri. He'yjuhu karugwara ġa pe. Hahy paravuhu ġa pe no. Anhaġa omongo aha ojipe'ġa ojeaporoġita rupi jate ojipe'ae'yma ġa hugwi onhimongyavo Diabo'gapyriva'ea. Ojipe'ġa akaġi pe mbipeuhu ġa mboheagwryva. Ojipe'ġa nopo'amí. Nomyi tuhē ġa upa. Ġa nhaporemó ġa ġa nderuri Jesus'ga pyri topohano ti ga ġa javo. Jesus'ga omombi pa ġa hugwi a'ero ġa mongokatual'java.

²⁵He'yjuhuve'ġa hoġahoi Jesus'ga rupi onhimongyavo. Uhu ġa ga pyri Galiléiapeve'ġa gwyrá hugwi Dez Cidades hugwi no Jerusalém hugwi no Judéiapeve'ġa gwyrá hugwi no rio Jordão aherovaja hugwi no. Nahā ġa nduri ogwoogwovo ga rupi onhimongyavo.

Pyry hete ġa pe, ei Jesus'ga

(Lucas 6.20-23)

5 ¹Onhimongyve'ġa ndepiagame Jesus'ga jiupiri vytyra rehe. Pevo ga apygame garemimbo'ehara'ġa nduri ga pyri tihendu ganhi'ġa javo. ²Ombo'embo'e ga ġa kiro. ³A'ero ga ehetei ġa pe:

—Pyry hete ģa pe – kiroki ģa e'i ikwahava oyvytera: “Tupana'ga ji pokogame jate po ti ji rekokatui nehē.”

Ģa erame na ojikheteavo Tupana'ga rehe pyry hete ģa pe.

A'ereki ģanduvihavuhetero Tupana'ga gwepia katu ģa imombyryva ģa pe, ei Jesus'ga.

4 Pyry hete ģa pe – kiroki ģa okoveveuhu ojehe'gwovo.

A'ereki ģa ko Tupana'ga remimbohoryva'javaġwama, ei Jesus'ga.

5 Pyry hete ģa pe – kiroki ģa oko nhyrō onhimbohete'e'yma.

A'ereki yvya koty Tupana'ga remimondoaġwama ģa pe ga ero ġwaramo, ei Jesus'ga.

6 Pyry hete ģa pe – kiroki ģa oko katu pota hete okoheteavo Tupana'ga remimbotarimova'ea rupi.

A'ereki ģa ko Tupana'ga remimombyryvaġwama, ei Jesus'ga.

7 Pyry hete ģa pe – kiroki ģa ojipe'ġa porogwety.

A'ereki ģa tuhē ko Tupana'ga rembiporogwetygaġwama, ei Jesus'ga.

8 Pyry hete ģa pe – kiroki ģa gweaporoġita katu Tupana'ga reaporoġita rehe jate xako javo.

A'ereki ģa Tupana'ga repiagaġwama, ei Jesus'ga.

9 Pyry hete ģa pe – kiroki ģa onhoarōuka hete ojipe'ġa pe.

A'ereki a'ea Tupana'ga eaġwama ģa pe. “Ģa ko jira'yra'ġa,” e po ti Tupana'ga ģa pe nehē, ei Jesus'ga.

10 Pyry hete ģa pe – kiroki ģa pe ojipe'ġa okote'varuhu.

Ģa ndekoro ġwaramo Tupana'ga nhi'iġa rupi ojipe'ġa te'varuhuro ģa pe.

Pyry hete ģa pe – kiroki ģa pe ģa ite'varuhu.

A'ereki ģanduvihavuhetero Tupana'ga gwepia katu ģa imombyryva ģa pe, ei Jesus'ga.

11—Pyry hete pe me ģa ete'varuhurame pe me. Ģa imondorame hahyva'ea pe me pyry hete pe me. Ite'varuhuparavuhuva'ea pe nhaporemo ti ģa ei pe me o'mbero nehē pe ndekoro ġwaramo jireheva'ero. Ģa erame na pyry hete pe me, ei Jesus'ga ģa pe.

12—Pejoryjory hete ti ģa jigwarairame pe ndehe nahā. A'ereki Tupana'ga gwereko katu pe me yvagi pe ikwepykavuhua pyryheteva'ea. Aerē po ti ga imondoi pe me nehē. A'ereki pe peko ymyahūva'ea ja Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharava'ea ja hahyrame pe me. A'ereki ymyahū aġwamove'ġa namonhava'ea ojigwarai Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharava'ea rehe no, ei Jesus'ga ģa pe.

Jukyra ndogwerekokatua'javi mbatera

(Marcos 9.50; Lucas 14.34-35)

13—Jukyra omongo katu mbatera imonemukare'yma jupe. Pyry mbatera a'ero, ei Jesus'ga. Peko pe jukyra ja yvyakotyve'ġa pe ģa mongokatuavo. A'ereki pe peko katu pendoryndoryvamo ġapyteri pe Tupana'ga pyryva

repiuka ġa pe Tupana'ga nhi'iġa mombe'gwovo ġa pe nahã po ahe toko hamo javo. Penhi'iġa rendukaturame po ti ġa ndekokatui nehẽ no, ei Jesus'ga ġa pe.

—Po jukyra ndapyryva'javi, marã po ti ahe imombyryva'javi jukyra a'ero nehẽ? Ahe nombyryva'javi tuhẽ jukyra, ei Jesus'ga. A'ero ahe ndopo'rua'javi jukyra. Omombo ahe a'ero. Hehe ahe pyruġi a'ero ohoohorame, ei Jesus'ga. Po na jitehe pe ndapepyryva'javi, maranuhũ pe ojipe'ġa mongokatui naerũ? Maranuhũ po ti ji nhimoirũukara'javi pe me nehẽ pehepiuka ti Tupana'ga pyryva ġa pe javo pe me naerũ? ei Jesus'ga ġa pe.

Peko pe kojahuva'ea'javuhuva'ea, ei Jesus'ga

(Lucas 8.16; 11.33)

14—Peko pe kojahuva'ea'javuhuva'ea vvyakotyve'ġa pe Tupana'ga repiuka ġa pe, ei Jesus'ga. Cidade ituvame vvytyruhua rehe nhande nhaporemo hepiagi. A'ereki pevo jukwaha upa, ei Jesus'ga. 15Imondygame lamparina ahe ndohovapygi lamparina hyrua pyvõ. Pyte'mbia rehe ahe omondo lamparina. Ombokojahu lamparina ongapypeve'ġa pe nhaporemo a'ero tohepia ti ġa javo, ei Jesus'ga.

16—Na jitehe ti pembokojahuuka vvyakotyve'ġa akaġi pe. Marã po pe imbokojahuukari ġa pe? Kiro ji imombe'ui pe me. Peko katu ti Tupana'ga ja pejuvete'ga ja pejikoga ga rehe ġa pokoga. Pendekokatua repiagame po ti ġa ikwahavi Tupana'ga pyryva ga mboheteavo yvagipeve'ga mboheteavo nehẽ Tupana'ga omombyry ġa javo. Nahã pe Tupana'ga repiukari ġa pe.

Jesus'ga ombo'e Moisésva'ea remimbo'eagwera rehe

17—Tape'ei ti pejiyvyteri pe: “Jesus'ga uhu yvya koty javo nhande ve. ‘Tapekoal'javi ti Moisésva'ea remimbo'eagwera rupi,’ e po ti ga nhande ve nehẽ. ‘Tapekoal'javi ti Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharava'ea nhi'iġagwera rupi no,’ e po ti ga nehẽ.” A'ea ti tape'ei pejiyvyteri pe, ei Jesus'ga ġa pe. A'ereki nanongara pe rui javo ji ruri ikwehe, ei ga.

—Ajo ji pe mbo'ekatuavo ahe'eagwera po'rua rehe, ei Jesus'ga ġa pe. 18Imombe'ukatuavo ji ei: Moisésva'ea remimbo'eagwera ti ndopavi'i'i nehẽ. Yvaga pave'ymame po ti Moisésva'ea remimbo'eagwera ndopavi'i'i nehẽ. Yvya pave'ymame po ti Moisésva'ea remimbo'eagwera ndopavi'i'i nehẽ. Xunhi'i'iva'ea vehevi po ti ndopavi aheremimbo'eagwera hugwi nehẽ. Aheremimbo'eagwera apiavo ihoi nehẽ. A'ea renonde po ti aheremimbo'eagwera ndopavi nehẽ, ei Jesus'ga ġa pe.

19—Ojipe'ga po ndokopavi Moisésva'ea remimbo'eagwera rupi. A'ereki ga e'i: “Jara rupi aheremimbo'eagwera rupi ji rekoi. A'ereki a'ea pyry aheremimbo'eagwera. Jara rupi aheremimbo'eagwera rupi ji ndakoi. A'ereki akoja hohe jara koji'i pyry aheremimbo'eagwera,” e po ga. Nahã po ga ojipe'ġa mbo'ei ġa pe hendukatuuka onhi'iġa. Nanongara'ga pe po ti Tupana'ga ei nehẽ: “Ndahuvihavi'i'i ko ga.” Nahã po ti Tupana'ga ei okovo ġanduvihavuhetero ġa ndepiakatuavo nehẽ, ei Jesus'ga.

—Ojipe'ga po oko Moisésva'ea remimbo'eagwera rupi nhaporemo ojipe'ga mbo'ekatuavo hehe ġa pe hendukatuuka aheremimbo'eagwera nhaporemo. Nanongara'ga pe po ti Tupana'ga ei nehē: “Ga ko huvihava.” A'ea po ti Tupana'ga ei okovo ġanduvihavuhetero ġa ndepiakatuavo nehē, ei Jesus'ga.

20—A'e ji pe me a'ero: Koji'i ti peko katu hete pembo'ehara'ġa hohe fariseus'ġa hohe no. Po ġa hohe rūi pe ndekokatui, a'ero po ti Tupana'ga penduvihavuhete'ga rūi nehē. A'ero po ti ga napenderohoi yvagi pe nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

Jesus'ga omombe'u katu onhoarōe'ỹve'ġa

21—Pekwaha pe nhaneramonhava'ea moġitagwera, ei Jesus'ga. A'ea e'i: “Tapejukai ti ojipe'ġa,” e'i nhaneramonhava'ea moġitagwera. “Po pe ġa jukai, a'ero po ti ojipe'ġa pe nderohoi juiz'ga rovai pyteri pe te'i ti ga pe me nehē: ‘Pehe ti pemano ahe ja kiro pendekote'varuhuro ġwaramo.’” A'ea nhaneramonhava'ea moġitagwera i'ei, ei Jesus'ga.

22—Jihi reki a'e pe me: Po pe nhimonha'ngatehei pejikotyve'ga rehe, a'ero po ti ojipe'ġa pe nderohoi juiz'ga rovai pyteri pe te'i ti ga pe me nehē: “Pehe ti pemano kiro pendekote'varuhuro ġwaramo.” Na tuhē po ti nehē, ei Jesus'ga. Pe'e tehe po pe pejikotyve'ga pe: “Ikwhave'ỹheteva'ea!” Po nanongara pe ei ga pe ga mbotegweteavo penhimonha'ngavo ga rehe, a'ero po ti ojipe'ġa pe nderohoi judeus'ġa moġitahara'ġa ndovai pyteri pe nehē te'i ti ġa pe me: “Pehe ti pemano kiro pendekote'varuhuro ġwaramo.” Na tuhē po ti nehē, ei Jesus'ga. Pe'e tehe po pe pejikotyve'ga pe: “Ndereakwahavihu nde ekovo!” Po nanongara pe ei ga pe ga mbotegweteavo penhimonha'ngavo ga rehe, a'ero po ti Tupana'ga pe mondoukari tata pype hahyva'ea ruvihava pype nehē, ei Jesus'ga. Na tuhē po ti nehē, ei Jesus'ga.

23—A'ero ji ei nde ve: Ereru tehe po nde Tupana'ga pe tamondouka ti ji ikwava'ēhava rehe javo. Herurame po nde erekwahava'ja, jikotyve'ga onhimonha'nga ji rehe javo. Ikwhava'javame ti teremondoi ve Tupana'ga pe a'ero. 24 Eheja ti ikwava'ēhava pyri. Eho na'ē ti ejikotyve'ga pyri gapy'a noġatuavo ejihe ga mbohoryva'java. A'erorame jate ti ejora'ja ikwava'ēhava pyri hehe imondoteheavo Tupana'ga pe, ei Jesus'ga.

25—Po nde rekote'varuhuro ojipe'ga pe, a'ero po ti ga ei nde ve nehē: “Xaho tuhē ji rupi juiz'ga pyri,” e po ti ga nehē. “Ga pe po ti ji ndete'varuhua mombe'ui nehē te'i ti ga nhandereaporoġita pe javo,” e po ti ga nde ve nehē. Ga nde rerohorame juiz'ga pyri kotihī ti ere ga pe ga ma'ngoma'ngoga ga rupi egwovo. Ere ti ga pe: “Nhande tuhē ti xanhimbovyvy na'ē.” A'ea ti ere ga pe. Po ti nde nerema'ngoma'ngogi ga pehea rupi nehē, a'ero po ti ga nde rerohoahyi juiz'ga pyri. A'ero po ti juiz'ga nde mondoukari guarda'ga pe nehē. Guarda'ga po ti nde mongi cadeia pype nehē. 26 Imombe'ukatuavo ji ei nde ve: A'ea pype po ti nde pytai nehē. Nde imondokatupave'ymame ikwepykava, a'ero po ti guarda'ga nanerenohema'javi nehē, ei Jesus'ga imombe'gwovo ġa pe.

Taperekoi ti penhimbireko'garüive'ga, ei Jesus'ga

27—Pekwaha pe nhaneramonhava'ea moğitagwera, ei Jesus'ga. “Taperekoi ti penhimbireko'garüive'ga.” A'ea nhaneramonhava'ea moğitagwera i'ei, ei Jesus'ga.

28—Jihi reki a'e pe me: Kiroki ga hëa repiaguhu hëa rerekopotaheteavo – gareaporoğita ite'varuhu. A'ereki hëa garembirekohëa rüi. Ga hëa rerekorame Tupana'ga ei a'ea ko ite'varuhu javo. Na jitehe Tupana'ga ei ite'varuhu javo ga hëa potaruhurame.

29—Po ejeakwara pyvõ ejohukoty rüi nde rekote'varuhui, a'ero ti ehekyl ejeakwara imomboa nahã imombiga ejekote'varuhua! ei Jesus'ga. Tiruahü ti nde ve ndereakwara mombora nehë. Po imombore'yma nde neremombigi ejekote'varuhua, a'ero po ti koji'i tiruahü nde ve nehë Tupana'ga nde momborame hahyva'ea ruvihava pype nde rekote'varuhuro ġwaramo. A'ero ji ei nde ve: Koji'i pyry nde imomborame ejeakwara ejekote'varuhua mombiga, ei Jesus'ga ġambote'varuhua mombora pe javo. Nderekote'varuhua pigame po ti Tupana'ga nanemombora'javi hahyva'ea ruvihava pype nehë, ei Jesus'ga.

30—Po epoa pyvõ ejohukoty rüi nde rekote'varuhui, a'ero ti ehaygwe'ro epoa ejihugwi imomboa nahã imombiga ejekote'varuhua! ei Jesus'ga. Tiruahü ti nde ve ndepoa mombora nehë. Po imombore'yma nde neremombigi ejekote'varuhua, a'ero po ti koji'i tiruahü nde ve nehë Tupana'ga nde momborame hahyva'ea ruvihava pype nde rekote'varuhuro ġwaramo. A'ero ji ei nde ve: Koji'i pyry nde imomborame epoa ejekote'varuhua mombiga, ei Jesus'ga ġambote'varuhua mombora pe javo. Nderekote'varuhua pigame po ti Tupana'ga nanemombora'javi hahyva'ea ruvihava pype nehë, ei Jesus'ga.

Ahepohira hambirekoa hugwi

(Mateus 19.3-9; Marcos 10.2-12; Lucas 16.18)

31—Nhaneramonhava'ea moğitagwera e'i: “Kiroki ga opohi ġwembirekohëa hugwi – a'ea ti ga tokwatija na'ë imondovo hëa pe aerë hëa mondovo ojihugwi nehë.” A'ea ahemoğitagwera i'ei, ei Jesus'ga.

32—Jihi reki a'e pe me: Opohi po ga ġwembirekohëa hugwi ojipe'ga hëa rerekoro ġwaramo, ei Jesus'ga. Po ojipe'ga ndogwerohoi hëa hëarembireko'ga hugwi. Naname hëarembireko'ga opohirame hëa hugwi opohi tehe hëa hugwi. Gapohitehea ndapyryvi Tupana'ga pe, ei Jesus'ga.

—Ga pohiteherame hëa hugwi po ti hëa ojipe'ga rerekopotari a'ero nehë, ei ga. Ga rerekorame hëa ajuajuri a'ero. A'ereki hëa hambireko jitehe jypyve'ga pavëi, ei ga. Hëarembirekoypy'ga reki ite'va hete a'ero, ei Jesus'ga. A'ereki ga hëa mboajuajuruka opohitehero ġwaramo hëa hugwi, ei ga. Tupana'ga ndopotari nanongara.

—Kiroki ga kirë gwereko hëa – gaha ite'varuhu. A'ereki ga gwereko garembirekohëa. Tupana'ga ndopotari nanongara no, ei Jesus'ga.

Tapehenoi ti pe'erame, ei Jesus'ga

33—Pekwaha tuhê pe nhaneramonhava'ea moġitagwera, ei Jesus'ga. Ymyahũ nhaneramonhava'ea moġitagwera i'ei: “Pe'e po pe Tupana'ga renoina: ‘Nahanahã po ti ji rekoï nehê. A'itituhêva'ea pe kiro ji ei. Tupana'ga ji'ea renduvame ga ei ji ve a'itituhêva'ea pe ga ei javo.’ Po a'ea pe ei, a'ero na tuhê ti peko Tupana'ga pe ndepiagame,” e'i nhaneramonhava'ea moġitagwera, ei Jesus'ga.

34—Jihi reki a'e pe me: Tapehenoi ti Tupana'ga pe'erame nahã po ti ji rekoï nehê javo, ei ga.

—Na jitehe ti tapehenoi Tupana'ga apoa pe'erame a'ero po ti ġa nhinhi'ġa reroviari nehê javo, ei ga. Tapehenoi ti yvaga a'ero. A'ereki a'ea ko Tupana'ga apykava nhandervete'ga apykava. Pe yvaga henonhame pe Tupana'ga renoi a'ero, ei ga. Nurã ti tapehenoi yvaga pe'erame nahanahã po ti ji rekoï nehê javo.

35—Tapehenoi ti yvya no. A'ereki yvya ko Tupana'ga pya nongava. Nurã ti tapehenoi yvya pe'erame nahanahã po ti ji rekoï nehê javo.

—Tapehenoi ti cidade de Jerusalém. A'ereki Jerusalém ko Tupana'ga cidade nhandervihavuhete'ga cidade. Nurã ti tapehenoi Jerusalém pe'erame nahanahã po ti ji rekoï nehê javo.

36—Tapehenoi ti penhiakaġa. A'ereki tegwete pe me peji'ava mbotehava imotiġa! Tegwete pe me peji'ava mbotehava imohuna no! Tupana'ga jate oapo pe'ava imotiġa imohuna no, ei Jesus'ga. Nurã ti tapehenoi penhiakaġa pe'erame nahanahã po ti ji rekoï nehê javo.

37—Po ti na pendekopotarame pe'ji ti: “Nahã po ti ji rekoï nehê.” A'ea jate ti pe'ji Tupana'ga renonhe'yma ga'apoa renonhe'yma no. Po ti na rüi pendekopotarame pe'ji ti: “Ndakoi po ti ji na nehê.” A'ea jate ti pe'ji Tupana'ga renonhe'yma ga'apoa renonhe'yma no. A'ereki ite'varuhuve'ga Diabo'ga pe mbo'e Tupana'ga renonha rehe mbatera renonha rehe no, ei Jesus'ga.

Terejipygi ti ga rehe, ei Jesus'ga

(Lucas 6.29-30)

38—Pekwaha pe nhaneramonhava'ea moġitagwera, ei Jesus'ga. A'ea e'i: “Po ojipe'ga hekyi ndereakwara, a'ero ti ehkyi gareakwara ejipyga. Po ojipe'ga nde kwari imbo'gwy neranha, a'ero ti embo'gwy garanha ejipyga.” A'ea nhaneramonhava'ea moġitagwera i'ei, ei Jesus'ga.

39—Jihi reki a'e nde ve: Terejipygi ti ojipe'ga rehe ga rekote'varuhurame nde ve, ei Jesus'ga. Po ga kwari nderetyvapea rehe, a'ero ti ejirova ga pe tokwa ti ga ojipea rehe no javo, ei Jesus'ga.

40—Po ojipe'ga nde rerohoi juiz'ga pyri hekyjukapota ndecamisa nde hugwi ga ite'varuhu ji ve javo juiz'ga pe, a'ero ti a'ea ehkyi ejihugwi imondovo ga pe. Ehkyi ti ojipea imondovo ga pe no epaletó, ei Jesus'ga.

41—Po ojipe'ga ei nde ve: “Eroho ti jiapoa ji ve pevo um quilômetro.” Ga erame na nde ve um quilômetro rehero'i ti eroho ga'apoa a'ero dois

quilômetros. Nahã ti tandepyrã ga pe, ei Jesus'ga. ⁴²Po ojipe'ga ei nde ve embuhu ti ji ve javo, a'ero ti emondo ga pe. Po ojipe'ga ei nde ve embuhu'rã ti ji ve javo, a'ero ti emondo'ã ga pe, ei Jesus'ga.

Pearõ hete ti penhiarõ'e'ÿve'ãga, ei Jesus'ga
(Lucas 6.27-28, 32-36)

⁴³—Pekwaha tuhẽ pe nhaneramonhava'ea moõitagwera, ei Jesus'ga. A'ea e'i: “Pearõ hete ti penhiarõheteve'ãga. Tapearõi ti penhiarõ'e'ÿve'ãga.” A'ea nhaneramonhava'ea moõitagwera i'ei, ei Jesus'ga.

⁴⁴—Jihi reki a'e pe me: Pearõ hete ti penhiarõ'e'ÿve'ãga, ei Jesus'ga. Po ãga ndekote'varuhui pe me, a'ero ti penhi'i Tupana'ga pe emombyry ti ãga pe javo, ei Jesus'ga. ⁴⁵Nahã ti peko katu Tupana'ga ra'yramo yvagipeve'ga ra'yramo tiandepyrã ti nhandejuvete'ga ja javo. A'ereki ga pyry hete okote'varuhuve'ãga pe pyryve'ãga pe no, ei Jesus'ga. Pyry hete ga ãga pe oapoa japoi kwara japoi imomboruka ãga pe. Ga pyry ãga pe imongyrukari amana ãga pe. Nahã ga ãga nderekokatui okokatuve'ãga okote'varuhuve'ãga ndeheve, ei Jesus'ga.

⁴⁶—Po penhiarõheteve'ãga jate pe pearõ hete, a'ero Tupana'ga ei pe me: “Pe okote'varuhuve'ãga ja reki penhiarõheteve'ãga aromo penhiarõ'e'ÿve'ãga arõ'e'yma.” Nahã ga ei pe me. A'ereki okote'varuhuve'ãga – kiroki ãga omono'ono'oõuhũ itambere'ia governo pe – ãga na jitehe oarõ oarõheteve'ãga jate, ei Jesus'ga.

⁴⁷—Po pe nhi'iãgatu pejikotyve'ãga pe jate pendoryndoryvamo ãga ndehe, a'ero ojipe'ãga hohe rui pe ndekokatui reki. A'ereki Tupana'ga kwahave'ÿve'ãga onhi'iãgatu ojikyotyve'ãga pe jate gworygworyvamo ãga ndehe no, ei Jesus'ga.

⁴⁸—Pearõ hete ti ãga nhaporemõ penhiarõheteve'ãga penhiarõ'e'ÿve'ãga ndeheve. Nahã po ti pe ndekopyryvamo pejuvete'ga javijitehe yvagipeve'ga javijitehe nehẽ, ei Jesus'ga.

Imondoteherame ti terekoi okokatu'ãve'ãga ja, ei Jesus'ga

6 ¹—Tape'ei ti pejiyvyteri pe: “Nahanahã po ti ji rekokatui jirekokatua repiuka ojipe'ãga pe. A'ero po ti ãga ji mbohetei nehẽ.” A'ea ti tape'ei. Po pe ndekokatui tanhimbohete ti ãga javo. Po pe ndekokatui a'ea rehe jate, a'ero po ti penduvete'ga yvagipeve'ga nomondõ pendekokatua kwepykava pe me nehẽ, ei Jesus'ga.

²—Nurã imondoteherame imbatere'ÿve'ãga pe ti terekoi okokatu'ãve'ãga ja. A'ereki ojatykahava pype ãga omondo tehe imbatere'ÿve'ãga pe cidade rapea rupi no. A'ereki pevo he'yjuhuve'ãga ohooho jipi ãga ndepiaga ãga imondorame. A'ero ãga ndepiagame ãga ãga mbohetei. Ganemimbohetea jate ikwepykava okokatu'ãve'ãga pe, a'e ji imombe'ukatuavo pe me, ei Jesus'ga. Tupana'ga po ti nombohetei okokatu'ãve'ãga imondoe'yma ãga pe ãganemimondotehea kwepykava a'ero nehẽ, ei Jesus'ga.

³—Imondoteherame imbatere'ÿve'ãga pe ti teremboukwahavi ojipe'ãga pe a'ero. ⁴Tokwahavyme ti ãga. Nderuvete'ga reki gwepia pa neremimondonhimima. Ga tuhẽ po ti omondo neremimondotehea kwepykava nde ve nehẽ, ei Jesus'ga.

Nahã ti pe'ji penhi'iğame Tupana'ga pe, ei Jesus'ga
(Lucas 11.2-4)

5—Tapekoi ti okokatu'ãve'ğa ja penhi'iğame Tupana'ga pe. A'ereki ikatu hete ğa pe ğa amame ojatykahava pype cidade rapea peahai pe no onhi'iğa Tupana'ga pe. A'ereki ğa nhi'iğame Tupana'ga pe he'yjuhuve'ğa gwepia ğa mboheteavo oko katu ğa javo, ei Jesus'ga. Ğanemimbohetea jate oko ikwepykava okokatu'ãve'ğa pe, a'e ji imombe'ukatuavo pe me, ei Jesus'ga. Tupana'ga po ti nombohetei okokatu'ãve'ğa imondoe'yma ğa pe ğanhi'iğa kwepykava a'ero nehẽ, ei Jesus'ga.

6—Ndehe reki, enhi'iğame Tupana'ga pe, nde tehe ti eho enhonga pe hyrua pype hovapytyma. Pevo ti enhi'i nhimi ejuvete'ga pe Tupana'ga pe. Ga gwepia pa reki. A'ero po ti ga ikwahavi nenhi'inhimima ojive nehẽ. A'ero po ti ga imondoi nenhi'iğa kwepykava nde ve nehẽ, ei Jesus'ga.

7—Penhi'iğame Tupana'ga pe ti tapenhi'inhii'tehei, ei Jesus'ga. Tupana'ga kwahave'yve'ğa ja rui ti penhi'i ga pe. A'ereki onhi'iğame Tupana'garũiva'ea pe ğwemimbohete'hara pe ğa onhi'imbukuhu jupe. "A'ero po ti turi pyryva'ea nhande ve nehẽ," ei ğa novia ikwahave'yma, ei Jesus'ga. ⁸Tapekoi ti ğa ja a'ero. A'ereki penduvete'ga okwaha pendekoa ğwiğwia ti ğa togwereko javo. Peporanduva renonde ga hugwi ga okwahavipe pe mbatere'ymame, ei Jesus'ga.

9—Marã po ti pe nhi'iği Tupana'ga pe a'ero? Kiro ti ji imombe'ui pe me. Penhi'iğame nhandervete'ga pe Tupana'ga pe nahã ti pe'ji ga pe:

"Apĩ, yvagipeva'ero nde ereko katu hete.

Tanerenoiğatu ti ğa nhaporemo a'ero

nde mboheteavo ga ko Tupanete'ga javo nde ve.

¹⁰ Herejo ti vyakotyve'ğa nduvihavuhuhetero ekovo.

Nde nhi'ipo'ru ğa yvagi pe

okovo neremimbotarimova'ea rupi.

Na jitehe kiro ti ğa tanenhi'ipo'ru avo no yvya koty

okovo neremimbotarimova'ea rupi.

¹¹ Embuhuruka ti ore ve mbatera jipi toro'u ti a'ero.

¹² Ore ndorokwahava'javi ojipe'ğa ndekote'varuhua orojihe henonhe'yma.

Na jitehe ti orerekote'varuhua emombo ore hugwi

ikwahava'jave'yma henonhe'yma.

¹³ Satanás'ga ore mongo te'varuhu pota.

Toremongote'varuhuukari ti ga pe.

Ore poko ti toronhi'ipo'ruyme ti Satanás'ga

orokoe'yma garemimbotarimova'ea rupi.

A'ereki ndehe ko vyakotyve'ğa nduvihavuhuhetero ereko.

Ndehe ndepopoaka."

Nahã ti pe'ji penhi'iğame Tupana'ga pe, ei Jesus'ga ğa mbo'eavo.

¹⁴—Nahã ji pe mbo'ei tapekwahava'javi ti ojipe'ğa ndekote'varuhua pejihe javo. Pe ikwahava'jave'ymame ğandekote'varuhua pejihe

henonha'jave'yname po ti penduvete'ga omombo pendekote'varuhua pe hugwi ikwahava'jave'yma henonhe'yma nehẽ. ¹⁵ Po pe ikwahava'javi ãgandekote'varuhua pejihe henonha'java, a'ero po ti penduvete'ga nomombori pendekote'varuhua pe hugwi ikwahava'java nehẽ, ei Jesus'ga.

Ti'uyme ti timbohete ti Tupana'ga javo, ei ahe

¹⁶—Pe'e po pe: “Ti'uyme ti kiro timbohete ti Tupana'ga javo.” A'ea po pe ei i'ue'yma. Nahã i'ue'yname ti tapekoi okokatu'ãve'ã ja. A'ereki i'ue'yname ãgã okoveveuhu'ã gwova rerekokatue'yma hahy nhande ve javo. Nahã ãgã ndekoi i'ue'yname tokwaha ti ojipe'ãgã nhande i'ue'yname javo. A'ereki ãgã e'i oyvyteri pe: “Ikwahavame po ti ãgã nhande mbohetei ãgã oko katu Tupana'ga mboheteavo i'ue'yma javo.” Ñanemimbohetea jate ikwepykava okokatu'ãve'ãgã pe, a'e ji imombe'ukatuavo pe me, ei Jesus'ga. Tupana'ga po ti nombohetei okokatu'ãve'ãgã imondoe'yma ãgã pe i'ue'yma kwepykava a'ero nehẽ, ei Jesus'ga.

¹⁷—Ndehe, tambohete ti Tupana'ga javo ndere'ui po nde. Po a'ea rehe nde ndere'ui, a'ero ti emongy nhandya e'ava rehe. Ejovahei ti no. ¹⁸ A'ero po ti ndiukwahavi ojipe'ãgã pe nde i'ue'yname. Nderuvete'ga reki gwepia pa. A'ero po ti ga ikwahavi nde i'ue'yname nehẽ. A'ero po ti ga imondoi i'ue'yma kwepykava nde ve nehẽ, ei Jesus'ga.

Ikatuheteva'ea yvagi pe

(Lucas 12.33-34)

¹⁹—Tapemono'ono'oõuhũi ti pejive he'yjuhuva'ea ikatuva'ea avo yvya koty. A'ereki avo aryry'ia ombote'va aheapoa. Jypopo aheapoa avo no. Iporomive'ãgã uhuraha aheronga pe imima aheapoa avo no, ei Jesus'ga. ²⁰ Pejiko ti Tupana'ga rehe pejikokatuavo pejikovo garemimbotarimova'ea rupi jate. Nahã po ti pe pemono'ono'oõgatu pejive ikatuheteva'ea yvagi pe nehẽ. Aryry'ia nombote'varuhui aheapoa yvagi pe. Nomombupugi aheapoa pevo no. Iporomive'ãgã ndohoi yvagi pe imima aheapoa, ei Jesus'ga. ²¹ Nurã ji ei pe me: Pejiko hete ti Tupana'ga rehe pejikokatuavo pejikovo garemimbotarimova'ea rupi jate. Po avo yvya koty peapoa uvame, a'ero vyvakotyva'ea rehe pe pemondo pejeaporoõgita imohina jipi. Po yvagi pe peapoa uvame, a'ero yvagipeva'ea rehe pe pemondo pejeaporoõgita imohina jipi, ei Jesus'ga.

Ndereakwara ko lamparina ja nde ve, ei Jesus'ga

(Lucas 11.34-36)

²²—Ndereakwara ko lamparina ja nde ve, ei Jesus'ga. Ndereakwakaturame po ti nde hepiakatui egwovo kojahua rupi ikwahava nehẽ. Na jitehe ndereaporoõgitaturame ekovo pota Tupana'ga remimbotarimova'ea rupi po ti nde rekokatukwahavi nehẽ, ei Jesus'ga.

²³—Ndereakwate'varuhurame po ti nde nderehepiagi egwovo ypytuna rupi ikwahave'yma nehẽ. Na jitehe ndereaporoõgitate'varuhurame ekopotare'yma

Tupana'ga remimbotarimova'ea rupi po ti nde nderekokatukwahavi nehê, ei Jesus'ga. Ejeaporoğita katu ti a'ero. Po nde nandeporoğitakatui, a'ero po ti nde nderekokatukwahavi'i'i ekote'varuhuavo nehê! ei Jesus'ga ģa pe.

Tegwete ahe ve Tupana'ga arôhava ahe mbatera arôheterame
(*Lucas 16.13; 12.22-31*)

24—Tiruahũ ahe poravykyrame mokonha'ģa pe opojykahara'ģa pe. Po ahe oporavyky mokonha'ģa pe, a'ero po ahe ojipe'ga arôhetei ojipe'ga arôeyma. Ovy'a hete po ahe onhimiarôve'ga rehe ojipe'ga koty ojirovage'yma.

—Na jitehe ahe nonhi'ïpo'rukatuï Tupana'ga ovy'aheterame itambere'ia rehe. Tupana'ga potaheterame ahe ndovy'ahetei itambere'ia rehe. Itambere'ia potaheterame ahe ndojirovagi Tupana'ga koty, ei Jesus'ga.

25—Nurã ji ei pe me: Tape'ağataruhui ti mbatera rehe. Tape'ei ti: “Maramarã po ti ji rekoï nehê? Gara po ti ji a'u nehê? Ahã po ti ji ve nehê. Gara po ti ji amongi nehê? Aerê po ti jipira itoropavi nehê.” Tape'ei ti nahã penhi'ağataruhue'yma.

—Tapekouhui ti penhimbi'ua rehe, ei Jesus'ga. Tupana'ga pe apo. A'ero po ti ga imondoukari pe me mbatera nehê to'u ti ģa javo. A'ereki Tupana'ga pe koji'i pyry pendekoa. Tapekouhui ti pejipira rehe. Oapo ga penda'oa. A'ero po ti ga imondoukari pepira pe me nehê. A'ereki Tupana'ga pe koji'i pyry penda'oa, ei Jesus'ga.

26—Pehepia ti gwyrã'ia ikwahava. Notymi ojive gwyrã'ia. Ndohetygi ģwemityma i'gwovo a'ero. Nomono'oği mbatera opoitava ryrua pype aerê po ti ti'u javo. O'u reki gwyrã'ia. A'ereki penduvete'ga yvagipeve'ga ouka jupe. Pe me ga ei: “Koji'i ji rekohetei pe ndehe,” ei Tupana'ga pe me. Nurã po ti ga imondoi pe me nehê no, ei Jesus'ga.

27—Pe'ağataruhu po pe javo: “Koji'i po ji nhimomboakari hamo. Um meio metro po ti ji nhimomboakara'javi nehê.” Nahã po pe ei. Pe'ağataruhu po pe a'ea rehe javo novã. Napenhimomboakara'javi tuhê po ti pe nehê, ei Jesus'ga.

28—Tape'ağataruhui ti pejipira rehe no gara po ti amongi nehê javo. Pehepia ti yvoty'ria nhuhũ me. Henhui onhimomboaka onhimongyavo yvoty'ria. Ndoporavykyi ipyhyga i'gwovo. Ndoapoi opi'ria. 29 A'e ji pe me: Ymya aheruvihavuhuva'ea Salomãova'ea omongi tapy'ynhapipyryva jipi. Ikatu hete tuhê ahepipyryva onhimongyavo. Ahepipyryva hohe reki yvoty'ria ikatuhetero. 30 Tupana'ga ombokatu ipira nhungwavuhua pira okovo hehe. Nhungwavuhua horyory nhuhũ me kiro. Ko'emame ahe omombo nhungwavuhua tata pype tamohendy ti tata javo. Nombokwara'ari nhungwava.

—Koji'i Tupana'ga pe arôï imondoukari tapy'ynhapira pe me pemongi ti javo. Xunhi pe pejiko ga rehe! ei Jesus'ga.

31—Tape'ağataruhui ti. Tape'ei ti: “Gara po ti ti'u nehê? Gara po ti timongi nehê?” A'ea rüi ti pe'ji. 32 A'ereki a'ea rehe nhaporemõ judeus'ğarüive'ģa

gentios'ğa nhağataruhu jipi – kiroki ğa ndojikogi Tupana'ga rehe.

Tape'ağataruhui ti hehe a'ero. A'ereki penduvete'ga yvagipeve'ga okwaha pe mbatere'ymame togwereco ti ğa ğwiğwia nhaporemo javo, ei Jesus'ga.

33—Tupana'ga ko penduvihavuhuhetea. Pejirokwa ti pejikovo ganhi'iğa rupi gaha ko jiruvihavuhuhetea tuhē javo, ei Jesus'ga. Kiroki a'ea rehe Tupana'ga omondo gweaporoğita imohina – a'ea rehe jitehe ti pemondo pejeaporoğita imohina no. Pe ndekorame na po ti Tupana'ga imbhupavi mbatera pe me nehē togwereco paravuhu ti ğa javo, ei Jesus'ga. 34 Nurā ti tape'ağataruhui ko'emameva'ea rehe. Tape'ei ti: “Marā po ti ji ve ko'emame?” Tape'ei ti na. Ko'emame po ti Tupana'ga pe pokogi nehē no. Nane'ymi hekoi tiruahūva'ea ağwamo ko'emame jipi. Kiroğwe tape'ağataruhui ti ko'emameva'ea rehe, ei Jesus'ga.

Tape'epe'ei ti ğa pe, ei Jesus'ga

(Lucas 6.37-38, 41-42)

7 1—Tape'epe'ei ti ojipe'ğa pe: “Nahanahā ğa okote'varuhu.” Tape'euhui ti a'ea. A'ero po ti Tupana'ga nde'i a'ea pe me nehē, ei Jesus'ga. 2 Pe epe'rame ojipe'ğa pe na jitehe po ti Tupana'ga eahyi pe me nehē. Pe imondorame hahyva'ea ojipe'ğa pe na jitehe po ti Tupana'ga imondoi hahyva'ea pe me nehē, ei Jesus'ga. Pe ekaturame ğa pe na jitehe po ti Tupana'ga e'i katu pe me nehē, ei Jesus'ga.

3—Ereko te'varuhu nde ejikotyve'ga pe. A'ero nde ei ga pe: “Hay'iuhua oko ndereakwari pe,” ere nde. Maranameuhū nde euhui a'ea ga pe ndokokatui ga javo? Jihi a'e reki nde ve: Okyta reki oko ndereakwari pe! ei Jesus'ga. Nahā ji ei nde ve nde koji'i ereko te'varuhu ga hohe javo. Nde nderekwahavi reki ejekote'varuhua naerū? ei Jesus'ga.

4—Maranameuhū nde euhui ejikotyve'ga pe naerū? Tere'ei ti ga pe a'ero: “Na ji hekyi hay'iuhua ndereakwara hugwi.” Tere'ei ti nahā okyta rekorame ejeakwari pe naerū. 5 A'ereki nde nderehepiakatui ve hekyita gareakwara hugwi okyta pytarame ejeakwari pe. Okokatu'āva'ea ko nde! A'ereki okyta rerekoe'ÿva'ea ja nde ere'e: “Ji ndarekoi jireakwari pe,” ere nde. Ehekoyi na'ē ti okyta ejeakwara hugwi. A'ero po ti nde hepiakatui hekyita hay'iuhua gareakwara hugwi nehē, ei Jesus'ga ga pe.

A'ea Jesus'ga ei epohi na'ē ti ete'varuhua hugwi kirē ga pokoga javo.

6—Kiroki Tupana'ga apoa pyryva'ea – a'ea ti tapemondoi nhağwatiğa pe, ei Jesus'ga. Tapemondoi ti mbo'yra pérolas apopyra pyryva'ea porcos pe, ei Jesus'ga. A'ereki porcos ndokwahavi pyryva'ea nhağwatiğa pavēi. Po ti pe imondoi jupe, a'ero po ti ipyrūpyruği hehe, ei Jesus'ga. Ivaga pendovai po ti pe hu'tui nehē no.

A'ea Jesus'ga ei ğa pe tapemondoi Tupana'ga nhi'iğa imombe'gwove'ÿ Tupana'ga arōe'ÿve'ğa pe javo. A'ereki ğa ndokwahavi pyryva'ea.

Tupana'ga pe ti peporandurandu, ei Jesus'ga

(Lucas 11.9-13)

7—Penhil'iḡame Tupana'ga pe ti peporandurandu ga pe pejikovo. A'ero po ti Tupana'ga imondoukari pe me nehē. Pehekaeka ti tihepia ti javo. A'ero po ti pe hepiagi nehē. Pekwapekwa ti porta rehe pejikovo taho ti ji jurukwara rupi javo. A'ero po ti pe hoi hupi nehē, ei Jesus'ga. ⁸A'ereki kiroki ḡa onhi'i Tupana'ga pe ore poko javo – ḡa pe nhaporemo Tupana'ga omondouka okovo imombyryva iporanduve'ḡa pe hekahara'ḡa pe okwaokwave'ḡa pe, ei Jesus'ga.

⁹—Po penda'yra'ga ei pe me embuhu ji ve pāo javo, a'ero ita rūi po pe imondoi ga pe pejikovo garuvamo. ¹⁰Po penda'yra'ga ei pe me embuhu ji ve pira javo, a'ero mboja rūi po pe imondoi ga pe, ei Jesus'ga. ¹¹Ite'varuhue'ḡva'ea ja po pe pekwaaha imondovo peja'yra'ḡa pe. Peko te'varuhu pe reki. Po pe ḡanduvamo pekwaaha imondovo peja'yra'ḡa pe, a'ero koji'i penduvete'ga yvagipeve'ga pyryheteve'ga ikwahahetei pyryheteve'ea imondovouka pe me pe poranduvame ga pe, ei Jesus'ga.

¹²—Pe'e po pe pejiyvyteri pe: “Po ojipe'ḡa oko katu nhande ve nhande pokoga hamo.” Po nahā pe ipotari, a'ero na jitehe ti peko katu ḡa pe ḡa pokoga jipi no. A'ereki a'ea rehe jitehe Moisésva'ea ombo'e Tupana'ga nhi'iḡa mombe'uharava'ea pavēi, ei Jesus'ga.

Mokohava'ea pehea

(Lucas 13.24)

¹³—Ndipypiriva'ea ko porta Tupana'ga ronga apoa, ei Jesus'ga. Peho ti ndipypiriva'ea rupi a'ero. A'ereki ipypiva'ea ko hahyva'ea ruvihava apoa porta. Pehea hahyva'ea ruvihava viaramo a'ea ipypiva'ea no. He'yjuhuve'ḡa oho ipypiva'ea rupi, ei Jesus'ga.

Nahā Jesus'ga ei. A'ereki he'yjuhuve'ḡa ndopohipotari okote'varuhua hugwi okovo ḡwemimbotarimova'ea rupi. A'ero po ti ḡa hoi hahyva'ea ruvihava pype nehē.

¹⁴—Tupana'ga ronga apoa porta ko ndipypiriva'ea, ei Jesus'ga. Pehea garonga viaramo a'ea ndipypiriva'ea no. Ohorame a'ea rupi po ti ḡa ndekoi ga pyri avuirama nehē, ei ga. Ndahe'yive'ḡa hepiagi ndipypiriva'ea ogwovo hupi, ei Jesus'ga.

Nahā Jesus'ga ei. A'ereki ndahe'yive'ḡa opohi pota okote'varuhua hugwi okovo Tupana'ga remimbotarimova'ea rupi. Opohirame po ti ḡa hoi ga pyri upa avuirama nehē.

**Penhimboko'i ti Tupana'ga nhi'iġaatyviva'ea mombe'uhara'ġa hugwi,
ei Jesus'ga**

(Mateus 12.33-37; Lucas 6.43-44)

15—Penhimboko'i ti Tupana'ga nhi'iġaatyviva'ea mombe'uhara'ġa hugwi. Uhrame pe pyri ġa oko nhyrō okokatuve'ġa ja ovelha ja novia. Ġa ndokonhyrōi reki pe moandyandyita ja'gwara'java'ea ja lobo ja. Na tuhē ġa ndekoi pe mbote'varuhupota, ei Jesus'ga. 16 Ġandekoa repirepiagame po ti pe nhimombaragwahavi ġa ndehe nahanahā ġa ndekote'varuhui nhande moandyandyita javo, ei Jesus'ga.

—Yva'ia repiagame ahe okwaha i'yva. A'ti tuhē! Ahe ndoykyi figo ġwakaġwa'yva hugwi. A'ereki ġwakaġwa'yva figo'yva rūi figueira rūi, ei Jesus'ga. Na jitehe ahe ndoykyi uva ka'api'iuhua hugwi. A'ereki ka'api'iuhua uva'yva rūi videira rūi, ei Jesus'ga. Yva'ia repiagame ahe ikwahavi i'yva a'ero.

—Na jitehe ġandekoa repiagame ahe ikwahavi. Ġandekokatua repiagame ahe ikwahavi ġandeaporoġitapyryva. Ġandekote'varuhua repiagame ahe ikwahavi ġandeaporoġitate'varuhua, ei Jesus'ga.

17—Na jitehe i'yvakatuapora ko yva'ikatua. I'yvate'varuhuaapora ko yva'ite'varuhua, ei Jesus'ga. 18 Tegwete yva'ikatua i'yvate'varuhua rehe. Tegwete yva'ite'varuhua i'yvakatua rehe, ei Jesus'ga. 19 Po i'yva ndogwerekoi yva'ikatua, a'ero ahe imbo'ari imondovo tata pype, ei Jesus'ga. 20 Ahe okwaha i'yva. A'ereki ahe gwepia herekorame yva'ia ojihe.

—Na jitehe ahe Tupana'ga nhi'iġaatyviva'ea mombe'uhara'ġa kwahavi. A'ereki ahe gwepia ġandekoa nahanahā ġa ndekote'varuhui javo, ei Jesus'ga.

Tupana'ga okote'varuhuve'ġa nduvihavuhuhete'ga rūi

(Lucas 13.25-27)

21—Kiroki ġa e'i tehe ji ve: “Ndehe ko orepojkaharetero. Ndehe ore orombohete” – ġahā po ti ndohoi yvagi pe ojikoge'yma ji rehe imomborukare'yma okote'varuhua nehē, ei Jesus'ga. Jiruva'ga yvagipeve'ga po ti ġanduvihavuhuhete'ga rūi ojikoty'are'yma ġa pavēi nehē, ei Jesus'ga. Kiroki ġa oko gareaporoġita rupi – ġahā po ti oho pevo ojikoga ji rehe imomboruka okote'varuhua nehē. Ġanduvihavuhuhetero po ti ga oko a'ero ojikoty'a ġa pavēi nehē, ei Jesus'ga.

22—Aerē mbapava koty po ti Tupana'ga okokatuve'ġa mbuhurukari ojipyri ġa mongovo avuirama nehē, ei Jesus'ga. Okote'varuhuve'ġa po ti ga ġa mondoukari hahyva'ea ruvihava pype ġa mombyta avuirama nehē, ei Jesus'ga. Ga ġa mondoukaramame hahyva'ea ruvihava pype po ti ġa eġa'ei nde ko orepojkaharetero javo ji ve onhimongyavo nehē: “Oromombe'u ore Tupana'ga nhi'iġa ġa mbo'eavo hehe nahanahā Jesus'ga ei javo,” e po ti ġa ji ve nehē. “Kiroki ġa pe Diabolo'gapyryva'ea oko te'varuhu anhaġa – ġa hugwi orombojipe'a ore anhaġa Jesus Cristo'ga pe mbojipe'a javo jupe. Oroapo ore ahemonhimomby'aheteva'ea

he'yjuhuve'ea Jesus'ga oapouka ore ve javo," e po ti ġa ji ve nehē, ei Jesus'ga. ²³A'ero po ti ji ehetei imombe'ukatuavo ġa pe nehē: Peko pe ambotehero ji hugwi pejikoangave'yma jireheva'ero. Pejipe'a ti ji hugwi pejigwovo. A'ereki nane'yimi pe pekote'varuhu. A'ea po ti ji ei ġa pe nehē, ei Jesus'ga.

Ahe ko onga apohara'ġa ja
(*Lucas 6.47-49*)

²⁴—Kiroki ġa nhinhi'ġa rendu katu okovo nhinhi'ġa rupi – kiroki a'ea ji amombe'u ko – ġa pe ji ei ikwahapyra'ġa. A'ereki ġa ko onga apohara'ga ja – kiroki ga oapo ġwonga hyvykoita imohina itauhua rehe, ei Jesus'ga. ²⁵Aerē amana ikyreteuhui. Hehanhuhū yhya a'ero ua garonga pyri yvya atyma. Yvytua turuhui no. Ipopoaka vyvtua garonga rehe novia. Ndo'ari reki garonga. A'ereki imondovo itauhua rehe ga oapo imohina, ei Jesus'ga.

²⁶—Jara'ġa – kiroki ġa nanhirendukatui okoe'yma nhinhi'ġa rupi – ġa pe ji ei ikwahave'ŷve'ġa. A'ereki ġa ko onga apohara'ga ja – kiroki ga oapo ġwonga imondoteheavo y'tiġa rehe jate imohina, ei Jesus'ga. ²⁷Aerē amana ikyreteuhui. Hehanhuhū yhya a'ero ua garonga pyri yvya atyma. Yvytua turuhui no. Ipopoaka vyvtua garonga rehe imbovavavaga imbo'a. O'arahy upa garonga, ei Jesus'ga.

Jesus'ga ombo'e ġa huvihavuhete'ga ja

²⁸ Jesus'ga a'ea mombe'upavirē pevove'ġa nhimomby'ai garemimbo'ea rehe. ²⁹A'ereki ga tuhē okwaha hete ġa mbo'eavo huvihava'ga ja. Ġambo'ehara'ġa ja rūi – kiroki ġa ombo'e Moisésva'ea remimbo'eagwera rehe – ġa ja rūi ga ġa mbo'ei a'ero.

Jesus'ga omoka'ē ahejagwa
(*Marcos 1.40-45; Lucas 5.12-16*)

8 ¹Jesus'ga jyvire vytyruhua hugwi ogwovo he'yjuhuve'ġa hoi ga reviri ogwovo ga rupi. ²Ijaijauhuve'ga ruri Jesus'ga pyri ġwenypy'anduruga jihoheva'ero ji poko javo. Jesus'ga renoina nde ko jipojykaharetero javo ga ei:

—Nde eremoka'ē kwaha jijagwa ji hugwi. Po nde imoka'ēpotari jijagwa, a'ero po ti nde imoka'ēi nehē, ei ga Jesus'ga pe.

³A'ero Jesus'ga jipoapyhoi opokoga ga rehe. E'i ga ga pe:

—Apota ji. Eka'ē ga hugwi! ei Jesus'ga.

Kotihī ika'ēi ga hugwi a'ero.

⁴Jesus'ga e'i ga pe:

—Teremombe'ui tuhē ti ojipe'ġa pe, ei ga. Eho ti ejipiuka ikwava'ēhara'ga pe oka'ē jijagwa javo. Emondo tehe ti mbatepyryva ga pe tokwava'ē ti ga Tupana'ga pe okovo Moisésva'ea remimbo'eagwera rupi. Nde imondorame ga pe po ti pevove'ġa nde repiagi nehē. A'ero po ti ġa ikwahavi nehē gajagwa oka'ē javo, ei Jesus'ga ga pe.

Jesus'ga omombi karugwara soldadova'eapyriva'ea hugwi
(*Lucas 7.1-10*)

⁵ Jesus'ga vahemirẽ Cafarnaum me romano'ga soldados'ğa nduvihava'ga ruri Jesus'ga pyri. Ovahẽ ga Jesus'ga pyri topoko ti Jesus'ga jipyrive'ga javo. ⁶ Jesus'ga renoina jipojykaharetero ko nde javo ga ei Jesus'ga pe: —Jipyrive'ga itetirũa hete onhinoğa nhironga pe. Nomyinha'javi ga. Hahy hete ga pe no, ei ga Jesus'ga pe.

⁷ A'ero Jesus'ga ei:

—Aho po ti ji ga pyri imombiga ga hugwi a'ero kiro, ei ga.

⁸ A'ero soldados'ğa nduvihava'ga ei Jesus'ga pe:

—Jipojykaharetero nde ji hohe ereko huvihavamo, ei ga. A'ero ji nda'ea'uvi eho ti nhironga pe ga repiaga jave'yma nde ve. Terehoa'javi ti ga repiaga. Irupeuhu ti emondo epopoakara nhironga pe imombiguka karugwara jijipyrive'ga hugwi. A'ero po ti ga nhimohĩgatui nehẽ.

⁹—Akwaha ji ndepopoakara mondoa irupeuhu, ei ga Jesus'ga pe. A'ereki na jitehe ji amondo soldados'ğa jipi. Jiruvihava'ga ji mondoi no nahanahã eapo javo. A'ero ji rekoi ganhi'ĩga rupi. Jihi soldados'ğa nduvihavamo ako no. Ojipe'ga pe ji ei: Eho nahanahã japovo pevo ji ve. A'ero ga hoi okovo nhinhi'ĩga rupi. Ojipe'ga pe ji ei: Ejo nahanahã japovo avo. A'ero ga ruri okovo nhinhi'ĩga rupi. Jijipyrive'ga pe ji ei: Nahã eapo. A'ero ga japoi, ei soldados'ğa nduvihava'ga Jesus'ga pe.

¹⁰ Ga renduvame Jesus'ga nhimomby'ai. Kiroki ga oho Jesus'ga rupi – ģa pe Jesus'ga ei:

—Soldados'ğa nduvihava'ga ojiko hete tuhẽ ji rehe! Jire'yja'ğa hohe israelitas'ğa hohe ga ojiko ji rehe! a'e ji pe me imombe'ukatuavo, ei Jesus'ga.

¹¹ A'e ji pe me: He'yjuhuve'ğa po ti uhu kwara ipora hugwi kwara ihoa hugwi no ua Tupana'ga ronga pype yvagi pe nehẽ – perope Tupana'ga oko nhanderuvihavuhetero. Nahã po ti ģa nduri oapyga Abraãova'ea pyri Isaqueva'ea pyri no Jacóva'ea pyri no oina nehẽ ti'u ti Tupana'ga ronga pype javo, ei Jesus'ga. ¹² Ojipe'ğa po ti uhu garonga pype hamo novã israelitas'ğa. Nduri po ti ģa ipype nehẽ ojikoge'yma ģwaramo Tupana'ga rehe. Tupana'ga nomongiukari ģa ģwonga pype nehẽ ģa momboa ppytunahiva pype nehẽ. Pevo po ti ģa jehe'oi ojihe onhimonha'ngavo hahyrame ojive nehẽ, ei Jesus'ga.

¹³ Soldados'ğa nduvihava'ga pe Jesus'ga ei:

—Ejivya'ja ti enhonga pe a'ero. Ererovia hete nde jipopoakara. A'ero ndepyryve'ga nhimohĩgatui kiro, ei Jesus'ga ga pe.

A'ea Jesus'ga erame gapyryve'ga nhimohĩgatui a'ero.

Jesus'ga omombi pa he'yjuhuva'ea tetirũa
(*Marcos 1.29-34; Lucas 4.38-41*)

¹⁴ Aerẽ Jesus'ga hoi Simão Pedro'ga ronga pe. Ovahemame ga Pedro'ga rembirekohẽa yhẽa repiagi. Onhino hẽa otetiruanõ. A'ereki o'a hete hẽa

rehe. ¹⁵A'ero ga pokogi hēapoa rehe. Hēa hugwi ipigi a'ero. A'ero hēa vyri reki ogwovo herua mbatera ga pe to'u ga javo.

¹⁶Aerē kwara ihoi. A'ea rupi ġa ġa nderuri Jesus'ga ti tobojipe'a anhaġa ġa hugwi javo. A'ero Jesus'ga nhi'iġi Diabo'gapyriva'ea pe anhaġa pe imbojipe'avo ġa hugwi. Karugwara ga imombimombipavi itetirūave'ġa hugwi no.

¹⁷Ophano ga ġa. Nahā hekoi Tupana'ga nhi'īpo'ruavo ymyahūva'ea po'ruavo. A'ereki a'ea mombe'gwovo ymyahū Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharava'ea Isaiasva'ea omombe'u Tupana'ga nhi'iġa. Ymyahū ahe ei hako:

“Ga tuhē omombi nhanetiruahūa nhande hugwi,” ei ahe hako.

Oko pota ahe Jesus'ga remimbo'eharamo

(Lucas 9.57-62)

¹⁸He'yjuhuve'ġa ndepiagame ojipyri Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ġa pe: —He xaho ypihua aherovai, ei ga.

—Kwa, ei ġa.

¹⁹Ġa horame ypiahu pe judeus'ġa mbo'ehara'ga ruri Jesus'ga pyri. Ombo'embo'e ga Moisésva'ea remimbo'eagwera rehe jipi. Ovahemame Jesus'ga pyri ga ei Jesus'ga pe:

—Ji po ti neremimbo'eharamo nehē. Ndehoa nanani po ti ji hoi nde rupi nehē, ei ga.

²⁰A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Ereho pota tuhē nde ji rupi? ei Jesus'ga. Ja'gwara'java'ea raposas gwyvykoi okwara yvy pe okia ipype. Gwyrā'ia ikiri hakā rehe, ei Jesus'ga. Jihi reki, yvyakotyva'ero yvagipeva'ero no, ji ndarekoi jikihava, ei Jesus'ga ga pe. Ehorame ji rupi ji javijitehe po ti nde ndererekoi nehē no, ei Jesus'ga ga pe.

²¹Jesus'ga remimbo'eharamo ojipe'ga ei Jesus'ga pe:

—Orepojykaharetero ko nde, ei ga Jesus'ga pe. Aerē po ti ji hoi nde rupi nanani nehē. Na ji hoi na'ē jipo'ria tyma, ei ga.

²²A'ero Jesus'ga ei reki ga pe:

—Terehoi ti pevo. Ji rupi ti ejo. Omanove'ġa'jave'ġa – kiroki ġa noarōi Tupana'ga nhi'iġa – ġa tuhē ti toty gwe'yja'ġa, ei Jesus'ga ga pe.

Jesus'ga omombi vyvtua typepemuhūa reheve

(Marcos 4.35-41; Lucas 8.22-25)

²³Jesus'ga avame yharuhua pype garemimbo'ehara'ġa hoi ga pohe. ²⁴Ġa herohorame vyvturanuhūa ruri ojyva ypihua rehe imohehanhuhūheteavo typepemuhūa. A'ero hehanhuhū yhya ogwovo yvate okwava yharuhua pyvō o'ava ipype. Jesus'ga reki oki upa yharuhua pype. ²⁵Kiro garemimbo'ehara'ġa hoi Jesus'ga pyri ga mongirahiva javo ga pe:

—Nhande poko ti! Kiro nhande hoi ypy pe nhandepapava nehē! ei ġa ġwembipojykaharete'ga pe.

²⁶Oma'eamo ga ei ġa pe:

—Maranameuhũ pe pekyhyjiuhu? Ndapejikogi pe ji rehe naerũ? ei ga ģa pe. Ovyu ga nhi'īgi vyvturanuhũa pe typepemuhũa pe no topi ti javo. A'ero vyvtua ipigi. Notymynha'javi yhya no. ²⁷A'ero ģa nhimomby'ai reki javo. —Marã te ga rekoï naerũ? Yvytua vehevi re po ģwendu katu ganhi'īga ypihua pavẽi, ei ģa.

Jesus'ga ombojipe'a anhaġa Gadarapeva'ea hugwi
(*Marcos 5.1-20; Lucas 8.26-39*)

²⁸Ypihua aherovai Jesus'ga herohoi ġwemimbo'ehara'ġa pavẽi. Gwerovahẽ Jesus'ġa a'ero ogwovo Gadarapeve'ġa gwyri pe. Jesus'ga repenhana cidadepeve'ġa mokonha'ġa nduri. He'yjuhu anhaġa Diabo'gapyriva'ea onhimongyavo mokonha'ġa pojkavo. A'ero mokonha'ġa iporayvaranuhũi. Ojipe'ġa ndokwavi pevo ġa pyvõ okyhyjiavo a'ero. Itaruvihavuhua kwaruhua pytera hugwi aheryvyva hugwi ġa nduri Jesus'ga repenhana kiro. ²⁹Nanime anhaġa hapukai javo.

—Jesus! e'i anhaġa. Terejori ore avykyavo Tupana'ga ra'yramo, e'i Jesus'ga pe. Nde erejo hahyva'ea imbuhupota ore ve a mbapava koty hahyva'ea mbuhuhava renonde? e'i ga pe.

³⁰Paivo a'ea hugwi porcos tuvi i'gwovo onhimongyavo. He'yjuhu hete porcos. ³¹Jesus'ga pe anhaġa ei:

—Po nde ore mbojipe'ai mokonha'ġa hugwi, a'ero ore mondouka porcos pojkauka ore ve, e'ie'i anhaġa.

³²—Peho ti a'ero, ei Jesus'ga jupe.

Anhaġa ojipe'a mokonha'ġa hugwi a'ero ogwovo Jesus'ga nhi'ipo'ruavo porcos pojkavo herogwovo. Nanime porcos nhaporemo inhahetei ojyva vytyt'ramuhũa hugwi ogwovo ypihua pype otypyvygamo omanomo.

³³Porcos repiakatuhara'ġa nhani ogwovo jugwi ogwovo ġwonga pe nanani cidade pe. Pevo ġa imombe'upavi nahanahã hekoi anhaġa rembipojykaagwera'ġa pe javo. ³⁴Nanime cidadepeve'ġa ndupavi Jesus'ga repiaga. Ga repiagame ġa ei ga pe:

—Heregwovo oregwyrã hugwi!

Jesus'ga omopo'ã nomyiva'ea
(*Marcos 2.1-12; Lucas 5.17-26*)

9 ¹A'ero Jesus'ga hoi ypihua pe o'ava yharuhua pype tajivyrã'ja javo. Ga jivyrã'javi a'ero Gadarapeve'ġa hugwi ua aherovai ovahema ocidade de Cafarnaum me.

²Nanime pevove'ġa ga reruri itetirũave'ga nomyive'ga gakupeupava pype. Ģa ndepiagame Jesus'ga ei oyvyteri pe: “Ojiko hete ġa ji rehe ga rerua ji pyri tomopo'ã ti ga ga javo,” ei Jesus'ga oyvyteri pe.

—Pi'a, ei Jesus'ga nomyive'ga pe. Ejory ti. A'ereki kiro nderekote'varuhua mombora nde hugwi.

A'ea Jesus'ga ei jihi amombo nderekote'varuhua javo.

³Nanime ġambo'ehara'ġa noarōi Jesus'ga ea. “Jesus'ga onhimongouhu Tupana'ga'java'ero,” ei ġa oyvyteri pe. “A'ereki Jesus'ga e'i nomyive'ga pe: ‘Amombo ji nderekote'varuhua.’ Tupana'ga jate e'i a'ea,” ei ġa. “Po Jesus'ga nde'i hamo,” ei ġambo'ehara'ġa.

⁴Jesus'ga ikwahahetei reki ġa nhi'iġame oyvyteri pe. A'ero ga ei ġa pe: —Pe'e pe: “Maranameuhū Jesus'ga euhui a'ea? A'ereki ga Tupana'ga rūi.” Nahā pe pe'e pejiyvyteri pe ite'varuhu Jesus'ga javo. Maranameuhū pe japyakauhui ji rehe javo ji ve? ⁵A'e ji nomyive'ga pe ko: Amombo ji nderekote'varuhua nde hugwi. Emo pe ndapehepiagi aherekote'varuhua mombora. A'ero pe ndaperoviari jipopoakara, ei Jesus'ga ġa pe. Po ji ei ga pe nehē: Epo'ā egwovo, a'ero po ti pe hepiagi gahoa nehē. A'ero po ti pe heroviari jipopoakara nehē. ⁶Nurā po ti ji ga mopo'ami kiro tapekwaha ti javo, ei Jesus'ga vvyakotyva'ero yvagipeva'ero no. A'ero po ti pe ei nehē: “Tupana'ga ombuhuruka tuhē Jesus'ga avo yvya koty ga mongouvouka vvyakotyve'ġa ndekote'varuhua momboharamo,” ei Jesus'ga ġa pe.

Nurā Jesus'ga ei nomyive'ga pe ga monhimohiġatuavo:

—Epo'ā ti ejikupeupava rerogwovo enhonga pe, ei Jesus'ga ga pe.

⁷A'ero nomyive'ga po'ami herogwovo ġwonga pe. ⁸A'ea repiagame ġa nhimomby'ai Tupana'ga mboheteavo onhimongyavo.

—A'ereki Tupana'ga vvyakotyve'ġa mbopopoaka japouka ġa pe nanongara ahemonhimomby'ava'ea, ei ġa.

Jesus'ga Mateusva'ea pavēi (*Marcos 2.13-17; Lucas 5.27-32*)

⁹Aerē ohorame cidade hugwi ogwovo Jesus'ga Mateus'ga repiagi. Pevo Mateus'ga ōi itambere'ia ryrua pype ipyhyga itambere'ia judeus'ġa hugwi imono'oġa governo pe. Ga repiaga Jesus'ga ei ga pe:

—Herejo ti ji rupi ekovo nhiremimbo'eharamo.

A'ero Mateus'ga po'ami ogwovo Jesus'ga rupi okovo garemimbo'eharamo.

¹⁰Aerē Jesus'ga hoi onga pe i'gwovo ġwemimbo'ehara'ġa pavēi. Ga i'urame itambere'ia mono'oġuhūhara'ġa nduri i'gwovo ga pyri ojipe'ġa pavēi. Judeus'ġa e'i ġa pe jipi: “Ġa ko okote'varuhuva'ero hendukatue'yma Moisésva'ea remimbo'eagwera,” ei ġa. Nanongara'ġa uhu Jesus'ga pyri i'gwovo. ¹¹Ġa ndepiagame fariseus'ġa ndopotari. A'ero ġa ei Jesus'ga remimbo'ehara'ġa pe:

—Maranameuhū pembo'ehara'ga i'uuhui nanongara'ġa pyri itambere'ia mono'ohara'ġa pyri okote'varuhuve'ġa pyri no? ei ġa.

¹²Henduvame Jesus'ga ei:

—Kiroki ġa e'i ojive: “Nanhitetirūi ji” – ġahā ahepohanohara'ga ndopokogi ġa pohanoġe'yma. Kiroki ġa e'i ojive: “Nhitetirūa ji” – ġahā ahepohanohara'ga ġa pokogi ġa pohanoġa. Na jitehe ji okote'varuhuve'ġa pokogi jijihe'a ġa ndehe topohi ti ġa okote'varuhua hugwi javo, ei Jesus'ga. ¹³Ymyahū Tupana'ga ei hako:

“Peru pe mbatepyryva tokwava'ẽ ti ikwava'ẽhara'ẽga Tupana'ga pe javo. A'ea ji ei pe me novĩa.

Emo koji'i ji apota penemimombyryva ojipe'ẽga pe,” ei Tupana'ga hako, ei Jesus'ga.

—Peho ti penhimbo'eavo a'ea rehe Tupana'ga ea rehe ikwahakatuavo, ei Jesus'ga ẽga pe. Ajo ji yvya koty tapoko ti ji okote'varuhuve'ẽga javo – kiroki ẽga e'i: “Ako te'varuhu ji. Marã po ti ji ve a'ero nehẽ?” Ta'e ti ji ẽga pe toko katu ti ẽga javo. Ojipe'ẽga pyri rũi ji ajo javo – kiroki ẽga e'i ojive: “Jipyry hete ji.” ẽga pyri rũi ji jori javo ẽga pe, ei Jesus'ga.

Ndo'ui ahe xanhi'i ti Tupana'ga pe javo

(*Marcos 2.18-22; Lucas 5.33-39*)

¹⁴Aerẽ João Batistava'ea remimbo'ehara'ẽga nduri Jesus'ga pyri. Ovahemame ẽga ei ga pe:

—Nane'yimi fariseus'ẽga ja ore ndoro'ui xanhi'i ti Tupana'ga pe javo. Neremimbo'ehara'ẽga ki a'e te nane'yimi o'u reki. Maraname ore ja rũi ẽga ndekoi? ei ẽga Jesus'ga pe.

¹⁵A'ero Jesus'ga ei ikwahavuka ẽga pe:

—Kiro ji hẽarembirekoruama'ga mombe'ui pe me, ei Jesus'ga. Uhu hẽarembirekohava apiavo. A'ero ẽga i'ui gworygworyvamo ga rehe okovo ga pyri toryva rupi – kiroki ẽga ojikoty'a ga pavẽi. Po ahe nde'i te ẽga pe a'ero: “Pejehe'o ti.” Ahe erame a'ea po ẽga ndokoi ahenhi'ĩga rupi, ei Jesus'ga. Aerẽ po ti tiruahũve'ẽga hẽarembireko'ga rerohoi nehẽ. Kiroki ẽga ojikoty'a ga pavẽi – ẽga hugwi po ti ẽga ga rerohoi nehẽ. A'ero po ti ẽga ndo'ual'javi ojehe'gwovo nehẽ.

A'ea Jesus'ga ei ikwahavuka ẽga pe onhimombe'gwovo ẽgwemimbo'ehara'ẽga mombe'gwovo no.

¹⁶—Po ahe oapokatua'ja pota tapy'ynhapiryrymyana tararaga, a'ero itararaga rehe ahe nomondoi tapy'ynhapirapyahua ndotyryrygiva'ea imboja hehe, ei Jesus'ga. Po ahe ipyahuva'ea imbojari ymyahũva'ea rehe, a'ero ipyahuva'ea jiky ymyahũva'ea hugwi koji'i imbotararaga ymyahũva'ea. Igwaigwavete imohehã ikwara ymyahũva'ea pype a'ero, ei Jesus'ga.

¹⁷Na jitehe vinho aporame ahe ndoheka'vogi vinhopyahua hyruymyana pype mbiara piryrymyana pype, ei Jesus'ga. Po ahe heka'vogi vinhopyahua ipiryrymyana pype, a'ero ipiryrymyana ipugi. A'ero vinho tururui jugwi. Nahã ahe jigwarai ipiryrymyana rehe no, ei Jesus'ga. Ipiyahua pype tuhẽ ahe toheka'vo vinhopyahua. Nahã ahe gwereko katu vinho ipira reheve.

A'ea Jesus'ga omombe'ui nhiremimbo'ea ipyahuva'ea ndojihe'ari ẽganamohava'ea remimbo'eagwera rehe javo.

Jesus'ga opoko tay'riva'ea gwypova'ea reheve
(*Marcos 5.21-43; Lucas 8.40-56*)

¹⁸ Jesus'ga a'ea mombe'urame ġa pe nanime huvihava'ga ruri Jesus'ga pyri ġwenpyy'anduruga jihoheva'ero ji poko javo.

—Jira'yrahēa omano ko, ei ga Jesus'ga pe. Herejo epokoga hēa rehe. A'ero po ti hēa kwerava'javi nehē, ei ga Jesus'ga pe.

¹⁹—Kwa, ei Jesus'ga.

Kiro Jesus'ga po'ami ogwovo ga rupi. Jesus'ga remimbo'ehara'ġa hoi ga rupi no.

²⁰ Nanime hēa ruri ga reviri no itetirūavehēa gwypovehēa. He'yi doze anos hēatetirūa imbokwara'ari hēa rehe opige'yma hēa hugwi. A'ero hēa ruri Jesus'ga reviri opokoga gatapy'ynhapira rembeyvira rehe. ²¹ A'ereki hēa e'i ovyteri pe: “Po ti ji pokogi jitehe gatapy'ynhapira rehe, a'ero po ti nhitetirūa ipigi ji hugwi nehē,” ei hēa.

²² A'ero Jesus'ga pyryrymi reki. Hēa repiagame ga ei hēa pe:

—Kui'i, ei ga hēa pe. Ejory ti! Erejiko nde ji rehe. Nurā netetirūa pigi nde hugwi, ei ga.

A'ea rupi hēa nhimohiġatui.

²³ Kiro huvihava'ga ronga pe Jesus'ga hoi ogwovo tahepia ti gara'yrahēa javo. Ovahemame ga imonhi'ihara'ġa ndepiagi – kiroki ġa omonhi'ī jiru'a ahe manorame. He'yive'ġa ga ġa ndepiagi no. Hahyahi ġajehe'ohetea. ²⁴ Ġa pe nhaporemō Jesus'ga ei:

—He pejigwovo! A'ereki tayrihēa nomanoi. Oki hēa upa, ei ga.

A'ero ġa ga jai ga rerekovo ga rerekomemuamo ki a'e te ahe omano hete javo. ²⁵ Ġa mbojipe'avo ga ġa mondoi. Okirame onga pype ga kujahēa popyhygi. A'ero hēa kweravi opo'ama.

²⁶ Ombojoapiapi ġa hēa mombe'gwombe'gwovo Jesus'ga reheve ojipe'ġa pe. Ġagwyriveve'ġa nhaporemō ikwahavi a'ero hēambogwerava.

Jesus'ga omboheakwa katu heakwagweva'ea mokonhava'ea

²⁷ Jesus'ga horame onga hugwi ogwovo heakwagweve'ġa hoi ga reviri mokonha'ġa. Hahyahi ġanhi'īġa ġa erame ohapukaita:

—Daviva'ea rymyminouhūro ko nde! ei ġa.

Nahā ġa ei Jesus'ga pe. A'ereki ġa e'i ovyteri pe: “Jesus'ga pe Tupana'ga e'i eko ti ġanduvihavuhuhetero javo.”

—Ore poko ti! ei ġa Jesus'ga pe.

A'ea ġa ei tianemboheakwa katu ti ga opopoakara pyvō javo.

²⁸ Ga kirame onga pe ġa nduri ovahema ga pyri. Ġa pe Jesus'ga ei:

—Marā? Perovia pe nhiremimboheakwakatuaġwama? ei Jesus'ga.

A'ero ġa ei ga pe:

—Orepojkaharetero ko nde, ei ġa. Orogwerovia ore.

²⁹ A'ero ga pokogi ġandeakwara rehe javo.

—Pejiko pe ji rehe. Nurã pe ndeakwakaturo, ei ga ãa pe.

³⁰ Ñandeakwara ma'eãatui a'ero. A'ero Jesus'ga ei ãa pe:

—Ji rendu katu ti. Tapemombe'ui ti nhiremimboheakwakatua.

Ndapotahetei ji a'ea mombe'ua, ei Jesus'ga ãa pe.

³¹ Ombojoapiapi ãa reki imombe'gwombe'gwovo ogwyriveve'ãa pe nhaporemo nahã Jesus'ga ore mboheakwa katu javo.

Jesus'ga ombojipe'a anhaãa onhi'iãe'ÿve'ea hugwi

³² Ña horame onga hugwi ojipe'ãa onhi'iãe'ÿve'ga reruri Jesus'ga pyri. Tegwete ganhi'ihava anhaãa ga pojykaro ãwaramo Diabo'gapyriva'ea.

³³ Jesus'ga anhaãa mbojipe'ai ga hugwi. Nurã onhi'iãe'ÿve'ga nhi'iãi. A'ero pevove'ãa nhimomby'ai onhimongyavo.

—Ndihepiangavi koi nhande ãwihã jipi nhandegwyri pe Israel pe, ei ãa.

³⁴ Fariseus'ãa e'i reki:

—Anhaãa ruvihavuhu'ga Diabo'ga Jesus'ga pojyka ga mbopopoaka. Nurã Jesus'ga anhaãa mbojipe'ai ãa hugwi ãa mondovouka, ei ãa o'mbero.

Jesus'ga ahe porogwety

³⁵ Aerẽ Jesus'ga imbojoapiapi cidades repiaga cidades'ia repiaga no. Ña mbo'eavo Tupana'ga nhi'iãa rehe ga hogahoi ãajatykahai pe. Pyryva'ea ga imombe'ui Tupana'ga pe poko katu pota okovo pota penduvihavuhetero javo.

—Perojijyjijyuka ti pejeaporoãita Tupana'ga pe pejikoga ga rehe. A'ero po ti ga pe pokokatui nehẽ imomboa pendekote'varuhua pe hugwi okovo penduvihavuhetero nehẽ, ei Jesus'ga ãa pe.

Karugwara Jesus'ga imombipavi itetirũave'ãa hugwi. Ipopoakare'ÿve'ãa ga ãa mbopopoakapavi no. Nahã ga rekorekoi ãapyteri pe.

³⁶ Ojatykave'ãa ndepiagame Jesus'ga ãa porogwetygi. A'ereki ãa he'ouhũ onhimongyavo tiruahũro ãwaramo ojive. Ndipokohavi ãa no. Nahanahã ãa ndekoi ovelhas ja – kiroki ovelhas ndogwerekoi gwepiakatuhara'ga. ³⁷ A'ero Jesus'ga ei ãwemimbo'ehara'ãa pe:

—Ña ko koapora ja ãanemimondoroãweriva'ea ja. He'yi hete koapora gworygworyvamo. Imondorove'ãa ndohygi reki hehe. A'ereki ãa ndahe'yi. A'ero ahe ei koapora jara'ga pe: “Koji'i jitehe ti embuhurukara'ja ãa pyri imondorove'ãa imondoroguka ko pe.” A'ea ahe ei koapora jara'ga pe, ei Jesus'ga.

—Na jitehe avove'ãa koapora ja. A'ereki ãa he'yjuhu ranuhũ. Ndahe'yi reki imondorove'ãa'jave'ãa – kiroki ãa oporavyky imombe'gwovo Tupana'ga nhi'iãa ãa pe tojiko ti ãa Tupana'ga rehe javo, ei Jesus'ga. ³⁸ Pe'ji ti Tupana'ga pe a'ero. Gaha ko koapora jara'ga ja. Pe'ji ti ga pe: “Koji'i jitehe ti embuhurukara'ja ãa pyri ejiheve'ãa. Tomombe'u ti ãa nenhi'iãa he'yjuhuve'ãa pe tojiko ti ãa Tupana'ga rehe javo. A'ero po ti ãa ndekoi upa avuirama nde pyri nehẽ.” A'ea ti pe'ji Tupana'ga pe, ei Jesus'ga ãwemimbo'ehara'ãa pe.

Dozeva'ea Jesus'ga remimbo'eharava'ea gamoirūharava'ea
(*Marcos 3.13-19; Lucas 6.12-16*)

- 10** ¹Ĝwemimbo'ehara'ĝa dozeve'ĝa mbuhurukarame ojipyri, kiro Jesus'ga ĝa mbopopoakari tombojipe'a ti ĝa anhaĝa ojipe'ĝa hugwi javo. Kiro ga ĝa mbopopoakari tokwaha pa ti ĝa karugwara imombiga itetirūave'ĝa hugwi javo. Kiro ga ĝa mbopopoakari tokwaha pa ti ĝa ipopoakare'ŷve'ĝa mbopopoaka javo. ²Dozeve'ĝa ko Jesus'ga remimbo'ehara'ĝa gamoirūhara'ĝa. Ĝa ko nahā: Mokonha'ĝa ko Simão'ga André'ga pavēi onhoirū'ĝa. Pedro irūia Simão'ga rera. Ga ko Jesus'ga moirūhara'ga ppy. Mokonha'ĝa ko Tiagova'ea João'ga pavēi onhoirū'ĝa. Ĝa ko Zebedeu'ga ra'yra'ĝa.
- ³ Mokonha'ĝa ko Filipe'ga Bartolomeu'ga pavēi. Mokonha'ĝa ko Tomé'ga Mateus'ga pavēi. Mateus'ga ko itambere'ia mono'ōharagwera'ga governo pe. Mokonha'ĝa ko Tiago'ga Tadeu'ga pavēi. Tiago'ga ko Alfeu'ga ra'yra'ga.
- ⁴ Mokonha'ĝa ko Simão'ga Judas Iscariotesva'ea pavēi. Simão'ga ko zelotes'ĝa nde'yja'ga – kiroki ĝa ndokoi governo rehe romanos'ĝa ndehe. Judas Iscariotesva'ea aerē Jesus'ga mondouka okote'varuhuve'ĝa pe ga pyhyguka ĝa pe.
- Nahā ko dozeve'ĝa nhaporemō Jesus'ga remimbo'ehara'ĝa gamoirūhara'ĝa.

Jesus'ga remimbo'eharava'ea omombe'u Tupana'ga nhi'iĝa
(*Marcos 6.7-13; Lucas 9.1-6*)

- ⁵Ĝahā dozeve'ĝa Jesus'ga ĝa mondoukari tomombe'u ti ĝa Tupana'ga nhi'iĝa javo. Ĝa mondoukarame ga ei ĝa pe:
—Tapehoi ti nhandere'yja'ĝarūive'ĝa cidades pe judeus'ĝarūive'ĝa cidades pe, ei Jesus'ga. Tapehoi ti pevo. Tapehoi ti samaritanos'ĝa cidades pe no, ei Jesus'ga.
- ⁶—Nhandere'yja'ĝa pyri jate israelitas'ĝa pyri jate ti peho. Ĝa ko ovelhas ja. Ovelhas oka'nhy jipi herekoe'yname gwepiakatuharamo. Akoja ja ko nhandere'yja'ĝa ika'nhyva'ea ja, ei Jesus'ga. ⁷Pehorame ĝa pyri ti pemombe'u katu ĝa pe. Pe'ji ti ĝa pe: “Tupana'ga oko ĝwerī nhanderuvihavuhetero nhande repiakatuavo yvya koty nhande mongovo onhi'iĝa rupi.” A'ea ti pe'ji ĝa pe, ei Jesus'ga. ⁸Pemombi ti karugwara itetirūave'ĝa hugwi. Pemoka'ē ti ĝajagwa ijaijauhuve'ĝa hugwi. Pembogwera ti omanove'ĝa ĝamanoa hugwi. Pembojipe'a ti Diabo'gapyriva'ea anhaĝa ojipe'ĝa hugwi. Nahanahā ti pepokopoko nhandere'yja'ĝa.
- Ji pe mbopopoaka topoko ti ĝa ĝa javo, ei Jesus'ga. Ji nda'ei pe me: Opombopopoaka ji ko. Nurā ti pembuhu ji ve itambere'ia mbatera reheve. A'ea rūi ji a'e pe me, ei Jesus'ga ĝwemimbo'ehara'ĝa pe. A'ero ĝa pokogame ti tape'ei ĝa pe: “Pembuhu ore ve itambere'ia mbatera reheve.” A'ea rūi ti pe'ji, ei Jesus'ga ĝwemimbo'ehara'ĝa pe.

9—Taperohoi ti itambere'ia pehorame, ei Jesus'ga. 10Taperohoi ti sacola pehorame. Taperohoi ti irūa tapy'ynhapira camisa'java'ea. Taperohoi ti irūa sapatos. Taperohoi ti vyvra pejikohavamo. A'ea nhaporemo ti taperohoi. Pevove'ġa po pe poraka pe pokoga hamo, ei Jesus'ga ġa pe.

11—Pevahemame ġacidades pe ġacidades'i pe no pe'ji ti cidadespeve'ġa pe: “Ma'ġa pyry avova'ero? Ga pyri ore pytapotari.” A'ea ti pe'ji. Pyryve'ġa repiagame ti peju ga pyri jate pejiyye'yma garonga hugwi. Aerē po ti pe hoi ojipe pe cidade pe nehē. A'ero jate ti pejiyyi garonga hugwi pejiġwovo a'ero nehē, ei Jesus'ga. 12Pepytarame ġanonga pype ti pe'ji ongapypeve'ġa pe pendoryvamo ġa ndehe. Pe'ji ti ġa pe: “Tu katu ti pepy'a!” A'ea ti pe'ji ġa pe. 13Po ġa pyryvamo, a'ero po ti ġapy'a rukatui tuhē nehē.

—Po ġa ndapyryvi, a'ero ti pe'ji ġa pe: “A'e tehe ji pe me pepy'a ti tu katu javo.” A'ea ti pe'ji ġa pe tukatuyme ti ġapy'a javo, ei Jesus'ga ġa pe. 14Po ongapypeve'ġa ndohoryvi pe ndehe tapepytai ore pyri javo, a'ero ti tapepytai ġanonga pype. Po ġa nohendupotari pe imombe'urame Tupana'ga nhi'iġa ġa pe, a'ero ti tapepytai ġanonga pype, ei Jesus'ga.

—Na jitehe ti tapepytai cidade pe ġa ndoryve'ymane pe ndehe hendupotare'yma Tupana'ga nhi'iġa, ei Jesus'ga. Pehorame ġa hugwi pemonduru ti otimbuguhua pejiyya hugwi oropohi ore pe hugwi javo, ei Jesus'ga. 15Imombe'ukatuavo ji ei pe me: Aerē mbapava koty po ti ġa hepiagi hahyva'ea ojihe Tupana'ga omanove'ġa mono'ombavame ġa ndeheve nehē. Ġa mono'ombavame po ti ga ei ġa pe nhaporemo nehē peko te'varuhu pe javo. A'ereki ġa nohendukatupotari ganhi'iġa. Koji'i po ti hahy ġa pe Sodomapeve'ġa hohe Gomorrapeve'ġa hohe no, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

Omondo ahe hahyva'ea ahe ve
(*Marcos 13.9-13; Lucas 21.12-17*)

16—Ji rendu ti, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe. Kiro po ti ji pe mondoi okote'varuhuve'ġa pyteri pe. Peko po ti pe ovelhas ja ipopoakare'yva'ea ja pejiġwovo ġapyteri pe nehē. Onharō ja'gwarajava'ea lobos ovelhas pyhyga otiruahūro jupe. Na jitehe po ti okote'varuhuve'ġa tiruahūro pe me nehē, ei Jesus'ga ġa pe. Nurā po ti mboja ja penhimboko'i hete ikwahaheteavo penhimombaragwahava ġa ndehe nhaneirūa rūi ko ġa javo. Inambua nomondoi hahyva'ea nhande ve. Inambua ja ti tapemondoi hahyva'ea ojipe'ġa pe. Peko katu katu ti ojipe'ġa pe, ei Jesus'ga ġa pe.

17—Penhimboko'i ti okote'varuhuve'ġa hugwi pejikovo. A'ero po ti ġa pe pyhygi pe nderohoahyavo imohiġatuhara'ġa ndovai pyteri pe ojatykahai pe nehē. Pevo po ti ġa pe nupanupāi vyvra pyvō, ei Jesus'ga ġa pe. 18Governador'ġa ndovai pyteri pe po ti ġa pe nderohoukari gwuvihavuhu'ġa ndovai pyteri pe no. Ġandovai pyteri pe po ti ġa pe nderohoukari nehē timboja tehe ti ġa ndehe javo. Nahā po ti ġa ndekote'varuhui pe me nehē pendekoro ġwaramo jireheva'ero, ei Jesus'ga.

A'ea rupi po ti pe ji mombe'ukatui ġa pe judeus'ġarūive'ġa pe nhaporemo tojiko ti ġa Jesus'ga rehe javo, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

19—Ġa pe nderohoukarame ġandovai pyteri pe ti tape'ei na'ē pejiyvvyteri pe: “Maramarā po ti nhande nhi'iġi ġa pe nehē? Gara po ti nhande ei ġa pe nehē?” A'ea ti tape'ei pejivy'are'yma, ei Jesus'ga ġa pe. Ġa pe nderohoukarame ġandovai pyteri pe po ti Tupana'ga penduvete'ga okwahaheteuka pe me nehē nahanahā ti pe'ji ġa pe javo. 20Hehe po ti gara'uva pe monhi'iġuka pe mbo'eavo nehē. Nurā po ti penhi'iġa rūi pe imombe'ui ġa pe nehē, ei Jesus'ga ġa pe.

21Aerē po ti peirū'ġa pe nderohoahyukari gwuvihava'ġa pe nehē tojuka ti ġa ġa javo. Penduva'ġa no, ġa po ti pe nderohoahyukari gwuvihava'ġa pe nehē no tojuka ti ġa ġa javo. Penda'yra'ġa vehevi po ti napearōa'javi pe nderohoahyuka gwuvihava'ġa pe nehē no tojuka ti ġa ġa javo, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe. 22Ġa nhaporemo po ti oko pa pe ndehe pe arōe'yheteavo pejikoga ġwaramo ji rehe. Po ti pe nhimboitai avuirama pepohire'yma ji hugwi, a'ero po ti ji pe nderohoi yvagi pe pe mongovo avuirama jijipyri nehē, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

23—Ġa ndekote'varuhurame pe me ti penhinhimi ġa hugwi. Pejijyjijyi ti pejiġwovo ojipejipe pe cidades pe. A'ero he'yjuhuva'e pe cidades pe po ti pe hoi ji mombe'gwovo ġa pe nehē, ei Jesus'ga. Pehoa renonde cidades pe nhaporemo Israelpeve'ġa gwyrī pe po ti ji ajora'ja yvya koty vyvakotyva'ero yvagipeva'ero nehē, a'e ji pe me imombe'ukatuavo, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

24—A'e ji kiro pe me: Ġambo'ehara'ga koji'i garemimbo'ehara'ġa hohe, ei ga. Na jitehe ġapojykahara'ga koji'i gapyrive'ġa hohe, ei Jesus'ga. 25Po ġa jigwarai ġambo'ehara'ga rehe, a'ero po na jitehe ġa jigwarai garemimbo'ehara'ġa ndehe no. A'ero po a'ea pyry garemimbo'ehara'ġa pe hamo, ei Jesus'ga. Ġa erame Belzebu onga jara'ga pe ġa ete'varuhui ga pe ojigwaraita ga rehe. A'ereki Belzebu irūa Diabo'ga rera. Po ġa ei Belzebu onga jara'ga pe, a'ero koji'i po ti ġa ete'varuhui garongapypeve'ġa pe gapyrive'ġa pe ojigwaraita ġa ndehe nehē, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

Tapekyhyji ti ġa hugwi, ei Jesus'ga

(Lucas 12.2-7)

26—Tapekyhyji ti ġa hugwi, ei Jesus'ga. A'ereki ji a'e pe me: Tupana'ga po ti imboukwahavi onhimiva'ea hepiuka ikwahavuka henduvukapava nehē, ei Jesus'ga.

27—Kiroki a'ea ji amombe'u ypytunimo pe me – a'ea ti pemombe'u arimo ojipe'ġa pe nehē, ei Jesus'ga. A'ea ji ei javo: Kiroki a'ea ji amombe'u nhimi pe me – a'ea jitehe ti pemombe'u ġandovaki tohendu pa ti ġa javo, ei Jesus'ga ġa pe.

28—Tapekyhyji ti pejukapotave'ġa hugwi. Pe jukarē tegwete pemondohavaġwama hahyva'ea ruvihava pype, ei Jesus'ga. Tupana'ga

hugwi ti pekyhyji. Gaha ipopoaka hete ahe jukavo ahe momboa tata pype hahyva'ea ruvihava pype ipotarama, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

²⁹—Maramomi itambere'ia gwyr'a'ia rehe? Ndahe'yi po hehe. Dois rehe gwyr'a'ia rehe po ojipeji'i jate itambere'ia. Tupana'ga gwepia katu gwyr'a'ia penduvete'ga. Ga ipotare'ymame gwyr'a'ia ndohiri'i'i. Ga ipotarama jate gwyr'a'ia ihiri yvyvo omanomo, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

³⁰—Koji'i hete reki Tupana'ga pe ndepiakatui. A'ereki ga okwaha jitehe reki pe'ava nhaporemo he'yjuhuva'ea. Okwaha pa ga pe'ava nhaporemo he'yje'yva'ea. Nahã ga pe kwahahetei pe ndepiakatuavo. ³¹Tapekyhyji ti a'ero. A'ereki Tupana'ga e'i pe me: “Ahepia katu ji gwyr'a'ia he'yjuhuva'ea. Koji'i ji reki pe ndehe pe ndepiakatuavo,” ei Tupana'ga, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

Po nahã ahe ji mombe'ui, ei Jesus'ga

(Lucas 12.8-9)

³²—E'i po ahe ji mombe'gwovo a'ero, ei Jesus'ga. “Ajiko ji Jesus Cristo'ga rehe. Ga oko jipojykaharetero.” A'ea po ahe ei ojipe'ġa pe hamo. Po nahã ahe ji mombe'ui, a'ero po ti ji ahe mombe'ui jiruva'ga pe yvagipeve'ga pe nehẽ ġa ko jireheva'ero jawo ga pe nehẽ, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

³³—E'i po ojipe'ġa ji mombe'gwovo: “Ndajikogi ji Jesus Cristo'ga rehe. Ga ndokoi jipojykaharetero.” A'ea po ġa ei ojipe'ġa pe. Po nahã ġa ji mombe'ui, a'ero po ti ji ġa mombe'ui jiruva'ga pe yvagipeve'ga pe nehẽ ġa ndokoi jireheva'ero jawo ga pe nehẽ, ei Jesus'ga ġa pe.

Ojogwayva po ti ġa ji rehe nehẽ, ei Jesus'ga

(Lucas 12.51-53; 14.26-27)

³⁴—Marã pe ji mombe'gwovo? ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe. “Jesus'ga rura ġwaramo po ti vyakotyve'ġa py'a rukatui nehẽ.” Nahã po pe ei pejiyvyteri pe naerũ? Tape'ei ti a'ea. Jirura ġwaramo po ti ġapy'a ndukatui nehẽ. Ojogwayva po ti ġa ji rehe nehẽ, ei Jesus'ga. ³⁵Ojipe'ġa po ti ji arõhetei nehẽ. Ojipe'ġa po ti nanhiarõi nehẽ. Nurã po ti ġa jogwayvari ji rehe nehẽ.

“Akwaimbae'ġa po ti gwayva uva'ġa nehẽ.

Kunhangwera'ġa po ti gwayva oy'ġa nehẽ.

Kunhangwera'ġa po ti gwayva ġwembireko'ġa y'ġa nehẽ.

³⁶ Ongapypeve'ġa po ti nonhoarõhetei nehẽ,” ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

³⁷—Kiroki ġa oarõ hete uva'ġa nhiarõa hohe – ġahã ti tokoyme nhiremimbo'eharamo. A'ereki nanongara'ġa ndapyryvi. Kiroki ġa oarõ hete oy'ġa nhiarõa hohe – ġahã ti tokoyme nhiremimbo'eharamo no, ei Jesus'ga. A'ereki nanongara'ġa ndapyryvi. Kiroki ġa oarõ hete gwa'ykwaimbe'ġa nhiarõa hohe – ġahã ti tokoyme nhiremimbo'eharamo, ei Jesus'ga. A'ereki

nanongara'ġa ndapyryvi. Kiroki ġa oarō hete gwa'ykunha'ġa nharōa hohe – ġahā ti tokoyme nhiremimbo'eharamo no. A'ereki nanongara'ġa ndapyryvi.

A'ea Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ġa pe koji'i ti ġa tanhiarō hete javo.

38—Kiroki ġa oko pota nhiremimbo'eharamo – po ti ojipe'ġa imbohahyukari ġa pe ġa jukavo vehevi nehē peko pe Jesus'ga reheva'ero javo ġa pe, toko jitehe ti ġa nhiremimbotarimova'ea rehe opohire'yma ji hugwi. Okoe'ymame nhiremimbotarimova'ea rehe, ġa ti tokoyme nhiremimbo'eharamo nehē. A'ereki nanongara'ġa ndapyryvi, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

39—Kiroki ġa ndokopotari nhiremimbo'eharamo tajjikukayme ti ġa javo – ġa po ti omano ogwovo hahyva'ea ruvihava pype nehē, ei Jesus'ga.

—Kiroki ġa ojipe'ġa ġa jukai ġa jikoga ġwaramo ji rehe – omanorē po ti ġa oho upa avuirama Tupana'ga pyri nehē, ei Jesus'ga.

Tupana'ga po ti omondo ikwepykava nehē

(*Marcos 9.41*)

40—Kiroki ġa horyory pe ndehe ġa ko Jesus'gareheva'ero javo – ġa ndoryndoryvamo ji rehe reki, ei Jesus'ga. Kiroki ġa horyory ji rehe nde ko Tupana'ga repykaramo javo – ġa ndoryndoryvamo nhimbuhurukara'ga rehe reki, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

41—Po Tupana'ga nhi'iġa mombe'uhara'ga ruri ġa pyri. Po ġa ndoryndoryvamo ga rehe ga ko omombe'u Tupana'ga nhi'iġa javo, a'ero po ti ġa pe Tupana'ga imondoi ikwepykava nehē. Nanongara jitehe po ti Tupana'ga imondoi ikwepykavamo ġa pe nehē – kiroki ikwepykava Tupana'ga omondo onhi'iġa mombe'uhara'ga pe no, ei Jesus'ga. Kiroki ġa horyory pyryve'ga rehe ga ko oko Tupana'ga nhi'iġa rupi javo – ġa pe po ti Tupana'ga imondoi ikwepykava nehē. Nanongara jitehe po ti Tupana'ga imondoi ikwepykavamo ġa pe nehē – kiroki ikwepykava Tupana'ga omondo pyryve'ga pe no, ei Jesus'ga.

42—Imombe'ukatuavo ji ei pe me: Po ġa omondo yhya vehevi iroyxaġahiva'ea ipyahuve'ga pe nhiremimbo'ehara'ga pe to'u ti ga javo. Po ġa imondoi ga pe ga ko oko Jesus'ga remimbo'eharamo javo – ġa pe po ti Tupana'ga ikwepykava imondoi a a'ero nehē, ei Jesus'ga.

João Batista'ea omondo ġwemimbo'eharava'ea Jesus'ga pyri

(*Lucas 7.18-35*)

11 ¹Aerē ġwemimbo'ehara'ġa mbo'epavirē dozeve'ġa mbo'epavirē Jesus'ga hoi. Imbojoapiapiavo ga hoi cidades pe pevove'ġa mbo'embo'eavo Tupana'ga nhi'iġa rehe imombe'ukatuavo ġa pe.

²⁻³A'ea rupi João Batista'ea rekoi cadeia pype a'itituhēva'ea mombe'ua rehe. Okwaha ahe Cristo'ga rembiapoa garemimomhimomby'ava'ea. A'ea kwahavame João Batista'ea ei ġwemimbo'ehara'ġa pe mokonha'ġa pe:

—Peho ti Jesus'ga pyri. Pe'ji ti ga pe: “Ymyahū Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharava'ea e'i: ‘Aerē po ti Tupana'ga remimbuhurukara'ga ruri

nhande pyri nehẽ. Nahã ahe ei. Ma'ğa po ymyahũ ahe omombe'ui? Mara'ngu po ndehe? Mara'ngu po ojipe'ga? Nahã ore ei aheremimombe'uhara'ga rura pota ga mbuhua.” A'ea mombe'gwovo katu ti pe'ji Jesus'ga pe: “Marãi nde a'ero?” ei João Batistava'ea mokonha'ğa pe ġwemimbo'ehara'ğa pe.

—Kwa, ei ġa.

A'ero ġa hoi ogwovo Jesus'ga pyri ovahema. João Batistava'ea nhi'iġagwera ġa imombe'ui Jesus'ga pe.

⁴Henduvirẽ Jesus'ga ei mokonha'ğa pe João Batistava'ea remimbo'ehara'ğa pe:

—Pejivyra'ja ti pejigwovo João Batista'ga pyri. Pemombe'ui ti ga pe penhimbiepiaga penhimienduva. Pe'ji ti ga pe imombe'gwovo: ⁵“Oma'eġatu kiro heakwagweve'ğa okovo. Opo'aġatu kiro ipyka'naka'nauhũve'ğa ogwovo katu. Oka'ẽ ġajagwa ijaijauhuve'ğa hugwi. Ġwendu katu kiro japyakware'yve'ğa okovo. Okwera kiro omanove'ğa okovo. Imbatere'yve'ğa ġwendu kiro pyryva'ea Jesus Cristo'ga mombe'ua.” A'ea nhaporemõ ti pemombe'ui João Batista'ga pe, ei Jesus'ga.

A'ea Jesus'ga ei ikwahavuka ga pe Jesus'ga ko Tupana'ga remimbuhurukara'ga javo aheremimombe'uhara'ga. ⁶“Pyry hete ga pe – kiroki ga ndojikopigi ji rehe.” Nahã ti pe'ji João Batista'ga pe, ei Jesus'ga mokonha'ğa pe João Batistava'ea remimbo'ehara'ğa pe.

⁷A'ero ġa hoi javo katu João Batistava'ea pe.

Ġa horame Jesus'ga ei pevove'ğa pe he'yjuhuve'ğa pe João Batistava'ea mombe'gwovo. Ġa pe ga ei:

—Ymya'ĩ pe peho ongae'yĩ me. Pevo pe pehepia João Batista'ga. Marãi pe pejiyvyteri pe pea rupi pejigwovo garepiaga renonde? Pe'e po pe: “Xaho hepiaga nhungwava – kiroki okooko'iuhu vyvtua remimbotarimova'ea rehe onhimbovavaguka vyvtua pe.” Pe ndape'ei tuhẽ reki a'ea. A'ereki João Batista'ga ko nhungwava ja rõi. Ga ndokondoko'iuhi ojipe'ğa remimbotarimova'ea rehe. Ga ko onhimboita Tupana'ga rehe, ei Jesus'ga pevove'ğa pe.

⁸—Marãi pe a'ero pejiyvyteri pe garepiaga renonde? Pe'e po pe: “Xaho ga repiaga – kiroki ga omongi tapy'ynhapipyryva. Gweroho pa po itambere'ia gapira.” A'ea pe ndape'ei oji'i, ei Jesus'ga. A'ereki João Batista'ga ndokohetei mbatera rehe. Ji rendu ti! João Batista'ga nomongi tapy'ynhapipyryva. Kiroki ġa omongi pyryheteva'ea – ġahã u huvihavuhu'ğa nonga pype.

⁹—Marãi pe a'ero pejiyvyteri pe? Pe'e po pe: “Xaho Tupana'ga nhi'iġa mombe'uhara'ga repiaga.” A'ea pe ekatui, ei Jesus'ga. Kiro ji ei pe me: João Batista'ga ko Tupana'ga nhi'iġa mombe'uhara'ga tuhẽ. Tupana'ga nhi'iġa mombe'uhara'ga jate rõi ko ga, ei Jesus'ga ġa pe.

¹⁰—Ymyahũ Tupana'ga okwatijaruka ahe ve João Batista'ga mombe'gwovo hako ga po ti nhinhi'ġa mombe'ui nehẽ javo, ei Jesus'ga. Aherembikwatijara e'i: “Nahã Tupana'ga ei Cristo'ga pe: ‘Ji rendu ti!

Nde renonde ti ji ga mondoy imombe'uuka nhinhi'iğa nehẽ.
Tomboavujikwe ti ga nderura renonde,' ei Tupana'ga," ei
aherembikwatijara, ei Jesus'ga ға pe.

11—Imombe'ukatuavo ji ei pe me: João Batista'ga ko koji'i huvihava
ymyahūva'ea hohe pa, ei Jesus'ga. Ağwamo turi Tupana'ga rembiepiakatuhava
apiavo. Ağwamo po ti Tupana'ga he'yjuhuve'ğa nduvihavuhuhete'ga nehẽ,
ei Jesus'ga. A'ero ji ei: Ymyahūva'ea hohe pa João Batista'ga koji'i huvihava.
Ağwamove'ğa ki a'e te Tupana'ga rembiepiakatuhara'ğa ko koji'i huvihava
João Batista'ga hohe. Kiroki ғаpyteripeve'ğa huvihava rūi – ға vehevi koji'i
huvihava João Batista'ga hohe, ei Jesus'ga ға pe.

12—João Batista'ga ға mbo'eypyagwera jate pyryva'ea rehe,
garenduve'ğa ojirokwa heroviapotaheteavo ganhi'iğa. A'ero ға ei: “Kwa.
Kiro ti Tupana'ga toko oreruvihavuhetero ore repiakatuavo.” A'ea ға ei
ipotaheteavo ojikoga Tupana'ga rehe. Ağwamo na jitehe ға ei a'ea jitehe
ipotaheteavo, ei Jesus'ga ға pe.

13—Nahã ға ndekoi ikwahava. A'ereki ymyahūva'ea omombe'u nanongara
no. “Aerẽ po ti Tupana'ga oko ғандувihavuhetero ға ndepiakatuavo nehẽ.”
Nahã Tupana'ga nhi'iğa mombe'uharava'ea epaepavi Moisésva'ea pavẽi,
ei Jesus'ga ға pe. 14 Ahe e'i: “Tupana'ga po ti oko ғандувihavuhetero
nehẽ. Elias'ga po ti uhu na'ẽ nehẽ,” ei ahe, ei Jesus'ga. Omombe'u ahe João
Batista'ga Eliasva'ea mombe'urame. Ağwamo João Batista'ga ruri oji'i ahe
nhi'ipo'ruavo a'ero. Marã? Perovia pota pe a'ea a'ero naerũ? ei Jesus'ga.
15 Peapyakwa pe. Pehendu katu ti ji'ea a'ero! ei Jesus'ga ға pe.

16—Ға pe Jesus'ga ei: Marã po ti ji ei pe me ağwamova'ea pe a'ero
nehẽ? Gara ja pe ndekoi a'ero? Kiro ji pe mombe'ui pe me. Tayri'ğa ja ko
pe ndekoi. Oapy tayri'ğa ima'ehai pe feira pe. A'ero ға hapukai ojipe'ğa pe
tayri'ğa pe – kiroki ға ojikoty'a ға pavẽi. Onhi'iğa mondovo ға pe ға ei:

17 “Oropy ore jiru'a pe me xajory ti nhanerembirekoa rehe javo.

Pe ki a'e te ndapeyrerupytari henduvame.

Xajehe'o ti nhanenhikamombava rehe, oro'e ore pe me. A'ero ore jehe'oi.

Pe ki a'e te ndapejehe'oi ore pyri. A'ereki pe ndapepotariuhu.”

Nahã tayri'ğa ei, ei Jesus'ga.

18—Tayri'ğa ja pe ndekoi. A'ereki pe pe'epe'e João Batista'ga pe
jipi. A'ereki ga rurame pe pyri ga ndo'uahivuhui mbatera vinho
reheve tambohete ji Tupana'ga javo, ei Jesus'ga. A'ero pe epe'ei
ga mombe'gwovo: “Anhağa opyhy ga.” Nahã pe João Batista'ga
mombe'ute'varuhui ga arõ'e'yma, ei Jesus'ga ға pe.

19—Tayri'ğa ja pe ndekoi. A'ereki pe pe'epe'e ji ve no, ei Jesus'ga
ға pe. Yvyakotyva'ero yvagipeva'ero ji ajo pe pyri mbatera i'gwovo
vinho i'gwovo no. A'ero pe epe'ei ji mombe'gwovo: “Ehepia Jesus'ga!
O'uheteuhu ga. Ga ko heagwryve'ga vinho gwovo,” pe'e pe ji ve, ei
Jesus'ga. “Ite'varuhuve'ğa – kiroki ға omono'oğuhũ itambere'ia governo

pe – ġa pavēi Jesus'ga ojikoty'a ojipe'ġa pavēi okote'varuhuve'ġa pavēi,” pe'e pe. Nahā pe euhui ji momb'e'gwovo ji arōe'yma, ei Jesus'ga.

—Ojipe'ġa ndekokatua repiaga ġwaramo nhande ei: Tupana'ga reki okwahavuka ġa pe ġa mongokatuavo, ei Jesus'ga. Ojipe'ġa ndekote'varuhua repiaga ġwaramo nhande ei: Tupana'ga rūi omongo ġa ite'varuhua rehe, ei Jesus'ga pevove'ġa mbo'eavo he'yjuhuve'ġa mbo'eavo.

Tiruahūaġwama cidadepeva'ea pe

(Lucas 10.13-15)

²⁰Kiro Jesus'ga nhi'ġahyi cidadepeve'ġa pe. A'ereki ġacidades pe ga japorame ahemonhimomby'aheteva'ea ġa ndopohiri ote'varuhua hugwi. Ndogwerojijyi ġa ojeaporoġita ojikoge'yma ga rehe. Nurā ga ei ġa pe:

²¹—Tiruahū ti pe me Corazimmeva'ea pe nehē! ei Jesus'ga. Tiruahū ti pe me Betsaidapeva'ea pe nehē! ei ga. A'ereki pe ndapepohiri pejikote'varuhua hugwi. Pehepia ko pe Tupana'ga popoakara novīa ji japorame ahemonhimomby'aheteva'ea. Hepiagame po pe pepohi pejite'varuhua hugwi hamo.

A'ea Jesus'ga ei cidadepeve'ġa pe Corazimmeve'ġa pe Betsaidapeve'ġa pe no.

—Ymyahū Tiropeva'ea Sidommeva'ea pavēi ndohepiagi Tupana'ga popoakara ahemonhimomby'ava'ea repiage'yma, ei Jesus'ga. Po ymyahū ji japoi ahemonhimomby'ava'ea ahepyteri pe, po kotihī ahe pohiri okote'varuhua hugwi po raka'e hamo. Omongi po ahe opite'varuhua imondovo tanimbuga oakaġa rehe po raka'e hamo ndorovy'ari ore orerekote'varuhua rehe javo, ei Jesus'ga.

²²—Ymyahū Tiropeva'ea ndohepiagi reki Tupana'ga popoakara ahemonhimomby'ava'ea repiage'yma Sidommeva'ea pavēi, ei Jesus'ga. Ndogwerojijyi ahe a'ero okote'varuhua hugwi. Nurā po ti ahe hepiagi hahyva'ea ojihe nehē Tupana'ga omanove'ġa mono'ombavame ahe reheve nehē. Ġa mono'ombavame po ti ga ei ahe ve nhaporemō nehē peko te'varuhu pe javo, ei Jesus'ga cidadepeva'ea momb'e'gwovo.

—Pe me, Corazimmeva'ea pe Betsaidapeva'ea pe no, pe me ji ei: A'ea rupi koji'i po ti hahy pe me nehē. Igwyre'i po ti hahy Tiropeva'ea pe Sidommeva'ea pe nehē no, ei Jesus'ga. A'ereki Tupana'ga popoakara repiakaturame pe ndapepohiri reki pejikote'varuhua hugwi, ei Jesus'ga Corazimmeve'ġa pe Betsaidapeve'ġa pe no.

²³Cidadepeve'ġa pe Cafarnaummeve'ġa pe Jesus'ga ei:

—Pehe marāi pe pejive naerū? Pe'e pe: “Nhande huvihava jara'ġa hohe pa.” Nahā ko pe ei pejuhupe penhimboheteavouhu pejikovo. Pe peho hete tata pype hahyva'ea ruvihava pype nehē, ei Jesus'ga. A'ereki pe ndapepohiri reki pejikote'varuhua hugwi. Pehepia pe Tupana'ga popoakara ji japorame ahemonhimomby'aheteva'ea. Hepiagame po pe pepohi pejite'varuhua hugwi hamo. Po ymyahū ji japoi ahemonhimomby'ava'ea Sodomapeva'ea pyteri pe, a'ero po uveji cidade Sodoma hamo ikaje'yma hamo, ei Jesus'ga.

²⁴—Ymyahũ Sodomapeva'ea ndohepiagi reki Tupana'ga popoakara ahemonhimomby'ava'ea. Ndopohiri ahe a'ero okote'varuhua hugwi. Nurã po ti ahe hepiagi hahyva'ea ojihe nehẽ Tupana'ga omanove'ğa mono'ombavame ahe reheve nehẽ. Ɣa mono'ombavame po ti ga ei ahe ve nhaporemõ nehẽ peko te'varuhu pe javo, ei Jesus'ga Sodomapeva'ea mombe'gwovo. Pe me, Cafarnaummeva'ea pe, pe me koji'i po ti hahy Sodomapeva'ea pe hohe a'ea rupi nehẽ, ei Jesus'ga Cafarnaummeve'ğa pe.

Pejo ti ji pyri, ei Jesus'ga ahe pokapavame

(Lucas 10.21-22)

²⁵Onhi'igahypavame Ɣa pe nhaporemõ Jesus'ga ei Tupana'ga pe: —Apĩ, ei ga Tupana'ga pe. Ndepyry hete nde ekovo yvagipeve'ğa nduvihavuhetero yvyakotyve'ğa nduvihavuhetero no. A'ereki nde nderekwahavukari a'itituhẽva'ea ikwahapyra'ğa pe heaporoğitave'ğa pe no. Onhimbo'ee'yve'ğa pe tayri'ğa'jave'ğa pe nde erekwahavuka a'itituhẽva'ea. ²⁶Na tuhẽ, Apĩ. A'ereki nahã nde erepota, ei Jesus'ga Tupana'ga pe.

²⁷Kiro Jesus'ga ei:

—Jiruva'ga ombuhu pa ji ve ji mbopopoaka. A'ero ji popoakaramo ojipe'ğa hohe pa. Gaha jate ji kwaha hete. Ojipe'ğa ndajikwahakatui. Jihi jate ji akwaha hete jiruva'ga. Okwaha Ɣa ga ji ga mboukwahapotarame jate Ɣa pe, ei Jesus'ga Ɣa pe.

²⁸—Pepoka pa po pe. Pekwerai po pe no. A'ereki pe pe'ağata hete tiruahũ ji ve javo. Po nahã pe ndekoi, a'ero ti pejo ji pyri. Jihi ti topopoko inoğatuavo pepy'a nehẽ. ²⁹Peko ti nhiremimbo'ea rehe. Nahã po ti ji pe mbo'ei nehẽ. A'ereki ji ako nhyrõ nhinhimbohete'e'yma jireaporoğitapyryvamo jitekovo. Ji ve penhimbo'eukarame nhiremimbo'ea rehe po ti pe ikwahavi pejipy'a noğatua nehẽ. ³⁰Ndapekwerai po ti pe pendekorame nhiremimbo'ea rehe nonhimimiva'ea rehe penhimbo'euka hehe pejikovo nehẽ. A'ero po ti pe ndaperekouhui pejivy'are'yma nehẽ ji nhi'ipo'ruavo nehẽ.

Nahanahã ti ahe toko sãbado rupi, ei Jesus'ga

(Marcos 2.23-28; Lucas 6.1-5)

12 ¹Aerẽ judeus'ğa poravykye'yma rupi sãbado rupi Jesus'ğa hoi kohoa rupi okovo. Gareximimbo'ehara'ğa hoi ga rupi. Trigo kopeva'ea pevo inhimongyi. Ojuka ty'ara gareximimbo'ehara'ğa. Nurã ohorame Ɣa ika'mbika'mbigi trigo i'gwovo.

²Hepiagame fariseus'ğa ei Jesus'ga pe:

—Ymyahũ Moisésva'ea e'i ikwatija hako: “Tapeporavykyi ti sãbado rupi.” Nahã ahe ei hako. Ehepia ti neremimbo'ehara'ğa! Ɣa nohendukatui reki. A'ereki Ɣa oporavykyi ika'mbika'mbiga trigo sãbado rupi, ei fariseus'ğa Jesus'ga pe.

³A'ero Jesus'ga ei fariseus'ğa pe:

—Napehendukatui pe Tupana'ga nhi'i'ğa. Garembikwatijarukara omombe'u Daviva'ea. A'ea onhi'i pe me novia. Ymyahũ ty'ara ojuka Daviva'ea onhipavẽiva'ea no hako. ⁴A'ea rupi ahe hoi Tupana'ga ronga pype tenda pype. Ipye ikwava'ẽhara'ğa omondo pão Tupana'ga rovai pyteri pe jipi. Ga ikwava'eğirẽ Tupana'ga pe ga gwerohouka ға pe ғahã jate ti to'u jirovai pyteripeva'eagwera javo. Ojipe'ğa po ndo'ui hamo. Daviva'ea reki i'ui onhipavẽiva'ea pavẽi hako, ei Jesus'ga fariseus'ğa pe.

⁵—Tupana'ga rembikwatijarukara onhi'i pe me novia, ei Jesus'ga fariseus'ğa pe. Ymyahũ Tupana'ga e'i Moisésva'ea pe ikwatijaruka ahe ve hako. Ahe ve ga ei: “Nhimboheteheva pype ti ikwava'ẽhara'ğa toporavyky ikwava'eğa ji ve jukapyra. Oporavykye'yma rupi sábadu rupi ti ға tokwava'ẽ ipype. Nahã ti ға toko katu. Nahã pyry ji ve.” Ymyahũ Tupana'ga ei a'ea Moisésva'ea pe ikwatijaruka ahe ve hako, ei Jesus'ga fariseus'ğa pe. Tupana'ga ei ға pe: “Pyry.” Ndojari ға ndehe a'ero ғaporavykyya sábadu rupi, ei Jesus'ga.

⁶⁻⁸—Jihi reki kiro a'e pe me: Tupana'ga ei ji ve kaitu pyry, ji erame: Nahanahã ti yvyakotyve'ğa toko sábadu rupi. Nurã yvyakotyva'ero yvagipeva'ero ji ei pe me: Tape'epe'ei ti nhiremimbo'ehara'ğa pe ға ika'mbigame trigo sábadu rupi a'ero, ei Jesus'ga fariseus'ğa pe. Ymyahũ Tupana'ga ei hako:

“Peru pe mbatepyryva tokwava'ẽ ti ikwava'ẽhara'ğa Tupana'ga pe javo. A'ea ji ei pe me novia.

Emo koji'i ji apota penemimomyryva ojipe'ğa pe,” ei Tupana'ga hako, ei Jesus'ga.

Tupana'ga nhi'i'ğa pe ndapekwahakatui, ei Jesus'ga ға pe. Po pe ikwahakatui, a'ero po pe napembojari ite'varuhuva'ea okokatuve'ğa ndehe hamo, ei Jesus'ga fariseus'ğa pe.

Jesus'ga iponhimamava'ea pavẽi

(Marcos 3.1-6; Lucas 6.6-11)

⁹Aerẽ Jesus'ga hoi ogwovo gwe'yja'ğa jatykai pe ovahema. ¹⁰Ipye iponhimamave'ga reko. Ojipe'ğa ndeaporoğitate'varuhuro okovo timbotegwete ti Jesus'ga javo. A'ero ға ei ojohupe:

—Mara'ngu po ti Jesus'ga oporavykyavo gapoa mbokatual'java nhandeporavykye'yma rupi sábadu rupi? Ga gapoa mbokatual'javame po ti nhande Jesus'ga mbotegwetei nehẽ, ei ға ojohupe.

Nurã ға ei Jesus'ga pe:

—Marã Moisésva'ea rembikwatijara nhandeporavykye'yma mombe'gwovo sábadu mombe'gwovo? Marã ikwatijara? Pyry nhande nimombigi ғatetirúa nhandeporavykye'yma rupi sábadu rupi? Marã? ei ға Jesus'ga pe.

¹¹Imombe'gwovo Jesus'ga ei ға pe:

—Erereko po nde ovelha ojipejiva'ea. Po nerenymbava ovelha ihiri ikwaruhua pype nhandeporavykye'yma rupi sábadu rupi, a'ero po nde

ipyhygi ovelha henohema jugwi. Nahã nde ovelha rerekokatui. A'ereki pyry ovelha nde ve, ei Jesus'ga ãga pe. ¹²Koji'i avove'ãga pyryvamo Tupana'ga pe vyvakotyve'ãga. Nurã ji ei: Pyry nhande ãga pokogame sábadu rupi, ei Jesus'ga. Aherembikwatijara e'i no pyry javo.

¹³A'ea erame Jesus'ga ei akoja'ga pe iponhimamave'ga pe:

—Ejipoapyho!

A'ero ga jipoapyhoi. Ikatua'ja gapoa a'ero ojipea ja gapoa ja.

¹⁴A'ero fariseus'ãga hoi Jesus'ga hugwi onhimono'oãga. Ojohupe ãga ei onhimonha'ngavo:

—Maranuhũ po ti nhande Jesus'ga jukaukari nehẽ naerũ? ei ãga ojohupe.

Tupana'ga omongo Jesus'ga ãganduvihavuhuhetero

¹⁵ãGa'ea kwahavame Jesus'ga hoi pea hugwi ogwovo. He'yjuhuve'ãga nhimono'oãgi ogwovo ga rupi. A'ero ga imombipavi ãgatetirũa ãga hugwi.

¹⁶Kiro ga ehetei ãga pe:

—Tapemombe'ui ti ojipe'ãga pe Jesus'ga imombigi oretetirũa javo.

¹⁷A'ea Jesus'ga ei ãga pe. Nahã hekoi Tupana'ga nhi'ipo'ruavo ymyahũva'ea po'ruavo. A'ereki ymyahũ Tupana'ga nhi'iãga mombe'uharava'ea Isafasva'ea a'ea mombe'u Tupana'ga nhi'iãga mombe'gwovo. Ahe e'i hako:

¹⁸“Pehepia ti nhipavẽive'ga

– kiroki ga pe ji a'e eko ti ãganduvihavuhuhetero javo,' ei Tupana'ga,” ei ahe.

“Ga ko nhiremia'nguhete'ga.

Anhimohẽ hete ji ga rehe,' ei Tupana'ga.

'Amondouka po ti ji jira'uva ga pyri ga pojkakatuuka jupe nehẽ.

A'ero po ti ga nhiremimbotarimova'ea mombe'ui judeus'ãgarũive'ãga pe nahanahã pyry Tupana'ga pe javo,' ei Tupana'ga.

¹⁹'Nhipavẽive'ga po ti ndogwayvari ãga nehẽ.

Ndohapukai po ti ga ãga pe nehẽ.

Ndahyahivi po ti ganhi'iãga ãga pe cidade rapea rupi nehẽ,' ei Tupana'ga.

²⁰'Ga po ti oko nhyrõ he'ouhũve'ãga pokoga nehẽ.

Pyry po ti ga ndipopoakarive'ãga pe nehẽ.

Nahã po ti ga rekoi hendukatuuka ãga pe nhinhi'iãga ãga mongovouka nhinhi'iãga rupi,' ei Tupana'ga.

²¹'Ga rehe po ti judeus'ãgarũive'ãga jikogi nehẽ,' ei Tupana'ga,” ei Isafasva'ea hako.

O'mbero ahe e'i: Belzebu'ga opoko Jesus'ga

(*Marcos 3.20-30; Lucas 11.14-23*)

²²Aerẽ ojipe'ãga heakwagweve'ga reruri Jesus'ga pyri tombojipe'a ti Jesus'ga anhaãga ga hugwi javo. Ndohepiagi heakwagweve'ga. Ga nonhi'iãgi no. A'ereki anhaãga ndohepiukari ga pe. Nomonhi'iãgukari ga pe no. ãGa ga reruri Jesus'ga pyri. Igwete Jesus'ga anhaãga mbojipe'ai ga

monhimohiġatuavo. A'ero ga nhi'iġa'javi. Gwepiaga'lja ga no. ²³A'ero pevove'ġa nhimomby'ahetei onhimongyavo. A'ero ġa eġa'ei:

—Mara'ngu po Jesus'ga Daviva'ea rymyminoa?

A'ea ġa ei. A'ereki ġa e'i ovytyeri pe: “Ga pe Tupana'ga e'i eko ti ġanduvihavuhhetero javo.” A'ea ġa ei nurã Jesus'ga popoakaro javo.

²⁴Henduvame fariseus'ġa ei:

—Aherymyminoa rüi po ga. Belzebu'ga anhaġa ruvihavuhu'ga Jesus'ga pokogame jate ga popoakaro. Nurã Jesus'ga anhaġa mbojipe'ai ġa hugwi imondovouka, ei ġa o'mbero.

Belzebu, ei ġa Diabo'ga pe. Irüa garera Satanás.

²⁵Jesus'ga okwaha fariseus'ġa ndeaporoġitate'varuhua. A'ero ga ei ġa pe:

—Po ġagwyrive'ġa otavuka ojohupe, a'ero po ti ġa nhomoka'nhymbavi nehë. Po cidadepeve'ġa otavuka ojohupe, a'ero po ti ġa nhomoka'nhymbavi nehë no. Po ongapyve'ġa otavuka ojohupe, a'ero po ti ġa nhomoka'nhymbavi nehë no, ei Jesus'ga fariseus'ġa pe.

²⁶Po Satanás'gapyriva'ea nhombojipe'ai nahã otavuka ojohupe, a'ero po ti inhomoka'nhymbavi jovai nehë no. Marã po ti Satanás'ga huvihava a'ero ojipyri'ea ahana'javame nehë? ei Jesus'ga fariseus'ġa pe.

A'ea Jesus'ga ei. A'ereki fariseus'ġa e'i o'mbero:

—Belzebu'ga Jesus'ga pokogi ojipyri'ea mbojipe'auka ga pe.

²⁷A'ero Jesus'ga ei fariseus'ġa pe:

—Ma'ġa ombojipe'auka Satanás'gapyri'ea pendeheve'ġa pe naerü? ei Jesus'ga. Ndape'ji reki pe ġa pe: “Belzebu'ga ombojipe'auka ġa pe.” A'ea rüi pe ei, ei Jesus'ga. Po ga rüi ġa poko ojipyri'ea mbojipe'auka ġa pe, a'ero ga rüi ji poko no, ei Jesus'ga. Tape'ei ti ji ve a'ero: “Belzebu'ga Jesus'ga poko.” Po pe'ji a'ea ji ve, a'ero po ti pendeheve'ġa ete'varuhui pe me nehë no pe'mbe pe javo pe me nehë, ei Jesus'ga fariseus'ġa pe.

²⁸—Tupana'ga ra'uva reki ombojipe'auka Satanás'gapyri'ea ji ve, ei Jesus'ga. Pekwaha pe a'ero Tupana'ga ko nhanderuvihavuhhetero kiro javo, ei Jesus'ga.

²⁹—Po ojipe'ga kipotari ipopoakave'ga rong pype gambatera rerogwovo ga hugwi, a'ero ga ipopoakave'ga pokwapokwari na'ë, ei Jesus'ga. Aerë ga ipyhygi gambatera herogwovo a'ero. Nahã ga koji'i ipopoaka hete reki ipopoakave'ga hohe.

A'ea Jesus'ga imombe'ui nahã Tupana'ga ipopoaka Satanás'ga hohe javo.

³⁰—Kiroki ga ndajirepygi – gaha ji movahĩ, ei Jesus'ga. Kiroki ga nomono'oġi ji pavëi – gaha ombokwaki'o.

A'ea Jesus'ga ei ga nombojikogukari ġa ji rehe javo.

³¹—Pe'e pe: “Belzebu'ga opoko Jesus'ga.” Nahã pe erame ji ve pe Tupana'ga ra'uva mbotegwetei. A'ereki Tupana'ga ra'uva tuhë ji poko, ei Jesus'ga. Tupana'ga ti omombo pa ġa hugwi ġandekote'varuhua ġa'ete'varuhagwera ojive nehë, ei Jesus'ga. Po Tupana'ga ra'uva pe ġa ete'varuhui Tupana'ga ra'uva mbotegweteavo nahã okote'varuhavo, a'ero po

ti Tupana'ga nomombori ġandekote'varuhua ġa hugwi nehē, ei Jesus'ga. ³²Po ġa ete'varuhui ji ve vehevi okote'varuhuavo, a'ero po ti Tupana'ga imombori ġandekote'varuhua ġa hugwi nehē, ei Jesus'ga yvyakotyva'ero yvagipeva'ero no. Po ġa ete'varuhui Tupana'ga ra'uva pe reki okote'varuhuavo, a'ero po ti Tupana'ga nomomboraġwami ġandekote'varuhua nehē. Nomombori po ti ga kiro. Aerē po ti ga nomombori nehē no, ei Jesus'ga fariseus'ġa pe.

I'yva yva'ia pavēi
(*Lucas 6.43-45; Mateus 7.15-20*)

³³—Pejapyaka ti nhinhi'ġa rehe, ei Jesus'ga fariseus'ġa pe. Po i'yva ikatu, a'ero yva'ia ikatu. Po i'yva ite'varuhu, a'ero yva'ia ite'varuhu. Ahe okwaha i'yva. A'ereki ahe gwepia herekorame yva'ia ojihe, ei Jesus'ga fariseus'ġa pe. ³⁴Peko te'varuhu pe! ei Jesus'ga ġa pe. Nurā pe ete'varuhui ojipe'ġa pe. A'ereki pejiyvyteri pe pe peko te'varuhu hete, ei Jesus'ga fariseus'ġa pe. ³⁵Pyryve'ga, nane'yimi ga reaporoġitaro pyryva'ea rehe. Nurā ga ekatui jipi, ei Jesus'ga. Ite'varuhuve'ga, nane'yimi ga reaporoġitaro ite'varuhuva'ea rehe. Nurā ga ete'varuhui, ei Jesus'ga.

³⁶—Imombe'ukatuavo ji ei pe me: Aerē mbapava koty po ti hahy hete ġa pe Tupana'ga erame ġa pe nhaporemō ġandeaporoġita rehe nehē. Ġa pe po ti ga ei: “Penhi'iteheuhu pe nahanahā javo. Maraname pe nhi'inhi'itehei?” Nahā po ti ga ei ġa pe nehē. ³⁷A'ereki ga ġwendu pa nenhi'itehea nenhi'ipyryva reheve. A'ero nde nhi'ipyryvame po ti ga ei nde ve nehē: “Pyry nenhi'ġa. Ereko katu nde a'ero,” e po ti ga nehē. Nde nhi'itehehurame ga henduvi no. A'ero po ti ga ei nde ve nehē: “Ndapyryvi nenhi'ġa. Ereko te'varuhu nde a'ero,” e po ti ga nde ve nehē. A'ero po ti ga imondoī hahyva'ea nde ve nehē nde ete'varuhuro ġwaramo, ei Jesus'ga imombe'gwovo fariseus'ġa pe.

Jesus'ga okwahava'javuka Jonasva'ea ahe ve
(*Marcos 8.11-12; Lucas 11.29-32; 12.54-56*)

³⁸A'ero judeus'ġa mbo'ehara'ġa ei Jesus'ga pe fariseus'ġa pavēi:

—Ahembo'eharamo eapo ti ahemonhimomby'ava'ea torohepia ti, ei ġa.

³⁹A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Peko te'varuhu pe aġwamova'ero! ei Jesus'ga. Ndapekoi pe Tupana'ga nhi'ġa rehe pejikoge'yma ga rehe. A'ero pe ei: “Jesus'ga japorame jate nhande ve ahemonhimomby'ava'ea, a'ero po ti nhande ei ikwahava nehē: Tupana'ga ga poko. A'ea po ti nhande xale hepiagame nehē.” A'ea pe ei, ei Jesus'ga.

—Ndoapoukari po ti Tupana'ga ojipea ahemonhimomby'ava'ea pe me nehē. Ojikwe ga oapo ahemonhimomby'ava'ea Jonasva'ea mohemukarame hako. A'ea jate po ti ga ikwahavukara'javi pe me nehē, ei Jesus'ga. Ymyahū Jonasva'ea ko Tupana'ga nhi'ġa mombe'uharava'ea hako. ⁴⁰Mokōi okira rupi Jonasva'ea rekoi piraruvihavuhua revegi pe. Kirē pira ahe mbojivrya'javi gwevega hugwi. Aerē ahe hoi Tupana'ga nhi'ġa mombe'gwombe'gwovo Nínivepeva'ea pe a'ero hako, ei Jesus'ga.

—Jonasva'ea javijitehe mokõi jikira rupi po ti ji rekoï yvya pype hete nehê. Kirê po ti ji hemi jugwi nehê yvyakotyva'ero yvagipeva'ero no, ei Jesus'ga. A'ero po ti pe ikwahavi Tupana'ga opoko Jesus'ga javo, ei Jesus'ga.

41—Aerê mbapava koty po ti Tupana'ga omanove'ğa mono'ono'ombavi aġwamove'ğa ndeheve nehê, ei Jesus'ga. Ğa mono'ombavame po ti ga ei ġa pe nhaporemonehê peko te'varuhu pe javo. A'ea rupi po ti Nínivepeva'ea kweravi nehê no. Ojipiukarame po ti ahe imboukwahavukari aġwamove'ğa ndekote'varuhua nehê. A'ereki a'ea renonde ymyahũ Nínivepeva'ea ġwendu katu Tupana'ga nhi'iġa hako. Opohi ahe okote'varuhua hugwi ymyahũ hendukatuavo Tupana'ga nhi'iġa Jonasva'ea imombe'uro ġwaramo hako, ei Jesus'ga ġa pe imombe'gwovo.

—Ji rendu ti! ei Jesus'ga ġa pe. Jihi kaitu amombe'u katu Tupana'ga nhi'iġa Jonasva'ea hohe, ei Jesus'ga. Aġwamove'ğa nohendupotari nhinhi'iġa opohire'yma okote'varuhua hugwi. Nurã po ti Nínivepeva'ea imboukwahavukari aġwamove'ğa ndekote'varuhua nehê, ei Jesus'ga fariseus'ğa pe.

42—Mbapava koty po ti Tupana'ga omanove'ğa mono'ono'ombavi aġwamove'ğa ndeheve, ei Jesus'ga. Ğa mono'ombavame po ti ga ei ġa pe nhaporemonehê peko te'varuhu pe javo. A'ea rupi po ti tyapyrakotyva'ea ruvihavuhuva'ea kweravi nehê no kunhangwerava'ea. Ojipiukarame po ti ahe imboukwahavukari aġwamove'ğa ndekote'varuhua nehê. A'ereki a'ea renonde ymyahũ tyapyrakotyva'ea ruvihavuhuva'ea uhu Salomãova'ea pyri hako tahendu ti ganhi'iġa javo. “A'ereki ga okwaha hete,” ei ahe ua. Paivouhu hete ahegwyra. Paivouhua hugwi ahe ruri hako tahendu ti ga javo, ei Jesus'ga imombe'gwovo fariseus'ğa pe.

—Ji rendu ti! ei Jesus'ga ġa pe. Jihi kaitu akwaha hete Salomãova'ea hohe, ei Jesus'ga. Aġwamova'ero napehendupotari nhinhi'iġa ikwahapotare'yma a'itituhêva'ea. Nurã po ti ahe imboukwahavukari pendekote'varuhua nehê, ei Jesus'ga.

Ojivy anhaġa ahe pyri

(Lucas 11.24-26)

43—Kiro po ti ji imombe'ui Diabo'gapyriva'ea rembipyhyga'ga anhaġa rembipyhyga'ga pe me, ei Jesus'ga. Na ja aġwamove'ğa ndekoi ite'varuhuve'ğa – kiroki ġa opohi okote'varuhua hugwi novia ojikoge'yma ji rehe, ei Jesus'ga. Anhaġa ite'varuhu hete akwaimbae'ga pyhyga otiruahũro ga pe. Aerê anhaġa jipe'ai ga hugwi ogwovo yhye'y'i me okwaokwava. “Mome po ti ji ruvi nehê?” e'i ovytyeri pe heka. Ndohepiagi reki. 44 Nurã i'ei: “Ajivy po ti ji nhironga pe ipojykaa'java akwaimbae'ga pojykaa'java,” e'i anhaġa. Akwaimbae'ga pe anhaġa e'i nhironga.

—A'ero ituri ojivya akwaimbae'ga pyri. Ovahemame ga pyri anhaġa i'ei: “Ndogwerekoï ve ongapypeve'ğa ipype imboavujikweripyra pype,” e'i akwaimbae'ga mombe'gwovo. 45 “Taru ti jara ji pyri a'ero,” e'i.

—A'ero ihoi anhağa rerua seteva'ea rerua. Akoja hohe seteva'ea tiruahũ hete, ei Jesus'ga. Ovahemame akwaimbae'ga pyri ga pojkai otiruahũro ga pe. A'ero kiro koji'i tiruahũ hete akwaimbae'ga pe. Ymya tiruahũ ga pe ojipejiva'ea ga pojkarame. Aerẽ koji'i tiruahũ hete ga pe seteva'ea ga pojkarame, ei Jesus'ga.

—Na jitehe tiruahũ aġwamo ite'varuhuve'ğa pe. Aerẽ koji'i po ti tiruahũ hete ġa pe nehẽ. A'ereki opohi'rãrame okote'varuhua hugwi novia ġa nde'i ji ve: “Herejo ejikoty'a ji pavẽi.” A'ea ġa nde'i ji ve. Aerẽ koji'i ġa ndekote'varuhui a'ero, ei Jesus'ga.

Jesus'ga yembora gairũva'ea pavẽi

(*Marcos 3.31-35; Lucas 8.19-21*)

46 Jesus'ga imombe'urame pevove'ğa pe nanime Jesus'ga yembora ruri gairũ'ğa pavẽi o'ama okari pe. Onhi'ĩ pota ġa ga pe. 47 Pevove'ğa pyteripeve'ga e'i Jesus'ga pe:

—Neyhẽa uhu nde repiaga neirũ'ğa pavẽi. Pevo ġa ami okari pe.

48 A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Ji erame nhiihẽa, marãve'ğa pe ji ei? ei ga. Ji erame nhiiirũ'ğa, marãve'ğa pe ji ei? Kiro ji imombe'ukatui nde ve, ei Jesus'ga.

49 A'ero Jesus'ga pova'eġi ġwemimbo'ehara'ğa pe. Ġwemimbo'ehara'ğa mombe'gwovo ga ei:

—Pehepia! Ġa pe ji ei nhiiy'ğa. Ġa pe ji ei nhiiirũ'ğa, ei Jesus'ga. 50 Kiroki ġa jiruva'ga nhi'ĩpo'ru yvagipeve'ga nhi'ĩpo'ru – ġa pe ji ei nhiiirũ'ğa. A'e ji ġa pe no nhirendyra'ğa. Nhiiy'ğa a'e ji ġa pe no, ei Jesus'ga.

Ha'yinha mohãihara'ga

(*Marcos 4.1-9; Lucas 8.4-8*)

13 1 Onhi'imbavame Jesus'ga hoi onga hugwi ogwovo ypiahu pe. Pevo ga apygi oina. 2 He'yjuhuve'ğa nduri onhimbolybolyva ga pyri tihendu katu ti ga javo. Nurã ga hoi o'ava yharuhua pype oina. A'ero ġa ami yembeyvyri pe.

3 Ojo'java'ea pyvõ ga ġa mbo'embo'ei imombe'gwovo ġa pe he'yjuhuva'ea. Ga e'i:

—Ji rendu ti! ei Jesus'ga. Ha'yinha mohãihara'ga hoi ko pe ityma, ei ga.

4 Pevo ga imohãi ha'yinha. Nahã ga itymi ha'yinha. Ga imohãirame ha'yinha jara indurugi pehea rembeyvyra rupi. Ua gwyrã'ia i'ui imokona, ei Jesus'ga.

5 —Ga imohãirame ha'yinha jara indurugi yja rehe ita arimo. A'ereki ita onhimongyhetehu pevo. Xunhi yja a'ero ha'yinha pe. Kotihĩ henhunhamo novia. A'ereki nianami yja ita rehe. 6 Kwarahyaha'ga imbokai garemityma a'ero. He'ouhũ omanomo. A'ereki ndokihetei hapoa yvya pype, ei Jesus'ga.

7 —Ga imohãirame ha'yinha jara indurugi nhungwava ra'yinha pyteri pe hatãva'ea ra'yinha pyteri pe. Aerẽ ga'apoa ha'yinha renhunhamo nhungwava ra'yinha pavẽi. A'ero nhungwava nhambyguhui garemityma, ei Jesus'ga.

8—Ga imohãirame ha'yinha jara indurugi yjakatua pype. A'ero henhunhamo o'ao'aheteramo. He'yjuhu ahara a'ero. Jara pype ahara pype turi cem ha'yinha. Jara pype ahara pype turi sessenta ha'yinha. Jara pype ahara pype turi trinta ha'yinha.

Nahã Jesus'ga ei imombe'gwovo ha'yinha mohãihara'ga mombe'gwovo.

9—Peapyakwa pe. Pehendu katu ti ji'ea a'ero! ei Jesus'ga pevove'ğa pe imombe'gwovo ojo'java'ea.

Nurã ji amombe'u ojo'java'ea, ei Jesus'ga

(Marcos 4.10-12; Lucas 8.9-10)

10 Jesus'ga remimbo'ehara'ğa nduri ga pyri javo ga pe.

—Maraname nde imombe'ui ojo'java'ea ğa pe ğa mbo'erame? ei ğa Jesus'ga pe.

11 A'ero Jesus'ga ei ğa pe:

—Pe me Tupana'ga ei tokwaha ti ğa onhimiva'ea nhirembiepiakatuhava javo, ei Jesus'ga. Marã hekoi kiro Tupana'ga yvyakotyve'ğa ndepiakaturame okovo ڭanduvihavuhetero? A'earupiva'ea kiro ga ikwahakwahavukari pe me. Ojipe'ğa pe po ti ga ndokwahavukari tuhẽ a'ea nehẽ, ei Jesus'ga ڭwemimbo'ehara'ğa pe. Nurã ji imombe'ui ojo'java'ea ğa pe ğa mbo'erame, ei Jesus'ga.

12—Kiroki ga okwaha – ga pe po ti Tupana'ga ikwahavukari koji'iva'ea nehẽ. A'ero po ti ga ikwahahetei nehẽ, ei Jesus'ga. Kiroki ga ndokwahavi – po ga ikwahavi xunhiva'ea, a'ea vehevi po ti Tupana'ga imoka'nhyrbavukari ga pe nehẽ, ei Jesus'ga.

13—Nurã ji imombe'ui ojo'java'ea ğa pe. A'ereki

“hepiagame ڭa gwepia tehe reki.

A'ereki ڭa nombaragwahapotari hehe.

Henduvame ڭa ڭwendu tehe reki.

A'ereki ڭa ndokwahapotari”, ei Jesus'ga.

14—Nahã ڭa ndekoi hepiage'yima henduve'yima no, ei Jesus'ga. Nahã hekoi Tupana'ga nhi'ipo'ruavo ymyahũva'ea po'ruavo. A'ereki ymyahũ Tupana'ga nhi'iğa mombe'uharava'ea Isaiãsva'ea a'ea mombe'u Tupana'ga nhi'iğa mombe'gwovo. Ahe e'i hako:

“Henduvame ڭa ndokwahavaڭwami reki.

Hepiagame ڭa nombaragwahavaڭwami reki hehe,’ ei Tupana'ga.

15 ‘Nahã ڭa. A'ereki ڭa noangarihu

tiandeapyakwapupugyme ti javo.

Ndiapyhai ڭa okovo

tikwahavyme ti Tupana'ga nhi'iğa javo.

Ndojapyakai ڭa

xambaragwahavyme ti a'itituhẽva'ea rehe javo.

Nahã ڭa ndekoi

tirojijyjyme ti nhandereaporoڭita javo.

Tomomboryme ti Tupana'ga nhanderekote'varuhua nhande hugwi nehẽ, ei ãa,' ei Tupana'ga.”

Ymyahũ Isafasva'ea ei a'ea mombe'gwovo hako, ei Jesus'ga.

16—Pe me ki a'e te pyry hete. A'ereki pe pejirokwa ikwahava aherembikwahavipyre'yma Tupana'ga rembiapoa repiaga ganhi'iãa rendukatuavo, ei Jesus'ga ãwemimbo'ehara'ãa pe. Pyry hete pe me, a'e ji. 17A'ereki ymyahũ ko ahe gwepia pota hete penembiepiaga Tupana'ga nhi'iãa mombe'uharava'ea ganhi'iãareheva'ea pavẽi. He'yiva'ea gwepia pota. Ahe ndohepiagi reki. ãwendu pota hete ahe penemienduva no. Ahe nohenduvi reki, ei Jesus'ga ãwemimbo'ehara'ãa pe.

Jesus'ga okwahavuka ha'ynha mohãihara'ga mombe'ua

(*Marcos 4.13-20; Lucas 8.11-15*)

18—Pehendu ti a'ero ikwahava ojo'java'ea, ei Jesus'ga ãwemimbo'ehara'ãa pe. Kiro po ti ji imombe'ukatui pe me nehẽ ikwahavuka ha'ynha mohãihara'ga mombe'ua nehẽ, ei Jesus'ga ãwemimbo'ehara'ãa pe.

19—Kiro Tupana'ga rekoĩ vvyakotyve'ãa nduvihavuhuhetero ãa ndepiakatuavo, ei Jesus'ga. Kiroki ãa ãwendu a'ea mombe'ua novã ikwahave'yma – ãa pyri aheroandyandyihara'ga Diabo'ga ruri a'ero ipe'avo imombe'ua ãapy'a hugwi imoka'nhyrbavuka ãa pe, ei Jesus'ga. ãa pe ji ei a'ero ji imombe'urame ha'ynha indurugawera pehea rembeyvra rupi.

20—Amombe'u jipe ko ji ha'ynha indurugawera – kiroki onduru ita rehe, ei Jesus'ga. Kotihĩ henhui ha'ynha novã. A'ereki kwarahya rerekovo ãwaramo nonhimomiranami a'ero omanomo, ei ga. A'ereki ndokihetei hapoa yvya pype.

—A'ea ja ãa ndekoi – kiroki ãa ãwendu nhandervihavuhuhete'ga mombe'ua. Kotihĩ ãa ndoryndoryvamo hehe novã. 21 Aerẽ ojipe'ãa omondo hahyva'ea ãa pe ndoropotari pe henduvame gamombe'ua javo. Hahyro ãwaramo ãa pe ãa nonhimomiranami a'ero kotihĩ opohia nhandervihavuhuhete'ga mombe'ua hugwi. A'ereki ndokihetei gamombe'ua ãavyvteri pe.

22—Amombe'u jipe ko ji ha'ynha indurugawera – kiroki onduru nhungwava ra'ynha pyteri pe hatãava'ea ra'ynha pyteri pe. Aerẽ igwaigwavete hatãava'ea nhambyguhui garemityma jukavo, ei Jesus'ga.

—A'ea ja ojipe'ãa ndekoi nhungwava pyteripeva'ea ja. ãa ãwendu ojipe'ãa erame ãa pe: “Tupana'ga nhande poko katu kiro nhandervihavuhuhete'ga.” A'ea ãa ãwendu katu. Aerẽ ãa aãataruhuramo ojipe javo: “Maramarã po ti nhande rekoĩ nehẽ naerũ?” ei ãa ovyvteri pe. A'ea nonoãatuukari ãapy'a. ãa ipotapavuhui itambere'ia a'ero, ei Jesus'ga. “Koji'i nhande tipotaruhu itambere'ia a'ero ti pyryvamo nhande ve javo,” e'ihu ãa, ei Jesus'ga. A'ero igwaigwavete ãa ndojapyakaa'javi nhandervihavuhuhete'ga mombe'ua rehe. A'ereki ãa aãatarahivuhua nohenduva'javukari a'ea ãa pe. A'ero ãa ndokoajavi reki gamombe'ua rupi okokatue'yma ojipe'ãa pe oporavykye'yma ga pe.

23—Amombe'ua jipe ko ji ha'ynha indurugagwera – kiroki onduru yjakatua pype, ei Jesus'ga. A'ea ja ojipe'ğa ndekoi yjakatuapypeva'ea ja. Ğwendu katu ğa nhanderuvihavuhuhete'ga mombe'ua ikwahava. Japyakwapupu ğa henduvame. Oko katu ğa okovo gamombe'ua rupi a'ero. Nahã ğa ha'ynha mohãihara'ga remitymipyrava'ea ja. Ojipea pype garemitymipyra pype turi cem ha'ynha ahara pype. Ojipea pype turi sessenta ha'ynha ahara pype. Ojipea pype turi trinta ha'ynha ahara pype. Na jitehe ko ğa – kiroki ğa japyakwapupu. Ombojovavyvy ğaporavykya Tupana'ga pe okokatuavo ojipe'ğa pe. Jara'ğa he'yjuhu ğaporavykya. Jara'ğa koji'i ğaporavykya. Nahanahã ğa ndekoi.

A'ea Jesus'ga ei imombe'gwovo pa ojo'java'ea ikwahavuka ğwemimbo'ehara'ğa pe.

Nhungwava trigo'java'ea

24 Ojipea pyvõ ojo'java'ea pyvõ Jesus'ga ğa mbo'ei. A'ero ga ei:

—Marã hekoi kiro vvyakotyve'ğa pe ğa erame Tupana'ga nhanderuvihavuhuhetero oko javo? A'ea rehe po ti ji pe mbo'ei ikwahavuka pe me imombe'gwovo a'ea'java'ea, ei ga. Akwaimbae'ga imohã ha'ynhapyryva trigo ra'ynha ko pe ityma. 25 Aerë ppytunimo ğa kipavame ga'arõe'yve'ga ruri imohaina nhungwava ra'ynha trigo'java'ea ra'ynha ko pe trigo pyteri pe. Kirë ga hoi a'ero ojipiukare'yma ogwovo.

26—Aerë jate trigo henhunhamo nhungwava pavëi. I'ai herekovo ahara. I'arame jate kohoa jara'gapyrive'ğa mbaragwahavi nhungwava rehe trigo pyteri pe a'ea ko trigo rüi reki javo. 27 A'ero ğa hoi kohoa jara'ga pyri javo ga pe: “Orepojykaharamo eretÿ nde trigo ra'ynhapyryva ko pe. Maraname gwereko nhungwava trigo pyteri pe? Ma'ğa omohã naerü nhungwava ra'ynha trigo'java'ea ra'ynha a'ero trigo pyteri pe raikwehe?” ei ğa ijara'ga pe.

28—A'ero ga ei ğa pe: “Ma'ğa po? Ojipe'ga nanhiarõi a'ero imohaina nhungwava ra'ynha ipype raikwehe,” ei ga.

—A'ero ğa ei: “Marã a'ero? Toroho ti nhungwava mondoroga? Marã?” ei ğa.

29—“Tapemondorogi na'ë,” ei ga. “Nhungwava mondorogame mara'ngu po ti pe imondoroga trigo jajuve'yva'ea nhungwava reheve nehë? 30 Na inhimomboakari ojogweheve,” ei ga, ei Jesus'ga imombe'gwovo. “Aerë trigo jajuvame po ti ji ei trigo mono'õhara'ğa pe nehë: Nhungwava na'ë ti pemondoro trigo'java'ea jugwi imono'oğa nehë. Peapytĩ ti jajurupya pe herogwovo imbokaita. Nahã po ti ji ei ğa pe nehë,” ei ga, ei Jesus'ga imombe'gwovo. “A'ea py'rovo gwe ti pemono'õ trigo herua imondovo hyrua pype jia'poa pype. Nahã po ti ji ei ğa pe nehë,” ei kohoa jara'ga.

Nahã Jesus'ga ei imombe'gwovo ojo'java'ea.

Mostarda ra'ynha xunhieteva'ea (Marcos 4.30-32; Lucas 13.18-19)

31 Ojipea pyvõ ojo'java'ea pyvõ Jesus'ga ğa mbo'ei. A'ero ga ei:

—Marã hekoi kiro vvyakotyve'ğa pe ға erame Tupana'ga nhandervihavuhuhetero oko javo? A'ea rehe po ti ji pe mbo'ei ikwahavuka pe me imombe'gwovo a'ea'java'ea, ei ga. Akwaimbae'ga gwereko mostarda ra'ynha. A'ea ga itymi ko pe, ei Jesus'ga. ³²Mostarda ra'ynha ko jara gwyre'i pa xunhi hete. Henhunhame mostarda roryroryvamo. Aerẽ yvovouhuro. A'ero kojil'i hehanhuhũ ojil'java'ea hohe yvovouhuro. A'ero gwyrã'ia ruri onhimongyavo upa hakã rehe japovo gwaityga, ei Jesus'ga he'yje'ÿve'ğa po ti he'yjuhu nehẽ javo.

Pão imbovuhava

(Lucas 13.20-21)

³³Ojipea pyvõ ojo'java'ea pyvõ Jesus'ga ға mbo'ei. A'ero ga ei:

—Marã hekoi kiro vvyakotyve'ğa pe ға erame Tupana'ga nhandervihavuhuhetero oko javo? A'ea rehe po ti ji pe mbo'ei ikwahavuka pe me imombe'gwovo a'ea'java'ea, ei ga. Kunhahẽa opyhy he'yiva'ea vinte e cinco quilos de farinha de trigo, ei ga. Trigo pype hẽa imbojihe'ari imbovuhava ta'apo ti ji pão javo. A'ero hẽa igwaragwarai humbirimbiriga trigo ru'uma. Igwaigwavete imbovuhava onhinhamba trigo ru'uma pype imbovuvupava, ei Jesus'ga igwaigwavete po ti ға herojijyi ojeaporoğita nehẽ javo.

Nahã hekoi Tupana'ga nhi'ïpo'ruavo

(Marcos 4.33-34)

³⁴A'ea pa Jesus'ga imombe'ui ojo'java'ea pevove'ğa pe he'yjuhuve'ğa pe. A'ea jate ga imombe'ui ға pe ға mbo'eavo. ³⁵Nahã hekoi Tupana'ga nhi'ïpo'ruavo ymyahũva'ea po'ruavo. A'ereki ymyahũ Tupana'ga nhi'ïğa mombe'uharava'ea a'ea mombe'u. A'ea rupi ahe ei Tupana'ga nhi'ïğa mombe'gwovo hako:

“Amombe'u po ti ji ға pe ojo'java'ea nehẽ.

Kiroki onhimi yvya apopyagwera jate

– kiro po ti ji a'ea kwahavukari imombe'gwovo ға pe nehẽ,” ei ahe hako.

Jesus'ga okwahavuka trigo'java'ea mombe'ua

³⁶Pevove'ğa mondoukarame ojihugwi Jesus'ga hoi onga pype. A'ero garemimbo'ehara'ğa nduri ga pyri javo ga pe:

—Ore mbo'e ti ojo'java'ea rehe ikwahavuka ore ve nhungwava mombe'ua trigo'java'ea mombe'ua, ei ға Jesus'ga pe.

³⁷A'ero Jesus'ga ei ға pe:

—Kwa. Kiro po ti ji imombe'ukatui pe me nehẽ. Jijive vvyakotyva'ero yvagipeva'ero ji ei ji ga mombe'urame ha'ynhapyryva mohãihara'ga, ei Jesus'ga. ³⁸Kohoa a'e ko ji vvyakotyga pe, ei Jesus'ga imombe'gwovo ға pe. Ha'ynhapyryva a'e ko ji jireheve'ğa pe. Ґa e'i Tupana'ga pe: “Ndehe ko oreruvihavuhetero.” Nhungwava trigo'java'ea a'e ko ji ite'varuhuve'gareheve'ğa pe Diabo'gareheve'ğa pe. Ґa e'i Diabo'ga pe: “Ndehe ko oreruvihavamo.” ³⁹Ha'ynhapyryva mohãihara'ga arõe'ÿve'ga – kiroki ga otÿ nhungwava gakohoa pype –

ga'arõe'ÿve'ga a'e ko ji Diabo'ga pe nhiarõe'ÿve'ga pe, ei Jesus'ga. Koapora mondorohava a'e ko ji mbapavakoty pe. Koapora mondorohara'ğa a'e ko ji Tupana'gapyrive'ğa pe yvagipeve'ğa pe, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

40—Koapora mondorohara'ğa imondorogi nhungwava trigo'java'ea imbokaita, a'e ko ji ko, ei Jesus'ga. Na jitehe mbapava koty po ti ji ite'varuhuve'ğa mondoukari hahyva'ea ruvihava pype nehë, ei Jesus'ga. 41 Yvyakotyva'ero yvagipeva'ero po ti ji jipyrive'ğa mondoi yvya koty nehë yvagipeve'ğa. A'ero jireheve'ğa ndeja po ti ға ite'varuhuve'ğa nderohopavi nehë – kiroki ite'varuhuve'ğa ombo'e ite'varuhuva'ea rehe, ei Jesus'ga. Okote'varuhuve'ğa nhaporemõ po ti jipyrive'ğa ға nderohoi jireheve'ğa pytera hugwi nehë no, ei Jesus'ga. 42 A'ero po ti jipyrive'ğa okote'varuhuve'ğa mombori hahyva'ea ruvihava pype. Tataheteuhua koi hahyva'ea ruvihava. Pevo po ti ға jehe'oi ojihe onhimonha'ngavo hahyrame ojive nehë, ei Jesus'ga. 43—A'ero po ti Tupana'ga nhi'ğareheve'ğa popoakara jukwahahetero nehë. Ikatu katu po ti ға gworygworyvamo nehë – perope ғanduvete'ga ojikoty'a ға pavëi Tupana'ga, ei Jesus'ga. Peapyakwa pe. Pehendu katu ti ji'ea a'ero! ei Jesus'ga imombe'gwovo katu ғwemimbo'ehara'ğa pe ojo'java'ea.

Akwaimbae'ga gwepia pyryheteve'ea ko pe

44—Marã hekoi kiro vyvakotyve'ğa pe ға erame Tupana'ga nhanderuvihavuhhetero oko javo? A'ea rehe po ti ji pe mbo'ei ikwahavuka pe me imombe'gwovo a'ea'java'ea nehë, ei ga. Akwaimbae'ga hepiagi pyryheteve'ea ko pe. A'ereki a'ea ojipe'ga omi jipe vykwara pype tohepiagyme ti ға javo. Gareximimipyra repiagame akwaimbae'ga heja pevo imima'java. Horyory ga hehe. Nurã ga imondopavi ombatera ojihugwi tombuhu ti ға ji ve itambere'ia mbatera pe javo. A'ero ga itambere'ia rerohoi imondopava kohoa jara'ga pe ipyhyga kohoa ga hugwi. “Nahã ji ipojykai nhirembiepiagipyra,” ei ga ovytyteri pe, ei Jesus'ga. Nahã hekoi vyvakotyve'ğa pe ға erame Tupana'ga nhanderuvihavuhhetero oko javo.

A'ea Jesus'ga ei imombe'gwovo ғwemimbo'ehara'ğa pe ojo'java'ea ikwahavuka ға pe na jitehe pyryheteve'ea tuhë ko aherekõa Tupana'gareheva'ero javo.

Ita'ia'java'ea pyryheteve'ea pérola

45—Marã hekoi kiro vyvakotyve'ğa pe ға erame Tupana'ga nhanderuvihavuhhetero oko javo? A'ea rehe po ti ji pe mbo'ei ikwahavuka pe me imombe'gwovo a'ea'java'ea nehë, ei Jesus'ga. Ima'ehara'ga hogahoi ojipe'ğape'ğa pyri ipyhypota ita'ia'java'ea pyryheteve'ea pérolas ijara'ğa hugwi. 46 A'ero ga hepiagi ita'ia'java'ea pyryheteve'ea ijara'ga pyri. He'yi itambere'ia hehe. A'ero ga hoi imondopava ombatera ojihugwi tombuhu ti ға ji ve itambere'ia mbatera pe javo. A'ero ga itambere'ia rerohoi imondovo ijara'ga pe imbuhuruka ojive ita'ia'java'ea pyryheteve'ea pérolapyryheteve'ea ipojykavo, ei Jesus'ga na jitehe pyryheteve'ea tuhë ko aherekõa Tupana'gareheva'ero javo.

Pira mboahava

47—Marã po ti hekoi nehẽ vvyakotyve'ğa pe ға erame Tupana'ga nhanderuvihavuhhetero oko javo? A'ea rehe po ti ji pe mbo'ei ikwahavuka pe me imombe'gwovo a'ea'java'ea nehẽ, ei Jesus'ga. Pira mboahava pirareheve'ğa imombori ypiahu pe imbo'aparavuhupava pira, ei Jesus'ga. 48Imboahava tynahẽ hete. A'ero yembeyvyri pe ға heruri inoға. Oapy ға imo'emo'eamo. Pirapyryva ға imondoi hyrua pype imohina. Pirate'varuhua ға imombori, ei Jesus'ga.

49—Aerẽ na jitehe po ti Tupana'ga vvyakotyve'ğa nderekoukari mbapava koty nehẽ. Mbapava koty po ti gapyrive'ğa nduri ite'varuhuve'ğa nderogwovo Tupana'ga nhi'igareheve'ğa pytera hugwi nehẽ, ei Jesus'ga. 50Hahyva'ea ruvihava pype po ti ға ite'varuhuve'ğa mombori nehẽ. Tataheteuhua koi hahyva'ea ruvihava. Pevo po ti ға jehe'oi ojihe onhimonha'ngavo hahyrame ojive nehẽ, ei Jesus'ga.

A'ea Jesus'ga omombe'u ojo'java'ea.

A'itituhẽva'ea ko ymyahũva'ea ipyahuva'ea no

51—Marã? Pekwaha pe penhimombaragwahava nhiremimbo'eagwera rehe nhaporemo ji pe mbo'erame ojo'java'ea pyvõ? Marã? ei Jesus'ga ғwemimbo'ehara'ға pe.

—Orokwaha pa ore akoja neremimbo'eagwera, ei ға.

52 A'ero Jesus'ga ei ға pe:

—Judeus'ға mbo'ehara'ға ikwahaparavuhui ji ombo'erame, ei Jesus'ga. A'ereki ға okwahavypy ymyahũva'ea aheremimbo'eagwera. Aerẽ ji ға mbo'ei ipyahuva'ea rehe javo ға pe: Nahanahã hekoi vvyakotyve'ğa pe ға erame Tupana'ga nhanderuvihavuhhetero oko javo. A'ero ға ikwahavi a'ea no. Ґa ko onga jara'ga ja a'ero, ei Jesus'ga. A'ereki onga jara'ga ғweno'ẽ ymyahũva'ea ipyahuva'ea reheve ombaterahetea hugwi ombatera rerekokatuhava hugwi, ei Jesus'ga ға pe.

Jesus'ga oko ocidade de Nazaré pe

(*Marcos 6.1-6; Lucas 4.16-30*)

53 Ґa mbo'epavame ojo'java'ea pyvõ Jesus'ga hoi pea hugwi ogwovo.

54 Ogwryri pe ga ruri ocidade de Nazaré pe ovahema. Pevo ga ға mbo'ekatukatui ғajatykahava pype. A'ero ға nhimomby'ai ga rehe. A'ero ға ei ojohupe:

—Ma'ға po ga mbo'ehetei ikwahavukaheteavo ga pe? Ma'ға po ga mbopopoaka japovouka ga pe ahemonhimomby'ava'ea? ei ға. 55 Ga onga apohara'ga ra'yra'ga rüi naerü? ei ға. Gayhẽa, hẽa ko Mariahẽa. Gairũ'ға ko Tiago'ga, José'ga, Simão'ga, Judas'ga. Tikwaha pa nhande ға. 56 Garendyra'ға u pa nhande pyri. Ymyava'ea atyvi ga aғwamo. Maraname ga ikwahapavi naerü? ei ға.

57 Igwaigwavete ға ndokoi ga rehe ga arõ'eyma a'ero.

A'ero Jesus'ga ei ға pe:

—Ojipe'ğa gwyrivepe'ğa omondo gweaporoğita imohina Tupana'ga nhi'iğa momb'euhara'ğa ndehe. Ğagwyrivepe'ğa jate nomondoi imohina ğa ndehe ğanongapypeve'ğa pavēi, ei Jesus'ga ğa pe.

⁵⁸Ndahe'yi reki Jesus'ga rembiapoa a'ero ahemonhimomby'ava'ea pevo ğa pe. A'ereki ğa ndojikogi ga rehe.

João Batista'ea omano
(*Marcos 6.14-29; Lucas 9.7-9*)

14 ¹Aerē Herodes'ga hendupavi ğa Jesus'ga momb'eurame. Ğa omomb'e'u Jesus'ga remimonhimomby'ava'ea momb'eurame no. Herodes'ga ko omondomondo Galiléiapeve'ğa ğwemimbotarimova'ea rupi ğagwyrı pe.

²Jesus'ga momb'ua renduvame Herodes'ga etehei ojipyrive'ğa pe:

—Jesus'ga ko João Batista'ga. Ovy João Batista'ga gwyvya hugwi okwerava, ei ga. Nurā ga japoi ahemonhimomby'ava'ea, e'i tehe Herodes'ga.

³Nahā Herodes'ga ei. A'ereki João Batista'ea manoa renonde Herodes'ga João Batista'ea pyhyguka ahe kwaruka itanhuramuhūa pyvō ahe mongiuca cadeia pype. Herodiashēa rehe Herodes'ga opyhyguka João Batista'ea raikwehe. Herodiashēa ko Herodes'ga irū'ga rembirekoro na'ē oko, Filipe'ga rembirekoro. Kirē Herodes'ga hēa rereko raikwehe. ⁴Nurā João Batista'ea e'ie'i Herodes'ga pe:

—Maranameuhū nde hēa rereko? Po ahe ndogwerekoi te hēa! ei João Batista'ea Herodes'ga pe.

⁵Ndopotari Herodes'ga ahe'ea ojive. Nurā ga ahe mongiuca cadeia pype ahe jukapota. Ndojukaukari reki ga ahe. A'ereki ga okyhyji judeus'ğa hugwi. A'ereki ğa e'i:

—João Batista'ga ko Tupana'ga nhi'iğa momb'euhara'ga, ei ğa onhimongyavo.

⁶Aerē o'aragwera rupi Herodes'ga oapo toryva. A'ero Herodiashēa ra'yrahēa tehe ojiroky ğandovai pyteri pe – kiroki ğa uhu toryva repiaga. Ikatu Herodes'ga pe hējairokya. ⁷A'ero ga e'i hēa pe:

—Gara nde erepota imondoa ejive? ei ga. Amondo tuhē po ti ji nde ve nehē. Tupana'ga ji'ea renduvame ji ei poro nde ve.

A'ea Herodes'ga e'i Herodiashēa ra'yrahēa pe.

⁸A'ero hēayhēa e'i hēa pe:

—Ere ti Herodes'ga pe: “Embuhu ti ji ve kiro João Batista'ga akağa nhaembeva pype.” Nahā ti ere ga pe, ei hēa gwa'yrahēa pe hēa mbo'eavo.

—Kwa, ei hēa oyhēa pe.

Nurā kiro hēa e'i Herodes'ga pe:

—Embuhu ti ji ve kiro João Batista'ga akağa nhaembeva pype, ei hēa.

⁹A'ea renduvame Herodes'ga ndovy'ari. Toryvarupive'ğa ğwendu ga'eagwera hēa pe ga erame: “Gara nde erepota imondoa ejive? Amondo tuhē po ti ji nehē. Tupana'ga ji'ea renduvame ji ei poro nde ve.”

Nurā ga e'i kiro ojipyrive'ğa pe:

—Peko ti hēanhi'i'ga rupi a'ero. ¹⁰Peho ti cadeia pype ga jukavo ga'aka'ga momboa herua hēa pe, ei ga.

¹¹A'ero ġa oho João Batista'ea jukavo aheaka'ga rerua nhaembeva pype imondovo hēa pe. Hēa gweroho oyhēa pe a'ero herovahema.

¹²João Batista'ea'reheve'ga uhu a'ero ahera'oa rerogwovo ityma. Aerē ġa oho Jesus'ga pyri imombe'gwovo ahemanoa ga pe.

Nahā ko João Batista'ea manoa raikwehe.

Herodes'ga nomoka'nrhymi kiro João Batista'ea aka'ga imomborukaragwera. Nurā henduvame Jesus'ga remimomhimomby'ava'ea Herodes'ga ei:

—Jesus'ga ko João Batista'ga. Ovy João Batista'ga gwyvyva hugwi okwerava, ei Herodes'ga.

Jesus'ga omondouka mbatera cinco milva'ea pe

(Marcos 6.30-44; Lucas 9.10-17; João 6.1-14)

¹³Herodes'ga nhi'i'ga kwahavame Jesus'ga hoi yhara pype ypihua aherovai ogwovo ongae'yi me tajipe'a ti ji avove'ga hugwi javo.

Gahoa kwahavame he'yive'ga hoi opyvo cidades hugwi ogwovo ypihua rembeyvyra rupi. Nahā ġa vahemyppyi aherovai Jesus'ga rovatiamo tihendu ti ga javo. ¹⁴Jesus'ga ġa ndepiagi pevo ohemame yhara hugwi a'ero. Oporogwety ga ġa. Omombi ga karugwara ġapyteripeve'ga hugwi itetirūave'ga hugwi.

¹⁵Ka'arugame dozeve'ga Jesus'ga remimbo'ehara'ga nduri ga pyri. Ga pe ġa ei a'ero:

—Ka'aru hete kiro. Agwa'ga ndo'ui ve reki. Nurā ti emondouka ġa avo hugwi, ei ġa. Ahā onga avo. Toho ti ġa cidades'i pe ira'agweva'e pe ipyhyga mbatera. Pevo po ti ġa hoi i'gwovo nehē.

A'ea Jesus'ga remimbo'ehara'ga ei Jesus'ga pe ġa mondouka pota ga pe.

¹⁶—Tohoyme po ti ġa hamo, ei Jesus'ga ġa pe. Pehe ti pemondo mbatera ġa pe to'u ti ġa javo, ei Jesus'ga.

¹⁷A'ero ġa ei ga pe:

—Ndorogwerekoi te! ei ġa. Cinco pães orogwerekoi dois pira reheve. Ndohygi'i'i po ti ġa ndehe nehē, ei ġa.

¹⁸—Peru ti ji ve a'ero, ei Jesus'ga ġa pe.

—Kwa, ei ġa herua.

¹⁹Pevove'ga pe Jesus'ga ei:

—Peapy ti yvyvo nhungwava rehe, ei ga ġa pe.

Oapy ġa a'ero.

²⁰Kiro ga ipyhygi mbatera – kiroki cinco pães dois pira reheve.

Ojovavu ga yvaga repiaga.

—Ndepyry hete nde imbuhua ore ve, ei Jesus'ga Tupana'ga pe.

Kiro Jesus'ga haygwe'rogwe'rogi pães imondomondovo ġwemimbo'ehara'ga pe pira reheve. Kiro ġa imondomondoi ġa pe. ²¹Kiro ġa nhaporemō i'ui onhimoytaromouka.

Ĝa i'urē Jesus'ga remimbo'ehara'ĝa imono'oĝi hembyruera imondovo yrua pype. He'yjuhuva'ea hembyruera opyta reki garemibihaygwe'rogagwera. A'ereki ĝa ndo'upavi. He'yjuhuva'ea dozeva'ea yrua tynahē. Kiroki ĝa o'u pevo Jesus'ga pyri – ĝa ko he'yjuhu hete ranuhū. Cinco milve'ĝa o'u akwaimba'ero. Kunhangwera'ĝa tayri'ĝa pavēi i'ui no. Nahā Jesus'ga japoí ahemonhimomby'ava'ea he'yje'ýva'ea imbovua imondovo ĝa pe.

Jesus'ga oho yhya arimo
(*Marcos 6.45-52; João 6.15-21*)

22 Ĝa imono'ombavirē hembyruera Jesus'ga ei ĝwemimbo'ehara'ĝa pe ĝa mondovouka:

—Pe'a ti yharuhua pype, ei ga. Peho ti ji renonde ypiahua aherovai, ei ga ĝa pe. Apyta na'ē po ti ji avo agwa'ĝa mondovo nehē, ei Jesus'ga.

—Kwa, ei ĝa.

A'ero ĝa avi herogwovo.

23 Jesus'ga pytai a'ero pevove'ĝa mondovo ĝanonga pe. Ĝa horame ga tehe oho vvytyruhua rupi opytavo pevo tanhi'i ti Tupana'ga pe javo. Pevo ga pytai onhi'iĝa Tupana'ga pe imongaruheteavo.

24 A'ea rupi garemimbo'ehara'ĝa ndekoi ypiahua pyteri pe. Ombohemohe hete yharuhua vvytua rerekovo. Vvytua ipopoaka yhara mondoukare'yma aherovai.

25 Ko'eĝwerirame Jesus'ga hoi yhya arimo ogwovo ĝa pyri.

26 Garemimbo'ehara'ĝa garura repiagame ĝapy'a omyi.

—Anhaĝa po uhu yhya arimo! ei ĝa.

Hahēahē ĝa okyhyjiavo. 27 Kotihī Jesus'ga ei a'ero:

—Penoĝatu ti pejipy'a. Tapekyhyjia'javi ti. A'ereki ji tuhē ako, ei Jesus'ga ĝa pe.

28 A'ero Pedro'ga ei Jesus'ga pe:

—Po nde Jesus Cristoramo hamo, yhya arimo po ti nde ji mbuhuri ejipyri nehē hamo, ei ga.

29 —Ejo ti, ei Jesus'ga ga pe a'ero.

A'ero Pedro'ga hemi yhara hugwi ogwovo yhya arimo ogwovo Jesus'ga pyri. 30 Aerē ga kyhyji reki. A'ereki ipopoaka vvytua. A'ero ypy pe ohoĝwerirame ga hapukai Jesus'ga pe:

—Ji pyhy! ei ga Jesus'ga pe opojkaharete'ga pe.

31 Kotihī Jesus'ga opoa mondoi ga pe ga pyhyga.

—Nderejikogi nde ji rehe, ei Jesus'ga ga pe. Garamo nde ndajireroviarihu Jesus'ga po nanhimondokatui yhya arimo javo? ei Jesus'ga Pedro'ga pe. Nurā nde hoi gwerevi ypy pe, ei Jesus'ga.

32 Jesus'ga avame yhara pype Pedro'ga pavēi ndura'javi vvytua.

33 Jara'ĝa yhara pypeve'ĝa nduri Jesus'ga pyri ga mboheteavo.

—Tupana'ga ra'yra tuhē ko nde, ei ĝa ga pe ĝwenypy'amo ga pyri.

(Mateus 14.29-31)

Jesus'ga omombi ahetetirũa Genesaré pe
(Marcos 6.53-56)

³⁴Ogwovo Jesus'ga herohoi ypihua aherovai a'ero herovahema Genesarépeve'ga gwyri pe. ³⁵Ikwahavame Jesus'ga ndura pevove'ga omondomondo onhi'iga ojohupe ga mombe'gwovo ogwyripeve'ga pe nhaporemõ. Nahã ga ga momorandupavi. Henduvame ga itetirũave'ga mbojatykapavi ga nderua Jesus'ga pyri ga nderovahema.

³⁶—Na ti itetirũave'ga pokogi ndepira rembeyvira rehe nehẽ, ei ga. Po ti ga pokogi hehe vehevi, a'ero po ti gatetirũa ipigi ga hugwi nehẽ, ei ga Jesus'ga pe. Kiroki ga opoko gapira rehe – ga hugwi gatetirũa pigi a'ero.

Jesus'ga onhi'i judeus'ğa namonhava'ea remimbo'eagwera rehe
(*Marcos 7.1-13*)

- 15** ¹ Aerē ға nduri Jesus'ga pyri Jerusalém hugwi fariseus'ğa judeus'ğa mbo'ehara'ğa pavēi. Ovahemame ға ei Jesus'ga pe:
- ²—Maranameuhū neremimbo'ehara'ğa nohendukatui nhaneramonhava'ea remimbo'eagwera naerū? Nhaneramonhava'ea e'i: “Nahanahā nhande xajipogwei katu. Nhandejipogweikaturo ǵwaramo nhande nhimombyryvi Tupana'ga pe.” Nahā nhaneramonhava'ea ei nhande mbo'embo'eavo. Na rūi neremimbo'ehara'ğa jipogwei i'ua renonde nahā ojkwakuve'yma, ei ға Jesus'ga pe.
- ³—Pehe no, ei Jesus'ga ға pe. Maranameuhū pe napehendukatui Tupana'ga nhi'iğa? ei Jesus'ga. Tupana'ga erame nahanahā ti peko javo pe ndapekoi ganhi'iğa rupi. Penhimimbo'ea rupi jate reki pe ndekoi pejikovo Tupana'ga nhi'iğaatyviva'ea rupi, ei Jesus'ga. ⁴ Ymyahū Tupana'ga ei: “Pemondo ti pejeaporoǵita imohina pejuva'ğa ndehe penhy'ğa ndehe no,” ei Tupana'ga hako, ei Jesus'ga.
- “Kiroki ga e'i te'varuhu uva'ga pe oyhēa pe no
– tojukauka ti ға ga a'ero,” ei Tupana'ga hako, ei Jesus'ga.
- ⁵—Pe ki a'e te Tupana'ga nhi'iğaatyviva'ea rehe pe ға mbo'ei, ei Jesus'ga. Po ға ei uva'ğa pe oy'ğa pe no: “Apoko pota ji imondovo mbatera pe me novīa. Emo ji amondo akoja Tupana'ga pe,” ei ға ға pe. ⁶ Pe'e pe ға pe a'ero: “Nanongara pyry!” Nahā pe ға mbo'ei pejikoe'yma Tupana'ga nhi'iğa rehe, ei Jesus'ga ға pe. A'ereki ға erame a'ea ға nomondoi ojeaporoǵita imohina uva'ğa ndehe oy'ğa ndehe no. Ndepokogi ға uva'ğa oy'ğa ndeheve a'ero imondoe'yma ға pe. Nahā ға ndekote'varuhui, ei Jesus'ga.
- ⁷—Pehe ko pekokatu'āva'ero, a'e ji pe me a'ero, ei Jesus'ga ға pe. Ymyahū Isaíasva'ea pe mombe'u katu jipe Tupana'ga nhi'iğa mombe'urame hako. A'ereki ahe e'i:
- ⁸ “A'ove'ğa onhi'iǵatu tehe ji ve
torombohete Tupana'ga javo,' ei Tupana'ga.
'Emo ға nanhiarōi imondoe'yma gweaporoǵita imohina ji rehe.
⁹ Ji mbohete tehe ға.
A'ereki nhinhi'iğa rehe rūi ға ombo'e.
Yvyakotyve'ğa nemimbo'ea rehe ға ға mbo'ei
a'ea ko Tupana'ga nhi'iğa javo tehe jupe,' ei Tupana'ga,” ei ahe
hako, ei Jesus'ga fariseus'ğa pe judeus'ğa mbo'ehara'ğa pe no.

Ahereaporoǵitate'varuhua ahe mbote'varuhu
(*Marcos 7.14-23*)

¹⁰ Jesus'ga ға mbuhuri ojipyri pevove'ğa he'yjuhuve'ğa. A'ero ga ei ға pe:

—Pehendu ti ikwahava, ei ga. ¹¹Kiroki oki nhandejurua pype – a'ea nianembote'varuhui. Kiroki ohẽ nhandejurua hugwi – a'ea nhande mbote'varuhu, ei Jesus'ga ġa pe.

¹²A'ero Jesus'ga remimbo'ehara'ġa nduri ga pyri javo ga pe:

—A'ea nde erame fariseus'ġa nhimonha'ngai nenhi'iġa arõe'yma. Erekwaha nde? ei ġa Jesus'ga pe.

¹³A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Jiruva'ga yvagipeve'ga po ti o'o pa ġwemitymipyrarũiva'ea nehẽ, ei Jesus'ga.

Tupana'ga nhi'iġaatyviva'ea pe ġanemimbo'ea pe Jesus'ga ei: Tupana'ga remitymipyrarũiva'ea. Tupana'ga po ti omombi pa ġanemimbo'ea nehẽ.

¹⁴—Na ġa ndekojate a'ero fariseus'ġa, ei Jesus'ga. Ġa ko heakwagweve'ġa ja – kiroki ġa gweroho pota oji'jave'ġa, ei Jesus'ga. Po heakwagweve'ga gweroho ojipe'ga – kiroki ga ga ja ndohepiagi, a'ero po ti ġa memei ohi ikwara pype nehẽ. A'ereki ġa memei ndohepiagi, ei Jesus'ga.

¹⁵A'ero Pedro'ga ei Jesus'ga pe:

—Ore mbo'e katu ti ojo'java'ea rehe. A'ereki ndorokwahavi a'ea. Maraname nde ei akoja ore ve? “Kiroki oki nhandejurua pype – a'ea nianembote'varuhui. Kiroki ohẽ nhandejurua hugwi – a'ea nhande mbote'varuhu,” ere nde. A'ea rehe ti ore mbo'e katu a'ero, ei Pedro'ga.

¹⁶A'ero Jesus'ga ei Pedro'ga pe:

—Maranuhũ pehe ndapekwahavi no? ei Jesus'ga. ¹⁷Kiroki oki nhandejurua pype – a'ea oho nhanderevega pype ohema nhande atarame.

—Maranuhũ pe ndapekwahavi naerũ? ei Jesus'ga. ¹⁸Kiroki ohẽ nhandejurua hugwi – a'ea ohẽ nhandevytera hugwi nhande mbote'varuhuavo, ei Jesus'ga. ¹⁹Po pejiyvyteri pe pe ndeaporoġitate'varuhuro, a'ero pejiyvyteri pe pe ei na'ẽ penhimonha'ngavo tijuka ti ga javo ga pe. A'ero po pe ga jukai. Pe ei na'ẽ pejiyvyteri pe tiroho ti garembirekohẽa ga hugwi javo hẽa pe. A'ero po pe hẽa rerohoi pejive. Pejiyvyteri pe pe ei na'ẽ tireko te'varuhu ti ġa javo ġa pe. A'ero po pe ġa nderekote'varuhui, ei Jesus'ga. Pe'e pe: Timi ti. Pe'e pe: Xa'mbe ti ġa pe. Pe'e pe: Timbotegwete ti ġa. A'ea nhaporemõ pe ei pejiyvyteri pe. Nahã pe ndekote'varuhui a'ero, ei Jesus'ga. ²⁰Pendeaporoġitate'varuhua nhaporemõ pe mbote'varuhu, ei Jesus'ga.

—Tupana'ga nhi'iġaatyviva'ea fariseus'ġa omombe'u ahembo'ehara'ġa pavẽi ġa erame: “Nahanahã po ti nhande xajipogwei xanhimombyry ti Tupana'ga pe javo.” Ġahã e'i a'ea. Jihi ki a'e te a'e pe me: Po nhande ndiajipogwei i'lgwovo, a'ero nhande nianhimbote'varuhui, ei Jesus'ga. A'ereki nhandejipogweja nomombyryvi nhandereaporoġita, ei Jesus'ga.

Judeurüiva'ea
(*Marcos 7.24-30*)

²¹ Aerē Jesus'ġa hoi pea hugwi ogwovo. Cidades koty Tiro koty Sidom koty ġa hoi ogwovo yhya rembeyvyra rupi. ²² Pea hugwi hēa ruri Jesus'ga rovatiamo – kiroki cananéiahēa judeurüivehēa.

—Jipojykaharetero ko nde Daviva'ea rymymino no! ei hēa Jesus'ga pe. A'ea hēa ei ga pe. A'ereki hēa e'i oyvyteri pe: “Ga pe Tupana'ga e'i eko ti ġanduvihavuhetero javo.”

—Ji porogwety! ei hēa Jesus'ga pe. Anhaġa opojoyka jira'yrahēa okote'vate'varuhuavo hēa pe, ei hēa.

²³ Jesus'ga nonhi'ġi reki hēa pe. A'ero garemimbo'ehara'ġa nduri ga pyri javo ga pe:

—Emondo ti hēa nhande hugwi. A'ereki hēa uhuruhu nhande reviri ohapukaita okovo ji poko javo, ei ġa Jesus'ga pe.

²⁴ A'ero Jesus'ga ei:

—Tupana'ga ji mbuhuruka jigwyrive'ġa pyri israelitas'ġa pyri. “Ĝa pyri jate ti eho ġa pokoga,” ei Tupana'ga ji ve, ei Jesus'ga. “Ĝa ko ovelhas ja. Ovelhas oka'nhy jipi herekoe'ymame gwepiakatuharamo. Akoja ja ko ġa ika'nhyva'ea ja,” ei Tupana'ga, ei Jesus'ga. Judeus'ġarüive'ġa pyri rüi Tupana'ga ji mbuhurukari, ei Jesus'ga.

²⁵ Ĝwendu po hēa Jesus'ga nhi'ġa ua Jesus'ga pyri ġwenypy'amo garovai pyteri pe nde ko jihoheva'ero javo.

—Ji poko ti! ei hēa Jesus'ga pe.

²⁶ A'ero ga ei hēa pe:

—Ndapyryvi ji ipyhygi tayri'ġa mbatera imomboa nhaġwatiġa pe to'u ti javo. Nahā Jesus'ga ei ndapyryvi ji judeus'ġarüive'ġa pokogi javo.

²⁷—A'iti a, ei hēa. Emo nhaġwatiġa vehevi reki o'u hembyrue'ria – kiroki ohi ijara'ġa i'urame, ei hēa.

Nahā hēa ei aerē po ti nde judeus'ġarüive'ġa pokogi no javo.

²⁸ A'ero Jesus'ga ei hēa pe:

—Kui'i, ei ga hēa pe. Erejiko hete nde ji rehe ji poko po ti ga nehē javo, ei Jesus'ga. Oropoko ti jihi kiro, ei ga hēa pe.

Nanime Jesus'ga anhaġa mbojipe'ai hēara'yrahēa hugwi nahā hēa pokoga.

Jesus'ga omombi he'yjuhuva'ea tetirüa

²⁹ Aerē Jesus'ga hoi pea hugwi ogwoogwovo ypihua rembeyvyri Galiléia rembeyvyri okovo. Vvytyruhua arimo ga hoi oapyga oina.

³⁰ Ga pyri he'yjuhuve'ġa nduġanduri itetirüave'ġa nderunderua. Gweru ġa ipyka'naka'nave'ġa heakwagweve'ġa ndeheve onhi'ġe'yve'ġa ndeheve ika'naka'nave'ġa ndeheve ojipe'ġa ndeheve he'yive'ġa. Gahā ġa ġa nderuri ġa mondovo ġa noġa Jesus'ga pyri topohano ti ga ġa javo.

A'ero Jesus'ga imombigi ġatetirūa ġa hugwi. ³¹ A'ero ġa nhimomby'ai hepiaga ġatetirūa mombiga. A'ereki onhi'lġe'ŷve'ġa onhi'ī reki. Gwepia ġa Jesus'ga ika'naka'nave'ġa nda'oa imombyryvame. Ipyka'naka'nave'ġa ami ogwovo reki. Heakwagweve'ġa gwepia reki. A'ero pevove'ġa Tupana'ga mboheteri onhimongyavo okwaha hete Tupana'ga Israelva'ea rakykwepohara'ġa nduvihavuhuhete'ga javo.

Jesus'ga omondouka mbatera quatro milva'ea pe

(Marcos 8.1-10)

³² Aerē Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ġa pe:

—Pejo ti ji pyri.

Ġa ndurame ga pyri ga ei ġa pe:

—Iporia'i ġa ji ve avove'ġa he'yjuhuve'ġa. A'ereki ġa ndogwerecoaljavi mbatera dois okira ġwaramo ji pyri, ei Jesus'ga. Namondoukapotari ji ġa ġanonga pe ġa i'ue'lymame. A'ero po ti ġa pytupavamo pehea rupi ġwe'ouhūro nehē, ei Jesus'ga.

³³ Jesus'ga remimbo'ehara'ġa ei ga pe:

—Ma hugwi po ti nhande ipyhygi he'yjuhuva'ea mbatera ġa pe avo ongae'ŷi me tokogahi ti ġa javo? ei ġa.

³⁴ A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Maramomi pe herekoi pāes?

—Sete, ei ġa ga pe. Mokol'ī pira'ia orogwereco no, ei ġa.

³⁵ Pevove'ġa pe Jesus'ga ei:

—Peapy ti yvyvo, ei ga ġa pe.

³⁶ Kiro ga ipyhygi mbatera – kiroki sete pāes pira'ia reheve. A'ea rehe ga nhi'igī Tupana'ga pe ndepyry hete nde imbuhuruka javo. A'ero ga haygwe'rogweroġi pāes pira'ia reheve imondomondovo ġwemimbo'ehara'ġa pe. Kiro ġa imondomondoi pevove'ġa pe. ³⁷ A'ero ġa nhapremo i'ui onhimoytaromo.

Ġa i'urē Jesus'ga remimbo'ehara'ġa imono'oġi hembyruera imondovo yrua pype. He'yjuhuva'ea hembyruera opyta reki garembihaygwe'rogagwera. A'ereki ġa ndo'upavi. He'yjuhuva'ea seteva'ea yrua tynahē. ³⁸ Kiroki ġa o'u pevo Jesus'ga pyri – ġa ko he'yjuhu hete ranuhū. Quatro milve'ġa ko o'u akwaimba'ero. Kunhangwera'ġa tayri'ġa pavēi i'ui no. Nahā Jesus'ga japoī ahemonhimomby'ava'ea he'yje'ŷva'ea imbovua imondovo ġa pe.

³⁹ A'ero Jesus'ga pevove'ġa mondoukari ġanonga pe. Ġa horame ga avi yharuhua pype herogwovo aherovai herovahema ypiahua rembe'yi pe cidade de Magadā me.

Eapo ti ahemonhimomby'ava'ea, ei ahe Jesus'ga pe
(Marcos 8.11-13; Lucas 12.54-56)

16 ¹Aerē fariseus'ğa nduri Jesus'ga pyri saduceus'ğa pavēi ovahema. —Tihepia ti gapopoakara, ei ğa ojohupe. Mara'ngu po Tupana'ga okovo ga pyri ga mbopopoaka? Tupana'ga ga mbopopoakare'ymame po ti nhande ga mbotegwetei, ei ğa ojohupe.

Nurã ğa ei Jesus'ga pe:

—Eapo ti ahemonhimomby'ava'ea. Torohepia ti, ei ğa ga pe.

²A'ero Jesus'ga ei reki ğa pe:

—Ka'aru iġwaġahivame yvaga pe ei: “Ko'emame po ti kwara ima'eġatui nehē.” Nahã pe ei, ei Jesus'ga ğa pe.

³—Ypyhajive iġwaġahivame yvaga hovapitymbyguhurame pe ei: “Amana po ti ikyri nehē.” Nahã pe ei, ei Jesus'ga.

—Pehepia pe yvaga ikwahava aerēva'ea ima'eġatua. Hepiaga'javame pe pekwaha aerēva'ea ikyra. A'ea pe pekwaha katu, ei Jesus'ga ğa pe. Emo imbaragwahave'ÿve'ğa ja po pe reki. Pehepia tehe pe ojipeva'ea aġwamova'ea – kiroki a'ea okwahavuka aerēva'ea. Emo pe napembaragwahavi reki aerēva'ea rehe, ei Jesus'ga.

⁴—Aġwamova'ero peko te'varuhu pa pe, ei Jesus'ga ğa pe. Ndapekoi pe Tupana'ga nhi'iġa rehe pejikoge'yma ga rehe. Pe'e pe: “Jesus'ga japorame jate nhande ve ahemonhimomby'ava'ea, a'ero po ti nhande ei ikwahava nehē: Tupana'ga ga poko. A'ea po ti nhande xa'e hepiagame nehē.” A'ea pe ei, ei Jesus'ga. Ndoapoukari po ti Tupana'ga ojipea ahemonhimomby'ava'ea pe me nehē. Ojikwe ymyahū ga oapo ahemonhimomby'ava'ea Jonasva'ea mohemame onhi'iġa mombe'uharava'ea mohemame. A'ea jate po ti ga ikwahavukara'javi pe me nehē ji Jesus'ga poko javo.

A'ea erame Jesus'ga hoi ğa hugwi ogwovo.

Penhimboko'i ti, ei Jesus'ga ġwemimbo'eaatyviva'ea rehe
(Marcos 8.14-21)

⁵Ogwovo ğa hugwi Jesus'ga herohoi herogwovo ypiahua aherovai ġwemimbo'ehara'ğa pavēi. Omoka'nhy ğa pão herohoe'yma ojupi.

⁶A'ero Jesus'ga ei ğa pe:

—Penhimboko'i ti pão mbovuhava rehe fariseus'ğa apoa rehe saduceus'ğa apoa rehe no, ei Jesus'ga.

⁷Garemimbo'ehara'ğa nhomonhi'iġi a'ero.

—Jesus'ga ei na. A'ereki nhande ndiheruri pão nhande rupi, ei ğa ojohupe.

⁸Ġanhi'iġa kwahavame Jesus'ga ei ğa pe:

—Maraname pe nhomonhi'iġuhūi nhande ndiheruri pão javo?

Ndapejikogi'i'i pe ji rehe ndirekoi pão javo, ei Jesus'ga ğa pe.

⁹Napenhimombaragwahakatui pe ji'ea rehe? Ndapekwahava'javi pe cinco

pães – akoja ji ahaygwe'rogwe'ro imondomondouka cinco milve'ğa pe? Ndapekwahava'javi pe hembyruera? Maramomi yrua pype pe imono'ono'oği hembyruera? ¹⁰Ndapekwahava'javi pe sete pães? Akoja ji ahaygwe'rogwe'ro imondomondouka quatro milve'ğa pe. Ndapekwahava'javi hembyruera? Maramomi yrua pype pe imono'ono'oği hembyruera? ¹¹Maraname pe napenhimombaragwahavihu ji erame pe me kiro? Pão pe rüi ji ei pe me. A'e ji pe me: Penhimboko'i ti fariseus'ğa apoa rehe saduceus'ğa apoa rehe no. A'ereki ğa'apoa ko pão mbovuhava ja, ei Jesus'ga ğwemimbo'ehara'ğa pe.

¹²A'ero Jesus'ga remimbo'ehara'ğa nhimombaragwahavi ga'ea rehe. —Pão mbovuhava pe rüi Jesus'ga ei, ei ğa a'ero. Fariseus'ğa nemimbo'ea pe Jesus'ga ei. Saduceus'ğa nemimbo'ea pe Jesus'ga ei no penhimboko'i ti ғанemimbo'ea rehe javo, ei ğa.

Nde ko Cristoramo, ei Pedrova'ea Jesus'ga pe
(*Marcos 8.27-30; Lucas 9.18-21*)

¹³Aerë Jesus'ğa hoi cidade koty Cesaréia de Filipe koty. Ovahemame pevove'ğa gwyri pe Jesus'ga ei ğwemimbo'ehara'ğa pe:

—Maräi ğa ji ve jipi? ei Jesus'ga ğa pe okovo vvyakotyva'ero yvagipeva'ero no. ¹⁴A'ero garemimbo'ehara'ğa ei Jesus'ga pe:

—Ojipe'ğa ei nde ve: “Ga ko João Batista'ga,” ei ğa nde ve, ei ğa Jesus'ga pe. Ojipe'ğa ei nde ve: “Ga ko Elias'ga.” Ojipe'ğa ei nde ve: “Ga ko Jeremias'ga. Po Jeremiasva'ea rüi ga rekoi, a'ero ga oko ojipe'ga Tupana'ga nhi'iğa mombe'uharava'ea pyteripeve'ga.” Nahä ğa ei nde ve, ei Jesus'ga remimbo'ehara'ğa Jesus'ga pe.

¹⁵A'ero Jesus'ga ei ğa pe:

—Pehe, maräi pe ji ve jipi?

¹⁶A'ero Simão Pedro'ga ei ga pe:

—Nde ko Cristoramo Tupana'ga remimbuhurukaramo ereko. Nde ko Tupana'ga ra'yramo avuiramave'ga ra'yramo ereko, ei Pedro'ga Jesus'ga pe.

¹⁷A'ero Jesus'ga ei:

—Simão, João'ga ra'yra, ei Jesus'ga Simão Pedro'ga pe. Pyry hete nde ve nde a'ea kwahavame Jesus'ga ko Cristoramo Tupana'ga ra'yramo javo. A'ereki vvyakotyve'ğa rüi okwahavuka nde ve. Jiruva'ga reki yvagipeve'ga ikwahavukari nde ve ga ko Cristo'ga jira'yra'ga javo, ei Jesus'ga Pedro'ga pe. A'itituhêva'ea pe nde ei.

¹⁸—Jihi a'e nde ve a'itituhêva'ea pe kiro no. Nderera ko Pedro. Ita xa'e nhande jupe. Ita ndojijyi upa. Na jitehe po ti jireheve'ğa nhaporem ndogwerojijyi ojeaporoğita ojikopige'yma ji rehe nehë. A'ereki ji ambojiko hete ğa ji rehe topohiryme ti ğa ji hugwi javo nehë. Omanorame vehevi po ti ğa kweravi mbapava koty okovo avuirama Tupana'ga pyri nehë, ei Jesus'ga.

¹⁹—Na tuhë. Tupana'ga rekorame vvyakotyve'ğa nduvihavuhetero avo yvya koty ğa mongovo onhi'iğa rupi, a'ero po ti ji nde mbopopoakari

nehê, ei Jesus'ga Pedro'ga pe. A'ero po ti nde ei jireheve'ġa pe nehê: “Nahanahã ti tapekoi.” Po a'ea nenhi'ġa, a'ea ko Tupana'ga nhi'ġa no, ei Jesus'ga Pedro'ga pe. Ojipea po ti nde ei nehê: “Nahanahã ti peko.” Po a'ea nenhi'ġa, a'ea ko Tupana'ga nhi'ġa no.

²⁰ A'ea mombe'urê Pedro'ga pe Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ġa pe:
—Tapemombe'ui ti ġa pe Jesus'ga ko Cristoramo Tupana'ga remimbuhurukaramo jawo, ei Jesus'ga ġa pe.

Jesus'ga omombe'u omanoaġwama

(*Marcos 8.30-9.1; Lucas 9.22-27*)

²¹ Kiro Jesus'ga nhimombe'ua'jaa'javi ġwemimbo'ehara'ġa pe nahanahã po ti ji ve nehê jawo.

—Taho ti ji cidade de Jerusalém me, ei Jesus'ga ġa pe. He'yiva'ea po ti ġa imondomondo hahyva'ea ji ve nehê xava'eve'ġa ikwava'ehara'ġa nduvihava'ġa pavêi judeus'ġa mbo'ehara'ġa pavêi no. A'ero po ti ġa ji jukaukari nehê. Mokoi ji kirirê po ti nhimbogwerahava nehê, ei Jesus'ga ġa pe.

Nahanahã Jesus'ga imombe'ui aerêva'ea onhimombe'gwovo ġa pe.

²² A'ero Pedro'ga ga rerohei irupe'i onhi'ġahyavo Jesus'ga pe.

—Na rui po ti nde ve hahyhetea nehê! ei Pedro'ga ga pe. Tupana'ga ti tomombi ġa tandejukaukaryme ġa pe jawo, ei ga Jesus'ga pe opojykaharete'ga pe.

²³ Opyryrÿ Jesus'ga jawo Pedro'ga pe:

—Ejipe'a ti ji hugwi! A'ereki Satanás'ga nde monhi'í. Nurã nde ei nanongara, ei Jesus'ga Pedro'ga pe. Eremombi pota nde jirekoa Tupana'ga nhi'ġa rupi. Tupana'ga reaporoġita atyvi ndereaporoġita. A'ereki Tupana'ga opota reki nhimanoa. Yvyakotyve'ġa ndeaporoġita rehe nde ereko, ei Jesus'ga Pedro'ga pe.

²⁴ Kiro Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ġa pe:

—Kiroki ġa oko pota nhiremimbo'eharamo – tokoyme ti ġa ġwemimbotarimova'ea rupi okovo nhiremimbotarimova'ea rupi, ei Jesus'ga ġa pe. Po ti ojipe'ġa imbohahyukari ġa pe ġa jukavo vehevi nehê peko pe Jesus'ga reheva'ero jawo ġa pe, toko jitehe ti ġa nhiremimbotarimova'ea rupi opohire'yima ji hugwi.

²⁵ —Kiroki ġa ndokopotari nhiremimbo'eharamo tajjujukayme ti ġa jawo – ġa po ti omano ogwovo hahyva'ea ruvihava pype nehê, ei Jesus'ga.

—Kiroki ġa ojipe'ġa ġa jukai ġa jikoga ġwaramo ji rehe – omanorê po ti ġa oho upa avuirama Tupana'ga pyri nehê, ei Jesus'ga.

²⁶ —Ojipe'ġa – kiroki ġa e'i: “Ndakoi ti ji Jesus'ga remimbo'eharamo tamono'onon'õ ti ji mbatera jijive jawo” – po ġa imono'onon'ombavi mbatera ojive avo yvya koty, a'ero ġa imono'onon'õtehei ojive novia ogwovo hahyva'ea ruvihava pype, ei Jesus'ga. A'ereki ahã ġa pe ġahohava Tupana'ga pyri. A'ereki ahe nomondoi mbatera ohohava kwepykavamo ohorame Tupana'ga pyri, ei Jesus'ga.

²⁷ —Aerê po ti ji rura'javi avo vyvakotyve'ġa pyri Tupana'gapyrive'ġa pavêi yvagipeve'ġa pavêi nehê. Jiruva'ga rendy'jandy'java pyteri pe po ti

ji rekoi jioa nehē vyakotyva'ero yvagipeva'ero no. A'ero po ti ji ikwepygi vyakotyve'ğa pe nehē. Po ға ndekokatui nhinhi'iğa rendukatukatuavo, a'ero po ti ji rekokatui ға pe nehē, ei Jesus'ga. Po ға ndekote'varuhui nhinhi'iğa renduve'yma, a'ero po ti ji imondoi hahyva'ea ға pe nehē, ei Jesus'ga.

²⁸Kiroki ға o'ã Jesus'ga pyri – ға pe Jesus'ga ei:

—Imombe'ukatuavo ji ei pe me: Omanoe'ymame ti agwa'ğa pyteripeve'ğa ji repiagi ji rurame kokoty penduvihavuhhetero jitekovo nehē.

A'ea Jesus'ga ei okovo vyakotyva'ero yvagipeva'ero no.

Jesus'ga ra'oa ojirójijyi aherovaki

(*Marcos 9.2-13; Lucas 9.28-36*)

17 ¹Aerē seis okirirē Jesus'ga ға nderohoi ojupi Pedro'ga Tiagova'ea reheve João'ga reheve no. João'ga ko Tiagova'ea irū'ga. Jesus'ga ға nderohoi ға nderojiupia vytyruhua arimo yvateuhuva'ea arimo. Ґa tehe oko pevo a'ero Jesus'ga pavēi.

²Pevo Jesus'ga ra'oa jirojijyi ғapyteri pe. Garova hendy'jandy'jahetero kwara ja. Ga'apoa tapy'ynhapira tiğahivuhuro ғwendy'jandy'javamo kwara ja.

³Nanime ahe jipiukari ға pe onhi'iğa Jesus'ga pe Moisés'va'ea Elias'va'ea pavēi – kiroki ahe ymyahū hete omano.

⁴A'ero Pedro'ga ei Jesus'ga pe ga renoina nde ko orepojykaharetero javo.

—Pyry nhanderekoa avo, ei ga Jesus'ga pe. Nde ipotarame po ti ji japoi tapyimbovyra pe me: ojipeji nde ve, ojipeji Moisés'ga pe, ojipeji Elias'ga pe, ei Pedro'ga Jesus'ga pe.

⁵Ga nhi'iğame yvağatiğa iyyvi ға arimo ға mongovo o'aği pe.

Hendy'jandy'ja yvağatiğa. Nanime yvağatiğa hugwi Tupana'ga nhi'iği Jesus'ga mombe'gwovo:

—Agwa'ga ko jira'yra'ga nhiremia'nguhete'ga. Anhimohē hete ko ji ga rehe. Pehendu katu ti ganhi'iğa, ei Tupana'ga.

⁶Tupana'ga nhi'iğa renduvame Jesus'ga remimbo'ehara'ğa ari ojovapyvo okyhyjiheteavo.

⁷A'ero Jesus'ga ruri ға pyri opokoga ға ndehe.

—Pepo'ã ti, ei ga ға pe. Tapekyhyji ti, ei ga.

⁸Ojovavurame Jesus'ga jate ға ga repiagi. A'ereki ahe oho jipe.

⁹Jesus'ga jyvi vytyruhua hugwi ғwemimbo'ehara'ğa pavēi ogwovo. Ojyvame ga ei ға pe:

—Pehepia pe jira'oa jirojijyirame. A'ea tapemombe'ui na'ē. Aerē ji kweravame gwe nhimanoa hugwi ti pemombe'u.

A'ea Jesus'ga ei ға pe okovo vyakotyva'ero yvagipeva'ero no.

¹⁰A'ero garemimbo'ehara'ğa ei ga pe:

—Nderura renonde ti Elias'ga tuhu nehē, ei ға Jesus'ga pe. A'ea ahembo'ehara'ğa ei. Maraname ға ei na? ei Jesus'ga remimbo'ehara'ğa Jesus'ga pe.

¹¹ A'ero Jesus'ga ei ã ga pe:

—Omombe'u katu ã, ei Jesus'ga. Eliasva'ea uhu na'ẽ ãgandeaporoãita rorojijyipava, ei Jesus'ga ã ga pe. ¹² Jihi ki a'e te a'e pe me: Eliasva'ea uhu jipe ikwehe. Nonhimombaragwahavi ã ahe rehe ahe kwahave'yma, ei Jesus'ga. Okovo ãgwemimbotarimova'ea rupi ã ndekote'varuhuro ahe ve reki. Na jitehe po ti ã imondoi hahyva'ea ji ve nehẽ no, ei Jesus'ga vvyakotyva'ero yvagipeva'ero no.

¹³ A'ero Jesus'ga remimbo'ehara'ã ikwahavi. “João Batistava'ea pe Jesus'ga ei Eliasva'ea mombe'urame nhande ve,” ei ã ovyvyteri pe.

Jesus'ga ombojipe'a anhaã ahera'yrava'ea hugwi

(Marcos 9.14-29; Lucas 9.37-43a)

¹⁴ Aerẽ Jesus'ã ndurame he'yive'ã pyri a'ero akwaimbae'ga ruri ãwenypy'anduruga Jesus'ga rovai pyteri pe jijoheva'ero ore poko ti javo.

¹⁵—Eporogwety jira'yra'ga, ei ga Jesus'ga pe. Heagwry hete ga karugwate'varuhua ga rerekoro ãwaramo. Tiruahũ ga pe. O'ao'a ga tata pype jipi yha pype jipi no, ei ga Jesus'ga pe. ¹⁶ Aru ji ga neremimbo'ehara'ã pyri tomombi ti ã karugwara ga hugwi javo novã, ei ga. ã nomombigi reki ga hugwi. A'ereki ã ndipopoakari jupe, ei ga Jesus'ga pe.

¹⁷ A'ero Jesus'ga ei ã ga pe nhapremo:

—Ndapejikogiuhu pe ji rehe pejikote'varuhuavo. Pe ji mombitu pejijupa. Manameuhũ po ti pe jikogi ji rehe nehẽ naerũ? ei Jesus'ga ã ga pe. Peru ti tayri'ga avo ji pyri, ei Jesus'ga.

¹⁸ ã tayri'ga rerurame Jesus'ga e'iahy Diabo'gapyriva'ea pe anhaã ga imbojipe'avo tayri'ga hugwi. Oho hete anhaã tayri'ga hugwi a'ero. A'ea rupi jitehe tayri'ga nhimohiãtatu a'ero.

¹⁹ Aerẽ Jesus'ga tehe ga rekorame garemimbo'ehara'ã nduri ga pyri. A'ero ã ei ga pe:

—Maraname anhaã ndojipe'ai tayri'ga hugwi ore erame jupe ko?

²⁰ A'ero Jesus'ga ei ã ga pe:

—Napembojipe'ai pe ga hugwi. A'ereki xunhi hete tuhẽ pe pejiko Tupana'ga rehe, ei Jesus'ga. Imombe'ukatuavo ji ei pe me: Po pe jikogi gwere jitehe Tupana'ga rehe, a'ero po pe ei agwava'ea pe vvytyruhua pe eho agwa hugwi egwovo pevo javo, a'ero ihoi. Po pe jikogi gwere jitehe Tupana'ga rehe tegwete onhimiva'ea pe me, ei Jesus'ga ã ga pe. ²¹ Nanongarava'ea anhaã po ti pe imbojipe'ai nehẽ penhi'inh'iãgame jate Tupana'ga pe pe i'ue'yname jate tanhi'inh'i ti Tupana'ga pe javo no, ei Jesus'ga ãgwemimbo'ehara'ã ga pe.

Jesus'ga omombe'ua'ja omanoãgwama

(Marcos 9.30-32; Lucas 9.43b-45)

²² ã nduvame Galilãapeve'ã gwyri pe Jesus'ga ei ãgwemimbo'ehara'ã ga pe:

—Uhu ġwerĩ nhimondohava apiavo ġapo pe. Ji pyhy po ti ġa nehẽ, ei Jesus'ga yvyakotyva'ero yvagipeva'ero no. ²³A'ero po ti ġa ji jukai nehẽ. Mokõĩ ji kirirẽ po ti nhimbogwerahava nhimanoa hugwi nehẽ, ei Jesus'ga. Henduvame garemimbo'ehara'ġa ndovy'arihu a'ea rehe.

Omono'õ ahe itambere'ia ojatykahavuhua pe

²⁴Aerẽ Jesus'ga ruri cidade de Cafarnaum me ġwemimbo'ehara'ġa pavẽi. Ġa vahemame ġa nduri Pedro'ga pyri – kiroki ġa opyhy itambere'ia judeus'ġa hugwi imono'ono'oġa tiapokatua'ja ti nhandejatykahavuhua javo. A'ero ġa ei Pedro'ga pe:

—Marã? Nembo'ehara'ga po nombuhuri jipi itambere'ia toapokatua'ja ti ġa ojatykahavuhua javo? ei ġa Pedro'ga pe.

²⁵—Omondo ga jipi, ei Pedro'ga ġa pe.

Aerẽ Pedro'ga hoi ogwovo onga pype. Ga vahemame pevo Jesus'ga pyri Jesus'ga eypyĩ ga pe:

—Simão, ei Jesus'ga ga pe. Marãi nde? Avo yvya koty ma'ġa hugwi ġanduvihavuhu'ġa ipyhygukari itambere'ia imono'ono'oġa ojive? Mara'ngu po nde javo: “Ogwyriveve'ġa hugwi po ġa ipyhygi”? Mara'ngu po nde javo: “Hajiheve'ġa hugwi po ġa ipyhygi”? Marãi nde naerũ? ei Jesus'ga Simão Pedro'ga pe.

²⁶A'ero Pedro'ga ei Jesus'ga pe:

—Hajiheve'ġa hugwi ġa ipyhygi, ei ga.

Henduvame Jesus'ga ei:

—A'ero ti ġagwyriveve'ġa tomondoyme, ei Jesus'ga. ²⁷Nhande ko Tupana'ga gwyriveve'ea. Nurã po ti nhande nimondoi ġa pe hamo nehẽ, ei Jesus'ga. Tihayvayme ti ġa hehe javo timondo ti nhande ġa pe nehẽ. Eho ti ypiahu pe pira mbo'a a'ero. Kiroki o'u ypy – epyhy ti imbojurujaita. Jurua pype po ti nde hepiagi itambere'ia nehẽ. Ehekyi ti itambere'ia jurua hugwi itambere'ia rerua imondovo ġa pe – kiroki ġa omono'ono'õ itambere'ia tiapokatua'ja ti nhandejatykahavuhua javo. Ere ti ġa pe: “Koro ko Jesus'ga remimondoa nhiremimondoa no.” A'ea ti ere ġa pe imondovo ġa pe, ei Jesus'ga Pedro'ga pe.

A'ero Pedro'ga hoi pira mbo'a hepiaga itambere'ia jurua pype herua imondovo itambere'ia ġa pe a'ero.

Manamo nhandejoheva'ero? ei ahe

(*Marcos 9.33-37; Lucas 9.46-48*)

18 ¹Aere'ĩ Jesus'ga remimbo'ehara'ġa nduri Jesus'ga pyri. Kiro ġa ei ga pe:

—Tupana'ga oko yvyakotyve'ġa nduvihavuhuhetero kiro. Manamo nhandejoheva'ero huvihavamo ga pyri? ei ġa.

²Kiro Jesus'ga tayri'ga mbuhurukari ojipyri a'ero epo'ã ti ġapyteri pe javo. ³A'ero ga ei ġwemimbo'ehara'ġa pe:

—Imombe'ukatuavo ji ei pe me: Perojijyi ti pejeaporoğita penhimbohete'e'yma tayri'ğa ja, ei Jesus'ga. Po pe ndaperojijyi pejeaporoğita nehē, a'ero po ti Tupana'ga ndokoi penduvihavuhetero nehē. ⁴Kiroki ға tayri'ğa ja nonhimbohetei – ғahā ko koji'i huvihava ojipe'ğa hohe Tupana'ga pyri huvihavuhete'ga pyri, ei Jesus'ga ға pe.

⁵—Kiroki ға jireheva'ero ғwaramo gwereko katu tayri'ga'jave'ga ga oko Jesus'gareheva'ero javo – jihi tuhē reki ға ji rerekokatui, ei Jesus'ga ғwemimbo'ehara'ğa pe.

Tiruahū hete ға pe, ei Jesus'ga
(*Marcos 9.42-48; Lucas 17.1-2*)

⁶—Tiruahū hete po ti ға pe nehē – kiroki ға ombote'va tayri'ga'jave'ga jireheve'ga ga mbopogweavo ite'varuhuva'ea rehe, ei Jesus'ga. Omano jipe po ға hamo tombote'vayme ti ға jireheve'ga, ei Jesus'ga. Po ahe nhapytī ғajura rehe itaruvihavuhua ipohyiva'ea yngu'a'javuhuva'ea ға momboa ypihua ruvihava pype ға mbotypyvyga, a'ea ko tiruahūhetero ға pe. Koji'i tiruahū hete ға pe ға jireheve'ga mbote'varuhurame huvihava'garūive'ga, ei Jesus'ga ғwemimbo'ehara'ğa pe.

⁷—Tiruahū hete vvyakotyve'ğa pe. A'ereki jara'ğa ombote'varuhu ojipe'ğa jipi. Na tuhē po ti jipi nehē, ei Jesus'ga. Ғa pe po ti tiruahū hete nehē no – kiroki ға ға mbote'varuhu, ei Jesus'ga ға pe.

⁸—Nurā ji ei nde ve: Po epoa pyvō ojipejiva'ea pyvō nde rekote'varuhui, a'ero ti ehaygwe'ro epoa ejihugwi imomboa nahā imombiga ejekote'varuhua! Na jitehe nde ejekote'varuhurame epya pyvō ojipejiva'ea pyvō ehaygwe'ro ti epya nahā imombiga ejekote'varuhua, ei Jesus'ga. Tiruahū po ti nde ve ndepoa mombora nehē ojipejijatero ғwaramo ndepoa avuirama, ei Jesus'ga. Tiruahū po ti nde ve ndepya mombora nehē no nde po'ame'yma ғwaramo avuirama, ei Jesus'ga.

—Emo po imobore'yma nde neremombigi ejekote'varuhua, a'ero koji'i po ti tiruahū nde ve nehē Tupana'ga nde momborame hahyva'ea ruvihava pype nde rekote'varuhuro ғwaramo. Pevo po ti nde ruvi avuirama herekoteheavo epoa mokōiva'ea epya mokōiva'ea no novīa nehē, ei Jesus'ga.

—A'ero ji ei nde ve: Koji'i pyry nde imomborame epoa epya reheve ejekote'varuhua mombiga egwovo yvagi pe Tupana'ga pyri, ei Jesus'ga ғwemimbo'ehara'ğa pe, ғambote'varuhua mombora pe javo.

⁹—Po ejeakwara pyvō ojipejiva'ea pyvō nde rekote'varuhui, a'ero ti ehkeyi ejeakwara imomboa nahā imombiga ejekote'varuhua! ei Jesus'ga. Tiruahū nde ve ndereakwara mombora nehē ojipeji jatero ғwaramo ndereakwara avuirama.

—Emo po imobore'yma nde neremombigi ejekote'varuhua, a'ero po ti koji'i tiruahū nde ve nehē Tupana'ga nde momborame hahyva'ea ruvihava pype nde te'varuhuro ғwaramo. Pevo po ti nde ruvi avuirama herekoteheavo ejeakwara mokōiva'ea novīa nehē, ei Jesus'ga.

—A'ero ji ei pe me: Koji'i pyry nde imomborame ejeakwara ejekote'varuhua mombiga egwovo yvagi pe Tupana'ga pyri, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe. Ġambote'varuhua mombora pe Jesus'ga ei imombe'urame ġgandeakwara mombora.

Ovelha ika'nhympyra

(Lucas 15.3-7)

¹⁰—Pearō hete ti tayri'ġa'jave'ġa. Tape'eaġwami ti: “Ġa koty po ti ji ndajirovagi nehē.” Na rūi ti peko, ei Jesus'ga. A'e ji pe me: Ġanderekokatuhara'ġa ko Tupana'gapyrive'ġa yvagipeve'ġa. Ġahā omombe'u pa Tupana'ga pe nahanahā ġa oko te'varuhu tayri'ġa'jave'ġa pe javo. Nane'lymi tayri'ġa'jave'ġa nderekokatuhara'ġa ndekoi yvagi pe jiruva'ga pyri yvagipeve'ga pyri javo ga pe. A'ero Tupana'ga tayri'ġa'jave'ġa pokogukari ġa a'nguavo, ei Jesus'ga. ¹¹Pearō ti tayri'ġa'jave'ġa. A'ereki ji ajo vyva koty tamombo ti ji yvyakotyve'ġa ndekote'varuhua ġa hugwi ġa mbojikoguka ji rehe javo. Kiroki ġa ndogwerekoi gwepiakatuhara'ġa oka'nhyve'ġa ja – ġandekote'varuhua ti ji tamombo, a'e ji jijoa jitekovo yvyakotyva'ero yvagipeva'ero no, ei Jesus'ga.

¹²—Po akwaimbae'ga gwereko ġwencymbava cem ovelhas. Po ojipeji oka'nhy ga hugwi, ndohoi re po ga heka naerū? Gweja po ga he'yiva'ea noventa e nove ovelhas ogwovo vytyruhua rupi hekaheteavo ojipe'ia. ¹³Po ga hepiagi ovelha, a'ero po ga roryroryvamo hehe. Hory po ga jara rehe noventa e nove ovelhas rehe ika'nhyme'ŷva'ea rehe novia. Koji'i po ga roryroryvamo akoja rehe ojipejiva'ea rehe, ei Jesus'ga. Ndototari po ga ojipejiva'ea vehevi ika'nhymame, a'e ji imombe'ukatuavo pe me, ei Jesus'ga.

¹⁴—Na jitehe yvagipeve'ga penduvete'ga roryroryhetero tayri'ġa'jave'ġa ndehe. Ndototari ga ġa ndekote'varuhurame. A'ereki okote'varuhurame ġa oko oka'nhyve'ġa ja ga pe, ei Jesus'ga.

Po ndekotyve'ga ite'varuhu nde ve, ei Jesus'ga

¹⁵—Po ndekotyve'ga ite'varuhu nde ve – kiroki ga ojiko ji rehe nde ja – po ga ite'varuhu nde ve, a'ero ti eho ga pyri. Ojipe'ġa ndovakie'ŷ ti eho ga pyri, ei Jesus'ga. Ere ti ga pe: “Nahanahā nderekote'varuhua ji ve.” A'ea ti ere ga pe, ei Jesus'ga. Po ga nenhi'iġa rendu katu opohia okote'varuhua hugwi nehē, a'ero po ti nde jikoty'ara'javi ga pavēi nehē, ei Jesus'ga.

¹⁶—Po ga nohendukatui nenhi'iġa nehē, a'ero ti eroho ojipe'ga ejupi ga rerovahema ga pyri. Doisve'ġa vehevi pyry nde ġa nderohoi ga pyri ġa nderovahema nehē, ei Jesus'ga. Ereal'ja ti ga pe ejupive'ġa henduvame: “Nahanahā nderekote'varuhua ji ve.” A'ea ti eral'ja ga pe, ei Jesus'ga. Ġa ti tohendu pa nenhi'iġa doisve'ġa. Pyry ojipe'ga henduvi no nde erame ga pe. A'ero po ti ġa ikwahavi nehē nahanahā akoja'ga rekote'varuhui ga pe javo, ei Jesus'ga. A'ero po ti ġa ei ga pe nehē: “Nahanahā nderekote'varuhua ga pe.”

17—Po ga nohendukatui ve ġanhi'iġa vehevi no, a'ero ti emombe'u ġa pe nhaporemo – kiroki ġa ojiko ji rehe ojatykavo jipi tihendu katu ti Tupana'ga nhi'iġa javo. A'ero po ti ġa ei ga pe nehē: “Nahanahā nderekote'varuhua ga pe.”

—Po ga nohendukatui ġanhi'iġa no, a'ero ti ere ga pe: “Itambere'ia mono'ohara'ga ja ko ga ji ve.” A'ea ti ere ga pe.

A'ea Jesus'ga e'i. A'ereki judeus'ġa ndojihe'ari itambere'ia mono'ohara'ġa ndehe ġa ite'varuhu javo – kiroki ġa omono'ō itambere'ia governo pe.

Aerē po ti pe ei nehē, ei Jesus'ga

18—Imombe'ukatuavo ji ei pe me: Aerē po ti pe ei nehē: “Nahanahā ti tapekoi.” Po a'ea nenhi'iġa, a'ea ko Tupana'ga nhi'iġa no, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

—Aerē po ti pe ei nehē: “Nahanahā ti peko.” Po a'ea nenhi'iġa, a'ea ko Tupana'ga nhi'iġa no, ei ga ġa pe.

19—Ojipea ji imombe'ukatui pe me, ei Jesus'ga. Po yvya koty doisve'ġa pepyteripeve'ġa ei: “Nahanahā ti xa'e Jesus'ga ruva'ga pe yvagipeve'ġa pe nahanahā ore ipotari javo.” Ojo'ja pe erame nahā ga pe po ti ga penhi'iġa rendukatui, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe. ²⁰A'ereki ji ako jireheve'ġa pyteri pe ġa pokoga nhinhi'iġa Tupana'ga pe ġa pavēi – kiroki doisve'ġa onhi'i Tupana'ga pe nhinhi'iġa rupi ġa ndekopotaro ġwaramo. Po ojipe'ġa ei a'ea jitehe no, a'ero po ti ji rekoi ġapyteri pe nhinhi'iġa Tupana'ga pe ġa pavēi no, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

Ite'varuhu ahepyriva'ea

²¹A'ero Pedro'ga ruri Jesus'ga pyri hete ga renoina nde ko jipojykaharetero javo ga pe. Ga e'i:

—Nhiirū'ga rekote'varuhurame ji ve, maramomi po ti ji ndahaykai ga garekote'varuhua renonhe'yma a'ero hamo? Seterame ti ji tahaykayme ga? Maramomi? ei Pedro'ga Jesus'ga pe.

²²—Seterame jate rūi, a'e ji, ei Jesus'ga. Koji'iheterame ti terehaykai ga garekote'varuhua renonhe'yma. Quatrocentos e noventarame ti terehaykai ga, ei Jesus'ga Pedro'ga pe terehaykaaġwami tuhē ti ga a'ero javo. ²³A'ereki nahā Tupana'ga opota.

—Marā hekoi kiro yvyakotyve'ġa pe ġa erame Tupana'ga nhanderuvihavuhetero oko javo? A'ea rehe po ti ji pe mbo'ei ikwahavuka pe me imombe'gwovo a'ea'java'ea pe me kiro, ei Jesus'ga. Ġanduvihavuhu'ga ei: “Maramomi itambere'ia ji imbuhu'raġi jipyrive'ġa pe ikwehe? Tamonhi'i ti ji ikwatijara ikwahava,” ei ga, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

²⁴—Ga ikwatijara monhi'iġame gapyrive'ġa gweru ojipe'ga rorovahema ga pyri. Ga ko gapyrive'ga jitehe. Gaha ġa gweru oreruvihavuhu'ga ombuhu'rā ga pe ikwehe javo. He'yjuhuheteva'ea reki itambere'ia milhōes ga ombuhu'rā ojipyrive'ga pe. ²⁵Opo'ru pa gapyrive'ga itambere'ia. Nurā tegwete imondoa'java gwuvihavuhu'ga pe.

—A'ero garuvihavuhu'ga ei ġa pe: “Peroho ti ga mondovo ojipe'ga pe itambere'ia kwepyyga ga rehe itambere'ia rerua ji ve. Garembirekohċa ti peroho gara'yra'ġa ndeheve ġa mondovo ojipe'ġa pe itambere'ia kwepyyga ġa ndehe itambere'ia rerua ji ve. Peroho ti gambatera imondopava ojipe'ga pe itambere'ia kwepyyga itambere'ia rerua ji ve. A'ereki ga gweroho hete itambere'ia ji hugwi imbuhura'jave'yma ji ve,” ei ga, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

26—A'ero gapyrive'ga ei gwerohopotarame: “Jiruvihavuhuro terenhimbaekwahivi ji rehe. A'ero po ti ji imondopava'javi itambere'ia nde ve nehċ.” Nahċ ga etehi gwuvihavuhu'ga pe ġwenypy'anduruga ga pyri ndehe ko ji hohe javo, ei Jesus'ga.

27—A'ero garuvihavuhu'ga ei ga pe: “Kiro ji nahenonha'javi embuhu itambere'ia jave'yma,” ei ga ojipyrive'ga pe ga porogwetyga, ei Jesus'ga.

—Ojipe'ġa pe ojipyrive'ġa pe ga ei: “Taperohoa'javi ti ga,” ei ga ġa pe, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

28—Ndogwerohoa'javi ġa ga a'ero. Kiro ga hoi ġa hugwi ogwovo ojipe'ga repiaga gwuvihavuhu'gapyrive'ga repiaga – kiroki ga gweroho'ā ndahe'yiva'ea dez itambere'ia ga hugwi tuhċ imondoa'jave'yma ga pe. Opyhygahy ga ga juvyga. Kiro ga ei ga pe: “Embuhura'ja ji ve itambere'ia – kiroki nde ereroho'ā ji hugwi ikwehe,” ei ga ga pe, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

29—Ga ġwenypy'anduru gapyra pyri a'ero nde ji hohe javo. Kiro ga ehetei ga pe: “Terenhimbaekwahivi ji rehe. A'ero po ti ji imondopava'javi itambere'ia nde ve nehċ,” ei ga ga pe, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

30—“Embuhu tuhċ kiro ji ve,” ei ga ga pe, ei Jesus'ga.

—A'ero ga ga rerohoi ga mondovo cadeia pype, ei Jesus'ga. “Cadeia pype po ti nde pytai nehċ,” ei ga. “Nde imondopava'javame jate itambere'ia ji ve po ti nde hemi jugwi a'ero nehċ,” ei ga ga pe, ei Jesus'ga.

31—Ġanduvihavuhu'gapyrive'ġa hepiagi ga okote'varuhurame ga pe. Ndovy'ari ġa ga repiaga. A'ero ġa hoi gwuvihavuhu'ga pyri imombe'upava, ei Jesus'ga. 32 A'ero ġanduvihavuhu'ga ga mbuhurukari ojipyri – kiroki ga omongi ojipe'ga cadeia pype ji ndaporogwetygi ga javo. A'ero ga ruri gwuvihavuhu'ga pyri ovahema.

—Kiro garuvihavuhu'ga ei ga pe a'ero: “Ereko te'varuhu nde,” ei ga ojipyrive'ga pe. “Nde ere'e ji ve o'jli terenhimbaekwahivi ji rehe javo. Nurċ ji ei nde ve: Nahenonha'javi nde ve embuhu ji ve itambere'ia jave'yma.

33 Na jitehe po nde nerehenonha'javi ga pe hamo,” ei ga ga pe, ei Jesus'ga.

34—Onhimonha'ngavo ojipyrive'ga rehe ga ga mondoi ġa pe – kiroki ġa omondo hahyva'ea okote'varuhuve'ġa pe jipi, ei Jesus'ga. “Tomondo ti ġa hahyva'ea nde ve nehċ,” ei ga ojipyrive'ga pe, ei Jesus'ga. “Nde imbuhupava'javame jate itambere'ia ji ve po ti ġa nomondoa'javi hahyva'ea nde ve nehċ,” ei ga ga pe, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

35—Na jitehe po ti jiruva'ga yvagipeve'ga pe nderekopavi nehċ pe henonha'javame peirċ'ġa ndekote'varuhua pejive jireheve'ġa

ndekote'varuhua pejive. Pe'ji hete ti pejiyvyteri pe: “Nahenonha'javi ti ġandekote'varuhua,” ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

Ahepohira hembirekoa hugwi

(Mateus 5.31-32; Marcos 10.1-12; Lucas 16.18)

19 ¹Aerē a'ea mombe'upavame Jesus'ga hoi Galilíapeve'ġa gwyra hugwi ua Judéiapeve'ġa gwyri pe. Pevo ga vahemi rio Jordão aherovaja hugwi. ²He'yjuhuve'ġa nduri ga reviri ovahema ga pyri. Pevo ga imombigi karugwara itetirūave'ġa hugwi a'ero.

³Kiro fariseus'ġa nduri ga pyri no.

—Tihepia ti gareaporoġita, ei ġa ojohupe. Mara'ngu po ga nhande nhi'ĩpondekwakatuavo imombe'gwovo nehē? Tihepia ti ganhimboteġwetea a'ero, ei ġa ojohupe.

Nurā ġa ei Jesus'ga pe:

—Marāi naerū? ei ġa. Moisésva'ea remimbo'eagwera rupi ġa ndekoi opohirame ġwembireko'ġa hugwi kunhangwera'ġa hugwi jipi naerū? ei fariseus'ġa Jesus'ga pe.

⁴A'ero Jesus'ga ei:

—Pekwaha pe Tupana'ga rembikwatijarukara Moisésva'ea pe. A'ea e'i: “Jypya Tupana'ga oapo akwaimbae'ga kunhahēa reheve,” e'i.

⁵ “Nurā akwaimbae'ga ja'ogi uva'ġa hugwi oy'ġa hugwi no ġwembirekokaturo.

Ĥa ojogwerekoro ġwaramo ojipejiva'ea'java'ea akwaimbae'ga kunhahēa pavēi,” e'i Tupana'ga ikwatijaruka hako, ei Jesus'ga.

⁶A'ero mokonha ja rūi akwaimbae'ga garembirekohēa pavēi. Ojipejiva'ea ja ġa ndekoi ġwembirekorame. A'ero ti ġa topohiryme ojohugwi. A'ereki Tupana'ga ġa mohembirekoi, ei Jesus'ga.

⁷A'ero fariseus'ġa ei Jesus'ga pe:

—Moisésva'ea remimbo'eagwera e'i hako: “Opohipotaramame ti akwaimbae'ġa tokwatija kunhangwera'ġa pe apohi ji kiro nde hugwi javo. Ikwatijaramame jate po ti ġa ġwembireko'ġa mondoi ojihugwi,” ei Moisésva'ea hako, ei ġa.

—Tupana'ga ipotare'ymame ġapohira, maraname Moisésva'ea ei a'ea nhande mbo'eavo hehe? ei fariseus'ġa Jesus'ga pe.

⁸A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Napeangarihu pe penhimbireko'ġa nderekokatue'yma. Nurā a'ea Moisésva'ea ei, ei Jesus'ga. Jypya ko Tupana'ga nomboja'ogukari ġa, ei Jesus'ga ġa pe.

⁹—Jihi a'e pe me: Kiroki ga opohi ġwembirekohēa hugwi ojipe'ga hēa rerohoro ġwaramo ojihugwi hēa rerekovo – a'ero po ti ga topohi hēa hugwi opohipotaramame. Po ojipe'ga ndogwerohoi hēa hēarembireko'ga hugwi hēa rerekoe'yma, a'ero ti hēarembireko'ga topohiryme tuhē hēa hugwi. Po ga opohi tehe hēa hugwi ojipe'ga hēa rerohoe'yname, a'ero po ti ga ajuajuri

ojipehãa rerekoro ġwaramo nehẽ. Nahã po ti ga rekote'varuhui nehẽ oajuajuro ġwaramo. Kiroki ga hãa rereko hãarembireko'ga pohirirẽ hãa hugwi – gaha hãa mboajuaju hãa rerekoro ġwaramo nahã okote'varuhuavo nehẽ, ei Jesus'ga.

¹⁰ A'ero Jesus'ga remimbo'ehara'ġa ei ga pe:

—Po nahã tegwete akwaimbae'ġa pohihava ġwembireko'ġa hugwi, a'ero koji'i pyry ġa nahembirekoi tuhẽ! ei ġa Jesus'ga pe.

¹¹ A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Penhi'iġa pyry ġa pe jate – kiroki ġa Tupana'ga ġa poko nahã ti peko javo. Ojipe'ġa ndokoi penhi'iġa rehe, ei Jesus'ga ġa pe. ¹² Jara'ġa nahembirekoi. A'ereki tegwete ġa hãaavykya ojihute'varuhuro ġwaramo. Jara'ġa nahembirekoi. A'ereki ojipe'ġa ġa hapĩambo tahembirekoagwamyme ti ġa javo. Jara'ġa nahembirekoi. A'ereki ġa e'i: “Ahoaho po ti ji Tupana'ga nhi'iġa mombe'gwovo nehẽ kiro Tupana'ga rekoi nhanderuvihavuhetero javo ġa pe.” A'ea ġa ei nanhirembirekoi po ti ji a'ero javo, ei Jesus'ga. Kiroki ga nahembirekopotari tamombe'u ti Tupana'ga nhi'iġa javo – Tupana'ga ga poko ga mohembirekoukare'yma. Kiroki ga ombaragwaha hehe – gaha ti te'i a'ea ko pyry javo, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

Jesus'ga omomyry tay'riva'ea pe
(*Marcos 10.13-16; Lucas 18.15-17*)

¹³ Aerẽ ojipe'ġa tayri'ġa nderuri Jesus'ga pyri.

—Topoko ti Jesus'ga ġa'akaġa rehe onhi'iġa Tupana'ga pe tomomyry ti ga ġa pe javo, ei ġa.

Tayri'ġa nderura repiagame Jesus'ga remimbo'ehara'ġa ei ġa pe:

—Taperuri tayri'ġa Jesus'ga pyri, ei ġa.

¹⁴—Tuhu tuhẽ ti tayri'ġa ji pyri, ei Jesus'ga. Tapemombigi ti ġandura. A'ereki nanongara'ġa'jave'ġa pe Tupana'ga pyry hete okovo ġanduvihavuhetero ġa jikogame ojihe, ei Jesus'ga.

¹⁵ Opoko Jesus'ga tayri'ġa akaġa rehe a'ero onhi'iġa Tupana'ga pe emomyry ti ġa pe javo. Onhi'imbavame ga hoi pea hugwi ogwovo.

Imbateheteva'ea nomondopapotari
(*Marcos 10.17-31; Lucas 18.18-30*)

¹⁶ Nanime ipyahuve'ga ruri Jesus'ga pyri. Ga e'i:

—Marãva'ea rupi pyryva'ea rupi po ti ji rekoi nehẽ jirekoagwamamo avuirama Tupana'ga pyri nehẽ? ei ga Jesus'ga pe nde ko orembo'eharamo javo ga pe.

¹⁷ A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Maraname nde ei pyryva'ea rehe? Tupana'ga nhi'iġa jate ko pyry, ei Jesus'ga. Po nde rekopotari Tupana'ga pyri avuirama, a'ero ti eko pa Tupana'ga remimbotarimova'ea rupi – kiroki Tupana'ga e'i Moisésva'ea pe ikwatjaruka, ei Jesus'ga ga pe.

18—Marãva'ea Tupana'ga remimbotarimova'ea? ei ga Jesus'ga pe.
A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Nahã ko garemimbotarimova'ea:

“Terejukai ti ojipe'ğa.

Tererekoi ti ojipe'ğa nembireko'ğa.

Teremimi ti ojipe'ğa hugwi,” ei ahe.

“Tane'mbei ti ojipe'ğa mombe'gwovo tehe.

19 Emondo ti ejeaporoğita imohina ejuva'ga rehe eyhëa rehe no.
Erenhiarõ hete nde.

Na jitehe ti earõ hete ejikotyve'ğa,” ei Tupana'ga, ei Jesus'ga
ipyahuve'ga pe.

20 A'ero ipyahuve'ga ei Jesus'ga pe:

—Jivoja'irame ji hendukatupavi Moisésva'ea remimbo'eagwera. Kiro ji heronhimomboakari ahendu katu ve ji, ei ga. Marã koji'i po ti jipyryhetea nehë? ei ga.

21 A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Po nde ereko katu pa pota, a'ero ti eho embatera imondopava itambere'ia pyhyga. A'ero ti emondo eitambere'ia imbatere'yve'ğa pe, ei Jesus'ga. A'ero po ti Tupana'ga imombyryvi nde ve yvagi pe nehë, ei Jesus'ga. Nurã ji ei nde ve: Emondo pa ti eitambere'ia kiro. Imondopavirë ti ejo ji rupi ekovo nhiremimbo'eharamo ejikoga ji rehe jate, ei Jesus'ga ipyahuve'ga pe.

22 Jesus'ga renduvame ga ndovy'ari ogwovo Jesus'ga hugwi. A'ereki ga nomondopapotari ombatehetero ġwaramo.

23 A'ero Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ğa pe:

—Imombe'ukatuavo ji ei pe me: Hahy imbateve'ğa pe ġa erame Tupana'ga pe eko ti oreruvihavuhetero javo. Po ġa nde'ipotari te a'ea. Ndokopotari ġa garemimbo'ea rupi okoheteavo ombatera rehe, ei Jesus'ga. 24 A'ea'ja ji pe me: Tegwete yuranuhã'javuhuva'ea hohava camelo hohava agulha kwa'ria rupi. Tegwete hete imbateheteve'ğa hohava Tupana'ga nhi'l'ğa rupi okoheterame ombatera rehe. Nurã po ti ġa ndojikogi te ga rehe ga mongoe'yma gwuvihavuhetero, ei Jesus'ga.

25 Ganhi'l'ğa renduvame Jesus'ga remimbo'ehara'ğa nhimomby'ahetei hehe. A'ero ġa ei:

—Ma'ğa po ti oho Tupana'ga pyri yvagi pe nehë naerũ?

26 Ġa ndepiagateteavo Jesus'ga ei:

—Na tuhë vyvakotyve'ğa nonhimondoi yvagi pe. A'ereki tegwete ġa pe. Tupana'ga jate ġa mbojiko ojihe ġa mbuhuruka ojipyri. A'ereki nonhimimi ga pe. Ikarakatu pa hete ga, ei Jesus'ga ġa pe.

27 A'ero Pedro'ga ei Jesus'ga pe:

—Ji rendu ti, ei ga. Ore oropohi pa orombatera hugwi orojikovo neremimbo'eharamo. Gara po ti Tupana'ga imbuhuri ore ve a'ero nehë? ei ga Jesus'ga pe.

²⁸A'ero Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ġa pe:

—Imombe'ukatuavo ji ei pe me: Aerē po ti Tupana'ga japoi vvyapyahua nehē. A'ea rupi jitekovo vvyakotyva'ero yvagipeva'ero po ti ji rekoj vvyakotyve'ġa nduvihavuhetero jiapyga oina jiapykakatuhe tea rehe ta'e ti ji ġa pe ġandekoa rehe javo, ei Jesus'ga. Peko pe jireheva'ero, ei Jesus'ga. A'ero ji rekorame ġanduvihavuhetero po ti pe ndekoi peje'yja'ġa nduvihavuhuro Israelva'ea rakykwepohara'ġa nduvihavuhuro nehē. Doze ko ġa oko huvihavamo ojiheve'ġa pavēi pende'yja'ġa israelitas'ġa, ei Jesus'ga. Pehe ti peapy oina dozeva'ea rehe pejiapykakatu rehe nehē xa'e ti ġa pe ġandeaporoġita rehe javo, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

²⁹—Pejikogame ji rehe pe pepohi penhimbatera hugwi pende'yja'ġa hugwi no xaho ti Jesus'ga rupi gareheva'ero javo, ei Jesus'ga. Kiro ji ei pe me pe'jave'ġa pe no a'ero: Pyry hete po ti ġa pe ġa naġanani nehē – kiroki ġa opohi ġwonga hugwi ogwyr a hugwi, ei Jesus'ga. Po ġa pohirame a'ea hugwi, a'ero po ti Tupana'ga imombyryhetei ġa pe nehē. Koji'i vehevi po ti Tupana'ga imombyryvi ġa pe nehē, ei Jesus'ga. Po ġa pohirame oirū'ġa hugwi okuvyra'ġa hugwi ġwendyra'ġa hugwi uva'ġa hugwi oy'ġa hugwi ġwembireko'ġa hugwi, gwa'yra'ġa hugwi, a'ero po ti Tupana'ga imombyryhetei ġa pe nehē, ei Jesus'ga. Tupana'ga po ti ġa mongoi ojipyri ġa mombytavo avuirama nehē, ei Jesus'ga.

³⁰—Kiroki ġa huvihava aġwamo – he'yive'ġa po ti ndokoa'javi huvihavamo onhimongyavo nehē. Kiroki ġa huvihava rūi aġwamo – ġahā po ti huvihava nehē, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

Oporavykyve'ġa oporavyky garemitymipyra pype

20 ¹Ojo'java'ea pyvō Jesus'ga ġa mbo'e. A'ero ga ei:

—Marā hekoi kiro vvyakotyve'ġa pe ġa erame Tupana'ga nhandervihavuhetero oko javo? A'ea rehe po ti ji pe mbo'ei ikwahavuka pe me imombe'gwovo a'ea'java'ea, ei Jesus'ga ġa pe. Ypyhajive akwaimbae'ga hoi taru ti ji oporavykyve'ġa jijive javo. “Toporavyky ti ġa itambere'ia rehe ko pe nhiremitymipyra pype uva tymipyra pype,” ei akwaimbae'ga, ei Jesus'ga imombe'gwovo. ²A'ero ga hoi ovahema ġa pyri. “Peoporavyky ti ji ve nhiremitymipyra pype videira repiakatuavo. Amondo katu po ti ji itambere'ia um dia rupiara ikwepykava pe me a'ero nehē,” ei ga ġa pe.

—“Pyry,” ei ġa.

—A'ero ġa hoi ko pe oporavykyavo ga pe, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

³—Aerē nove horas rupi ga hoajavi ogwovo ima'ēhai pe feira pe, ei Jesus'ga. Pevo ga ojipe'ġa ndepiagi. Ndoporavykyi ġa o'ama. ⁴Nurā ga ei ġa pe: “Pe na jitehe ti peho uva tymipyra pype pejioporavykyavo ji ve no. Amondo katu po ti ji pe me itambere'ia peporavykya kwepykava nehē,” ei ga ġa pe, ei Jesus'ga.

—“Pyry,” ei ġa.

—Ko pe ġa hoi oporavykyavo ga pe, ei Jesus'ga.

5—Aerẽ ahaji katu ga hoa'javi ojipe'õga mondouka õga mboporavykyavo ojive, ei Jesus'ga. Aerẽ ka'aru gwere rupi ga hoa'javi ojipe'õga mondouka õga mboporavykyavo ojive, ei Jesus'ga. 6Ka'aruva'ea rupi ga hoa'javi ojipe'õga ndepiaga, ei Jesus'ga. Ndoporavykyi õga o'ama. A'ero ga ei õga pe: “Gara rehe pe átehei agwa ara rupi ve pejiporavykye'yma?” ei ga õga pe, ei Jesus'ga.

7—A'ero õga ei ga pe: “Ndoroporavykyi ore õga pe. A'ereki õga nde'i ve ore ve,” ei ga õga pe, ei Jesus'ga.

—Nurã ga ei õga pe: “Pe na jitehe ti peho uva tymipyra pype pejiporavykyavo ji ve no. Amondo katu po ti ji pe me itambere'ia peporavykyia kwepykava nehẽ,” ei ga õga pe, ei Jesus'ga.

—A'ero õga hoi oporavykyavo.

8—Kwara ihorẽ kohoa jara'ga ei ojipyrive'ga pe – kiroki ga omboporavykyuka ko pe oporavykyve'õga – ga pe ga ei: “Embuhuruka ti oporavykyve'õga ejipyri. Emondo ti ikwepykava õga pe mbapavava'earupive'õga pe – kiroki õga ka'aru oporavykyahi'vi tehe – õga pe ti emondo ypy. Aerẽ ka'arugwererupive'õga pe ti emondo. Aerẽ ahajikaturupive'õga pe ti emondo. Aerẽ nove horasrupive'õga pe ti emondo. Mbapavamo ti emondo jypyve'õga pe – kiroki õga oho ypy ppyhajive oporavykyypyavo ji ve,” ei ga ojipyrive'ga pe, ei Jesus'ga.

9—A'ero ga õga mbuhurukari ojipyri. Õga ndurame – kiroki õga oporavyky ka'aruva'ea rupi – õga pe õga naõanani ga imondoi itambere'ia um dia rupiara ikwepykava, ei Jesus'ga. Na jitehe um dia rupiara ikwepykava ojo'jajo'ja ga imondoi ka'arugwererupive'õga pe ahajikaturupive'õga pe no nove horasrupive'õga pe no. Ga pe õga naõanani ga imondoi õga ndurame ojipyri, ei Jesus'ga.

10—Mbapavamo jypyve'õga nduri no. Oyvyteri pe õga ei: “Um dia rupiara ikwepykava ga imondoi õga pe – kiroki õga oporavykyahi'vi ga pe. Nurã po ti ga imbuhuri koji'liva'ea nhande ve kiro nehẽ. A'ereki ppyhaji hete nhande poravykyhetei ka'aru nhandepohia jugwi,” ei õga oyvyteri pe, ei Jesus'ga.

—Ojo'jaime reki ga imondoi um dia rupiara ikwepykava jypyve'õga pe õga naõanani, ei Jesus'ga. 11Ipyhygame itambere'ia ga hugwi õga ijara'ga rayvari okoe'yma hehe, ei Jesus'ga. 12Ga pe õga ei: “Mbapavava'earupive'õga – kiroki õga uhu ka'aruva'ea rupi – õgahã oporavyky uma hora rupi jate. Ojo'jaime nde eremondo õga pe ore ve no. Ypyhaji hete ore poravykyi ka'aru hete oropohia jugwi kwarahyahiva po'ruavo,” ei õga ijara'ga pe, ei Jesus'ga.

13—Oporavykyve'õga pyteripeve'ga pe ijara'ga ei reki:

—“Kwãi,” ei ga. “Ndakote'varuhui ji nde ve. Ypyhajive ji a'e nde ve: Eporavyky ti ji ve, a'ero po ti ji imondokatui um dia rupiara ikwepykava nde ve nehẽ. A'ero nde ei: ‘Pyry.’ A'ea nde ei ji ve ppyhajive,” ei ga oporavykyve'ga pe, ei Jesus'ga. 14“Eroho ti itambere'ia um dia rupiara ikwepykava herogwovo tuhẽ,” ei ijara'ga ga pe.

—Ojirova ijara'ga mbapavava'earupive'õga pyteripeve'ga repiaga. “Ga pe mbapavava'earupive'ga pe – kiroki ga uhu ka'aruva'ea rupi oporavykavo – ga

pe ojo'jaime ji imondopotari um dia rupiara ikwepykava,” ei ga jypyve'ga pe. ¹⁵“Pyry ji imondoi ga pe nhiremimbotarimova'ea rupi. A'ereki jiapoa tuhē ko ji amondo ga pe. Erenhimyrō nde ga rehe a enhimonha'ngavo ji rehe. A'ereki ji jipyry ga rerekokatuavo,” ei ga ga pe, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

¹⁶—A'ea ji amombe'u ikwahavuka ojo'java'ea pe me, ei Jesus'ga. Kiroki ġa huvihava rūi aġwamo – ġahā po ti huvihava nehē, ei Jesus'ga. Kiroki ġa huvihava aġwamo – ġahā po ti ndokoa'javi huvihavamo nehē, ei Jesus'ga. Nombojoavyavyi ti Tupana'ga ġa nderekokatuavo a'ero, ei Jesus'ga. A'ereki Tupana'ga e'li he'yjuhuve'ġa pe: “Herejo. Ejiko ti ji rehe ekovo jireheva'ero. Tako ti ji nderuvihavuhetero,” ei ga, ei Jesus'ga imombe'gwovo. Ndahe'yive'ġa reki ojiko Tupana'ga rehe okovo gareheva'ero, ei Jesus'ga.

Jesus'ga omombe'ua'ja omanoaġwama

(Marcos 10.32-34; Lucas 18.31-34)

¹⁷Jesus'ga hoi ogwovo cidade de Jerusalém me. Gweroho ga dozeve'ġa ġwemimbo'ehara'ġa ojupi. Irupe'li ga ġa nderohoi ojipe'ġa hugwi onhi'ġa ġa pe ġa horame pea rupi.

¹⁸Kiro ga ei ġa pe a'ero:

—Ji rendu ti, ei Jesus'ga ġa pe. Kiro nhande hoi cidade de Jerusalém me. Aerē po ti jipyhygukahava ġa pe ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa pe ahembo'ehara'ġa pe nehē no, ei Jesus'ga vvyakotyva'ero vyagipeva'ero no. A'ero po ti ġa ei nehē tomano ti Jesus'ga javo, ei Jesus'ga. ¹⁹A'ero po ti ġa ji mondoukari judeus'ġarūive'ġa pe nehē tojigwarai ti ġa ga rehe javo, ei Jesus'ga. A'ero po ti judeus'ġarūive'ġa ji rerekomemui okote'varuhuavo ji ve nehē. Ipira apopyra pyvō po ti ġa ji nupanupāi ji mondohondohoga nehē, ei Jesus'ga. Kirē po ti ġa ji mbovyri yva rehe nahā ji jukavo nehē. Ko'emameva'ea py'rovo mokōi jikira py'rovo po ti ji kweravi nehē, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

Zebedeuva'ea ra'yrava'ea oko pota memei huvihavamo

(Marcos 10.35-45)

²⁰Kiro Zebedeu'ga rembirekohēa ruri Jesus'ga pyri. Gweru hēa gwa'ya'ġa mokonha'ġa akoja'ġa – kiroki ġa Jesus'ga remimbo'ehara'ġa dozeve'ġa nde'yja'ġa. Ġa nderovahemame hēa renypy'andurugi Jesus'ga pyri ga mboheteavo.

—Tandepyry ti ji ve, ei hēa Jesus'ga pe.

²¹A'ero ga ei hēa pe:

—Gara nde erepota?

A'ero hēa ei ga pe:

—Ekorame vvyakotyve'ġa nduvihavuhetero ti ere agwa'ġa pe jira'ya'ġa pe toko memei ti ġa huvihavamo nde pavēi. Nahā ti ere ġa pe ġa mboapyga nde pyri aheapykakatuva'ea rehe ojipe'ga kikoty ejohukoty ojipe'ga kokoty ejohukoty rūi nde pyri nehē, ei hēa Jesus'ga pe.

²²Hēara'ya'ġa pe Jesus'ga ei reki:

—Ndapekwahavi pe pe'erame toroapy ti Jesus'ga pyri orokovo huvihavamo javo, ei Jesus'ga ģa pe. Aerē po ti hahy hete ji ve nehē. Po pe ji moirūi, a'ero hahy hete pe me nehē no. Marā a'ero? Peko pe nanongara rehe naerū? ei Jesus'ga mokonha'ģa pe hēara'yra'ģa pe.

Igwete hēara'yra'ģa ei Jesus'ga pe:

—Toronhimboita ti ore jupe, ei ģa.

²³ A'ero ga ei ģa pe:

—Penhimboita tuhē po ti pe hahyheterame pe me nehē pejikoga ģwaramo ji rehe. Ji rūi reki a'e ģa pe ģa tombojogwovai ji rehe vvyakotyve'ģa nduvihavamo javo. Jiruva'ga jate omboavujikweripe ģa pe avo po ti ģa apygi nehē javo, ei Jesus'ga hēara'yra'ģa pe mokonha'ģa pe.

²⁴ Aerē jara'ģa dezve'ģa ikwahavi hēa'ea Jesus'ga pe.

—“Toko ti jira'yra'ģa huvihavamo ga pyri,” ei hēa, ei ģa.

A'ero ģa ndopotari a'ea onhimonha'ngavo hēara'yra'ģa ndehe.

²⁵ A'ero Jesus'ga ģa mbuhurukapavi ojipyri dezve'ģa mokonha'ģa ndeheve. A'ero ga ei ģa pe:

—Judeus'ģarūive'ģa nduvihava'ģa ipopoaka ogwyrivepe'ģa mboporavykyheteavo ojive ģa mondomondovo ģwemimbotarimova'ea rupi, ei Jesus'ga ģwemimbo'ehara'ģa pe dozeve'ģa pe. ²⁶ Ĵa ja rūi ti pejogwerekoko pejikovo ģwaramo jireheva'ero. Po pe peko pota jireheve'ģa nduvihavamo penhiirū'ģa nduvihavamo, a'ero ti peko katu ģa pe ģa pokoga, ei Jesus'ga ģwemimbo'ehara'ģa pe. ²⁷ Po pe peko pota ģa hohe pa okovo ģanduvihavuhuro, a'ero koji'i ti peko katu ģa pe ģa pokoheteavo. ²⁸ Ji ja ti pepoko ģa pejikorame ģanduvihavamo, ei Jesus'ga ģa pe. Yvyakotyva'ero yvagipeva'ero jirurame yvya koty nda'ei ji ģa pe: Ji poko ti. A'ea rūi ji ei. A'ereki tapoko ti ģa javo ji ajo. Tamano ti ji he'yjuhuve'ģa ndepyga ģa mbopiro'yavo ģandekote'varuhua hugwi. A'ero po ti ģa ndohoi hahyva'ea ruvihava pype nehē, a'e ji jijoa, ei Jesus'ga ģa pe.

Jesus'ga ombokatu mokonhava'ea reakwara

(*Marcos 10.46-52; Lucas 18.35-43*)

²⁹ Jesus'ga hoi cidade hugwi Jericó hugwi ogwovo ģwemimbo'ehara'ģa pavēi. Ĵa horame he'yjuhuve'ģa hoi ģa ndupi. ³⁰ Nanime pea rembeyvyri pe mokonha'ģa apygi heakwagweve'ģa. Ĵa ikwahavi Jesus'ga kiro okwa javo. A'ero ģa hapukai torerendu ti Jesus'ga javo.

—Orepojykaharetero ko nde Daviva'ea rymyminoru no! ei ģa Jesus'ga pe.

Nahā ģa ei Jesus'ga pe. A'ereki ģa e'i oyvyteri pe: “Ga pe Tupana'ga e'i eko ti ģanduvihavuhuhetero javo.”

—Ore poko ti! ei ģa Jesus'ga pe.

³¹ A'ero he'yjuhuve'ģa ei ģa pe:

—Tapehapukai ti, ei ģa ģa pe tonhi'imbi ģa javo.

Koji'i heakwagweve'ģa hapukaja'javi reki.

—Orepojykaharetero Daviva'ea rymyminoru ore poko ti! ei ģa ga pe.

³² A'ero Jesus'ga pytai ġa nderuruka ojipyri. Kiro ga ei ġa pe:

—Pejo ti avo. Marã po ti ji pe nderekoi nehê? Gara pe pepota? ei ga ġa pe.

³³ A'ero ġa ei ua Jesus'ga pyri:

—Orepojykaharetero ore mboheakwa katu, ei ġa ga pe.

³⁴ A'ero Jesus'ga ġa porogwetygi. Opoko ga ġandeakwara rehe. Nanime pyry ġandeakwara. Kiro ġa hoi Jesus'ga rupi a'ero.

Jesus'ga ovahê Jerusalém me Domingo dos ramos

(Marcos 11.1-11; Lucas 19.28-40; João 12.12-19)

21 ¹ Ohorame cidade de Jerusalém me Jesus'ga ovahê cidade'ia kotyi ve Betfagé kotyi ve ġwemimbo'ehara'ġa pavêi. Ohî Betfagé vvytyra rembeyvyri pe monte das Oliveiras rembeyvyri pe.

Kiro Jesus'ga ei mokonha'ġa pe ġwemimbo'ehara'ġa pe ġa mondouka.

²—Peho ti cidade'i pe pendovai pyteripeva'ea pe, ei ga ġa pe. Pevahemame kotihî po ti pe hepiagi yuhua'javuhuva'ea jumenta nehê. Ojugwa ġa imo'ama yva rehe. Jumenta ra'yra oko ipyri no. Pekwahara memei ti herua ji ve. ³ Po ti ġa ei pe me nehê: “Maraname pe ikwaharavi?” Po ti ġa ei na, a'ero ti pe'ji ġa pe: “Gaha – kiroki ga pe nhande ei: Nhandepojykaharete'ga – gaha e'i: ‘Tareko'ã ti ji taho ti ji i'arimo javo.’” A'ea ti pe'ji ġa pe. Kotihî po ti ġa imbuhurukari nhande ve a'ero nehê, ei Jesus'ga ġa pe.

⁴ A'ero ġa ndekoi Jesus'ga nhi'iġa rupi ga nhi'ïpo'rupava. Nahã hekoi Tupana'ga nhi'ïpo'ruavo ymyahüva'ea po'ruavo. A'ereki ymyahü Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharava'ea a'ea mombe'u Tupana'ga nhi'iġa mombe'gwovo. Ymyahü ahe ei hako:

⁵ “Ere ti cidadepeve'ġa pe Siãopeve'ġa pe:

‘Pehepia ti! Penduvihavuhuhete'ga uhu pe pyri.

Ga ko oko nhyrô.

Ga po ti oho yuhua'javuhuva'ea arimo jumenta ra'yra arimo ua nehê,” ei ahe Tupana'ga nhi'iġa mombe'gwovo hako.

⁶ Jesus'ga remimbo'ehara'ġa hoi Jesus'ga nhi'iġa po'ruavo ipyhyga jumenta jumenta ra'yra reheve. ⁷ Gweru ġa jumenta jumenta ra'yra reheve Jesus'ga pyri herovahema. Oapoa tapy'ynhapira i'arimova'ea ġa heropori inoġa ikupepytera rehe eho i'arimo javo Jesus'ga pe.

A'ero ga hoi i'arimo. ⁸ Ga rerohorame pea rupi he'yjuhuheteve'ġa heroporopori oapoa opira i'arimova'ea pea rupi timbojigwa ti pehea ga pe javo. Jara'ġa okytikyti hakã yva hugwi heroporopoa pea rupi imbokatuavo. Nahã ġa Jesus'ga mbojiroviari ga rerua nhanderuvihavuhuhete'ga u kiro javo. ⁹ Jara'ġa oho ga renonde. Jara'ġa oho ga reviri. Nahã he'yjuhuheteve'ġa hoi ga rupi. Hahyahi hete ġanhi'iġa ġa erame:

—“Timbohete ti Daviva'ea rymymino'ga!” ei ġa ga ko nhanderuvihavuhuhete'ga javo.

“Ga pe ti nhandepojykaharete'ga tomombyry.

A'ereki nhandepojykaharete'ga ga mbuhuruکا avo,” ei ģa.

“Timbohete ti Tupana'ga yvagipeheteve'ga!”

Nahã ģa ei Jesus'ga ko Tupana'ga remimbuhurukara'ga javo.

¹⁰ Jesus'ga rerovahemame cidade de Jerusalém me ipypeve'ģa py'a myi.

—Mome ahe ga? ei ģa Jesus'ga repiagame.

¹¹ A'ero he'yjuhuve'ģa ei ģa pe:

—Ga ko Jesus'ga Tupana'ga nhi'ģa mombe'uhara'ga. Gagwyrā ko Galilėia. Pevo ga ruvi cidade de Nazarė pe, ei ģa ģa pe.

(Mateus 21.7-11)

Jesus'ga omo'emba ahe ahejatykahavuhua hugwi
(Marcos 11.15-19; Lucas 19.45-48; João 2.13-22)

¹²Kiro Jesus'ga hoi oje'yja'ğa jatykahavuhu pe Tupana'ga mbohetehai pe ovaheha. Pevo okara hugwi mytu'ëva'ea hugwi ga ğa mo'embavi ima'ëhara'ğa ipyhyhara'ğa ndeheve – kiroki ğa oma'ë mbatera ipyhyga no – perope Tupana'ga mboheteheva pyri. Pevo ga imbojirevi ğa'apoa mesas – kiroki ğa hajiheve'ğa itambere'ia pyhy judeus'ğa itambere'ia mondovo nahã ikwepyga. Ğa'apykava no – kiroki ğa omondo inambua itambere'ia rehe – ğa'apykava ga imbojirevi. ¹³Ğa pe ga ei:

—Ymyahũ Tupana'ga ei ikwatijaruka hako:

“Tonhi'ĩ ti ğa ji ve nhironga pype yvya koty ji mboheteavo,” ei
 Tupana'ga hako, ei Jesus'ga ğa pe.

—Pe ki a'e te pe'ji pejohupe: “Timoandyandyjuhu ti ğa ikwepykwepyga mbatera pyvõ Tupana'ga ronga pype,” pe'ji, ei Jesus'ga. Nahã pe Tupana'ga ronga mongoukari iporomive'ğa nduhavamo, ei Jesus'ga ikwepykara'ğa pe.

¹⁴Heakwagweve'ğa nduri oje'yja'ğa jatykahavuhua pype ipyka'naka'nauhũve'ğa pavëi. Jesus'ga pyri ğa nduri ovaheha a'ero. A'ero ga imombyryvi ğa pe ğa mboheakwakatuavo ipyka'nave'ğa mopo'ağatual'java.

¹⁵Ikwava'ëhara'ğa nduvihava'ğa judeus'ğa mbo'ehara'ğa pavëi gwepia ahemonhimomby'ava'ea Jesus'ga imombyryvame ğa pe. Ğwendu ğa tayri'ğa Jesus'ga mboheterame ojatykahavuhua pype javo:

—Timbohete ti Daviva'ea rymymino'ga!

Nahã tayri'ğa ei. A'ereki ğa e'i oyvyteri pe: “Ga pe Tupana'ga e'i eko ti ğanduvihavuhetero javo.” A'ero ikwava'ëhara'ğa nduvihava'ğa nhimboahivi Jesus'ga pe judeus'ğa mbo'ehara'ğa pavëi.

¹⁶A'ero ğa ei Jesus'ga pe:

—Erehendu nde tayri'ğa ea?

Jesus'ga ei ğa pe:

—Ahendu ji. Napemonhi'ligi pe Tupana'ga rembikwatijarukara naerũ? E'i:

“Tupanetero nde tayri'ğa mbo'ekatui ipita'ngive'ğa ndeheve.

‘Ji mbohete ti,’ ere nde ğa mbo'eavo.

A'ero ğa nde mbohete katukatui.”

Nahã ikwatijari pyra i'ei Tupana'ga mombe'gwovo, ei Jesus'ga ikwava'ëhara'ğa nduvihava'ğa pe judeus'ğa mbo'ehara'ğa pe no.

¹⁷O'erame a'ea Jesus'ga hoi ğa hugwi a'ero ogwovo cidade de Jerusalém hugwi. Oho ga cidade'i pe Betânia pe. Pevo ga kiri ppytunimo.

Tande'aa'javi ti! ei Jesus'ga figo'yva pe
(*Marcos 11.12-14, 20-24*)

¹⁸Ko'emame ppyhajive Jesus'ga hoal'javame cidade de Jerusalém me ty'ara ga jukai. ¹⁹Pea rupi ga hepiagi figo'yva figueira ogwovo ipyri ta'u ti yva'ia javo. Ndi'ai reki ka'atehea herekovo. A'ero ga ei jupe:

—Tande'aa'javi ti! ei ga jupe.

Nimbegwei he'ouhũro omanomo figo'yva a'ero. ²⁰He'õa repiagame Jesus'ga remimbo'ehara'ğa nhimomby'ai. A'ero ға ei:

—Kotihĩ figo'yva he'ouhũro omanomo! ei ға.

²¹A'ero Jesus'ga ei ға pe:

—Imombe'ukatuavo ji ei pe me: Po pe jikohetei Tupana'ga rehe, a'ero ji ja po ti pe imohe'õi i'yva. Koji'i po ti pe popoakaramo nehẽ no. Po ti pe ei avova'ea pe vvytyra pe nehẽ: “Ejipe'a ti enhimomboia ypihua pype.” Po ti pe ei na nehẽ, a'ero po ti vvytyra ihoi ypihua pype nehẽ, ei Jesus'ga. ²²Po pe jikogi Tupana'ga rehe, a'ero po ti Tupana'ga penhi'iğa rendukatui pe erame ga pe nahanahã ore oropota javo, ei Jesus'ga ғwemimbo'ehara'ğa pe.

Ma'ğa nde mbuhurukaruhu avo? ei ahe Jesus'ga pe
(*Marcos 11.27-33; Lucas 20.1-8*)

²³Kiro Jesus'ga hoi cidade de Jerusalém me ovahema ogwovo ja oje'yja'ğa jatykahavuhua pype templo pype. Ga ға mbo'erame Tupana'ga nhi'iğa rehe ikwava'ehara'ğa nduvihava'ğa nduri ga pyri xava'eve'ğa pavẽi. A'ero ға ei Jesus'ga pe:

—Ma'ğa nde mbuhurukaruhu avo nahanahã ti eko javo? Ma'ğa e'i a'ea nde ve? ei ға Jesus'ga pe.

²⁴A'ero Jesus'ga ei ға pe:

—Ji nhi'ipondekwa na'ẽ ti. Pe ji nhi'ipondekwakaturame a'ero po ti ji na jitehe ga mombe'ui pe me no – kiroki ga ji mbuhu avo ji rerekovo, ei Jesus'ga ға pe.

²⁵Pemombe'u ti ji ve a'ero. Ma'ğa ombuhuruka João Batistava'ea tomobatiza ti ga ға javo? “Tupana'ga yvagipeve'ga ombuhuruka ahe,” pe'ji po pe. “Yvyakotyve'ga ombuhuruka ahe,” pe'ji po pe. Marã pendeaporoğita a'ero naerũ? ei Jesus'ga ға pe.

A'ero ға eğa'ei ojohupe:

—Po ti nhande ei nehẽ: Tupana'ga ombuhuruka ahe, a'ero po ti Jesus'ga ei nhande ve nehẽ: “Maraname pe ndaperoviari João Batistava'ea nhi'iğagwera naerũ?” Nahã po ti Jesus'ga ei nhande ve nehẽ. ²⁶Po ti nhande ei: Yvyakotyve'ga ombuhuruka João Batistava'ea, a'ero po ti nhandegwyripeve'ğa henduvi nhanenhi'iğa okote'varuhuavo nhande ve nehẽ, ei ға xakyhyji nhande ға hugwi javo. A'ereki nhandegwyripeve'ğa epavi: “João Batistava'ea ko Tupana'ga nhi'iğa mombe'uharamo. Tupana'ga ahe mbuhuruka nhande pyri. A'iti a,” ei nhandegwyripeve'ğa, ei ға ojohupe.

²⁷Nurã ға ei Jesus'ga pe:

—Ma'ġa po ombuhuruka João Batistava'ea tomobatiza ti ga ġa javo?
Ndorokwahavi, ei ġa javo tehe ga pe.

A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Ji po ti na jitehe namombe'ui ga pe me a'ero nehē no – kiroki ga ji mbuhu avo ji rerekovo, ei Jesus'ga.

Gara'yra'ġa mokonha'ġa

28—Marã pendeaporoġita? ei Jesus'ga ġa pe. Kiro po ti ji imombe'ui pe me, a'ero ti ji nhi'ipondekwa nehē, ei Jesus'ga.

A'ero Jesus'ga imombe'ui ojo'java'ea.

—Mokōi ko akwaimbae'ga ra'yra'ġa, ei Jesus'ga imombe'gwovo. Gwa'yra'ga pe ga ei: “Pi'a, eho ti kiro eporavykyavo ko pe nhiremitymipyra pype uva tymipyra pype,” ei ga gwa'yra'ga pe.

29—Emo gara'yra'ga e'i: “Ndahoi tuhē po ti ji nehē,” ei ga uva'ga pe. Aerē ga japyakakatui. A'ero ga herojijyi ojeaporoġita ogwovo eporavykyavo uva'ga pe, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

30—Aerē garuva'ga hoi ojipe'ga pyri gwa'yra'ga pyri, ei Jesus'ga. Na jitehe ga ei ga pe eho ti kiro eporavykyavo ko pe javo.

—“Ji po ti aho tuhē nehē, apī,” ei gara'yra'ga ga pe. Ndohoa'javi reki ga eporavykye'yma, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

31—Manamo gara'yra'ġa oko ganhi'ġa rupi? ei Jesus'ga ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa pe xava'eve'ġa pe no.

A'ero ġa ei Jesus'ga pe:

—Akoja ga – kiroki ga oho ko pe eporavykyavo gara'yra'ga, ei ġa.

A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Imombe'ukatuavo ji ei pe me: Kiroki ġa omono'oġuhū itambere'ia governo pe – ġahā akwaimbae'ġa upahara'ġa pavēi ojiko Tupana'ga rehe kiro eko ti oreruvihavuhetero javo ga pe. Ojikogypy ġa pe nenonde a'ero, ei Jesus'ga ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa pe xava'eve'ġa pe no.

32—Ymya'ī João Batistava'ea ruri pe pyri ikwahavuka pe me nahanahā Tupana'ga opota javo ikwehe. Ndaperoviari pe ga pejikokatue'yma, ei Jesus'ga. Itambere'ia mono'ōhara'ġa akwaimbae'ġa upahara'ġa pavēi ga reroviari reki ojeaporoġita rerōjijyita. Gandeaporoġita rerōjijyja pe hepiagi. Hepiagirē vehevi pe ndaperōjijyi ve pejeaporoġita ga reroviare'yma, ei Jesus'ga ġa pe. Nurā ji ei: Okogypy ġa Tupana'ga rehe pe nenonde, ei Jesus'ga ġa pe.

Garemitymipyra repiakatuhara'ġa okote'varuhuve'ġa

(Marcos 12.1-12; Lucas 20.9-19)

33—Ojipea rehe kiro po ti ji pe mbo'ei ojo'java'ea pyvō. Pehendu ti, ei Jesus'ga ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa pe xava'eve'ġa pe no. Kohoa jara'ga itymi yhypoa'javuhuva'ea uva'yva ko pe, ei Jesus'ga imombe'gwovo. Aerē ga ġwemityma rokairuġi, ei Jesus'ga. Aerē ga japoī

uva mu'umu'ūhava tyhya rupiaramo. Aerē ga japoi tapyjo'ara ko pe. “A'ea hugwi po ti ġa hepiakatui nhiremitymipyra videira ji ve nehē,” ei ga.

—A'ero ga ei ġa pe: “Pehepia katu ti nhiremitymipyra jikoa. A'ero jkykhava rupi he'yjuhu po ti yva'ia peapoaramo ikwepykavamo a'ero nehē. He'yjuhu po ti yva'ia jiapoaramo a'ero nehē no,” ei kohoa jara'ga ġa pe, ei Jesus'ga.

—“Pyry,” ei ġa opytavo ko pe hepiakatuavo ga pe, ei Jesus'ga.

—Paivohu kohoa jara'ga hoi a'ero mbaigwehu po ti jijivyra'java nehē javo, ei Jesus'ga. ³⁴Aerē kiro jkykhava reki, ei Jesus'ga. A'ero kohoa jara'ga ei ojipyrive'ġa pe: “Peho ti ġa pyri nhiremitymipyra repiakatuhara'ġa pyri. Toyky ti ġa yva'ia imbuhuruka jiapo a ji ve,” ei ga.

—“Kwa,” ei ġa. Ogwovo ġa vahemi ġa pyri imombe'gwovo ganhi'ġa ġa pe. ³⁵Emo ġa nomondopotari yva'ia ġa pe okote'varuhuavo ġa pe, ei Jesus'ga. Jara'ga ġa ga nupanupā. Jara'ga ġa ga juka. Jara'ga rehe ġa omombomombo ita, ei Jesus'ga. Nahā garemitymipyra repiakatuhara'ġa jigwarai gapyrive'ġa ndehe, ei Jesus'ga.

³⁶—A'ero kohoa jara'ga ojipe'ġa mondoi ojipyrive'ġa. Ġa ko he'yi ohopyve'ġa hohe. A'ero ga ġa mondoi togweru ti ġa yva'ia ġa hugwi javo novia. Ġa vahemame pevo garemitymipyra repiakatuhara'ġa ndekote'varuhui ġa pe no.

³⁷—A'ero kohoa jara'ga gwa'yra'ga mondoi gaha ti togweru yva'ia ġa hugwi javo novia. “Ga pe po ti ġa ndekokatui nehē,” ei ga, ei Jesus'ga.

³⁸Kiro gara'yra'ga vahemi yva'ia tymipyra repiakatuhara'ġa pyri. Ga repiagame ġa ei ojohupe: “Avova'ea ko gayvyaġwama. He tijuka ti ga. A'ero po ti nhande tireko pa yvya nehē,” ei ġa. ³⁹A'ero ġa gara'yra'ga pyhygi ga momboa kohoa hugwi ga jukavo, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

⁴⁰—A'ero kohoa jara'ga vahemame marā po ti ga ġa nderekoi nehē? ei Jesus'ga ġa pe.

⁴¹A'ero ġa ei ga pe:

—Omoka'nhyumba ranuhū po ti ga ġa gwa'yra'ga repyga nehē, ei ġa. Ojipe'ġa pe po ti ga ei nehē: “Pehepia katu ti nhiremitymipyra jikoa,” e po ti ga nehē. A'ero po ti ġa imondokatui yva'ia ga pe jykya nanani nehē, ei ġa Jesus'ga pe.

⁴²—Na tuhē po ti nehē, ei Jesus'ga. Napemonhi'ġi pe Tupana'ga rembikwatijarukara naerū? A'ea e'i:

“Onga apohara'ġa japorame onga ita apopyra hepiagi ojipeji ita.

A'ea ġa imombori ipo'rue'yma tiruahū javo jupe.

Aerē akoja jitehe hekoi huvihavamo jara hohe

opyryhetero onga pyhykatuavo.

Nhandepojykaharete'ga reki omongo huvihavamo.

Hepiagame nhande nhimomby'ai

nanongara ko pyry hete javo.”

A'ea ikwatijaripyra i'ei, ei Jesus'ga oarōe'yma mombe'gwovo ġa pe.

⁴³—Nurā ji ei pe me: Tupana'ga ndokoa'javi penduvihavuhuhetero judeus'ġa nduvihavuhuhetero pe ndepiakatual'jave'yma nehē, ei Jesus'ga.

Oko po ti ga ojipe'ġa nduvihavuhetero – kiroki ġa ga nhi'ġpo'ru ojikoga ga rehe, ei Jesus'ga.

44—Kiroki ġa o'a akoja rehe ita rehe – ġahã po ti onhika'mbika'mbi nehẽ, ei Jesus'ga. Po ti akoja ita ihiri ġa ndehe nehẽ, a'ero po ti ita ġa ka'mbika'mbigi ġa mongu'iuhuavo nehẽ.

A'ea Jesus'ga ei ikwahavuka oarõ'e'ÿve'ġa moka'nhymbava.

45Ikwava'ehara'ġa nduvihava'ġa henduvi fariseus'ġa pavẽi Jesus'ga imombe'urame ojo'java'ea. A'ero ġa ikwahavi Jesus'ga nhande mombe'ui reki javo. Jesus'ga arõ'e'yma a'ero ġa ei:

—Jesus'ga nhande mombe'u o'ete'varuhuavo nhande ve imombe'umbe'urame ojo'java'ea peko akoja'ġa ja javo nhande ve, ei ġa Jesus'ga mbotegwetepota.

46Nurã ġa Jesus'ga pyhypotarahivi novia. Emo ġa okyhyji pevove'ġa hugwi. A'ereki pevove'ġa oarõ hete Jesus'ga onhimongyavo ga ko Tupana'ga nhi'iġa mombe'uhara'ga javo.

Hehanhuhũ toryva

(Lucas 14.15-24)

22 ¹Jesus'ga ġa mbo'ea'javi he'yiva'ea pyvõ ojo'java'ea pyvõ javo ġa pe:

²—Marã hekoi kiro Tupana'ga rekorame yvyakotyve'ġa nduvihavuhetero ġa nderekovo? A'ea rehe po ti ji pe mbo'ei ikwahavuka pe me imombe'gwovo a'ea'java'ea, ei ga. Ġanduvihavuhu'ga japo'i toryva tahembireko ti jira'yra'ga javo, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

³Ojipyrive'ġa pe ġanduvihavuhu'ga ei: “Peho ti javo ġa pe – kiroki ġa ji ġa momoranduvipe – tuhu ti ġa kiro toryvi pe javo.”

—“Kwa,” ei ġa ogwovo. Ġa vahemame ġa pyri imombe'gwovo ġa ndohopotari reki toryvi pe, ei Jesus'ga.

⁴—A'ero ikwahavame ġanduvihavuhu'ga ojipe'ġa mbuhurukari ojipyri ojipyrive'ġa jitehe. “Peho ti javo ġa pe – kiroki ġa ji ġa momoranduvipe. Tuhu ti ġa kiro toryvi pe. Ġa pe ti pe'ji: ‘Pehendu ti! ei ga pe me.

Amboavujikweruka ji toryva. Ajuka ji yuranuhã'javuhuva'ea bois bezeros reheve – kiroki a'ea ji amboky'rauhu. Amboavujikwepavuka ji mbatera, ei ga pe me. Kiroġwe tuhẽ ti pejo toryvi pe hepiaga jira'yra'ga hambirekorame, ei ga pe me. Nahã ti pe'ji ġa pe,” ei ga ojipyrive'ġa pe ġa mondovo, ei Jesus'ga.

—“Kwa,” ei ġa ogwovo. ⁵Ġa pyri ġa vahemi imombe'gwovo ġa pe a'ero. Ndojapyakai ġa ġanhi'ġa rehe ohoe'yma toryvi pe, ei Jesus'ga. Oporavykya rehe reki ġa hoi. Ojipe'ga oho ko pe. Ojipe'ga oho ima'eamo mbatera, ei Jesus'ga. ⁶Ojipe'ġa, ojigwaraita gwuvihavuhu'gapyrive'ġa ndehe, ġa ġa pyhygi ġa jukavo, ei Jesus'ga.

⁷—Ikwahavame ġanduvihavuhu'ga nhimonha'ngai. A'ero ga osoldados'ġa mondoido ġa pyri ġa moka'nhymbavuka imbokajuka ġacidade, ei Jesus'ga.

⁸—Ojipe'ġa pe ojipyrive'ġa pe ġanduvihavuhu'ga ei: “Amboavujikwe pa ji toryva novia. Kiroki ġa pe ji a'e tuhu ti ġa javo – ġahã oko

te'varuhu reki upotare'yoma," ei ga, ei Jesus'ga. ⁹“Peho ti pepukuhua rupi nanani a'ero,” ei ga. “Pe'ji ti pevove'ğa pe: 'Pejo ti toryvi pe. Nhanderuvihavuhu'ga oapo toryva tahembireko jira'yra'ga javo.' Nahã ti pe'ji ға pe nhaporemõ ға ndepiagame,” ei ga, ei Jesus'ga.

¹⁰—“Kwa,” ei ға. Pepukuhua rupi ға hoi a'ero ға ndepiaga ға mono'ono'ombava, ei Jesus'ga. Ite'varuhuve'ğa ға omono'õ pyryve'ğa ndeheve ға nderovahema toryvi pe. Nahã he'yjuhuve'ğa nduri hepiaga toryva. Ohygahi ға toryva rehe gara'yra'ga hambirekorame, ei Jesus'ga.

¹¹—Toryva repiave'ğa pyri ғандувихавуһу'ga hogahoi ғwonga pe ға ndepindepiaga onhi'iğa ға pe, ei Jesus'ga. Ga ndepindepiagame ga ojipe'ga repiagi. Gapira ko tapy'ynhapipyryva rüi – kiroki toryva repiagame ға ndopo'rui, ei Jesus'ga. ¹²Nurã ғандувихавуһу'ga ei ga pe: “Kwã,” ei ga ga pe. “Tapy'ynhapipyryva rüi ko nde eremongi. Marã nde ruri avo ekiavo toryva repiaga naerü?” ei ga ga pe, ei Jesus'ga.

—Nonhi'iği reki ga. ¹³A'ero ғандувихавуһу'ga ei ojipyryve'ğa pe: “Pekwa ti gapya gapoa reheve! Peroho ti ga agwa hugwi ga momboa ypytunahiva pype. Pevo po ti ga jehe'oi ojihe onhimonha'ngavo hahyrame ojive nehë,” ei ga, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

¹⁴—A'ea ji amombe'u ikwahavuka pe me, ei Jesus'ga. Nahã Tupana'ga ға nderekoukari okorame yvyakotyve'ға nduvihavuhuhetero, ei Jesus'ga imombe'gwovo. A'ereki he'yjuhuve'ğa pe Tupana'ga ei: “Herejo. Ejiko ti ji rehe ekovo jireheva'ero. Tako ti ji nderuvihavuhuhetero,” ei Tupana'ga, ei Jesus'ga. Ndahe'yive'ğa reki ojiko Tupana'ga rehe okovo gareheva'ero, ei Jesus'ga.

César'ga rembiapoa itambere'ia
(*Marcos 12.13-17; Lucas 20.20-26*)

¹⁵Fariseus'ға ndopotari Jesus'ga imombe'urame nahã hekoi kiro Tupana'ga rekorame ғандувихавуһуһetero javo. A'ero ға hoi Jesus'ga hugwi. Ojohupe ға nhi'inh'iği.

—Tihepia ti Jesus'ga reaporoğita. Mara'ngu po ti ga onhimbotegweteavouka nhande ve ga nhi'iğame nehë? ei ға ojohupe.

¹⁶A'ero ға ғwemimbo'ehara'ğa mondoi Jesus'ga pyri Herodes'gareheve'ға ndeheve nahanahã ti pe'ji Jesus'ga pe javo.

—Kwa, ei ға. Nahã po ti ore ga moandyandyi nehë.

Kiro ға hoi a'ero Jesus'ga pyri. Ovahemame ға nhi'iğatui Jesus'ga pe timoandyandyi ti ga javo.

—Orembo'eharamo nde eremombe'ukatu mbatera, ei ға ga pe. A'itituhëva'ea rehe nde ore mbo'e. Tupana'ga remimbotarimova'ea rehe nde erembo'e katu, ei ға Jesus'ga pe. A'ea rehe jate nde rekoi ekyhyjie'yma ojipe'ğa hugwi ekoe'yma huvihava'ğa ndehe jate. Nderekoi nde embohetetehea rehe no, ei ға ga pe. ¹⁷Nurã ore ei nde ve torembo'e ti javo. Marã ndereaporoğita? César'gareheve'ға e'i: “Pemondomondo ti itambere'ia César'ga pe

nhandervihavuhu'ga pe ga imono'oğukarame,” ei ģa. Mara'ngu po nde javo: “Timondo ti”? Mara'ngu po nde javo: “Timondoyme ti”? ei ģa Jesus'ga pe.

¹⁸Ojohupe ģa ei:

—“Tapemondoi ti César'ga pe,” e po ti ga nhande ve nehē hamo, ei ģa ojohupe. A'ero po ti nhande ga'eagwera momba'ui César'ga pe nehē. A'ero po ti César'ga onhimonha'nga ga rehe nehē, ei ģa ojohupe.

Jesus'ga ombaragwaha omoandyandyipotara rehe. Nurã ga ei ģa pe:

—Ahemoandyiva'ero maranameuhū pe ipotari nhimbote'vara nhirembi'ea rupi? ei Jesus'ga ģa pe. ¹⁹Pehepiuka ti ji ve itambere'ia – akoja pe ģa ei: “A'ea ti pemondomondo nhandervihavuhu'ga pe.” A'ea pehepiuka ji ve, ei Jesus'ga ģa pe.

A'ea ģa heruri ga pe a'ero.

²⁰Kiro Jesus'ga ei ģa pe:

—Ma'ġa ra'angava hehe? Ma'ġa ndera ģa okwatija inoġa hehe? ei Jesus'ga.

²¹A'ero ģa ei:

—César'ga ra'angava. Garera tuhē ģa okwatija inoġa hehe, ei ģa.

A'ero Jesus'ga ei ģa pe:

—Pemondoa'ja ti César'ga rembiapoa ga pe a'ero. Tupana'ga rembiapoa ki a'e te pemondoa'ja Tupana'ga pe, ei ga ģa pe.

Vvyakotyve'ġa pe Jesus'ga ei Tupana'ga rembiapoa tonhimondo ti ģa onhikwava'eġa ga pe javo.

²²Henduvame ģa nhimomby'ai tegwete gamoandyihava javo. A'ero ģa hoi ga hugwi ogwovo.

Ombogwerahavirē omanove'ġa nahembirekoa'javi

(Marcos 12.18-27; Lucas 20.27-40)

²³A'ea rupi jitehe saduceus'ġa nduri Jesus'ga pyri. Saduceus'ġa ndogweroviari omanove'ġa mbogwerahava. Kiro ģa nduri Jesus'ga pyri ovahema. A'ereki ģa e'i ojohupe:

—Mara'ngu po ti Jesus'ga onhimbotegweteavouka nhande ve ga nhi'iġgame nehē? ei ģa ojohupe.

²⁴A'ero, orembo'eharamo javo, ģa ei Jesus'ga pe:

—Ymyahū Moisésva'ea okwatija hako tokwaha ti ģa javo. Aherembikwatijara e'i:

“Po akwaimbae'ga manoi ta'yre'ymame ġwembirekohēa pe,
a'ero ti gairū'ga tahembireko hēa pavēi.

Ta'y ti ga hēa pe nhiirūva'ea togwereko gwakykwepohara'ġa javo.” A'ea Moisésva'ea ikwatijari hako, ei ģa Jesus'ga pe.

Kiro ģa imomba'ui omanove'ġa Jesus'ga pe.

²⁵—Ymya seteva'ea ruvi avo onhoirūva'ea kako, ei ģa Jesus'ga pe. Ojihuvypyva'ea rembirekoro kako. Ndata'yri ahe kunhangwerava'ea pe. Aerē akwaimba'eva'ea manoi, ei ģa. A'ero aheakoidava rembirekoro aherembirekokwerava'ea pavēi oirūva'ea py'rovo Moisésva'ea

nhi'ĩpo'ruavo. ²⁶Na jitehe aheakoindava pe a'ero. Omano ahe ta'yre'yma aherembirekokwerava'ea pe, ei ġa. Na jitehe jarava'ea onhoirüva'ea nhaporemo ahe rembirekoro aherembirekokwerava'ea pavëi. Ndata'yypavi reki seteva'ea aherembirekokwerava'ea pe. Omanomba ahe kako. Nahã ahe rekoi ojopy'ropy'rovo. ²⁷Aerë mbapavamo aherembirekokwerava'ea manoi kako kunhangwerava'ea, ei ġa Jesus'ga pe.

²⁸—Marã po ti a'ero nehë? ei ġa Jesus'ga pe. Omanove'ġa mbogweravame po ti Tupana'ga seteva'ea mbogweravi kunhangwerava'ea reheve nehë. Ma'ġa nembirekoro po kunhangwerava'ea rekoi nehë ahe kwerava'javame nehë? A'ereki seteva'ea onhoirüva'ea hambireko kunhangwerava'ea pavëi, ei ġa. Emombe'u ti ore ve. Marã po ti a'ero nehë? ei ġa Jesus'ga pe.

A'ea ġa imombe'utehei heroviare'yma ġwaramo omanove'ġa mbogwerahava.

²⁹Kiro Jesus'ga ei ġa pe:

—Pendeaporoġita ko Tupana'ga reaporoġita atyvi pe Tupana'ga nhi'iġa reroviare'yname nahembogweravi po ti ga nehë javo. A'ereki pe ndapekwahakatui Tupana'ga rembikwatijarukara, ei Jesus'ga. Ndapekwahavi Tupana'ga popoakara no, ei ga ġa pe. ³⁰Nahã ji ei pe me, ei Jesus'ga. Tupana'ga ġa mbogweravame ġamanoa hugwi po ti akwaimbae'ġa nahembirekoa'javi nehë. Ojipe'ġa po ti nomohembirekoa'javi kunhangwera'ġa nehë no. Yvagi pe Tupana'gapyrive'ġa oko ġwembirekoe'ymano. Tupana'gapyrive'ġa ja yvagipeve'ġa ja po ti ġa nahembirekoi nehë no, ei Jesus'ga saduceus'ġa pe.

³¹—Pemonhi'i pe Tupana'ga rembikwatijarukara novia – kiroki omombe'u ahembogwerahava. Abraãova'ea manorë Tupana'ga ei ikwatijaruka hako:

³²“Jihi ko Tupanamo.

Abraão'ga ji mbohete.

Isaque'ga ji mbohete.

Jacó'ga ji mbohete,” ei ga hako.

—Ikwatijarukara rupi Tupana'ga ei pe me, ei Jesus'ga saduceus'ġa pe. O'erame nahã Tupana'ga ikwahavukari pe me ġa okoji javo. A'ereki Tupana'ga nde'i: “Abraãova'ea ji mbohete.” A'ereki Tupana'ga pe ġa okoji, ei Jesus'ga saduceus'ġa pe.

A'ea Jesus'ga ei ġa okwerava'ja omanorë javo.

³³Jesus'ga nhi'iġa renduvame he'yive'ġa nhimomby'ai garemimbo'ea rehe onhimongyavo.

**Manamo Moisésva'ea remimbo'eagwera huvihavamo
joheva'ero? ei ahe**

(Marcos 12.28-34; Lucas 10.25-28)

³⁴⁻³⁵Fariseus'ġa ikwahavi Jesus'ga ea saduceus'ġa pe.

—Jesus'ga omombi saduceus'ġa nhi'iġa ġa omoandyandyipotarame, ei ġa ojohupe.

Kiro ġapyteripeve'ga judeus'ġa mbo'ehara'ga ei:

—Mara'ngu po ti ga onhimbotegweteavouka nhande ve ga nhi'iġame a'ero nehē? ei ga a'ea pota.

Nurā ġa nhimbojatykatykai ogwovo ovahema Jesus'ga pyri. A'ero ga ei Jesus'ga pe:

³⁶—Orembo'eharamo emombe'u ti ore ve, ei ga Jesus'ga pe. Manamo Moisésva'ea remimbo'eagwera huvihavamo joheva'ero? ei ga Jesus'ga pe.

³⁷A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Moisésva'ea remimbo'eagwera e'i:

“Pearō hete tuhē ti pepojykaharete'ga Tupana'ga.

Pearō hete tuhē ti ga pejipty'a pe.

Pearō hete tuhē ti ga imondovo pejeaporoġita imohina ga rehe.

Pearō hete tuhē ti ga tako ti ji garemimbotarimova'ea rupi jate javo,” e'i, ei Jesus'ga ga pe.

³⁸A'ea ko joheva'ea huvihava Moisésva'ea remimbo'eagwera, ei Jesus'ga.

³⁹—Hehohyva'ea ko a'ea'java'ea Moisésva'ea remimbo'eagwera. A'ea e'i:

“Penhiarō hete pe.

Na jitehe ti pearō hete pejikotyve'ġa”, ei Jesus'ga judeus'ġa mbo'ehara'ga pe.

⁴⁰A'ea memei huvihava. A'ero hehe nhanderekorame nhande reko

Moisésva'ea remimbo'eagwera rehe nhaporemo nhandekovo Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharava'ea remimbo'eagwera rehe nhaporemo no, ei Jesus'ga ga pe.

Cristo'ga ko Daviva'ea rymyminoa ahepojkaharetea no

(Marcos 12.35-37; Lucas 20.41-44)

⁴¹Fariseus'ġa nhimbojatykarame Jesus'ga pyri Jesus'ga ei ġa pe:

⁴²—Marā pendeaporoġita Tupana'ga remimbuhurukara'ga rehe Cristo'ga rehe? Ma'ġa rymyminoa po ti ga uhurame nehē? ei Jesus'ga ġa pe.

A'ero fariseus'ġa ei:

—Ga po ti Daviva'ea rymyminoa nehē, ei ġa Jesus'ga pe.

⁴³Kiro Jesus'ga ei ġa pe:

—Na tuhē. Cristo'ga ko Daviva'ea rymymino'ga. Emo Tupana'ga ra'uva ombo'e Daviva'ea Cristo'ga ko ndepojykaharetero oko javo ga pe. Maraname Daviva'ea e'i Cristo'ga pe ga ko jipojkaharetero oko javo Cristo'ga rekorame Daviva'ea rymymino? Ymyahū Daviva'ea okwatija a'ea mombe'gwovo inoġa. Ikwatijarame ahe ei hako:

⁴⁴“Tupana'ga e'i jipojkaharete'ga pe:

‘Eapy na'ē ti ji pyri jijohukoty rūi ekovo huvihavamo epytavo.

Tamongo ti ji nearō'e'ŷve'ġa neremimbotarimova'ea rehe nehē,’ ei Tupana'ga,” ei Daviva'ea ikwatija hako, ei Jesus'ga.

45—A'ea Daviva'ea ei imombe'gwovo Cristo'ga ko jipojykaharetero oko javo. Ga ko Daviva'ea rymymino'ga jate rūi naerū, ei Jesus'ga onhimombe'gwovo ġa pe ġa mbojapyakavo.

Ġa mbojapyakavo Jesus'ga ei a'ea onhimombe'gwovo ikwahavipeavo Cristo'ga ko Daviva'ea rymymino'ga jate rūi javo.

46 Ġa pe tegwete Jesus'ga nhi'ipondekwava. A'ero kiro ġa nde'ia'javaġwami Jesus'ga pe: “Maramarā?” A'ereki ġa ga pojihu.

Ahembo'eharava'ea onhimbohete fariseusva'ea pavēi

(*Marcos 12.38-39; Lucas 11.43-46; 20.45-46*)

23 ¹ A'ero Jesus'ga ei he'yive'ġa pe ġwemimbo'ehara'ġa pe no. ² Ga e'i ġa pe:

—Judeus'ġa mbo'ehara'ġa fariseus'ġa pavēi ombo'e Moisésva'ea remimbo'eagwera rehe Moisésva'ea py'rovo ġa nhande mbo'erame. ³ Nurā ġa pe mbo'erame nahanahā ti peko javo, a'ero ti peko pa ġanhi'ġa rupi, ei Jesus'ga. Emo ġandekote'varuhua rupi ti tapekoī. A'ereki ġa e'i pe me novia: “Pehendu katu ti Moisésva'ea remimbo'eagwera.” Ġa ki a'e te nohendukatui a'ea, ei Jesus'ga. ⁴ Ġa e'i: “Nahanahā ti peko pejikorame Moisésva'ea nhi'ġagwera rupi,” e'ie'i ġa nhande ve, ei Jesus'ga. Emo ġa ndokopavi Moisésva'ea nhi'ġagwera rupi, ei Jesus'ga. Oko pa po ġa hupi hamo. Onhi'ġa rupi ġa ndokopavi no. Ga ko ġa ja – kiroki ġa omondo ipohyjuhuva'ea ojipe'ġa arimo ġa pokoge'yma, ei Jesus'ga.

⁵—Okokaturame ġa ei oyvyteri pe: “Pyry ojipe'ġa nhande rekokatua repiagi. A'ero po ti ġa nhande mbohetei ġa oko hete Tupana'ga nhi'ġa rupi javo.” Nahā ġa ete'varuhui oyvyteri pe imondoe'yma ojeaporoġita Tupana'ga rehe jate, ei Jesus'ga.

—Ombohetea potaruhuro ġwaramo hehāi'iuhūva'ea ġa japoi Tupana'ga rembikwatijara ryruhu'ia inoġa ojihe ejetovapya rehe. Ono ġa irūa hyruhu'ia ojyva rehe no, ei Jesus'ga. Judeus'ġa omongi hyruhu'ia okovo Tupana'ga nhi'ġa rupi jipi. Na tuhē. Emo judeus'ġa mbo'ehara'ġa apoa fariseus'ġa apoa pavēi koji'i hehāi ojipe'ġa apoa hohe hyruhu'ia tianembohete ti ġa javo.

—Franjas ipukupukuhu'iva'ea ġa japoi omboja opira rembeyvyra rupi imondovo, ei Jesus'ga. Jatu'riva'ea franjas judeus'ġa omboja hupi okoheterame Tupana'ga rehe. Na tuhē. Emo judeus'ġa mbo'ehara'ġa

(*Mateus 23.5*)

apoa fariseus'ġa apoa pavēi koji'i ipukuhu ojipe'ġa apoa hohe. Nahã ġa japoi ojikwahavuka ojipe'ġa pe tianembohete ti ġa javo, ei Jesus'ga.

6—O'u pota ġa toryva jara'ġa pyri toryva repiagame. Na jitehe ġa apypotaruhui nhanderuvihava'ġa apykava rehe nhandejatykahava pype, ei Jesus'ga. A'ereki ġa e'i te'varuhu oyvyteri pe: “Nhande mboheteavo ti ġa tianderepia pa. A'ereki nhande ġanduvihavuhuhetero xako,” ei ġa oyvyteri pe, ei Jesus'ga.

7—Ikatuuhu ġa pe ojipe'ġa mbaragwahavame ġa ndehe ima'ēhai pe feira pe onhi'iġatuavo ġa pe pe ko orembo'eharamo javo ġa pe, ei Jesus'ga.

8Ġwemimbo'ehara'ġa pe Jesus'ga ei:

—Pe ki a'e te ġa ja rūi peko, ei Jesus'ga. A'ereki jihi jate ako pembo'eharamo Cristoramo, ei Jesus'ga. Pe reki penhoirū. A'ereki pe pejiko Tupana'ga rehe. A'ero ojo'javuhu pe hoi. Nurã ti tape'ei pejohupe pe ko orembo'eharamo javo. A'ea ti tape'ei pejohupe penhimbohete'yma, ei Jesus'ga.

9—Tape'ei ti avove'ga pe yvyakotyve'ga pe – kiroki ga oko peirū'ga ojikoga ġwaramo Tupana'ga rehe – ga pe ti tape'ei apī javo. A'ea ti tape'ei ga pe. A'ereki ojipeji ko ga penduvetero Tupana'ga yvagipeve'ga, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

10—Te'iyme ti ġa pe me pe ko oreruvihavamo javo. A'ea ti ġa te'iyme pe me pe mbohete'yma, ei Jesus'ga. A'ereki jihi jate ako penduvihavuhuhetero Cristoramo, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe. 11 Po ti pe ndekopotari jireheve'ġa nduvihavamo penhiirū'ga nduvihavamo, a'ero ti peko katu ġa pe ġa pokoga, ei Jesus'ga.

12—Po pe ei: “Jihi ko huvihavamo ojipe'ġa hohe pa.” Po pe ei a'ea penhimboheteavo pejikovo aha huvihavamo, a'ero po ti Tupana'ga ei pe me nehē: “Ndapekoi pe huvihavamo. Tapenhimbohetei ti!” A'ea po ti Tupana'ga ei pe me nehē, ei Jesus'ga. Po pe napenhimbohetei pejikokatuavo ojipe'ġa pe, a'ero po ti Tupana'ga ei pe me nehē: “Peko ti huvihavamo.” A'ea po ti ga ei pe me nehē, ei Jesus'ga.

Tiruahū ti pe me, ei Jesus'ga fariseusva'ea pe
(*Marcos 12.40; Lucas 11.39-42, 52; 20.47*)

13—Ahemoandyandyiva'ero pe peko! ei Jesus'ga judeus'ġa mbo'ehara'ġa pe fariseus'ġa pe no. Tiruahū ti pe me! A'ereki pe napembo'ekatui Tupana'ga nhi'iġa rehe herojjyita. Nurã hajihea rehe pe ġa mbo'ei ġa moandyandyita, ei Jesus'ga ġa pe. Pereko pe Tupana'ga nhi'iġa aherembikwatijara novia timonhi'ĩ javo. A'ereki pe ndapekoi Tupana'ga nhi'iġa rupi pejikoge'yma ga rehe. Ġa ndekopotarame ganhi'iġa rupi pe napemombe'ukatui ġa pe, ei Jesus'ga. Nahã pe napemongoi ġa ganhi'iġa rupi ġa mbojikoge'yma ga rehe. A'ero pe ja ġa nde'i Tupana'ga pe nde oreruvihavuhuhetero ereko jave'yma, ei Jesus'ga ġa pe.

14—Ahemoandyandyiva'ero pe peko! ei Jesus'ga judeus'ġa mbo'ehara'ġa pe fariseus'ġa pe no. Tiruahū ti pe me! A'ereki pe pepojykaahy mbatera

aherembirekokwera'ğa hugwi, ei Jesus'ga. Penhi'imbukuhu tehe pe Tupana'ga pe. Pe'e pe pejiyvyteri pe: “Nhande renduvame po ti ojipe'ğa ei nhande ve oarõ hete ға Tupana'ga javo.” Nurã jate pe nhi'inhi'iği Tupana'ga pe ga arõe'yma, ei Jesus'ga. Kaitu po ti hahy hete pe me a'ero nehẽ, ei Jesus'ga ға pe.

15—Ahemoandyandyiva'ero pe peko! ei Jesus'ga judeus'ğa mbo'ehara'ğa pe fariseus'ğa pe no. Tiruahũ ti pe me! A'ereki pe pejiheve'ğa mbote'va hete. A'ero ға ko koji'i oko te'varuhu pe hohe duas vezes pe hohe. Pe po ti peho hahyva'ea ruvihava pype nehẽ pendekote'varuhuro ғwaramo. Ґa kaitu po ti oho hahyva'ea ruvihava pype nehẽ okote'varuhuhetero ғwaramo, ei Jesus'ga. “Pyry,” pe'e pe ға ndekorame pe ja. A'ereki pe peporavyky hete ojipeji'ğa mbote'varuhuavo. Pehopeho pe ga rehe ya rupi pea rupi no tiroviaruka ti pevove'ga pe nhanenhi'iğa javo. Nahã pe ga mbote'varuhui. Nurã po ti tiruahũ pe me nehẽ, ei Jesus'ga ға pe.

16—Heakwagweve'ğa'java'ero pe peko! A'ereki pe ndapekwahavi, ei Jesus'ga judeus'ğa mbo'ehara'ğa pe fariseus'ğa pe no. Pe peroho ojipe'ğa penhinhi'iğa rupi no. Tiruahũ ti pe me! Nahã ji ei pe me. A'ereki Tupana'ga nhi'iğaatyviva'ea rehe pe ojipe'ğa mbo'ei.

—Nahã pendeaporoğita te'varuhuro. Po ojipe'ga ehetei: “Nahanahã po ti ji rekoï nehẽ. Tupana'ga ronga renoina nhandejatykahavuhua renoina ji ei a'iti hete nhinhi'iğa javo,” ei ga, ei Jesus'ga. A'ero pe ei: “O'erame Tupana'ga ronga renoina po ga etehei a'ero. Ga okopotare'ymame onhi'iğa rupi, na ga ndokoi hupi a'ero,” pe'ji tehe pe, ei Jesus'ga. Tupana'ga nhi'iğaatyviva'ea rehe pe ға mbo'ei, ei Jesus'ga.

—Po ojipe'ga ehetei: “Nahanahã po ti ji rekoï nehẽ. Ouro renoina nhandejatykahavuhuapypeva'ea renoina ji ei a'iti hete nhinhi'iğa javo,” ei ga, ei Jesus'ga. A'ero pe ei: “O'erame ouro renoina, a'ero ti ga toko tuhẽ onhi'iğa rupi,” pe'e pe, ei Jesus'ga ға pe.

17—Ikwahave'ÿva'ero pe peko! ei Jesus'ga judeus'ğa mbo'ehara'ğa pe fariseus'ğa pe no. Ndapekwahavi'i! Tupana'ga ronga nhandejatykahavuhua koji'i pyry hete Tupana'ga pe. Ґa ouro po'rurame jate Tupana'ga ronga pype nhandejatykahavuhua pype Tupana'ga omomyry ouro, ei Jesus'ga.

—Tupana'ga nhi'iğaatyviva'ea rehe pe ға mbo'ei, ei Jesus'ga. 18 Po ға ehetei ojipe'ga pe: “Nahanahã po ti ji rekoï nehẽ. Ikwava'ehava renoina ji ei a'iti hete nhinhi'iğa javo,” e po ға, ei Jesus'ga. A'ero pe ei: “O'erame ikwava'ehava renoina po ға etehei a'ero. Ґa okopotare'ymame onhi'iğa rupi, na ga ndokoi hupi a'ero,” pe'ji tehe pe, ei Jesus'ga. Tupana'ga nhi'iğaatyviva'ea rehe pe ei ға mbo'eavo, ei Jesus'ga.

—Po ға ehetei ojipe'ga pe: “Nahanahã po ti ji rekoï nehẽ. Kiroki a'ea ji amondo ikwava'ehava rehe – a'ea renoina ji ei a'iti hete nhinhi'iğa javo,” e po ға, ei Jesus'ga. A'ero pe ei: “O'erame ikwava'ehavareheva'ea renoina, a'ero ti ға toko tuhẽ onhi'iğa rupi,” pe'e pe, ei Jesus'ga ға pe.

19—Ikwahave'ÿva'ero pe peko! ei Jesus'ga judeus'ğa mbo'ehara'ğa pe fariseus'ğa pe no. Ndapekwahavi'i! Ikwava'ehava koji'i pyry hete

Tupana'ga pe. Ĝa nhaneremimondoa noĝame jate ikwava'êhava rehe Tupana'ga omomyry nhaneremimondoa, ei Jesus'ga ĝa pe.

20—Po ĝa ehetei: “Nahanahã po ti ji rekoi nehẽ. Ikwava'êhava renoina ji ei a'iti hete nhinhi'iĝa javo.” Po ĝa ei nahã, a'ero ĝa ehetei ikwava'êhava pe a'eareheva'ea pe nhaporemo no, ei Jesus'ga ĝa pe.

21—Po ĝa ehetei: “Nahanahã po ti ji rekoi nehẽ. Tupana'ga ronga renoina nhandejatykahavuhua renoina ji ei a'iti hete nhinhi'iĝa javo.” Po ĝa ei nahã, a'ero ĝa ehetei garonga pe ipypeve'ga pe no Tupana'ga pe, ei Jesus'ga ĝa pe.

22—Po ĝa ehetei: “Nahanahã ti ji rekoi. Yvaga renoina ji ei a'iti hete nhinhi'iĝa javo.” Po ĝa ei nahã, a'ero ĝa ehetei Tupana'ga apykava pe. A'ereki yvagi pe Tupana'ga oko nhanderuvihavuhuhetero oapyga. A'ero o'erame yvaga pe ĝa ei Tupana'ga pe tuhẽ a'ero, ei Jesus'ga ĝa pe.

23—Ahemoandyandyiva'ero pe peko! ei Jesus'ga judeus'ĝa mbo'ehara'ĝa pe fariseus'ĝa pe no. Tiruahũ ti pe me! A'ereki pe ndapekokatui pejikokatue'yma ojipe'ĝa pe. Tiruahũ ti pe me! A'ereki pe peko tehe Moisésva'ea remimbo'eagwera rupi, ei Jesus'ga.

—Petỹ pe imboheva'ea: hortelã erva-doce reheve cominho reheve. Pe herekorame dez itymipyra pe pemondo ojipeji Tupana'ga pe pejikovo Moisésva'ea remimbo'eagwera rupi. A'ea pyry Tupana'ga pe novã, ei Jesus'ga. Emo pe ndapekokatupavi Moisésva'ea remimbo'eagwera rupi. A'ereki pe ndapekokatui pejikokatue'yma ojipe'ĝa pe, ei Jesus'ga.

—Peko katu po pe hamo pejikokatuavo ojipe'ĝa pe hamo, ei Jesus'ga. Penemimondoa ojive Tupana'ga ipotari. Emo ga pe koji'i huvihava pendekokatua. Pe ndapeporogwetygi ojipe'ĝa. Peoporogwety po pe ĝa hamo, ei Jesus'ga. Penemimondoa Tupana'ga pe pyry ga pe. Emo ga pe koji'i huvihava ĝaporogwetyga, ei Jesus'ga.

—Napembojikogukari ojipe'ĝa pejihe penhi'mberame ĝa pe. Pembojikoguka po pe ĝa pejihe hamo penhi'mbee'yma hamo, ei Jesus'ga ĝa pe. Penemimondoa pyry Tupana'ga pe. Emo ga pe koji'i huvihava ĝambojikogukara pejihe. Peko ti gareaporoĝita rehe. Tapemondopigi ti ga pe no, ei Jesus'ga.

24—Heakwagweve'ĝa'java'ero pe peko! A'ereki pe ndapekwahavi, ei Jesus'ga judeus'ĝa mbo'ehara'ĝa pe fariseus'ĝa pe no. Pe peroho ojipe'ĝa penhinhi'iĝa rupi. Pembogwambogwa pe mberu'i'ia ta'uyme ti ji ite'varuhuva'ea javo. Emo pe pe'u reki ite'varuhuheteva'ea hehanhuhũva'ea yuranuhũa'javuhuva'ea jaimo camelo jaimo. Nahã ji ei pe me. A'ereki pe peko hete a'ea rehe – kiroki huvihava gwere Tupana'ga pe. Kiroki huvihava hete Tupana'ga pe – a'ea rehe pe ndapekoi, ei Jesus'ga ĝa pe.

25—Ahemoandyandyiva'ero pe peko! ei Jesus'ga judeus'ĝa mbo'ehara'ĝa pe fariseus'ĝa pe no. Tiruahũ ti pe me! A'ereki pe'ara tehe oko Tupana'ga nhi'iĝa rupi pe jikoe'yname ganhi'iĝa rupi pejiyvyteri pe, ei Jesus'ga. A'ea pe ji ei ji erame pe me: Copo ara prato ara reheve pepyhei hete pe. Ĝwaimbya

pe ndapepyhei reki. Nahã ji ei. Peyvytera ite'varuhu pa. A'ereki pe pepotaruhu pa ipyhygahyavo mbatera pejive pejikote'varuhuavo, ei Jesus'ga.

26—Heakwagweve'ga'java'ero nde ereko, fariseu! ei Jesus'ga gapyteripeve'ga pe. Epohi ti ejekote'varuhua hugwi ejeaporoğitakaturu. A'ero po ti nde rekokatui ejikokatuavo ojipe'ğa pe nehë, ei Jesus'ga. A'ea pe ji ei ji erame nde ve: Epyhei copo pype prato pype reheve. A'ero copo ara ikatu no prato ara reheve, ei Jesus'ga.

27—Ahemoandyandyiva'ero pe peko! ei Jesus'ga judeus'ğa mbo'ehara'ğa pe fariseus'ğa pe no. Tiruahũ ti pe me! A'ereki pe aheryvya ja, ei Jesus'ga. Ikatu tehe tapyja ita apopyra novã – kiroki oko aheryvya rehe. A'ereki ға omotiğuhũ imbokatuavo tapyja. Ipype reki ite'varuhu herekovo inema ahekağa reheve, ei Jesus'ga.

28—Na jitehe pe ndekoi. Ojipe'ğa ei pe mombe'gwovo novã: “Ehepia ға! Pyry hete ға okovo Tupana'ga nhi'iğa rupi.” Ikwahave'yma ға ei nahã pe mombe'gwovo, ei Jesus'ga. A'ereki pe ojipe'ğa moandyandyi. A'ereki peyvyteri pe reki pendeaporoğita ite'varuhu, ei Jesus'ga ға pe.

Tiruahũ ti pe me ahemoandyandyiva'ea pe! ei Jesus'ga

(Lucas 11.47-51)

29—Ahemoandyandyiva'ero pe peko! ei Jesus'ga judeus'ğa mbo'ehara'ğa pe fariseus'ğa pe no. Tiruahũ ti pe me! A'ereki ymyahũ penamonhava'ea ojukajuka Tupana'ga nhi'iğa mombe'uharava'ea pyryva'ea. Pe reki japokatui tapyja aheryvya rehe. A'ea pe imbokatui, ei Jesus'ga ға pe. 30 Pe pe'e: “Po ymyahũ nhande rekoi nhaneramonhava'ea pyri, a'ero po nhande ndiahoi ahe rupi Tupana'ga nhi'iğa mombe'uharava'ea jukavo hamo.”

31—A'ea pe erame pe pejikwahavuka ojipe'ğa pe ore ko aherakykwepoharamo javo – kiroki ahe ojukajuka Tupana'ga nhi'iğa mombe'uharava'ea, ei Jesus'ga. 32 Ndojukapavi ahe ganhi'iğa mombe'uhara'ğa. Pejuka pota po ti pe hembyruera'ğa naerũ? ei Jesus'ga. Ґa jukarame po ti pe ndekote'varuhuhetei penhamonhava'ea ja imbuhuruka hahyhetea pejihe nehë, ei Jesus'ga ға pe. 33 Ite'varuhuva'ero pe peko! ei Jesus'ga ға pe. Ite'varuhuva'ea ra'yro pe peko! ei ға ға pe. Tegwete peka'nhyhava hahyva'ea hugwi. Tupana'ga po ti pe mondo tuhë hahyva'ea ruvihava pype nehë, ei Jesus'ga ға pe.

34—Pejuka pota pe ға. A'ero kiro ji amondouka ға pe pyri nehë nhinhi'iğa mombe'uhara'ğa Tupana'ga remimbotarimova'ea kwahapya'ğa ndeheve jireheve'ğa mbo'ehara'ğa ndeheve nehë no, ei Jesus'ga. Ojipe'ğa po ti pe ға jukai nehë. Ojipe'ğa po ti pe ға mondoi yva rehe ға mbovya hehe nehë, ei Jesus'ga. Ojipe'ğa po ti pe ға nupanupãi ipira apopyra pyvõ ға mondohondohoga pejatykahavuhua pype nehë, ei Jesus'ga. Peko te'varuhu po ti pe ға pe pejigwojigwovo ға ndeviri nahã ға monhamonhana ojipejipe pe cidades pe nehë, ei Jesus'ga ға pe.

³⁵—Ĝa nhaporemo po ti ji ĝa mondoukari pe pyri nehẽ Tupana'ga ti tomondo hahyva'ea pe me nehẽ pe ĝa jukarame nehẽ javo, ei Jesus'ga. A'ero po ti ga imondoi hahyva'ea pe me okokatuva'ea repypava nehẽ.

—Ymyahũ ahe ojiko Tupana'ga rehe okokatuavo. Nurã ymyahũ penamonhava'ea ojuka ahe, ei Jesus'ga. Penamonhava'ea ojuka ypy Abelva'ea. Abelva'ea ko okokatuva'ea. Aerẽ penamonhava'ea he'yiva'ea jukai. Mbapavamo ahe ojuka Zacariasva'ea Baraquiasva'ea ra'yrava'ea. Omano Zacariasva'ea nhandejatykahavuhua pyri templo pyri okara mbyteri pe ikwava'ẽhava pyri, ei Jesus'ga. ³⁶Imombe'ukatuavo ji ei pe me: Tupana'ga po ti imondoi hahyva'ea pe me nehẽ. A'ereki penamonhava'ea ojukajuka ahe, ei Jesus'ga ĝa pe.

Jesus'ga oarõ hete cidade de Jerusalém

(Lucas 13.34-35)

³⁷Kiro Jesus'ga ei:

—Jerusalémmeva'ero pe pejuka Tupana'ga nhi'iĝa mombe'uharava'ea jipi, ei Jesus'ga cidadepeve'ĝa pe Jerusalémmeve'ĝa pe. Tupana'ga ahe mondoukarame pe pyri pe peapiapi ahe jipi ahe jukavo, ei Jesus'ga. Inamutiĝa omono'ono'õ gway'ria opepoa gwyri pe. Na jitehe ji pe mono'ombotara'jara'javi ji pyri inamutiĝa ja pe nderekokatupota novĩa. Emo pe ndapepotaruhui reki, ei Jesus'ga.

³⁸—Pehendu ti a'ero! ei Jesus'ga. Kiro po ti Tupana'ga pohiri pe hugwi nehẽ. Ga ndohepiakata'javi pejatykahavuhua a'ero nehẽ. Pe tehe po ti peko a'ero nehẽ. ³⁹Pe ndajirepiaga'javi nehẽ, a'e katu ji pe me, ei Jesus'ga. Aerẽ jate po ti ji rura'javi nehẽ. A'ea rupi po ti pe ei nehẽ: “Tupana'ga ti tomomyry Jesus'ga pe. Gaha ko Tupana'ga ga mbuhuruka,” pe'e po ti pe nehẽ, ei Jesus'ga ĝa pe.

Judeusva'ea jatykahavuhua mondurupavaĝwama

(Marcos 13.1-2; Lucas 21.5-6)

24 ¹Kiro Jesus'ga hemi gwe'yja'ĝa jatykahavuhua hugwi ogwovo. Garemimbo'ehara'ĝa nduri ga pyri.

—Ehepia nhandere'yja'ĝa jatykahavuhua ongare'yjuhua ita apopyra, ei ĝa ga pe a'ero.

Nahã ĝa ei ga pe hepiuka ga pe. ²A'ero Jesus'ga ei ĝa pe:

—Pehepia pe nhandejatykahavuhua nhaporemo avo, ei ga ĝa pe. Imombe'ukatuavo ji ei pe me: Aerẽ po ti ndojikojikoga'javi ojogwehe itauhua nehẽ. Omonduru pa po ti ĝa inoĝa nehẽ, ei Jesus'ga ĝwemimbo'ehara'ĝa pe.

Hahyheteaĝwama Jesus'gareheve'ĝa pe

(Marcos 13.3-13; Lucas 21.7-19)

³Aerẽ Jesus'ga hoi ogwovo vytytyruhu pe oliveiras ndyvuhu pe monte das Oliveiras pe. Pevo ga apygame garemimbo'ehara'ĝa nduri ga pyri ojipe'ĝa ndovakie'y. Kiro ĝa ei ga pe:

—Emombe'u ti ore ve. Maname po ti ġa imondurugi nhandejatykahavuhua nehē? Marāva'ea po ti Tupana'ga hepiukari na'ē ahemonhimomb'y'ava'ea nehē ikwahavuka nhande ve nehē? A'ero po ti nhande ikwahavi nehē Jesus'ga uhura'ja ġweri'javo. Gara na'ē po ti Tupana'ga gwepiuka ikwahavuka nhande ve nehē? A'ero po ti nhande ikwahavi nehē kiro mbapava koty javo, ei ġa Jesus'ga pe.

4 A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Penhimboko'i ti! Tapenhimoandyandyjukari ti ġa pe. 5 Aerē po ti he'yjuhuve'ġa uhu ji ra'āra'āteheavo javo nehē: “Jihi ko Cristoramo Tupana'ga remimbuhurukaramo.” A'ea po ti ġa ei o'mbero nehē, ei Jesus'ga. He'yjuhuve'ġa po ti heroviari ġa'mbea nehē, ei Jesus'ga.

6—Aerē po ti ojipe'ġa tavukari ojipe'ġa pe nehē. A'ero po ti ġa ei pe me: “Ira'agwe ġa tavukari. Paivouhu ġa ndekoi otavuka no,” e'i po ti ġa pe me nehē. Ġa a'ea imombe'urame pe me ti tapemomynhukari ġa pe pejipy'a penhimongyhyjiukare'yma nehē. Otavuka tuhē po ti ġa nehē. A'ea rupi rūi po ti mbapavakotyva'ea nehē, ei Jesus'ga.

7—Ġagwyrivepe'ġa po ti oko na'ē ojipe'ġa gwyrivepe'ġa ndehe otavuka nehē. Ojipe'ġa nduvihavuhu'ġa po ti omondo ojigwyrivepe'ġa otavuka ojipe'ġa nduvihavuhu'ġa gwyrivepe'ġa pe nehē, ei Jesus'ga. Ahā po ti ġa pe mbatera avo nehē. Pevo po ti ty'ara ġa jukai nehē no, ei Jesus'ga. Omyomyi po ti yvya avo nehē. Pevo po ti yvya imyimyī nehē no, ei Jesus'ga. 8 Nahā pyy po ti nehē. Aerē po ti koji'i tiruahū nehē, ei Jesus'ga.

9—A'ea renonde po ti ġa pe pyhygi pe nderoahyavo huvihava'ġa pyri nehē tomondo ti ġa hahyva'ea ġa pe javo. A'ero po ti ġa imondoi hahyva'ea pe me pe jukavo nehē. Nahā po ti vyakotyve'ġa ndekopavi pe ndehe pe arōe'yheteavo nehē pejikoga ġwaramo ji rehe, ei Jesus'ga.

10—A'ero po ti he'yjuhuve'ġa jireheve'ġa pohiri ji hugwi okote'varuhuavo hendukatue'yma nhinhi'ġa nehē hahyro ġwaramo ojive, ei Jesus'ga. Onhokwava'eġuka po ti ġa nharōe'yve'ġa pe nehē tomondo ti ġa hahyva'ea ġa pe javo, ei Jesus'ga. Nonhoarōi hete po ti ġa okovo opohirame nhinhi'ġa hugwi nehē, ei Jesus'ga. 11 Tupana'ga nhi'ġaatyviva'ea mombe'uhara'ġa nduri he'yjuhuve'ġa nehē. Ganhi'ġa rūi po ti ġa imombe'ui he'yjuhuve'ġa moandyandyita, ei Jesus'ga. 12 Jypya jireheve'ġa onhoarō hete. Aerē po ti igwaigwavete ġambyteripeve'ġa nonhoarōi onhimongyavo nehē. A'ereki igwaigwavete vyakotyve'ġa okote'varuhu, ei Jesus'ga.

13—Kiroki ga onhimboita avuirama opohire'yma ji hugwi – gaha po ti ji ga reroho yvagi pe ga mongovo avuirama jijipyri nehē, ei Jesus'ga. 14 A'ea pyryva'ea po ti nhinhi'ġareheve'ġa imombe'umbe'ui vyakotyve'ġa pe nhaporemo mbapava renonde. Ġa po ti e'i ġa pe nehē: “Perojijyijyjuka ti pejeaporogita Tupana'ga pe pejikoga ga rehe. A'ero po ti ga pe pokokatui nehē imomboia pendekote'varuhua pe hugwi okovo penduvihavuhuhetero nehē.” A'ea po ti ġa imombe'ui ġa pe nhaporemo tokwaha pa ti ġa javo. Vvyakotyve'ġa gwyrivepe'ġa nhaporemo henduvame ġanhi'ġa po ti ji rural'javi nehē mbapava koty nehē, ei Jesus'ga.

Jesus'ga omombe'u aerēva'ea hahyheteva'ea
(*Marcos 13.14-23; Lucas 21.20-24*)

15—Aerē po ti pe hepiagi ite'varuhuheteheteva'ea jipiukarame o'ama Tupana'ga apoa pype ipojykhava pype. Ymyahū ite'varuhuheteheteva'ea ahe imombe'ui ikwatija Danielva'ea Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharava'ea hako, ei Jesus'ga.

(Kiroki ga omonhi'ī aġa ikwatijara – tokwaha ti ga.)

16—Pe hepiagame ite'varuhuheteheteva'ea jipiukari. A'ea rupi ti Judéiapeve'ġa toka'nhy onhana yvytyruhu pe onhimima nehē xamanoyme ti javo, ei Jesus'ga. 17Kiroki ġa oko ongapereuhuva'ea arimo – ġahā ti kotihī toka'nhy onhana. Tokiyme ti ġa ġwonga pype ombatera renoheme'yma jugwi, ei Jesus'ga. 18Kiroki ġa oko ko pe – ġahā ti kotihī toka'nhy onhana. Tokiyme ti ġa ġwonga pe opira renoheme'yma, ei Jesus'ga. 19Iporia'i po ti ipuru'ave'ġa a'ea rupi oka'nhyopotarame nehē. Iporia'i po ti ġa nehē no – kiroki ġa omoka'mbuka'mbu gwa'yra'ġa ġa nenonhapotarame, ei Jesus'ga.

20—Pe'ji ti Tupana'ga pe: “Ite'varuhuheteheteva'ea jipiukarame po ti ore noroka'nhyotari yapouhua rupi. A'ereki a'ea rupi hahy ore ve ore horame. Nurā ti terembuhurukari ite'varuhuheteheteva'ea yapouhua rupi.” A'ea ti pe'ji Tupana'ga pe, ei Jesus'ga. Pe'ji ti ga pe: “Noroka'nhyotari ore sábadu rupi oreporavykye'yma rupi. A'ereki Moisésva'ea e'i irupe rūi ahe toho nhandeporavykye'yma rupi javo. A'ea rupi rūi ti toroka'nhy. Nurā ti terembuhurukari ite'varuhuheteheteva'ea sábadu rupi.” A'ea ti pe'ji Tupana'ga pe, ei Jesus'ga.

21—A'ea ji ei pe momoranduva penhimboko'i ti aerēva'ea hugwi tiruahūheteva'ea hugwi javo. Ite'varuhuheteheteva'ea jipiukarame po ti tiruahū hete tuhē pe me nehē. Tupana'ga rembiapopyagwera jate ndogwerekoi a'ea'java'ea. Aerē po ti ndogwerekoa'javi a'ea'java'ea nehē no, ei Jesus'ga.

22—Aerē po ti Tupana'ga omombi tiruahūheteva'ea nehē. A'ereki ga e'i jipe: “Momi po ti ġakira hehe nehē. A'ero kirupi!” ei ga. Po ti mbegwe ga imombigi tiruahūheteva'ea nehē, a'ero po ti yvyakotyve'ġa manombavi nehē. “Tahahya'javyme ti nhiremimo'ēhara'ġa pe,” ei ga. Nurāro ġwaramo po ti ga imombigi nehē, ei Jesus'ga.

23—Aerē po ti ojipe'ġa ei pe me nehē: “Pehepia! Avo ko Cristo'ga Tupana'ga remimbuhurukara'ga.” Po ti ġa ei a'ea, a'ero ti taperoviari ġa'mbea, ei Jesus'ga. Po ti ġa ei pe me nehē: “Pehepia! Pevo ko Cristo'ga Tupana'ga remimbuhurukara'ga.” Po ti ġa ei a'ea, a'ero ti taperoviari ġa'mbea, ei Jesus'ga.

24—Aerē po ti ojipe'ġa ei nehē: “Jihi ko Cristoramo Tupana'ga remimbuhurukaramo,” e po ti ġa o'mbero nehē, ei Jesus'ga. Ojipe'ġa ei nehē: “Jihi ko Tupana'ga nhi'iġa mombe'uharamo,” e po ti ġa o'mbero nehē, ei Jesus'ga. A'ea rupi po ti ġa ei nehē: “Tiapoapo tuhē ti ahemonhimomby'aheteva'ea ġa pe hepiuka ġa moandyandyita, Tupana'ga remimo'ēhara'ġa vehevi po.” A'ea po ti ġa ei japovo nehē, ei Jesus'ga. 25Pehendu ti! ei Jesus'ga. Opomomorandu ji ko nahā po ti tiruahūva'ea nehē javo, ei Jesus'ga.

26—Nurã ti tapehenduvi ġanhi'iġa. Po ti ġa ei pe me nehē: “Pehepia! Cristo'ga oko ongae'yi me.” Ġa erame na, a'ero ti tapehoi ongae'yi me hepiaga. A'ereki ġa i'mbe. Ji rūi po ti nehē, ei Jesus'ga. Po ti ġa ei pe me nehē: “Pehepia! Cristo'ga oko oki pe ġandovakie'ÿ.” Ġa erame na, a'ero ti taperoviari ġanhi'iġa, ei Jesus'ga. A'ereki ġa i'mbe.

27—Ji rura'javame tupã veraverava ja po ti ji rekoi nehē. Tupã veraveravame kwara ipora koty ombokojahu pa yvaga kwara ihoa koty vehevi, ei Jesus'ga. A'ero ahe gwepia pa kojahua. Na jitehe po ti ġa ji repiapavi jirura'javame yvaga hugwi nehē yvyakotyva'ero yvagipeva'ero no.

28—Jukwaha po ti nehē, ei Jesus'ga. Ahe manorame ti huruvua onhimongy ahera'oa pyri nehē ti'u javo.

A'ea Jesus'ga ei na jitehe po ti jukwaha jirura'javame nehē javo.

Jesus'ga rura'javaġwama
(*Marcos 13.24-27; Lucas 21.25-28*)

29—Ġa tiruahumbavirē pe me

“po ti kwara igwevi nehē”, ei Jesus'ga.

“Jahya po ti nombokojahua'javi nehē no.

Jaytata'ia po ti indurundurugi yvaga hugwi nehē.

Yvagipeva'ea po ti iġwyġwymi ipopoakava'ea nehē”, ei Jesus'ga.

30 A'ero po ti Tupana'ga hepiukari yvagipeva'ea nehē tokwaha ti yvyakotyve'ġa Jesus'ga ruraġwama javo, ei Jesus'ga. A'ero po ti yvyakotyve'ġa gwyrive'ġa jehe'oi ovy'are'yma nehē. A'ero po ti ġa ji repiagi ji rura'javame yvaġatiġa pyteri pe yvyakotyva'ero yvagipeva'ero nehē, ei Jesus'ga. Jipopoakara po ti ġa gwepia nehē no. Nhirendy'jandy'java po ti ġa hepiagi nehē no jikatuhetea, ei Jesus'ga.

31—Nanime trombeta ipyhava nehē, ei Jesus'ga. Hahyahi ipyambua nehē. Trombeta renduvame po ti jipyrive'ġa hoġahoi yvyakotyve'ġa gwyrive'ġa pe nhaporemokovo nhinhi'ġa rupi nehē. Pevopevo po ti ġa nhiremimo'ēhara'ġa monhimono'ono'oġi ġa nderua ji pyri nehē, ei Jesus'ga. Nahã po ti ġa ġa nderuri kwara ipora hugwi kwara ihoa hugwi no tyapyra hugwi no nhimbya hugwi nehē no, ei Jesus'ga.

Figo'yva figueira ahe mbo'e
(*Marcos 13.28-31; Lucas 21.29-33*)

32—Kiro po ti ji pe mbo'ei ojo'java'ea pyvõ, ei Jesus'ga. Hepiagame figo'yva pe pekwhaha. A'ereki henhunhame huangyra pe ei: “Kwaria ġweri kiro,” pe'e pe. 33 Na jitehe hepiapavame tiruahüva'ea pejive po ti pe ikwahavi nehē kiro mbapava koty javo, ei Jesus'ga. 34 Imombe'ukatuavo ji ei pe me: Aġwamove'ġa ndekojirame po ti akoja ihopavi japiavo nehē, ei Jesus'ga. 35 Opa po ti yvaga yvya pavēi nehē. Nhinhi'ġa po ti ndopavaġwami opopoakapige'yva okovo a'tituhēva'ero avuirama nehē, ei Jesus'ga.

Maname po ti Jesus'ga rura'javi nehē?

(Marcos 13.32-37; Lucas 17.26-30, 34-36; 12.39-40)

36—“Maname po ti nde rura'javi nehē?” pe'e pe ji ve, ei Jesus'ga. A'ea vvyakotyve'ğa ndokwahavi, ei Jesus'ga. Tupana'gapyrive'ğa yvagipeve'ğa ndokwahavi no. Ji vehevi Tupana'ga ra'yramo ndakwahavi no, ei Jesus'ga. Jiruva'ga jate okwaha jirura'jahava nehē, ei Jesus'ga.

37—Noéva'ea nhinhağa renondehava yhara ruvihavuhua pype ojo'ja jirura'java renondehava pavēi, ei Jesus'ga vvyakotyva'ero yvagipeva'ero no. 38 Ymyahū Noéva'ea nhinhağa renonde yhararuvihavuhua pype ahewyripeva'ea i'ui'ui jipi gworygworyvamo hako. Ahewyripeva'ea rembirekoro akwaimba'eva'ea jipi no. Ojipeva'ea kunhava'ea mohembirekoi no. Nahā ahewyripeva'ea rekoi okovo Noéva'ea avame yharuhua pype hako. 39 A'ea rupi ahewyripeva'ea ndokwahavi yharehanhuhūa rurağwama – kiroki ahewyripeva'ea ndo'avi yharuhua pype. Ahewyripeva'ea mbotypyvpava yhya nhatymbavi hako. Na jitehe po ti vvyakotyve'ğa ndokwahavi jirurağwama nehē, ei Jesus'ga vvyakotyva'ero yvagipeva'ero no.

40—A'ero po ti akwaimbae'ğa mokonha'ğa oko ko pe nehē. Kiro po ti ojipe'ga rerohohava nehē. Kiro po ti ojipe'ga rejahava nehē, ei Jesus'ga.

41—Kunha'ğa mokonha'ğa po ti ombo'i imbo'ihava pyvō. Kiro po ti ojipehēa rerohohava nehē. Kiro po ti ojipehēa rejahava nehē, ei Jesus'ga.

42—Penhimboko'i ti jipi ite'varuhuva'ea hugwi pejikokatuavo ji mboha'uva. A'ereki pe ndapekwahavi maranime po ti nhandepojykaharete'ga rura'javi nehē javo ji ve, ei Jesus'ga. 43 Onga jara'ga ndokwahavi iporomive'ga rura ġwonga pe, ei Jesus'ga. Po ga okwaha, gwepia katu po ga ġwonga a'ea rupi hamo iporomive'ga mongiukare'yma hamo, ei Jesus'ga. A'ea pe pekwaha, ei Jesus'ga.

44—Nurā ji ei pe me: Penhimboko'i ti a'ero penhimboavujikwea jirura'java pota ji mbuhua, ei Jesus'ga. Pe ji mboha'uve'ymame kiro po ti ji ruri vvyakotyva'ero yvagipeva'ero no, ei Jesus'ga.

Nahā ahe ombojikoguka ojihe

(Lucas 12.41-48)

45—Kiroki ga ombojikoguka opojykahara'ga ojihe gweaporoğitakaturō – marā ga rekokatui? ei Jesus'ga ġa pe. Kiro po ti ji garekokatua mombe'ukatui pe me ojo'java'ea mombe'gwovo. Gwepia katu ga opojykahara'ga mbatera, ei Jesus'ga. Ga pe gapojykahara'ga ei a'ero ohorame: “Nde po ti jipyrive'ğa ndepiakatuhamo. Ema'ē ti nhimbatera ġa pe ġandetakwera ja jipi to'u ti ġa javo.” Nahā ga ei ojipyrive'ga pe ogwovo.

46—A'ero gapyrive'ga jara'ğa ndepiakatui imondovo ġa pe ġa nderekovo ġandepiakatuhamo ga horame. Aerē gapojykahara'ga jivyri ġa ndepiaga. Ga e'i: “Ġa ndepia katu reki ga imondovo ġa pe,” ei ga.

—Pyry hete ġandepiakatuhara'ga pe a'ero, ei Jesus'ga imombe'gwovo. ⁴⁷Imombe'ukatuavo ji ei pe me: Aerē po ti gapojoykahara'ga ei ga pe nehē: “Ehepia katu pa ti a'ero nhironga jigwyrā reheve nhimbatēra reheve no.” Nahā po ti ga ei nehē toko ti ga herekohavamo ji ve javo, ei Jesus'ga.

⁴⁸—Po ġandepiakatuhara'ga rekote'varuhui, a'ero po ga ei ovyvteri pe opojoykahara'ga rure'yname: “Mbaigwe po ti jipojoykahara'ga jivyri nehē,” e po ga. ⁴⁹A'ero po ga ndohepiakatui opojoykahara'gapyrive'ġa, ei Jesus'ga. Onupā po ga ġa ġa poravykyrame. O'u hete po ga gambatera gweagwryvamo no heagwryve'ġa pavēi, ei Jesus'ga. ⁵⁰Ovyvteri pe ga ei upa nduri po ti jipojoykahara'ga kiro nehē javo.

—A'ea rupi po ti gapojoykahara'ga ruri ovahema nehē, ei Jesus'ga. ⁵¹Gapojoykahara'ga ga rovaja'rogukari nehē. A'ereki ga ndokoi opojoykahara'ga nhi'iġa rupi. Nahā po ti gapojoykahara'ga ga mongoukari ahemoandyandyiva'ea pyri nehē, ei Jesus'ga. Hahyva'ea ruvihava pype po ti ga jehe'oi ojihe a'ero onhimonha'ngavo hahyrame ojive nehē, ei Jesus'ga.

Kunhangwera'ġa ivojave'ġa dezve'ġa

25 ¹—Ji rura'jahava koty marā po ti hekoi nehē vvyakotyve'ġa pe ġa erame Tupana'ga nhandervihavuhetero oko javo? ei Jesus'ga ġa pe. A'ea rehe po ti ji pe mbo'ei ikwahavuka pe me imombe'gwovo a'ea'java'ea, ei Jesus'ga. Kunhangwera'ġa ivojave'ġa ipyhygi lamparinas dezve'ġa, ei Jesus'ga. A'ea ġa herohoi ga rovatiamo – kiroki ga hambireko a'ea rupi.

²—Jara'ġa cincove'ġa okwaha hete gweaporoġitakaturu kunhangwera'ġa. Jara'ġa cincove'ġa ndokwahahetei gweaporoġitate'varuhuavo kunhangwera'ġa, ei Jesus'ga. ³Ikwahave'ġve'ġa ndogwerohoi querosene'java'ea herohorame lamparinas. ⁴Ikwahave'ġa ki a'e te gweroho querosene'java'ea nhumbi'a pype herohorame lamparinas. ⁵Mbaigwe ga ruri – kiroki ga hambireko. A'ero kunhangwera'ġa kiri gwopēhyiro, ei Jesus'ga.

⁶—Ypyhaji katu ġa henduvi ġanhi'ġa. “Poro ga ruri. Peho ti ga rovatiamo,” ei ġa.

⁷—A'ea henduvame kunhangwera'ġa vyri ikytiavo imondyhava pavio japokatuavo tombokojahu katu ti javo, ei Jesus'ga. ⁸A'ero ikwahave'ġve'ġa ei ikwahave'ġa pe: “Pembuhu ore ve querosene'java'ea. A'ereki ogwe oreapoa lamparinas,” ei ġa.

⁹A'ero ikwahave'ġa ei: “Noromondi po ti ore nehē. A'ereki oreapoa querosene'java'ea ndohygi nhandeapoa rehe nhaporemō lamparinas rehe nhaporemō. Peho ti ima'ēhara'ġa pyri ipyhyga pejive,” ei ġa ikwahave'ġve'ġa pe, ei Jesus'ga.

¹⁰—A'ero ikwahave'ġve'ġa hoi toropyhy ti javo. Ġandakykweri ga ruri reki – kiroki ga hambireko. Onhimboavujikweve'ġa hoi ga rupi toryvi pe okiavo onga pype. Ġwovapytġ ga a'ero, ei Jesus'ga.

¹¹—Aerē ikwahave'ġve'ġa nduri javo: “Ehovapytymba'vo ti ore ve. Toroki,” ei ġa.

12—A'ero ga ei ġa pe: “Nahovapytymba'vogi po ti ji pe me nehē. Imombe'ukatuaavo ji ei pe me: Peko pe ambotehero ji hugwi pejikoangave'yma jireheva'ero,” ei ga ġa pe, ei Jesus'ga imombe'gwovo.

13—Nahā po ti hekoi nehē. Nurā nane'yimi ti pepota jirura'java penhimomiranama ji mbuhua, ei Jesus'ga. A'ereki pe ndapekwahavi maranime po ti nhandepojkaharete'ga rura'javi nehē javo, ei Jesus'ga vvyakotyva'ero vvyagipeva'ero no.

Huvihava'ga omondo oitambere'ia trêsvē'ġa pe

(Lucas 19.11-27)

14—Jirura'jahava koty marā po ti hekoi vvyakotyve'ġa pe ġa erame Tupana'ga nhandervuhavuhetero oko javo? A'ea rehe po ti ji pe mbo'ei ikwahavuka pe me imombe'gwovo a'ea'java'ea, ei Jesus'ga. Akwaimbae'ga hoi paivouhu ojipe'ġa gwyri pe. Ohoa renonde ga ojipyrive'ġa mbuhurukari ojipyri. Ga omondomondo ġa pe ombatera oitambere'ia no tombohe'yjuhu ti ġa ji ve javo, ei Jesus'ga.

15—A'ero cinco itambere'ia hehanhuhūva'ea ga imondoi ojipe'ga pe ġa hohe ga ombohe'yi kwaha javo. Dois itambere'ia hehanhuhūva'ea ga imondoi ojipe'ga pe ga gwyre'i ga ombohe'yi kwaha javo. Ojipeji itambere'ia hehanhuhūva'ea ga imondoi ojipe'ga pe ġa gwyre'i ga ombohe'yi kwaha javo. A'ero ga ei: “Pepyhyphy ti mbatera nhiitambere'ia pyvō. Aerē ti pema'ema'ē mbatera itambere'ia ipyhyga koji'liva'ea,” ei ga ġa pe. “Nahanahā ti peporavyky nhiitambere'ia pyvō koji'liva'ea imono'ono'oġa aerē imbuhua ji ve,” ei ga ġa pe, ei Jesus'ga.

—Kiro ga hoi ġa hugwi a'ero ogwovo paivouhu hete ojipe'ġa gwyri pe, ei Jesus'ga.

16—A'ero gapyrive'ga – kiroki ga opyhy cinco itambere'ia ga hugwi – gaha nambegwei'i'ogwovo ipyhyphyga mbatera ipyvō. Aerē ga ima'ema'ēi mbatera ipyhyphyga koji'liva'ea itambere'ia. Ima'ema'embavirē ga gwereko dez itambere'ia hehanhuhūva'ea gwuvihava'ga pe, ei Jesus'ga.

17—Na jitehe ojipe'ga – kiroki ga opyhy dois itambere'ia gwuvihava'ga hugwi. Ga oho ipyhyphyga mbatera ipyvō. Aerē ga ima'ema'ēi mbatera ipyhyphyga koji'liva'ea itambere'ia. Ima'ema'embavirē ga gwereko quatro itambere'ia hehanhuhūva'ea gwuvihava'ga pe, ei Jesus'ga.

18—Ojipe'ga ki a'e te – kiroki ga opyhy ojipeji itambere'ia gwuvihava'ga apoa – gaha gwvykoi itambere'ia inoġa vvykwara pype imima tareko katu ti javo, ei Jesus'ga.

19—Aerē mbaigwehu ġanduvihava'ga rura'java paivohua hugwi ua, ei Jesus'ga. Ovahemame ogwyri pe kiro ga ojipyrive'ġa mbuhurukari ojipyri – kiroki ġa pe ga omondo oitambere'ia tombohe'yjuhu ti ġa ji ve javo. Ga ġa mbuhuruka ojipyri. A'ereki ga e'i oyvyteri pe: “Maramomi kiro nhiitambere'ia ġa imbohe'yjuhurame? Koji'i po ġa ipyhygi ji ve jirakykweri,” ei ga oyvyteri pe, ei Jesus'ga.

20—A'ero ga ruri ga pyri – kiroki ga opyhy cinco itambere'ia gwuvihava'ga hugwi, ei Jesus'ga. Ga gweru gwuvihava'ga pe dez itambere'ia. “Jiruvihavamo erembuhu nde ji ve cinco itambere'ia ikwehe'i. Ehepia! Ikwepygame ji ipyhygi dez,” ei ga ga pe, ei Jesus'ga.

21—A'ero garuvihava'ga ei ga pe: “Ereporavyky katu nde! Ndepyry nde eporavykykatuavo ji ve. Mbohapyrete'i nde erembohe'yjuhu ji ve. Nurã po ti ji imondoi he'yiheteve'ea nde ve nehẽ embohe'yjuhu ti ji ve javo. Ejo ti ejoryjoryvamo ji pavẽi,” ei ga ga pe, ei Jesus'ga.

22—Aerẽ ojipe'ga ruri – kiroki ga opyhy dois itambere'ia gwuvihava'ga hugwi, ei Jesus'ga. “Jiruvihavamo erembuhu nde ji ve dois itambere'ia ikwehe'i. Ehepia! Ikwepygame ji ipyhygi quatro,” ei ga ga pe, ei Jesus'ga.

23—A'ero garuvihava'ga ei ga pe: “Ereporavyky katu nde! Ndepyry nde eporavykykatuavo ji ve. Mbohapyrete'i nde erembohe'yjuhu ji ve. Nurã po ti ji imondoi he'yiheteve'ea nde ve nehẽ embohe'yjuhu ti ji ve javo. Ejo ti ejoryjoryvamo ji pavẽi,” ei ga ga pe, ei Jesus'ga.

24—A'ero ojipe'ga ruri – kiroki ga opyhy ojipeji itambere'ia gwuvihava'ga hugwi, ei Jesus'ga. “Jiruvihavamo ko nde,” ei ga. “Akwaha ji ndereaporoğitate'varuhua. Nde ndereporavykyi. Emo nde erepyhy ojipe'ga hugwi ejive. Nde neretymi. Emo nde eremondoro ojipe'ga nemitymipyra ejive,” ei ga ga pe, ei Jesus'ga. ²⁵“Akyhyji ji nde hugwi. A'ero ji hoi imima neitambere'ia vvy pe – akoja nde erembuhu ji ve ikwehe'i. Ehepia neitambere'ia – akoja jitehe!” ei ga ga pe, ei Jesus'ga.

26—A'ero garuvihava'ga ei ga pe: “Ereko te'varuhu nde evevugwero. Nde tuhẽ ere'ere'e ji ve: ‘Erepyhy nde ejive eporavykye'yma. Nde neretymi. Emo nde eremondoro ojipe'ga nemitymipyra ejive.’ Nahã nde ei ji ve. Nde ji kwahavipe ji imondorame nhiitambere'ia nde ve embohe'yi ti javo, ei ga. ²⁷Nurã po nde eremondo nhiitambere'ia ikwepykara'ga pe banco pype hamo. A'ero imbuhu'rağirẽ ojipe'ga pe po ga ombuhu koji'liva'ea nde ve hamo, ei ga ga pe. Nahã po nde herekoi nhiitambere'ia jirakykweri hamo. A'ero ji rura'javame po ji ipyhyga'javi nde hugwi nhiitambere'ia irũa reheve hamo,” ei ga ojipyryve'ga pe, ei Jesus'ga.

28—Ojipe'ga pe ga ei: “Pepyhy ti nhiitambere'ia ga hugwi imondovo akoja'ga pe – kiroki ga ombohe'yi nhiitambere'ia nahã herekovo dez itambere'ia,” ei garuvihava'ga, ei Jesus'ga.

29—A'ero ji ei pe me, ei Jesus'ga. Kiroki ga gwereko a'ea pyvõ oporavyky pota ji ve – ga pe po ti ji koji'liva'ea imondoi toporavyky ti ga a'ea pyvõ javo. Gwereko ranuhũ po ti ga nehẽ, ei Jesus'ga. Kiroki ga ndogwerekoi gwerevi oporavykypotare'yma – aru po ti ji ga hugwi a'ero toporavykya'javyme ti ga ji ve javo, ei Jesus'ga.

30—Nurã ġanduvihava'ga ei javo ojipyryve'ga pe: “Akoja'ga – kiroki ga nombohe'yi nhiitambere'ia – gaha ti toporavykya'javyme ji ve ipotare'yma ġwaramo. Pemombo ti ga ypytunahiva pype. Pevo po ti

ga jehe'oi ojihe onhimonha'ngavo hahyrame ojive a'ero nehẽ,” ei ga, ei Jesus'ga ojo'java'ea imombe'gwovo.

Mbapava koty po ti Tupana'ga e'i ġa pe nehẽ

³¹—Aerẽ vvyakotyva'ero yvagipeva'ero po ti ji rura'javi vvyakotyve'ġa nduvihavuhetero nehẽ, ei Jesus'ga. Nhirendy'javuhua pyteri pe jikatukatuva'ea pyteri pe po ti ji rura'javi nehẽ, ei Jesus'ga. Piryve'ġa pavẽi nhaporemo po ti ji rura'javi nehẽ Tupana'gapyrive'ġa pavẽi vvyagipeve'ġa pavẽi.

—A'ea rupi po ti ji reni jiapykakatua rehe javo vvyakotyve'ġa pe nehẽ, ei Jesus'ga. ³²Amono'ono'oġuka po ti ji vvyakotyve'ġa gwyriveve'ġa jirovai pyteri pe nehẽ. Ovelhas repiakatuhara'ga ope'a ovelhas cabritos hugwi jipi. Na jitehe po ti ji vvyakotyve'ġa pe'ai nehẽ, ei Jesus'ga. ³³Tupana'ga nhi'iġarupive'ġa pe po ti ji ei nehẽ: Pejo ti ji pyri kokoty jijohukoty rũi, a'e po ti ji ġa pe nehẽ, ei Jesus'ga. Ojipe'ġa pe po ti ji ei nehẽ: Peho ti kikoty jijohukoty, a'e po ti ji nehẽ, ei Jesus'ga. Nahã po ti ji Tupana'ga nhi'iġarupive'ġa pe'ai ojipe'ġa hugwi avo yvya koty nehẽ, ei Jesus'ga.

³⁴—Tupana'ga nhi'iġarupive'ġa pe po ti ji ei ġanduvihavuhetero nehẽ jijohukotyruive'ġa pe nehẽ: Tupana'ga jiruva'ga omombyry pe me. Nurã ti pejo pejikovo ġanduvihavamo Tupana'ga pyri ga rekorame ġanduvihavuhetero, ei Jesus'ga. Ymyahũ yvya aporame Tupana'ga omboavujkwe pe me toko ti ġa ġanduvihavamo javo.

—Nahã ji ei pe me. ³⁵A'ereki ty'ara ji jukarame pe pembuhu mbatera ji ve, a'e po ti ji Tupana'ga nhi'iġarupive'ġa pe nehẽ, ei Jesus'ga. Ji ygweirame pe pembuhu yhya ji ve, a'e po ti ji ġa pe nehẽ, ei Jesus'ga. Ji hajiheva'ea pe me. Emo pe pe'e ji ve: “Eapy ti ore pyri i'gwovo. Eki ti oreronga pype.” A'ea pe pe'e ji rerekokatuavo, a'e po ti ji ġa pe nehẽ, ei Jesus'ga. ³⁶Ji pire'y mame pe pemondo jipira ji ve, a'e po ti ji ġa pe nehẽ. Ji tetirũarame pe pejo ji pyri ji pokoga. Ji imombe'urame Tupana'ga nhi'iġa ġa ji mongi cadeia pype. Pevo pe nduri ji pyri ji pokoga, a'e po ti ji Tupana'ga nhi'iġarupive'ġa pe nehẽ, ei Jesus'ga.

³⁷—A'ero po ti ganhi'iġarupive'ġa ei ji ve nehẽ opojkakaharetea pe nehẽ: “Maranime ore nde repiagi ty'ara nde jukarame?” e po ti ġa nehẽ. “Ndrohepiagi tuhẽ reki ore! Nurã ore noromondoi mbatera nde ve,” e po ti ġa ji ve nehẽ, ei Jesus'ga. “Maranime ore nde repiagi nde ygweirame? Ndrohepiagi tuhẽ reki ore! Nurã ore noromondoi yhya nde ve,” e po ti ġa ji ve nehẽ, ei Jesus'ga. ³⁸“Maranime ore nde repiagi nde rekorame hajiheva'ero ore ve? Ndrohepiagi tuhẽ reki ore! Nurã ore ndoro'ei nde ve a'ero: Ejo ti i'gwovo ore pyri ekiavo oreronga pype. Na rũi ore ei nde ve,” e po ti ġa nehẽ. “Maranime ore nde repiagi nde pire'y mame? Ndrohepiagi tuhẽ reki ore! Nurã ore noromondoi ndepira nde ve,” e po ti ġa ji ve nehẽ, ei Jesus'ga. ³⁹“Maranime ore nde repiagi nde tetirũarame? Ndrohepiagi tuhẽ reki ore nde tetirũarame. Nurã ore ndoropokogi nde,” e po ti ġa nehẽ.

“Maranime ore nde repiagi nde rekorame cadeia pype? Ndorohapiagi ore nde rename cadeia pype. Nurã ore ndoropokogi nde,” e po ti ġa ji ve nehẽ, ei Jesus'ga.

40—A'ero po ti ji ei ġa pe jirekorame ġanduvihavuhuhetero nehẽ: Imombe'ukatuavo ji ei pe me: Pe nhiirũ'ga pokokaturame jihi tuhẽ pe ji poko katu a'ero. Po okoteheva'ero ga rekoi novã nhiirũ'ga jireheve'ga. Pe ga pokokaturame jihi tuhẽ pe ji poko katu a'ero, a'e po ti ji Tupana'ga nhi'igarupive'ġa pe nehẽ, ei Jesus'ga.

41—Ojipe'ġa pe jijohukotyve'ġa pe po ti ji ei nehẽ: Pejipe'a ti pejigwovo ji hugwi. Pendekote'varuhua ko pehoaġwama tata pype. Nurã ti peho hahyva'ea ruvihava pype tata pype – kia Tupana'ga oapo toho ti Diabo'ga gapyriva'ea pavẽ ipype nehẽ javo, a'e po ti ji nehẽ, ei Jesus'ga. Pevo tata pype po ti hahy avuirama pe me nehẽ, a'e po ti ji jijohukotyve'ġa pe nehẽ, ei Jesus'ga.

—Nahã ji ei pe me. 42 A'reki ty'ara ji jukarame pe napembuhuri mbatera ji ve, a'e po ti ji ġa pe nehẽ, ei Jesus'ga. Ji ygweirame pe napembuhuri yhya ji ve, a'e po ti ji ġa pe nehẽ, ei Jesus'ga. 43 Ji hajiheva'ea pe me. Ndape'ei pe ji ve: “Eapy ti ore pyri i'gwovo. Eki ti oreronga pype.” A'ea rũi pe'e pe ji rerekokatue'yma, a'e po ti ji ġa pe nehẽ, ei Jesus'ga. Ji pire'ymame pe napemondoi jipira ji ve, a'e po ti ji ġa pe nehẽ. Ji tetirũarame pe ndapejori ji pyri ji pokoge'yma. Pe ndajipokogi ji rekorame cadeia pype, a'e po ti ji ġa pe nehẽ, ei Jesus'ga.

44—A'ero po ti ġa ei ji ve nehẽ opojykaharetea pe nehẽ: “Maranime ore nde repiagi ty'ara nde jukarame?” e po ti ġa nehẽ. “Ndorohapiagi tuhẽ reki ore. Maranime ore nde repiagi nde ygweirame? Maranime ore nde repiagi nde rekorame hajiheva'ero ore ve? Ndorohapiagi tuhẽ reki ore,” e po ti ġa ji ve nehẽ, ei Jesus'ga. “Maranime ore nde repiagi nde pire'ymame? Maranime ore nde repiagi nde tetirũarame?” e po ti ġa ji ve nehẽ, ei Jesus'ga. “Maranime ore nde repiagi nde rekorame cadeia pype? Nahanahã nde rekorame ore ndorohapiagi tuhẽ reki. Nurã ore ndoropokogi nde,” e po ti ġa ji ve nehẽ, ei Jesus'ga.

45—A'ero po ti ji ei ġa pe nehẽ: Imombe'ukatuavo ji ei pe me: Pe nhiirũ'ga pokokatue'ymame jihi tuhẽ pe ndajipokokatui a'ero. Po okoteheva'ero ga rekoi novã nhiirũ'ga jireheve'ga. Pe ga pokokatue'ymame jihi tuhẽ pe ndajipokokatui a'ero, a'e po ti ji ġa pe nehẽ, ei Jesus'ga.

46—Ġa po ti oho hahyva'ea ruvihava pype tata pype upa avuirama nehẽ, ei Jesus'ga. Tupana'ga nhi'igarupive'ġa po ti oho yvagi pe okovo avuirama Tupana'ga pyri upa nehẽ, ei Jesus'ga.

Ojuka pota ahe Jesus'ga

(*Marcos 14.1-2; Lucas 22.1-2; João 11.45-53*)

26 ¹A'ea mombe'upavirẽ Jesus'ga ei ġwemimbo'ehara'ġa pe:
²—Mokõi po ti pe kiri nehẽ. A'ero po ti nhandere'yja'ġa japoi toryva i'gwovo nehẽ – kiroki toryva pe nhande ei: Páscoa, ei Jesus'ga ġa pe. A'ea rupi po ti nhikwava'ẽhava ġa pe nehẽ. Ji pyhy ti ġa ji mbovya yva rehe ji jukavo nehẽ, ei Jesus'ga vyvakotyva'ero yvagipeva'ero no.

³A'ea rupi ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa ojatyka judeus'ġa mbo'ehara'ġa pavēi xava'eve'ġa pavēi no. Ojatyka ġa Caifás'ga rongauhua pype. Caifás'ga ko ikwava'ēhara'ġa nduvihavuhu'ga. ⁴Kiro ġa eġa'ei ojohupe:

—Marā po ti nhande Jesus'ga pyhynhimimukari ga jukauka nehē? ei ġa. ⁵Toryva rupi rūi ti nhande ga pyhygukari nehē he'yjuhuve'ġa ti tojogwayvayvayme ga rehe onhimongyavo nehē, ei ġa ojohupe.

Nahā ġa ei. A'ereki Páscoa rupi judeus'ġa ojatyka gwe'yjuhuo tikwahava'ja ti nhaneramonhava'ea reruragwera Egito hugwi javo.

Gweka'vo ahe nhandya Jesus'ga akaġa rehe

(Marcos 14.3-9; João 12.1-8)

⁶Aerē Jesus'ga rekoi Simão'ga ronga pype cidade'i pe Betânia pe. Simão'ga ko ijaijauhugwera'ga. ⁷Garonga pe Jesus'ga i'urame kunhangwerahēa heruri perfume nhandya hyrua pype. He'yi hete itambere'ia perfume rehe. Hyrua ko alabastrova'ea ita apopyra. Jesus'ga pyri hēa heruri herovahema. Hēa heka'vogi perfume Jesus'ga akaġa rehe. A'ereki hēa ga arō hete.

⁸Hepiagame Jesus'ga remimbo'ehara'ġa onhimonha'nga.

—Maranameuhū hēa jigwarai perfume rehe heka'voteheavo ga'akaġa rehe? ei ġa. ⁹Omondo po hēa ima'ēhara'ġa pe ramo ipyhyga itambere'ia he'yiva'ea imondovo imbatere'ġve'ġa pe ramo. A'ereki he'yi itambere'ia hehe, ei Jesus'ga remimbo'ehara'ġa.

¹⁰Jesus'ga okwaha ġa'ea. A'ero ga ei ġa pe:

—Maraname pe hēa mbote'varuhu pota? Pepi ti. A'ereki hēa oko katu katu ji ve heka'voga nhiakaġa rehe, ei Jesus'ga ġa pe. ¹¹Nane'ymi imbatere'ġve'ġa oko pe pyri. A'ero ipotarame nane'ymi pe imondoi ġa pe. Ji po ti a'ea nakombegwei pe pyri nehē, ei Jesus'ga ġa pe. ¹²Heka'vogame perfume jira'oa rehe hēa ji mboavujikweri nhitymaġwama pe, ei Jesus'ga. ¹³Imombe'ukatuavo ji ei pe me: Aerē po ti ojipe'ġa imombe'ui pyryva'ea ji mombe'gwovo vvyakotyve'ġa pe nhaporemō, ei Jesus'ga. A'ea rupi po ti ġa hēa mombe'ui nehē no tokwaha pa ti ġa hēaremimbuhuragwera, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe.

Judasva'ea e'i apyhyguka Jesus'ga javo

(Marcos 14.10-11; Lucas 22.3-6)

¹⁴Kiro Judasva'ea hoi ogwovo ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa pyri. Judas Iscariotes ei ġa ahe ve. Ahe ko Jesus'ga remimbo'eharava'ea dozeve'ġa pyteripeva'ea. Kiro Judasva'ea hoi ovahema ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa pyri. ¹⁵Ġa pe ahe ei:

—Maramomi po ti pe imbuhuri ji ve itambere'ia nehē? A'ero po ti ji ga pyhyguka pe me nehē, ei ga ġa pe.

A'ero ġa ei ahe ve:

—Toromondo ti momi trinta nde ve itambere'ia prata apopyra, ei ġa.

—Kwa, ei ahe. Apyhyguka po ti ji Jesus'ga pe me nehē, ei ahe.

A'ero ãa imo'emo'ëi itambere'ia imondovo ahe ve.

¹⁶Herogwovo ahe ea'jaa'javi oyvyteri pe gweaporoãitaro: “Marã po ti ji Jesus'ga rerekoukari ga pyhygauka ãa pe nehê?” ei ahe oyvyteri pe.

Garemimbo'eharava'ea oapo mbatera Páscoa rupi

(*Marcos 14.12-21; Lucas 22.7-14, 21-23; João 13.21-30*)

¹⁷Aerê kiro toryva Páscoa. A'ea rupi nanani judeus'ãa i'ui pão ndovuriva'ea. Nurã Jesus'ga remimbo'ehara'ãa nduri Jesus'ga pyri javo ga pe:

—Mome po ti ore hoi mbatera mboavujikwea nde ve Páscoa rupi nehê tere'u ti javo? ei ãa.

¹⁸A'ero Jesus'ga ei ãa pe:

—Peho ti cidade pe pejigwovo akoja'ga pyri. Pe'ji ti ga pe: “Nhanembo'ehara'ãa ei nde ve: ‘Kiro po ti nhimanohava nehê. A'u po ti ji mbatera Páscoa rupi neronga pype nhiremimbo'ehara'ãa pavêi nehê.’ Nahã nhanembo'ehara'ãa ei nde ve.” A'ea ti pe'ji akoja'ga pe, ei Jesus'ga ãwemimbo'ehara'ãa pe.

¹⁹—Kwa, ei ãa. Ogwovo ãa hoi japovo mbatera imboavujikwea Páscoa rupi okovo Jesus'ga nhi'iãa rupi.

²⁰Aerê Jesus'ga ruri ovahema. Kwara horê Jesus'ga apygi mesa pyri ãwemimbo'ehara'ãa pavêi dozeve'ãa pavêi. ²¹ãa i'urame Jesus'ga ei ãa pe:

—Imombe'ukatuavo ji ei pe me: Pepyteripeve'ãa po ti ji pyhyguka jujukahara'ãa pe nehê, ei ga.

²²Ndovy'arihu ãa a'ero. ãa naãanani ãa ei ga pe:

—Ji rui re po? ei ãa Jesus'ga pe ga reoina jipojykaharetero javo ga pe.

²³A'ero ga ei ãa pe:

—Kiroki ga omonde pão tyhya pype i'gwovo ji pavêi – gaha po ti ji pyhyguka jujukahara'ãa pe nehê, ei Jesus'ga. ²⁴Amano tuhê po ti ji nehê. Nahã Tupana'ga rembikwatijarukara ei ji mombe'gwovo, ei Jesus'ga. Ga pe – kiroki ga ji pyhyguka ji mondovouka jujukahara'ãa pe – ga pe po ti tiruahũ hete nehê. Po gayhêa nombo'ari ga hamo, a'ero po koji'i pyry ga pe hamo, ei Jesus'ga yvyakotyva'ero yvagipeva'ero no.

²⁵Judasva'ea ko aerê Jesus'ga pyhyguka gajukahara'ãa pe. Kiro ahe ei:

—Ji rui re po? ei ahe Jesus'ga pe ombo'ehara'ãa pe.

A'ero Jesus'ga ei ahe ve:

—Ndehe ko ere poha, ei ga Judasva'ea pe.

Jesus'ga omondo ahe ve pão vinho reheve

(*Marcos 14.22-26; Lucas 22.14-20; 1 Coríntios 11.23-25*)

²⁶ãa i'urame Jesus'ga ipyhygi pão. Kiro ga nhi'iãa Tupana'ga pe hehe ndepyry hete nde imbuhua ore ve javo. Onhi'iãirê ga haygwe'rogwe'rogi pão imondomondovo ãwemimbo'ehara'ãa pe.

—Pepyhy ti i'gwovo pão. A'ea ko jira'oa, ei Jesus'ga ãa pe.

A'ea ga ei ģa pe aere'i po ti hajiheve'ģa jigwarai jira'oa rehe ji jukavo nehē javo. Ga hugwi ģa ipyhygi pāo i'gwovo.

²⁷Ģa i'urame ga ipyhygi copo. Oko vinho ipype. Hehe ga nhi'iģi Tupana'ga pe ndepyry hete nde imbuhua ore ve javo. A'ero ga imondoi vinho ģa pe.

—Pe napenani ti pe'u, ei ga ģa pe. ²⁸A'ereki a'ea ko jirekoa, ei Jesus'ga. Aheka'voguka po ti ji jirekoa ģa pe jijijukauka nehē. Nahā po ti ji manoi yvyakotyve'ģa ndepyga. A'ereki Tupana'ga e'i ipyahuva'ea mombe'gwovo: “Garekoa reka'vogame po ti ji imombori ģandekote'varuhua ģa hugwi,” ei ga. Nurā jirekoa reka'voga ģwaramo a'iti hete tuhē po ti Tupana'ga imombori he'yjuhuheteve'ģa ndekote'varuhua ģa hugwi nehē ģwembi'ea rupi nehē, ei Jesus'ga.

²⁹—A'e ji pe me: Kiro po ti ji nda'apoa'javukari nanongara toryva vinho gwovo pe nderekovo nehē, ei Jesus'ga. Aerē po ti nhanderuvihavuhetero Tupana'ga japoukari ji ve toryva ģwonga pe yvagi pe nehē. A'ea rupi po ti ji japo'i toryva a'ero hajiheva'ea ipyahuva'ea nehē jiroryvamo pe pavēi nehē, ei Jesus'ga ģa pe.

³⁰Onhimby'yirame ģa hoi onga hugwi ogwovo oliveiras ndyvi pe monte das Oliveiras pe.

Jesus'ga omomorandu Pedrova'ea nahā ti ne'mbe javo

(Marcos 14.27-31; Lucas 22.31-34; João 13.36-38)

³¹A'ero Jesus'ga ei ģa pe:

—Pe nhaporemō po ti pe pohiri ji hugwi penhana kiro ppytunimo ģa ji pyhyga ģwaramo. A'ereki nahā Tupana'ga imombe'ui ikwatijarukarame hako. Garembikwatijarukara e'i:

“Ajukauka po ti ji ovelhas repiakatuhara'ga nehē,’ ei Tupana'ga.

‘Onhiģwaheģwahē ovelhas hepiakatuhara'ga renymbava nehē,’ ei Tupana'ga,” e'i ikwatijaripyra, ei Jesus'ga.

Ji ve Tupana'ga ei ovelhas repiakatuhara'ga. Pe me ga ei ovelhas, ei Jesus'ga.

³²—Tupana'ga ji mbogwerava'javame ji na'ē po ti aho Galilėiapeve'ģa gwryi pe pe nenonde nehē, ei Jesus'ga.

³³A'ero Pedro'ga ei Jesus'ga pe:

—Jara'ģa po ti opohipavipe nde hugwi nehē. Jihi po ti ndapohiraģwami nde hugwi nehē, ei ga.

³⁴A'ero Jesus'ga ei Pedro'ga pe:

—Imombe'ukatuavo ji ei nde ve: Kiro ppytunimo po ti nde ei ji ve nehē: “Ji ndakwahavi Jesus'ga.” Trēs po ti nde ea'jaa'javi a'ea ji ve inamutiģa nhi'iģa renonde nehē, ei Jesus'ga ga pe.

³⁵—Nda'ei tuhē po ti ji nanongara nehē, ei Pedro'ga Jesus'ga pe. Po ti ģa ji juka vehevi nde reheve, a'ero po ti ji nda'ei nanongara nehē, ei Pedro'ga Jesus'ga pe.

A'ea jitehe Jesus'ga remimbo'ehara'ģa epavi Jesus'ga pe no.

Jesus'ga oko matetȳhava pype Getsĕmani pe
(*Marcos 14.32-42; Lucas 22.39-46*)

³⁶A'ero Jesus'ga ġa nderovahemi Getsĕmani pe.

—Peapy ti avo, ei Jesus'ga ġwemimbo'ehara'ġa pe. Hehemo'i po ti ji hoi nhinhi'iġa Tupana'ga pe, ei ga.

³⁷Hehemo'i ga hoi a'ero Pedro'ga rerogwovo ojupi mokonha'ġa ndeheve Zebedeu'ga ra'yra'ġa ndeheve. Ndovy'ahetei Jesus'ga opy'a mbojuavo. ³⁸A'ero ga ei ġa pe:

—Jivy'are'yma ji juka pota. Pepyta ti avo. Tapekiri ti ji reheve ji moiruamo, ei ga ġa pe.

³⁹Hehemo'i ga hoi ġa hugwi onhinoġa ojovapyvo onhi'i'hetheavo Tupana'ga pe ji ndavy'ahetei javo.

—Apĩ, ei ga gwuva'ga pe Tupana'ga pe. Nde ipotarame teremhukurari ti hahyva'ea ji ve ji jukaukare'yma ġa pe. Emo nhiremimbotarimova'ea rupi rūi ji tako, a'e reki nde ve. Po nde erepota nhimanoa tamano ti ji a'ero, ei Jesus'ga Tupana'ga pe.

⁴⁰Kirĕ ga ruri ġwemimbo'ehara'ġa pyri trĕsve'ġa pyri ġa ndepiaga. Oki ġa upa. A'ero ga ei Pedro'ga pe:

—Napenhimomiranami'i'i pe pejopehyja pe naerũ? Ndapekiri po pe hamo ji moirũharamo, ei Jesus'ga ga pe. ⁴¹Penhi'i ti Tupana'ga pe. Pe'ji ti ga pe: “Ore poko ti torokote'varuhupotaryme ti.” Nahã ti pe'ji Tupana'ga pe, ei Jesus'ga. A'ereki pe peko pota Tupana'ga nhi'iġa rupi novĩa. Emo pe napenhimomiranami pejikote'varuhua pe Tupana'ga pe pokoge'ymame, ei Jesus'ga.

⁴²Aerĕ ga hoal'javi hehemo'i onhi'iġa'java Tupana'ga pe.

—Apĩ, ei ga gwuva'ga pe Tupana'ga pe. Po ti nde ipotari nhimanoa, a'ero po ti ji manoi nde nhi'ipo'ruavo nehĕ, ei Jesus'ga.

⁴³Kirĕ ga ruri ġwemimbo'ehara'ġa pyri trĕsve'ġa pyri ġa ndepiaga. Okira'ja ġa upa. A'ereki ġa hopehyi hete.

⁴⁴Aerĕ ga hoal'javi hehemo'i ġa hugwi onhi'iġa'java Tupana'ga pe.

—Apĩ, ei ga. Po ti nde ipotari nhimanoa, a'ero po ti ji manoi nde nhi'ipo'ruavo nehĕ, e'ia'ja ga Tupana'ga pe.

⁴⁵Kirĕ ga ruri ġwemimbo'ehara'ġa pyri. Ga e'i ġa pe:

—Peki jitehe pe kiro pejipytu'uro naerũ? ei ga ġa pe. Ji rendu ti! Kiro ihoi japiavo nhikwava'eġa okote'varuhuve'ġa po pe! ei Jesus'ga yvyakotyva'ero yvagipeva'ero no. ⁴⁶Pevy ti pepo'ama, ei ga. Pehepia! Kiro ga ruri – kiroki ga ji pyhyguka jujukahara'ġa pe. He xaho tuhĕ ga rovatiamo a'ero, ei Jesus'ga.

Opyhyguka ahe Jesus'ga

(*Marcos 14.43-50; Lucas 22.47-53; João 18.3-12*)

⁴⁷Jesus'ga nhi'iġame ġa pe nanime Judasva'ea ruri ovahema Jesus'ga pyri dozeve'ġa pyteripeva'ea Jesus'ga remimbo'eharava'ea. Judasva'ea rupi he'yive'ġa

nduri herua itakyheal'javuhuva'ea mbuahava reheve herovahema. Ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa xava'eve'ġa pavēi omondouka ġa topyhy ti ġa Jesus'ga javo.

48 Kiro Judasva'ea Jesus'ga kwahavukari ġa pe Jesus'ga pyhyguka ġa pe. A'ereki ahe e'i jipe ġa pe:

—Jivahemame Jesus'ga pyri po ti ji ga beijai nehē. A'ero po ti pe ga kwahavi nehē gaha ko Jesus'ga javo. Pepyhygahy ti ga a'ero, e'i jipe Judasva'ea ġa pe.

49 A'ero kiro Jesus'ga pyri katu Judasva'ea vahemi.

—Kiro ji ruri nde pyri, ei ahe Jesus'ga pe ombo'ehara'ga pe javo tehe ga pe. A'ero ahe Jesus'ga beijai.

50—Kwāi, ei Jesus'ga ahe ve. Eho ti ejeaporoġita rupi, ei Jesus'ga Judasva'ea pe.

A'ero ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġandeheve'ġa nduri Jesus'ga pyhyga.

51 Nanime Jesus'gapavēive'ġa pyteripeve'ga ipyhygi oitakyheal'javuhuva'ea. A'ea ga imondoi ikwava'ēhara'ġa nduvihavuhu'gapyrive'ga apiavo ga nambi'oga.

52 A'ero Jesus'ga ei onhipavēive'ga pe:

—Emondoa'ja ti eapoa eku'ayviri, ei Jesus'ga. Kiroki ġa otavuka ojipe'ġa pe ġa jukavo – ġa pe po ti ojipe'ġa otavuka ġa jukavo, ei Jesus'ga. 53 Po ti ji ei jiruva'ga pe nehē ji poko javo, a'ero kotihī po ti ga ojipyrive'ġa mondoukari ji pyri he'yjuhuheteve'ġa yvagipeve'ġa doze exércitos nehē koji'live'ġa vehevi nehē topoko ti ġa Jesus'ga javo, ei Jesus'ga ga pe. 54 Po ti ji ei ga pe embuhu ti ġa javo, a'ero po ti ndohoi Tupana'ga rembikwatijarukara apiavo kiro. A'ereki myyahū Tupana'ga e'i: “Tomano ti ga.” Ymyahū Tupana'ga ei a'ea ji mombe'gwovo ikwatija hako, ei Jesus'ga.

55 A'ea mombe'urē Jesus'ga ei ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġandeheve'ġa pe:

—Amovahī po ji governo naerū? Nurā pe heruri itakyheal'javuhuva'ea mbuahava reheve ji pyhyga naerū? Nane'yimi ji rekoj pe pavēi pe mbo'eavo nhandejatykahavuhua pype ikwehe'i. A'ea rupi pe ndajipyhygi, ei Jesus'ga. 56 Kiroġwe jate pe nduri tipyhy ti Jesus'ga javo. Nahā hekoi Tupana'ga nhi'īpo'ruavo myyahūva'ea po'ruavo – kiroki Tupana'ga nhi'īġa mombe'uharava'ea rembikwatijara, ei Jesus'ga.

Nanime Jesus'ga remimbo'ehara'ġa pohipavi Jesus'ga hugwi onhana.

Jesus'ga oko ahemoġitaharava'ea rovai pyteri pe

(*Marcos 14.53-65; Lucas 22.54-55, 63-71; João 18.12-14, 19-24*)

57 Kiro Jesus'ga pyhyhara'ġa ga rerohoi Caifás'ga rongauhu pe ikwava'ēhara'ġa nduvihavuhu'ga rongauhu pe. Pevo judeus'ġa mbo'ehara'ġa ojatyka xava'eve'ġa pavēi.

58 Pedro'ga hoi Jesus'ga reviri onhimboyha'iaivo ga hugwi tajipyhygye ti ġa javo. Ovahē ga Caifás'ga rongauhua pyri okari pe. Pevo ga apygi guardas'ġa pavēi marā po ti ġa Jesus'ga rerekoi nehē javo.

59 Judeus'ġa moġitaharamo ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa xava'eve'ġa pavēi jara'ġa pavēi no – ġa nhaporemo ojuka pota Jesus'ga. Ġa nhaporemo

gweka i'mbeve'ġa ti'mbe ti ġa Jesus'ga oko te'varuhu javo. Ġa'mbea rendu pota ġa. A'ereki ġa gwepiuka pota Jesus'ga rekote'varuhua tijuka ti ga a'ero javo. ⁶⁰He'yive'ġa nduri ġa pyri o'mbero novia. Emo ġanhi'iġa ndojo'jajo'javi reki. Nurā tegwete Jesus'ga jukahava nanongara rehe. Aerē mbapavamo mokonha'ġa nduri. O'mbero ġa ei Jesus'ga nhi'iġa mombe'gwovo.

⁶¹—Agwa'ga, ei ġa Jesus'ga mombe'gwovo. Gaha e'i: “Jipopoaka ji. Nurā nonhimimiva'ea ji ve. Ipotarame po ti ji imoka'nhymbavi Tupana'ga ruhava nehē aerē japokatua'java mokōi rupi jikira rupi nehē.” A'ea Jesus'ga ei, e'i tehe mokonha'ġa.

⁶²A'ero Caifás'ga ei Jesus'ga pe opo'ama:

—Nde nerenhi'iġi a? Marāi nde a'ero? A'iti nde ere poha? ei ga Jesus'ga pe.

⁶³Nonhi'iġi Jesus'ga onhi'ipotare'yima ġwaramo. Caifás'ga ei a'ero:

—Enhimombe'u katu ti ji ve kiro Tupana'ga nenhi'iġa renduvame avuiramave'ga. Ma gara ndehe? Nde ko Cristo Tupana'ga remimbuhurukara? Nde ko Tupana'ga ra'yra naerū? ei Caifás'ga Jesus'ga pe.

⁶⁴A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Ndehe ko ere poha. A'e ji pe me: Aere'ī po ti pe ji repiagi ji apygame ipopoakaheteve'ga pyri Tupana'ga pyri gajohukoty rūi jitekovo huvihavamo nehē. Pe po ti ji repiagi ji rura'javame yvaġatiġa pyteri pe ua yvya koty nehē no yvyakotyva'ero yvagipeva'ero no, ei Jesus'ga.

⁶⁵A'ero Caifás'ga opira mbotararagi anhimboahi ji javo. E'i ga:

—Jesus'ga onhimongouhu Tupana'ga'java'ero. Kirupi ojipe'ġa nemimbojara Jesus'ga rehe a'ero! A'ereki Jesus'ga tuhē okote'varuhua repiuka nhande ve. Pehendu pe ga ko, ei Caifás'ga ġa pe. ⁶⁶Marā pendeaporoġita? Marāi pe ga pe? ei ga ġa pe.

A'ero ġa ei:

—Oko te'varuhu tuhē ga. Tomano ti ga, ei ġa.

⁶⁷A'ero ġa nyvuni Jesus'ga rova rehe ga nupanupamo. Ojipe'ġa ga petegi opovo.

⁶⁸—Tupana'ga okwahapavuka nde ve nde ko Cristo ġwaramo, e'i tehe ġa Jesus'ga pe. Emombe'u katu ti ore ve a'ero. Ma'ġa okwa nde rehe? ei ġa Jesus'ga pe.

Nahā ġa ga rerekomemui okote'varuhuavo ga pe.

Ji ndakwahavi Jesus'ga, ei Pedrova'ea

(Marcos 14.66-72; Lucas 22.56-62; João 18.15-18, 25-27)

⁶⁹A'ea rupi Pedro'ga apygi okari pe Caifás'ga rongga pyri. Caifás'gapyrivehēa ruri Pedro'ga pyri.

—Ndehe ko Jesus'ga pavēiva'ea Galiléiapeve'ga pavēiva'ea, ei hēa Pedro'ga pe.

⁷⁰Pedro'ga nanhimombe'ui reki. Ġandovaki nhaporemo ga ei:

—Gara pe nde ei? A'ereki ji ndakwahavi, ei ga ogwovo.

⁷¹Ga horame porta rupi – kiroki a'ea oho pehea pe – ojipehēa Caifás'gapyrivehēa Pedro'ga repiagi. Pevove'ġa pe hēa ei:

—Agwa'ga ko Jesus'ga pavēive'ga no Nazarépeve'ga pavēive'ga, ei hēa.

⁷² A'ero Pedro'ga ei hēa pe:

—Ji ndakwahavi akoja'ga, ei ga o'mbero. A'ea ji amombe'u katu nde ve Tupana'ga nhinhi'iḡa renduvame, ei Pedro'ga o'mbero.

⁷³ Aere'i pevove'ḡa nduri Pedro'ga pyri – kiroki ḡa o'ā pevo – javo ga pe:

—Nde tuhē ko Jesus'ga pavēiva'ea. A'iti a. A'ereki nenhi'iḡa ko Galiléiapeve'ḡa nhi'iḡa ja. Nurā ore nde kwahavi, ei ḡa Pedro'ga pe.

⁷⁴ A'ero Pedro'ga ei:

—Ji ndakwahavi tuhē akoja'ga, ei Pedro'ga o'mbero. A'ea ji amombe'u katu pe me Tupana'ga nhinhi'iḡa renduvame. Po ji mbero a'ea rehe, a'ero po ti Tupana'ga tomondo hahyva'ea ji ve, ei Pedro'ga ḡa pe.

Nanime inamutiḡa nhi'iḡi. ⁷⁵ A'ero Pedro'ga ikwahava'javi Jesus'ga eagwera ojive. A'ereki Jesus'ga e'i jipe ga pe: “Inamutiḡa nhi'iḡa renonde po ti trēs nde ea'jaa'javi ji ve ji ndakwahavi Jesus'ga javo,” e'i jipe Jesus'ga ga pe. Jesus'ga eagwera kwahava'javame Pedro'ga hoi ogwovo. Ga ojehe'o ranuhū.

Gweroho ahe Jesus'ga Pilatosva'ea pyri

(*Marcos 15.1; Lucas 23.1-2; João 18.28-32*)

27 ¹ Ko'emame ikwava'ēhara'ḡa nduvihava'ḡa nhomonhi'inhi'iḡi xava'eve'ḡa pavēi.

—Marā po ti nhande ei Jesus'ga jukauka nehē? ei ḡa. Nahanahā po ti nhande ei imboja ga rehe nehē. A'ero po ti ḡa ga jukai nehē, ei ḡa ojohupe.

² A'ero ḡa ga pokwarukari ga rerohouka ga mo'amuka governador'ga rovai pyteri pe Pilatos'ga rovai pyteri pe.

Judasva'ea ojijuka

(*Atos 1.16-19*)

³ Judasva'ea ḡwendu ḡa erame tomano ti Jesus'ga javo. Ahe ko opyhyguka Jesus'ga ḡa pe. Henduvame ḡanhi'iḡa ahe ei ovyteri pe: “Mbaria po ji ga pyhygukaruhui!” ei ahe. A'ea rehe ojapyakavo ahe rekovevehui a'ero herohoa'java trinta itambere'ia prata apopyra ikwava'ēhara'ḡa nduvihava'ḡa pe xava'eve'ḡa pe no. ⁴ Ḡa pe ahe ei:

—Ako te'varuhu ji Jesus'ga pyhyguka pe me oji'i. A'ereki ga oko katu. Omano po ti ga jite'varuhua rehe nehē, ei ahe.

Kiro ḡa ei:

—Ndorokoi ore hehe. Ndehe ti eko hehe! ei ḡa Judasva'ea pe.

⁵ A'ero Judasva'ea imombori itambere'ia prata apopyra yvyvo ḡajatykahavuhua pype ogwovo ojijugwa onhimbohaekovo ojurimo ojijukavo.

⁶ Ikwava'ēhara'ḡa nduvihava'ḡa opyhy itambere'ia. A'ero ḡa ei ojohupe:

—Marā po ti nhande herekoi naerū? Timondo nhande a'ea Judas'ga pe ikwehe'i topyhyguka ti ga Jesus'ga nhande ve javo. A'ereki nhande tijuka Jesus'ga, xa'e nhande ikwehe'i. Nurā ti kiro timbojihe'aryme ti a'ea ojipea pyvō itambere'ia pyvō

nhandere'ya'ãga remimbuhutehea pyvõ – kia ãga ombuhumbuhu Tupana'ga pe toapo katu ti ãga Tupana'ga ronga nhandejatykahavuhua javo. A'ereki nanongara imbojihe'ara Moisésva'ea ndopotari ymyahũ ikwatijarame, ei ãga ojohupe.

⁷A'ero ãga nhomonhi'inhil'iigi kohoa tipyhy a'ea pyvõ javo. A'ea ãga imondoi a'ero ipyhyga kohoa hyrua apohara'ga hugwi – kiroki ga oapo tujuga hyruro. Opyhy ãga kohoa ãandyvyaãgwama rupiara torotỹ ti judeus'garũive'ga pevo nehẽ javo. ⁸Nurã akoja pe kohoa pe judeus'ãga ei jipi Aherekoa gwyra.

⁹Nahã ãga ipyhygi kohoa. Nahã hekoi Tupana'ga nhi'ipo'ruavo ymyahũva'ea po'ruavo. A'ereki ymyahũ Tupana'ga nhi'iãga momb'e'uharava'ea Jeremiasva'ea a'ea momb'e'u Tupana'ga nhi'iãga momb'e'gwovo. Ymyahũ ahe ei hako:

“Ãga ipyhygi trinta itambere'ia prata apopyra.

‘Momi ga rehe itambere'ia,’ ei Israelva'ea rakykwepohara'ãga.

¹⁰A'ea ãga ipyhygi imondovo ipyhyga kohoa hyrua apohara'ga hugwi – kiroki ga oapo tujuga hyruro.

Nahã Tupana'ga ei ji ve nahanahã ti eko javo,” ei Jeremiasva'ea hako.

Jesus'ga oko Pilatosva'ea rovai pyteri pe

(Marcos 15.1-5; Lucas 23.1-5; João 18.28-38)

¹¹Kiro ãga Jesus'ga mo'amukari governador'ga rovai pyteri pe Pilatos'ga rovai pyteri pe. A'ero Pilatos'ga ei Jesus'ga pe:

—Marãi nde? Ndehe ko judeus'ãga nduvihavuhuhetero? ei ga.

A'ero Jesus'ga ei ga pe:

—Ndehe ko ere poha, ei Jesus'ga.

¹²Ikwava'ẽhara'ãga nduvihava'ãga omboja Jesus'ga rehe xava'eve'ãga pavêi. ãga eãga'erame na Jesus'ga pe ga nonhi'iigi ãga pe onhi'ipotare'yma ãgwaramo ãga pe. ¹³A'ero Pilatos'ga ei Jesus'ga pe:

—Marãi nde? Nerehenduvi nde ãga eãga'erame nde ve naerũ? Nerenhi'iigi po ti nde imombe'ukatuavo ji ve nehẽ? Marãi nde? ei ga.

¹⁴Jesus'ga nde'i'i'i onhi'ipotare'yma ãga'eagwera rehe ojive. A'ero Pilatos'ga nhimomby'ahetei ga rehe.

Pilatosva'ea ojukaoka Jesus'ga

(Marcos 15.6-15; Lucas 23.13-25; João 18.38b–19.16)

¹⁵Toryva rupi nanani Páscoa rupi nanani Pilatos'ga ombopiro'y cadeiapypeve'ga mohemuka – kiroki ga pe judeus'ãga e'i. ¹⁶Cadeia pype Barrabás'ga reko kiro. Judeus'ãga nhaporemo ga kwaha hete.

¹⁷Kiro he'yjuhuheteve'ãga nduri Pilatos'ga pyri onhimongyavo. ãga jatykarame Pilatos'ga ei ãga pe:

—Ma'ãga po ti ji amohemuka pe me toryva rupi? Mara'ngu po Barrabás'ga pe pe javo? Ojipe'ga Jesus'ga – kiroki ga pe ãga ei: Cristo Tupana'ga remimbuhurukara – mara'ngu po ga pe pe javo?

¹⁸ A'ea ga ei ģa pe. A'ereki ga okwaha ģapy'a. Ga ei oyvyteri pe: “Ikwava'ēhara'ģa nduvihava'ģa xava'eve'ģa pavēi onhimyrō Jesus'ga rehe. Nurā ģa ga rerurukari ji pyri te'i ti ga ga pe javo,” ei ga oyvyteri pe.

¹⁹ Juizes'ģa apykava rehe Pilatos'ga apygame ta'e ti kiro gareaporoģita pe javo, kiro garembirekohēa imondoi onhi'iģa ga pe javo:

—Akoja'ga oko katu Jesus'ga. Terekote'varuhui ti ga pe a'ero. A'ereki ji aavyahi te'varuhu ga rehe ppytunimo. Omyi jipy'a kiro.

A'ea hēa ei imondovo onhi'iģa Pilatos'ga pe.

²⁰ Ikwava'ēhara'ģa nduvihava'ģa xava'eve'ģa pavēi ombo'e he'yive'ģa ite'varuhua rehe. E'i ģa:

—Pe'ji ti Pilatos'ga pe tomothemuka ti ga Barrabás'ga, ei ģa ģa pe. Pe'ji ti ga pe tojukauka ti ga Jesus'ga.

A'ea ģa ei ģa pe te'i ti ģa embovyruka ti Jesus'ga yva rehe javo. Nahā ģa nhimbopogweukari pevove'ģa pe.

²¹ Kiro Pilatos'ga ei pevove'ģa pe:

—Marāve'ga po ti ji amohemuka pe me? ei ga ģa pe.

A'ero ģa ei ga pe:

—Barrabás'ga ti tohē.

²² Pilatos'ga ei:

—Oro ga – kiroki ga pe ģa ei: Cristo Tupana'ga remimbuhurukara – marā po ti ji ga rerekoi naerū Jesus'ga?

Ĝa nhaporemo ģa ei:

—Embovyruka ga!

A'ea ģa ei tomano ti Jesus'ga yva rehe javo.

²³ A'ero Pilatos'ga ei:

—Maranameuhū naerū? Gara garekote'varuhua naerū? ei ga ģa pe.

Emo koji'i ģa hapukapukajahivi.

—Embovyruka ga! ei ģa ohapukaita.

²⁴ Ĝapopoakara repiagame Pilatos'ga nde'ia'javi ģa pe. A'ereki ga e'i oyvyteri pe: “Nambegwei po ti ģa tavukari ga rehe nehē.” A'ero ga herurukari yhya ojipogweita ipyvō ģa hepiagame. Ojipogwei ga ndojari tuhē po ti ji rehe Jesus'ga manoa javo.

—Oko katu ga, ei Pilatos'ga ģa pe. Ji rūi ti ajukauka ga, ei ga ojipogweita. Po pe gamanoa pota, pehe ti pereko ga a'ero, ei Pilatos'ga.

²⁵ A'ero ģa epavi:

—Toja ti ore rehe gamanoa a'ero nehē nhanderakykwepohara'ģa ndehe nehē no, ei ģa.

²⁶ A'ero Pilatos'ga Barrabás'ga mohemukari cadeia hugwi okovo ģanhi'iģa rupi. Onupanupāuka ga Jesus'ga ipira apopyra pyvō ga mondohondohoguka. A'ero ga Jesus'ga mondoukari soldados'ģa pe tombovyruka ti ģa ga jukavo javo.

Soldadosva'ea gwerekomemua Jesus'ga

(Marcos 15.16-20; João 19.2-3)

27 A'ero Pilatos'gapavēive'ġa soldados'ġa Jesus'ga rerohei garonga pype governador'ga ronga ruvihava pype. Soldados'ġa nhaporemo ġa jatykai Jesus'ga pyri. 28 Gapira ġa hekyi imongiuka ga pe tapy'ynhapiġwaġahiva ipukuhuva'ea aheruvihava'ga pira'java'ea. 29 Ġa opyhy yhyppa hatiuhūva'ea. A'ea ġa ipovāpovani japovo onhatimaġatuva'ea akanitara inoġa Jesus'ga akaġa rehe aġa ko huvihava'ġa akanitara javo tehe jupe. Yvyra ġa imondoi gapo pe gajohukoty rūi ga ko huvihava javo. Ġwenypy'amo garovai pyteri pe ġa e'i tehe Jesus'ga pe ga rerekomemuamo ga jaita. Ġa e'i:

—Judeus'ġa nduvihavuhuhetero ko nde! Ejoryjory ti! ei ġa ga pe.

30 Ga rehe ġa nyvuni. Ipyhyga yvyra ga hugwi ġa ga'akaġa nupāi.

31 Ga rerekomemuare ġa hekyi tapy'ynhapiġwaġahiva ga hugwi imongiukara'java gapira tuhē ga pe.

Kiro ġa ga rerohei timbovyruka ti ga yva rehe javo.

Okutu ahe Jesus'ga yva rehe ga mbovyra

(Marcos 15.21-32; Lucas 23.26-43; João 19.17-27)

32 Jesus'ga rerohorame ġa Simão'ga rovatī cidadepeve'ga Cirenepeve'ga. A'ero ġa herohoukarahai ga pe yva Jesus'ga jukahava rupiara.

33 A'ero ġa Jesus'ga rerohei yvytyri pe Gólgota pe ga rerogwovo i'arimo. Xa'e nhande Gólgota pe Aheapindava. 34 Kiro ġa imondoi ikotimbyra Jesus'ga pe. Ikotimbyra ko vinho tyarovahiva'ea pavēi. Otyku ga hepiaga. A'ero ga ndo'ui. 35 Kiro ġa ga kutugi yva rehe ga mbovyra hehe.

Kirē ġa Jesus'ga pira ma'ema'ēi ojive. Ojohupe ġa ei: “Manamo nhande tipojyka Jesus'ga pira?” Tikwaha javo ġa imombomombori ita'javuhuva'ea dados'java'ea. Nahã ġa ima'ema'ēi gapira ojive. Nahã hekoi Tupana'ga nhi'īpo'ruavo ymyahūva'ea po'ruavo. A'ereki ymyahū Tupana'ga nhi'īġa mombe'uharava'ea a'ea mombe'u. Imombe'gwovo ahe e'i hako:

“Oma'ē ġa jipira ojohupe.

Ojipea rehe i'arimova'ea rehe ġa imombori ita'java'ea a'ea ko jiapoa javo jipira pe,” ei ahe hako.

36 Pevo Jesus'ga pyri soldados'ġa apygi ga repiaga tohekyjyme ti ġa ga yva hugwi javo. 37 Yva rehe ġa imondoi ikwatijariipyra Jesus'ga akaġa arimo. Ikwatijariipyra ko imbojahava Jesus'ga rehe nurã ore ga jukai javo. E'i:

—Agwa'ga ko Jesus'ga judeus'ġa nduvihavuhuhete'ga.

A'ea i'ei.

38 Ġa mokonhava'ea mbovyri yva rehe pevo no. Ġa ojipeva'ea mbovyri Jesus'ga pyri gajohukoty rūi. Ġa ojipeva'ea mbovyri Jesus'ga pyri gajohukoty. Ahe memei ko governo movahīva'ea.

³⁹Kiroki ġa okwa Jesus'ga pyvō – ġa Jesus'ga rerekomemui. Ombovava ġa oakaġa nahā ga mbotegweteavo. Ga pe ġa ei:

⁴⁰—Ere'e nde: “Tamonduru ti Tupana'ga ruhava aerē japokatua'java mokōi rupi jikira rupi nehē.” A'ea nde ei. Po nde rekoī Tupana'ga ra'yramo, a'ero ti ejy yva hugwi tajjukayme ti ġa javo, ei ġa Jesus'ga pe.

⁴¹Na jitehe ikwava'ēhara'ġa nduvihava'ġa judeus'ġa mbo'ehara'ġa pavēi xava'eve'ġa pavēi no. Ga rerekomemuamo ġa ei:

⁴²—Jesus'ga opoko ojipe'ġa tomanoyme ti ġa javo, ei ġa. Tegwete gajipokohava tomanoyme ti ga. Po ga rekoī nhanderuvihavuhetero tuhē israelitas'ġa nduvihavuhetero tuhē, a'ero po ti ga tojy yva hugwi. A'ero po ti nhande ga reroviari nehē, ei ġa Jesus'ga rerekomemuamo. ⁴³Ojiko ga Tupana'ga rehe ji ko Tupana'ga ra'yramo javo, ei ġa. Mara'ngu po ti Tupana'ga ga pokopota tomanoyme ti ga javo? ei ġa Jesus'ga rerekomemuamo.

⁴⁴A'ea jitehe ahe ei no governo movahīva'ea ġanemimbovyva'ea Jesus'ga mbotegweteavo.

Jesus'ga omano

(*Marcos 15.33-41; Lucas 23.44-49; João 19.28-30*)

⁴⁵Ahaji katu kwara igwehetei reki ipyryrymame. Ypytunahimba hete yvya koty nhaporemo. Ka'aru ġwerī às trēs horas kwara imbokojahua'javi.

⁴⁶Nanime Jesus'ga onhi'ġa mondoahyahivi Tupana'ga pe.

—Eli, Eli, lemā sabactani? ei ga Tupana'ga pe.

A'ea ko: “Tupana, Tupana, ajiko hete ji nde rehe. Maraname nde pohiri ji hugwi?”

⁴⁷Jararamo pevove'ġa ga renduvi novīa. A'ero ġa ei:

—Agwa'ga onhi'ġa mondo Eliasva'ea pe tuhu ti ga ji pokoga javo, ei ġa.

⁴⁸Nanime ġapyteripeve'ga nhani ipyhyga jyruhuva'ea imondeva vinho pype tajahiva'ea pype imoakymbava. Yvyra rehe ga ipimombygi jyruhuva'ea imondovo Jesus'ga pe topyte ti ga javo.

⁴⁹Jara'ġa ki a'e te e'i:

—Teremondoi na'ē. Tihepia ti Eliasva'ea Jesus'ga mbojyvi nehē, ei ġa.

⁵⁰Ohapukajahiva'javame Jesus'ga pytupavamo omanomo.

⁵¹Nanime ġajatykahavuhua pype tapy'ynhapira hovapiahava itararagi mbytera rupi yvatea hugwi ua yvyvo. Yvya iġwyġwymi. Ita i'ġwy'ġwyri.

⁵²Ahemanoa ryvya jipe'ai. Ġahā – kiroki ġa ojiko Tupana'ga rehe aerē omanomo – ġa okwera'ja omanoa hugwi. ⁵³Oho ġa gwyvya hugwi. Aerē Jesus'ga kwerava'javirē omanoa hugwi ġa oho Jerusalém me ojipiuka he'yjuhuve'ġa pe.

⁵⁴Soldados'ġa nduvihava'ga gapavēive'ġa pavēi – kiroki ġa gwepia katu Jesus'ga tohekyjyme ti ġa Jesus'ga yva hugwi javo – ġahā gwepia yvya ġwyġwyma Jesus'ga manoa reheve. Hepiapavame ġa kyhyjihetei. A'ero ġa ei:

—Agwava'ea ko Tupana'ga ra'yrava'ea tuhē! ei ġa.

⁵⁵Kunhangwera'ġa o'ā irupe Jesus'ga hugwi okovo hepiaga he'yive'ġa – kiroki ġa ojikoty'a Jesus'ga pavēi. Oho ġa Jesus'ga rupi Galilíapeve'ġa

gwyra hugwi ga pokoga jipi. ⁵⁶Ojipehêa ko Maria Madalenahêa. Ojipehêa ko Mariahêa – kiroki hêa Tiago'ga yhêa José'ga yhêa reheve jitehe. Ojipehêa ko Zebedeu'ga rembirekohêa. Ojipe'ğa ami pevo no kunhangwera'ğa.

Ono ahe Jesus'ga ra'oa ita kwaruhua pype
(*Marcos 15.42-47; Lucas 23.50-56; João 19.38-42*)

⁵⁷Kwara hoğwerĩrame imbateve'ga hoi. Ga ko José'ga cidadepeve'ga Arimatéiapeve'ga. Ga oko Jesus'ga remimbo'eharamo no. ⁵⁸Kiro ga hoi Pilatos'ga rongá pe ovahema javo ga pe:

—Taroho ti Jesusva'ea ra'oa, ei ga Pilatos'ga pe.

—Kwa, ei Pilatos'ga.

Osoldados'ğa pe ga ei a'ero:

—Togweroho ti José'ga Jesusva'ea ra'oa, ei ga ģa pe.

⁵⁹A'ero José'ğa hoi ua Jesus'ga pyri. Yva hugwi Jesus'ga ra'oa mbojyvame José'ğa gara'oa uvani tapy'ynhapirapyryva pyvõ linho apopyra pyvõ ndiky'aiva'ea pyvõ. ⁶⁰A'ero ģa gara'oa rerohoi inoğa itaruvihavuhua kwaruhua pype ipyahuva'ea pype. José'ga ombogwambogwajukaripe itaruvihavuhua japouvouka ikwaruhua imohinuka. “Aerê ji manorame po ti ģa jira'oa mondoi inoğa ipype,” ei ga japoukaramé. Jesus'ga ra'oa noğame ipype José'ğa itauhua moanhani imohina ikwaruhua hovapytyma. A'ero ģa hoi jugwi ogwovo.

⁶¹Maria Madalenahêa oapy pevo Jesus'ga ryvya rovai pyteri pe Mariahêa pavêi.

Gwepia katu ahe Jesus'ga ryvya

⁶²A'ea ko sexta-feira mbatera mboavujikwehava. Ko'emame ikwava'êhara'ğa nduvihava'ğa nduri Pilatos'ga pyri fariseus'ğa pavêi.

⁶³Kiro ģa ei Pilatos'ga pe gwuvihava'ga pe.

—Orokwahava'ja ore akojava'ea nhi'ığa imoandyandyiharava'ea nhi'ığa, ei ģa Jesus'ga mombe'gwovo tehe. Ahe e'i omanoe'ymame: “Mokõi jikirirê po ti ji kwerava'javi nhimanoa hugwi nehê.” A'ea ahe ei. ⁶⁴Nurã ti ere esoldados'ğa pe: “Pehepia katu ti aheryvya kiro pekira rupi no.” A'ea ti ere ģa pe tuhuryme ti aheremimbo'ehara'ğa ppytunimo ahera'oa mima aheryvya hugwi nehê. Po ti ģa ahera'oa mimi, a'ero po ti ģa ei gwe'yja'ğa pe nehê: “Okwera'ja Jesus'ga omanoa hugwi.” A'ea po ti ģa ei o'mbero nehê, ei ģa Pilatos'ga pe. Po ti ģa ei a'ea ahera'oa mimirê, a'ero po ti ģa koji'li ojipe'ğa moandyandyi nehê. A'ereki ģa ģa moandyandyi jipe ikwehe o'erame: “Jesus'ga pe Tupana'ga e'i eko ti ģanduvihavuhuhetero javo,” ei ikwava'êhara'ğa nduvihava'ğa Pilatos'ga pe fariseus'ğa pavêi.

⁶⁵A'ero Pilatos'ga ei ģa pe:

—Peroho ti soldados'ğa a'ero. Pekwaha ti hepiakatuuka ģa pe aheryvya, ei Pilatos'ga ģa pe.

⁶⁶A'ero ģa hoi imondovo inimboa tujuga apopyra pyvõ ikwaruhua rembeyvya rehe inoğa imbogwava itauhua rehe hovapytymbava rehe

(Mateus 27.66)

inoĝa hehe no jukwaha a'ero ĝa a'ea avykyrame javo. Ĝa soldados'ĝa mo'ami ipyri no tohepia katu ti ĝa aheryvya javo.

Jesus'ga okwera omanoa hugwi

(Marcos 16.1-8; Lucas 24.1-12; João 20.1-10)

28 ¹Judeus'ĝa poravykye'yma py'rovo sábadó py'rovo iko'ê ĝweri domingo. A'ea rupi Maria Madalenahêa ruri Mariahêa pavêi tihepia ti Jesusva'ea ryvya javo.

²Kotihî yvya iĝwyĝwyhetei. A'ereki Tupana'gapyrive'ga ojoy yvaga hugwi ovahema yvya koty Jesus'ga ryvya pyri. Itauhua ga imoanhani ikwaruhua hugwi oapyga hehe. ³Ga hendy'jandy'ja hete overava ja. Ga'apoa tapy'ynhapira itiguhû hete tuhê!

⁴Soldados'ĝa hyyihetei okyhyjiavo ĝwaramo ga hugwi. Omanove'ĝa ja ĝa ndekoi a'ero omynha'jave'yma omanoteheavo.

⁵Tupana'gapyrive'ga ei kunhangwera'ĝa pe:

—Pehe ti tapekyhyji. Peheka pe Jesus'ga ĝanemimbovyve'ga, ei ga.

⁶Nduvi Jesus'ga avo onongavagwera pype okwerava ĝwaramo! Ymya ga ei pe me: “Nhimanoŕe po ti ji kwerava'javi nehê,” ei ga. Na tuhê. Ovy ga okwerava'java. Pejo ti hepiaga ganongavagwera pepojykaharete'ga nongavagwera, ei Tupana'gapyrive'ga kunhangwera'ĝa pe. ⁷A'ero kotihî ti peho imombe'gwovo garemimbo'ehara'ĝa pe. Pe'ji ti ĝa pe: “Okwerava'ja Jesus'ga omanoa hugwi. Pehendu ti! Oho na'ê ti ga Galilêiapeve'ĝa gwyri pe pe nenonde nehê. Pevo po ti pe ga repiagi nehê.” A'ea ti pe'ji ĝa pe, ei Tupana'gapyrive'ga. A'ea ko ji amombe'u pe me, ei ga kunhangwera'ĝa pe.

(Mateus 28.1)

⁸ Kotihĩ ġa hoi a'ero Jesus'ga ryvyagwera hugwi ogwovo. Okyhyji ġa novĩa. A'ereki ġa hory hete Jesus'ga kwerava kwahava. A'ero ġa nhani ogwovo timombe'u ti Jesus'ga kwerava garemimbo'ehara'ġa pe javo.

⁹ Nanime Jesus'ga jipiukari ġa pe ġa novatiamo.

—Pejoryjory ti! ei ga ġa pe.

Jesus'ga pyri ġa nduri gapya pyhyga onhinoġa nahã ga mboheteavo.

¹⁰ A'ero Jesus'ga ei ġa pe:

—Tapekyhyji ti. Peho ti imombe'gwovo nhiirũ'ġa pe nhiremimbo'ehara'ġa pe. Pe'ji ti ġa pe toho ti ġa Galilėiapeve'ġa gwryi pe ji repiaga pevo nehẽ, ei Jesus'ga kunhangwera'ġa pe.

Soldadosva'ea remimombe'ua

¹¹ Kunhangwera'ġa horame soldados'ġa – kiroki ġa gwepia katu Jesus'ga ryvya – jararamo ġa oho cidade pe. Ikwava'ėhara'ġa nduvihava'ġa pyri ġa hoi imombe'upava Jesus'ga ryvya pe'ahava.

¹² A'ero ikwava'ėhara'ġa nduvihava'ġa jatykai xava'eve'ġa pavėi onhi'inhi'iġa ojohupe.

—Marã pendeaporoġita? ei ġa ojohupe.

—Nahã po ti nhande ãga nderekoi a'ero nehẽ, ei ãga.

A'ero ãga imondoi itambere'ia he'yjuhuva'ea soldados'ãga pe pe'mbe ti ojipe'ãga pe javo. ¹³Soldados'ãga pe ãga ei:

—Oromondo ore itambere'ia pe me ko. Nurã ti pe'ji imombe'gwovo ojipe'ãga pe pe'mbero. Pe'ji ti: “Ndrohepiakatui reki ore Jesusva'ea ryvya pyytunimo orokia. A'ero Jesusva'ea remimbo'ehara'ãga nduri ahera'oa mima.” A'ea ti pe'ji pe'mbero. ¹⁴Po ti Pilatos'ga henduvi ikwahava pekira nehẽ, a'ero po ti ore ga ma'ngoma'ngogi tonhimonha'ngayme ti ga peporavykykatue'yma rehe nehẽ, ei ãga soldados'ãga pe ãga mbo'eavo mbehea rehe.

¹⁵A'ero soldados'ãga ipyhygi itambere'ia okovo ikwava'ẽhara'ãga nhi'iãga rupi xava'eve'ãga nhi'iãga rupi no mbehea mombe'gwovo. A'ero ãga'mbea judeus'ãga heroviari imombe'gwombe'gwovo ojohupe jipi.

—Jesusva'ea remimbo'ehara'ãga omi ahera'oa aheryvya hugwi soldados'ãga kirame pyytunimo, ei ãga.

Jesus'ga ojipiuka ãgwemimbo'eharava'ea pe

(Marcos 16.14-18; Lucas 24.36-49; João 20.19-23; Atos 1.6-8)

¹⁶Aerẽ Jesus'ga remimbo'ehara'ãga onzeve'ãga hoi Galilãipeve'ãga gwyri pe. Pevo ãga hoi vvytyri pe. A'ereki Jesus'ga omombe'u jipe ãga pe pevo ti peho javo. A'ero ãga hoi ovahema. ¹⁷Ga repiagame pevo ãga ga mbohetei. Ojipe'ãga ndogweroviari. “Mara'ngu po Jesus'ga tuhẽ?” ei ãga oyvyteri pe. ¹⁸A'ero Jesus'ga ruri ãga pyri katu javo ãga pe:

—Tupana'ga e'i ji ve: “Eko ti vvyakotyve'ãga nduvihavuhetero yvagipeve'ãga nduvihavuhetero no. Ndepopoaka hete nde ãga hohe pa,” ei Tupana'ga ji ve, ei Jesus'ga.

¹⁹—Nurã ji ei pe me: Peho ti vvyakotyve'ãga gwyripeve'ãga pyri nhaporemo ãga mbo'eavo toko ti ãga Jesus'ga remimbo'eharamo javo, ei Jesus'ga. Pemobatiza ti ãga. ãga mobatizaramo ti pe'ji ãga pe: “Kiro pe penhimboukwaha Tupana'gareheva'ero penduvete'gareheva'ero. Kiro pe penhimboukwaha Tupana'ga ra'yra'gareheva'ero Jesus'gareheva'ero. Kiro pe penhimboukwaha Tupana'ga ra'uvapyryvareheva'ero.” A'ea ti pe'ji ãga pe ãga mobatizaramo, ei Jesus'ga ãga pe. ²⁰Pembo'e ti ãga nhiremimbo'ea rehe nhaporemo tohendu katu ti ãga javo – akoja rehe ji pe mbo'ei. Pehendu katu ti! ei ga. Nane'ymi po ti ji rekoji pe pyri mbapava rurame nehẽ no, ei Jesus'ga ãga pe.